

**SLUŽBENI VJESNIK
POREČKE I PULSKE BISKUPIJE**

Godina LXXII. 2021. br. 3. – 4.

Izdaje:

**Biskupski ordinarijat u Poreču
Dobrilina 3, 52440 POREČ**

Uredio:

*Mons. Sergije Jelenić,
kancelar*

tel.: +385 (052) 432 064

faks: +385 (052) 451 785

e-mail: biskupija@ppb.hr

kancelar@ppb.hr

ISSN 1331 – 761X

KAZALO

„EVO, JAVLJAM VAM BLAGOVIJEST, VELIKU RADOST ZA SAV NAROD!“ (Lk 2,10)	5
I. SVETA STOLICA	7
PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 1. SVJETSKI DAN DJEDOVA I BAKA I STARIJIH OSOBA	9
PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 5. SVJETSKI DAN SIROMAHA	12
PORUKA POVODOM SVJETSKOG DANA TURIZMA 2021	16
PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 36. SVJETSKI DAN MLADIH	17
PORUKA PAPE FRANJE ZA MEĐUNARODNI DAN OSOBA S INVALIDITETOM	21
II. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	29
SVJETSKI DAN MISIJA	31
PRIOPĆENJE SA 63. ZASJEDANJA SABORA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE	33
DEKLARACIJA VI. HRVATSKOGA SOCIJALNOG TJEDNA	34
„JE LI CJEPIVO PROTIV COVIDA-19 MORALNO PRIHVATLJIVO?!“	37
RADOST DARIVANJA – PUT OBRAĆENJA	38
PORUKA PREDSJEDNIKA ODBORA HBK ZA PASTORAL POMORACA, MONS. RANKA VIDOVIĆA POMORCIMA I RIBARIMA O BLAGDANU SV. NIKOLE	39
IZJAVA KOMISIJE HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE „IUSTITIA ET PAX“	41
III. POREČKA I PULSKA BISKUPIJA	45
ZA SINODALNU CRKVU: ZAJEDNIŠTVO, SUDJELOVANJE I POSLANJE	47
ZA SINODALNU CRKVU:	57
MOLITVA ZA SINODU: STOJIMO PRED TOBOM, DUŠE SVETI	59
PRIJEDLOG PASTORALNOG PLANA POREČKE I PULSKE BISKUPIJE	84
IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA	88
FRA MARIJAN GLAMOČAK	89
IV. VAŽNIJI DOGAĐAJI I VIJESTI IZ ŽIVOTA BISKUPIJE	91
UZNESENJE MARIJINO NA NEBO	93
74. OBLJETNICA MUČENIČKE SMRTI BLAŽENOG MIROSLAVA BULEŠIĆA	96
KATEHETSKE DAN POREČKE I PULSKE BISKUPIJE	97
ISTARSKO HODOČAŠĆE NA TRSAT U ZNAKU GODINE OBITELJI	98
„S EVANĐELJEM U RUCI“	99
PROSLAVLJENA 75. OBLJETNICA MUČENIŠTVA BL. FRANCESCA BONIFACIA	100
PAPA FRANJO DODIJELIO DR. IVANU MILOTIĆU ODLIKOVANJE REDA SV. GRGURA VELIKOG	101
OTVARANJE SINODALNOG HODA	103
SVETKOVINA SVIH SVETIH U POREČU	106
„PROGONJENI PRAVEDNIK ZAUVIJEK JE POBIJEDIO SVIJET“	107
U PULI ZAREĐENA ČETIRI NOVA ĐAKONA	109
NOVOZAREĐENI ĐAKONI	110
„U PONIZNOSTI PRIHVATIMO SVOJ BETLEHEM“	111
UTJELOVLJENA RIJEČ – ISUS	112
SVETI PETAR U ŠUMI: PROSLAVLJENA 300. OBLJETNICA SUZA MAJKE BOŽJE	113

„EVO, JAVLJAM VAM BLAGOVIJEST, VELIKU RADOST ZA SAV NAROD!“ (LK 2,10)

BOŽIĆNA PORUKA 2021.

Draga braćo i sestre! Ovog Božića želimo razmišljati o tajni Božjeg izabranja.

Svima nam je poznato i čak nam je postalo normalno i uobičajeno nešto što je zapravo tako veličanstveno i neobično, a to je da je Bog postao čovjekom, utjelovio se u liku malenog bespomoćnog djeteta. Veliki Bog je postao malen da nas učini velikima – ljubljenom Božjom djecom. Besmrtni Bog, koji po svojem božanstvu nije podložan trpljenju, postao je smrtni čovjek da bi nama darovao besmrtnost, vječnu sreću.

Također, dobro su nam poznate i okolnosti Isusova rođenja. Tako znamo da su Marija i Josip morali ići na popis stanovništva iz Nazareta u Betlehem i da ih nitko nije primio u svoju kuću pa se Isus rodio u štalici. Poznato nam je i da su pastiri te noći pod vedrim nebom čuvali svoja stada i doživjeli neobičan prizor – ukazao im se anđeo i javio im radosnu vijest – da se u Betlehemu rodio Spasitelj svijeta. Isto tako, znamo da su tri kralja slijedila zvijezdu koja ih je dovela do štalice u kojoj su bili Marija, Josip i Dijete Isus.

No, jesmo li razmišljali o tome zašto je Bog povjerio Dijete Isusa baš Mariji i Josipu? Zašto se anđeo ukazao baš pastirima? Zašto je trojici kraljeva koji su živjeli u drugim zemljama bilo dano da slijede zvijezdu i prepoznaju Kralja nad svim kraljevima, a nije bilo dano Herodu, koji je vladao nad Izraelom u vrijeme kad se Isus rodio?

Odgovor na prvo pitanje možemo naći u evanđeljima. Naime, kada Marijina rođakinja Elizabeta prepoznaje u Mariji Majku njezinog Gospodina, Marija klikće u svom hvalospjevu i otkriva razlog Božjeg izabranja: „Veliča duša moja Gospodina i klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju, što pogleda na neznatnost službenice svoje.“ (Lk 1, 46b-48) Bog je pogledao na Marijinu neznatnost, na njezinu malenost, skrovitost, poniznost. Kao što rijeka teče u dolinu, tako i Božja milost može doći samo u ponizno srce. Marija je bila tako ponizna, tako svjesna svoje malenosti pred Bogom i Božje veličine, da je bila magnet za Božje milosti. Marija je zato bila puna milosti. Znamo da je kroz povijest bilo mnogo žena, i to mnogo svetih i kreposnih, ali samo ponizna nazaretska Djevica bila je dostojna roditi Sina Božjeg.

Drage majke, žene, djevojke, posebno vama Blažena Djevica Marija može biti uzor. Uzor u poniznosti, uzor u majčinskoj ljubavi prema djeci i odanoj ljubavi prema svom mužu, uzor u bezuvjetnom darivanju.

Ali, Isus je bio povjeren i svetom Josipu, skrovitom nazaretskom tesaru. Zašto baš njemu? Evanđelist Matej nam donosi da je Josip bio „**muž pravedan**“ (Mt 1,19). A „ako li tko ljubi pravednost, kreposti su plodovi njezinih napora: jer ona poučava umjerenosti i razboritosti, pravednosti i hrabrosti“ (Mudr 8,7), govori nam Sveto pismo. Drugim riječima, Josip je bio krepostan čovjek, svet. Kreposti o kojima govori Knjiga mudrosti četiri su stožerne, glavne kršćanske vrline na kojima se grade ostale kreposti. A nismo li svi mi koji smo prigrlili Isusovu radosnu vijest pozvani na svet i krepostan život?

Ipak, dragi očevi, muževi, mladići, poglavito vama sveti Josip može biti uzor – uzor u vjernosti Bogu, uzor u brizi za obitelj, uzor u vjernosti, uzor u skrovitosti, uzor u marljivosti!

Ali u onoj svetoj božićnoj noći, tu su bili i pastiri. Siromašni pastiri koji su danima i noćima bili uz svoja stada i čuvali ih od napada divljih zvijeri. Pastiri su u Isusovo vrijeme bili oni koji zbog svoje neukosti nisu niti znali niti prakticirali Zakon. Oni nisu imali prava kao ostali u društvu. Ipak, Bog upravo njima javlja radosnu vijest spasenja.

Ali osim tih siromašnih pastira, Bog se objavljuje i bogatim kraljevima koji su po društvenom statusu i bogatstvu bili daleko iznad pastira. Vidimo da Bog nije pristran – ne staje niti na stranu siromašnih niti na stranu bogatih. Pa koja je onda tajna Božjeg izabranja pastira i kraljeva? Odgovor opet nalazimo u Svetoj pismu: „Bog ne gleda kao što gleda čovjek: čovjek gleda na oči, a Bog gleda što je u srcu.“ (1 Sam 16, 7)

Bog gleda samo na srce, **srce koje je ponizno i otvoreno** da bi moglo prepoznati i primiti Boga. I to na onaj način kako se objavljuje – u liku malenog Djeteta. Samo ponizno srce može vidjeti Boga u liku Djeteta.

Zato, u ovom božićnom vremenu Bog nas poziva da se suočimo sa sobom i vidimo kakvo je naše srce pred Bogom. Je li ono hladno za Boga i bližnjega, poput onih koji nisu otvorili vrata svoga doma Mariji i Josipu? Jesmo li svjesni poput Blažene Djevice Marije da je sve Božji dar? Trudimo li se poput svetog Josipa živjeti pravedno? Gledamo li Boga samo kao automat koji će nam po naručenoj molitvi dati ono što mislimo da trebamo imati ili u svom srcu gajimo iskrenu ljubav i zahvalnost prema Bogu? Imamo li dovoljno ljubavi i razumijevanja za one koje nam je Bog povjerio, prije svega one iz naših obitelji? Jesmo li nepristrani ili radi svojih interesa stajemo na stranu onih od kojih možemo nešto dobiti? Prepoznamo li tragove Božjeg vodstva i Božje ljubavi u svom životu poput kraljeva?

Uđimo u svoju nutrinu, neka se naš pogled ne zadržava na blještavoj vanjštini božićnih ukrasa, nego ponizimo se u dubini srca i pokajmo se da bismo i mi ovog Božića mogli susresti Isusa. Tada će Božić zadobiti svoj puni smisao – Isus će se roditi u našim srcima i uživati ćemo plodove koje samo Bog može dati – ljubav, radost i mir.

Draga braćo i sestre, Vama, onima koje nosite u svojim srcima i svim ljudima dobre volje, od srca želim čestit i blagoslovljen Božić i sretnu Novu godinu.

✝ Dražen Kutleša,
nadbiskup koadjutor i apostolski
upravitelj

I.
SVETA STOLICA

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 1. SVJETSKI DAN DJEDOVA I BAKA I STARIJIH OSOBA

25. srpnja 2021.

“JA SAM S TOBOM U SVE DANE”

Drage bake i djedovi, drage starije osobe!

“Ja sam s tobom u sve dane” (usp. Mt 28, 20). Obećanje je to koje je Gospodin dao svojim učenicima prije svoga uzašašća na Nebo i koje danas ponavlja tebi, dragi djede i draga bako. Tebi. “Ja sam s tobom u sve dane” ujedno su riječi koje bih ti, kao rimski biskup i kao starija osoba kao i ti, uputio na ovaj prvi *Svjetski dan djedova i baka i starijih osoba*: cijela Crkva ti je blizu, odnosno bolje rečeno: cijela Crkva nam je blizu. Brine se za tebe, voli te i ne želi te ostaviti samoga/samu!

Znam dobro da ova poruka do tebe stiže u teškome času: pandemija se pokazala neočekivanom i silovitom olujom, teškom kušnjom na kojoj se našao život sviju, ali posebno nas starijih osoba. Mnogi od nas su se razboljeli i mnogi su umrli ili su svjedočili umiranju svojih suprugâ i svojih dragih; koliki su samo jako dugo bili prisiljeni na samoću i izolaciju.

Gospodinu su poznate sve patnje kroz koje smo prošli u tome vremenu. On je blizu svima koji doživljavaju bolno iskustvo onih koji su napušteni; nije ravnodušan na našu samoću koju je pandemije učinila još težom. Predaja govori da je i sv. Joakim, Isusov djed, bio udaljen iz svoje zajednice jer nije imao djece; njegov se život – kao i život njegove supruge Ane – smatrao beskorisnim. Ali Gospodin mu je poslao anđela da ga tješi. Dok je, žalostan, tavorio izvan gradskih vrata, ukazao mu se Božji glasnik i rekao mu: “Joakime, Joakime! Gospodin Bog je uslišio tvoju ustrajnu molitvu” [1]. Čini se da Giotto, na svojoj glasovitoj fresci [2], smješta taj prizor u noćne sate, u jednu od mnogih neprospavanih noći ispunjenih sjećanjima, brigama i željama na koje su mnogi od nas navikli.

Ali i kad se čini da posvuda vlada tama, kao tijekom ovih mjeseci pandemije, Gospodin nastavlja slati *anđele* da nas tješe u našoj samoći i da nam ponavljaju: “Ja sam s tobom u sve dane”. Kaže to tebi, kaže to meni, svima. I to je bit ovog Svjetskog dana za koji sam htio da se prvi put slavi ove godine, nakon dugotrajne izoliranosti i još uvijek sporog vraćanja uobičajenog društvenog života: neka svakog djeda, svaku baku, svaku stariju osobu – posebno one od nas koji su najusamljeniji – posjeti jedan *anđeo*!

Ponekad će on imati lica naših unuka, ponekad, opet, članova obitelji, starih prijatelja ili onih koje smo upoznali upravo u ovim teškim vremenima. Tijekom tog vremena naučili smo razumjeti koliko su zagrljaji i posjeti svakome od nas važni. Kako me samo žalosti činjenica što na nekim mjestima ovi još uvijek nisu mogući!

Gospodin nam, međutim, šalje također svoje glasnike preko Božje Riječi. On ne dopušta da u svojem životu ikad budemo prikraćeni za nju. Pročitajmo svaki dan jedan tekst iz Evanđelja, molimo s psalmima, čitajmo proroke! Ostat ćemo ganuti Gospodinovom vjernošću. Sveto pismo će nam također pomoći shvatiti što Gospodin želi od nas danas u našem životu. On šalje radnike u svoj vinograd u različite sate u danu (usp. Mt 20, 1-16) i u svakom životnom dobu. Ja sâm mogu posvjedočiti da sam poziv da postanem rimskim biskupom primio kad sam, takoreći, navršio dob za umirovljenje i mislio već da neću moći učiniti mnogo novog. Gospodin nam je uvijek blizu – uvijek – s novim pozivima, s novim riječima, sa svojom utjehom, ali uvijek nam je blizu. Znae da je Gospodin vječan i da nikada ne ide u mirovinu. Nikada.

U Matejevu Evanđelju Isus kaže apostolima: »Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!« (28, 19-20). Te su riječi upućene i nama danas i pomažu nam bolje shvatiti da se naš poziv sastoji u tome da čuvamo svoje korijene, prenosimo vjeru mladima i brinemo se za malene. Slušajte ovo pažljivo: koji je naš poziv danas, u našoj dobi? Odgovor je: čuvati korijene, prenositi vjeru mladima i brinuti za malene. Ne zaboravite to.

Nije važno koliko godina imaš, radiš li još uvijek ili ne, jesi li ostao sam/sama ili imaš obitelj, jesi li postao/la djed/baka prije ili kasnije u životu, jesi li još uvijek neovisan/na ili trebaš pomoć, jer ne postoji dob za mirovinu u zadaći naviještanja evanđelja, u zadaći prenošenja tradicijâ unucima. Treba samo krenuti i, prije svega, izići iz sebe samih kako bi se poduzelo nešto novo.

U ovom ključnom povijesnom trenutku pred vama je, dakle, novi poziv. Pitat ćeš se: ali kako je to moguće? Snage mi malakšu i mislim da ne mogu mnogo učiniti. Kako se mogu početi ponašati na nov način kad je rutina postale pravilom mogega života? Kako da se posvetim najsiromašnijima kad sam već toliko zaokupljen/a mojom vlastitom obitelji? Kako mogu proširiti svoj pogled ako ne smijem napustiti ni kuću u kojoj živim? Nije li moja samoća preteški teret? Koliki od vas si postavljaju ovo pitanje: nije li moja samoća preteško breme? Sâm Isus je čuo slično pitanje iz Nikodemovih usta: »Kako se čovjek može roditi kad je star?« (Iv 3, 4). To je moguće, odgovara Gospodin, kad čovjek otvori svoje srce za djelovanje Duha Svetoga koji puše gdje hoće. Duh Sveti je slobodan – ide kud hoće i čini što hoće.

Kao što sam više puta ponovio, iz krize u kojoj se našao svijet nećemo izići isti: izići ćemo ili bolji ili gori. »Dao Bog [...] da to ne bude jedan od nebrojenih ozbiljnih događaja u povijesti iz kojeg nismo bili kadri ništa naučiti – mi smo tako tvrdoglavi! –; [Dao Bog] da ne zaboravimo starije osobe koje su umrle jer nije bilo respiratora [...]; da tako velika bol ne bude uzaludna, da napravimo veliki iskorak u nov način života i jednom zauvijek otkrijemo da smo potrebni jedni drugima i da smo dužnici jedni drugih, kako bi se čovječanstvo ponovno rodilo« (Enc. *Fratelli tutti*, 35). Nitko se ne spašava sam. Dužnici smo jedni drugih. Svi smo mi braća.

U toj perspektivi, želim ti poručiti kako si i ti potreban/na da se, u bratstvu i socijalnom prijateljstvu, gradi svijet sutrašnjice: onaj u kojem ćemo živjeti – mi, zajedno sa svojom djecom i unucima – jednom kad ova oluja prođe. Svi »moramo aktivno sudjelovati u obnovi i pomaganju ranjenih društava« (*ibid.*, 77). Među raznim stupovima koji moraju nositi tu novu građevinu postoje tri koja ti, bolje od svih drugih, možeš pomoći postaviti. Ovo su ta tri stupa: *snovi*, *sjećanje* i *molitva*. Gospodinova bliskost dat će snagu i najkrhkijima od nas da krenu tim novim putem: putovima snova, sjećanja i molitve.

Prorok Joel nekoć je dao ovo obećanje: »proricat će vaši sinovi i kćeri, vaši će starci sanjati sne, a vaši mladići gledati viđenja« (Joel 3, 1). Budućnost svijeta je u tome savezu između mladih i starih. Tko drugi, ako ne mladi, može prihvatiti snove starijih i pronositi ih dalje? Ali za to je potrebno nastaviti sanjati: u našim snovima o pravdi, miru i solidarnosti krije se mogućnost da naši mladi imaju nova viđenja i da zajedno možemo graditi budućnost. Prijeko je potrebno da ti također svjedočiš da je moguće izići obnovljeni iz iskustva kušnje. I uvjeren sam da to neće biti jedina, jer si u svome životu doživio/la mnoge i uspio/la si ih prebroditi. Neka vam to iskustvo pomogne prebroditi ovo kroz što prolazite danas.

Snovi su, zato, isprepleteni sa *sjećanjem*. Mislim na to koliko je dragocjeno ono bolno sjećanje na rat i koliko novi naraštaji iz njega mogu naučiti o vrijednosti mira. A ti koji si proživio/la ta ratna stradanja pozvan/a si o tome drugima govoriti. Sjećanje je istinsko i pravo poslanje svake starije osobe: biti čuvari sjećanja i prenositi ih drugima. Edith Bruck, koja je preživjela strahote holokausta, rekla je da je »prosvjetljivanje samo jedne savjesti vrijedno truda i boli čuvanja živog sjećanja na ono što se dogodilo«. I dodala je: »Za mene je sjećanje život« [3]. Pomislim također na moje pretke i one među vama koji su morali emigrirati i znaju koliko je teško napustiti vlastiti dom, kao što to danas čine mnogi s nadom u bolju budućnost. Neki su od njih možda uz nas i skrbe se za nas. To nam sjećanje može pomoći da stvorimo čovječniji i gostoljubiviji svijet. Ali bez sjećanja nije moguće graditi, bez temelja nikada nećeš sagraditi kuću. Nikada. A temelj života je sjećanje.

Na kraju: *molitva*. Kao što je jednom prilikom rekao moj predšasnik, papa Benedikt, taj sveti starac koji nastavlja moliti i raditi za Crkvu: »Molitva starijih osoba može zaštititi svijet pomažući mu na način koji je možda učinkovitiji od silnog truda i napora mnogih« [4]. Izjavio je to 2012. godine, gotovo na kraju svog pontifikata. Baš lijepo rečeno. Tvoja je molitva vrlo dragocjen izvor: to su pluća bez kojih Crkva i svijet naprosto ne mogu (usp. apost. pob. *Evangelii gaudium*, 262). Pogotovo u ova teška vremena za čovječanstvo dok, svi u istoj lađi, plovimo olujnim morem pandemije, tvoja molitva za svijet i Crkvu nije uzaludna, nego svima pokazuje vedro pouzdanje da ćemo sigurno doploviti do mirne luke.

Draga bako, dragi djede, zaključujući ovu svoju poruku, želim i tebi ukazati na primjer blaženog – a doskora i svetog – Charlesa de Foucaulda. Živio je kao pustinjač u Alžiru i ondje na periferiji svjedočio »želju da se može osjećati bratom svakog čovjeka« (enc. *Fratelli tutti*, 287). Sve ono kroz što je prošao u svome životu pokazuje da je, čak i u samoći pustinje, moguće zauzimati se za siromašne iz cijeloga svijeta i postati istinski brat i sestra sviju.

Molim Gospodina da, zahvaljujući također njegovu primjeru, svaki od nas proširi svoje srce i učiniti ga osjetljivim na patnju posljednjih i kadrim zauzeti se za njih u molitvi. Neka svaki od nas nauči svima, a na poseban način najmlađima, ponavljati ove riječi utjehe koje smo danas čuli upućene nama: "Ja sam s tobom u sve dane". Samo hrabro naprijed! Gospodin vas blagoslovio!

Rim, pri Svetom Ivanu Lateranskom, 31. svibnja, blagdan Pohođenja Blažene Djevice Marije

FRANJO

[1] Ovaj je događaj opisan u Jakovljevu protoevanđelju.

[2] Riječ je o slici izabranoj kao logotip Svjetskog dana baka i djedova i starijih osoba.

[3] Sjećanje je život, pismo je dah. *L'Osservatore Romano*, 26. siječnja 2021.

[4] Posjet Domu za starije osobe "Viva gli anziani", 2. studenoga 2012.

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 5. SVJETSKI DAN SIROMAHA

**33. nedjelja kroz godinu
14. studenoga 2021.**

»Siromahâ svagda imate uza se« (Mk 14, 7)

1. »Siromahâ svagda imate uza se« (Mk 14, 7). Isus je te riječi izgovorio nekoliko dana prije Pashe, dok je blagovao u Betaniji, u kući nekog Šimuna zvanog "Gubavac". Kako izvješćuje evanđelist, u prostoriju gdje se blagovalo ušla je neka žena držeći u rukama alabastrenu posudu punu dragocjene pomasti, kojom je Isusa polila po glavi. Ova je gesta izazvala veliko zaprepaštenje i pobudila dvije različite reakcije.

Prva je reakcija ogorčenost nekih prisutnih, uključujući i učenike, koji, s obzirom na cijenu pomasti – oko 300 denara, što odgovara godišnjoj plaći jednog radnika – misle da je bilo bolje prodati je i novac dati siromasima. Prema Ivanovu Evanđelju, Juda se našao tumačiti taj stav: »Zašto se ta pomast nije prodala za trista denara i razdala siromasima?«. Evanđelist napominje: »To ne reče zbog toga što mu bijaše stalo do siromaha, nego što bijaše kradljivac: kako je imao kesu, kradom je uzimao što se u nju stavljalo« (12, 5-6). Nije slučajno da ta teška kritika dolazi iz usta izdajice: to je dokaz da oni koji nemaju osjećaja za siromahe izdaju Isusovo učenje i ne mogu biti njegovim učenicima. Podsjećamo u vezi s tim na snažne Origenove riječi: »Judi je naizgled stalo do siromaha [...]. Ako još uvijek ima netko tko upravlja crkvenom riznicom i govori u korist siromahâ kako to čini Juda, a zatim grabi sebi ono što se u nju stavlja, doživjet će istu Judinu sudbinu« (*Tumačenje Matejeva Evanđelja*, 11, 9).

Drugo tumačenje daje sâm Isus i ono omogućuje shvatiti duboko značenje geste koju čini ta žena. On kaže: »Pustite je, što joj dodijavate? Dobro djelo učini na meni« (Mk 14, 6). Isus zna da će uskoro umrijeti i u toj gesti vidi pomazanje njegova tijela unaprijed, prije polaganja u grob. Taj pogled u budućnost potpuno je neočekivan za sustolnike. Isus ih podsjeća da je On sâm prvi siromah, najveći od svih siromaha, jer predstavlja sve njih zajedno. Upravo u ime siromašnih, usamljenih, marginaliziranih i diskriminiranih Sin Božji prihvaća gestu te žene. Svojom ženskom osjetljivošću ona pokazuje da je jedina koja razumije Gospodinovo duševno stanje. S tom bezimenom ženom – koja je možda stoga predodređena da predstavlja sve one žene tijekom stoljeća čiji se glas neće čuti i koje će biti žrtve nasilja – započinje značajna prisutnost ženâ koje sudjeluju u vrhuncu Kristova života: njegovu raspeću, smrti, ukopu i njegovu ukazanju kao Uskrsloga. Žene, koje su tako često diskriminirane i kojima je teško doći do odgovornih položaja, na stranicama Evanđelja su, naprotiv, protagonistice u povijesti objave. Rječite su zaključne Isusove riječi koje tu ženu povezuju s velikim poslanjem evangelizacije: »Zaista, kažem vam, gdje se god bude propovijedalo evanđelje, po svem svijetu, navješćivat će se i ovo što ona učini – njoj na spomen« (Mk 14, 9).

2. Ova snažna “empatija” između Isusa i žene i način na koji On tumači njezino pomazanje, koje je u silnoj opreci sa snebivanjem Jude i ostalih, otvaraju širom vrata plodnom promišljanju o neraskidivoj vezi između Isusa, siromahâ i propovijedanja evanđelja.

Lice Boga koje On objavljuje je, naime, lice Oca koji je na strani siromahâ, Oca koji je blizak siromasima. Cjelokupno Isusovo djelovanje potvrđuje da siromaštvo nije plod zle kobi, nego konkretan znak njegove prisutnosti među nama. Ne nalazimo ga kad i gdje želimo, već ga prepoznamo u životima siromašnih, u njihovim patnjama i oskudicama i, u kadikad neljudskim, uvjetima u kojima su prisiljeni živjeti. Neću se umoriti ponavljati da su siromašni istinski evangelizatori jer su oni prvi bili evangelizirani i pozvani biti dionicima Gospodinova blaženstva i njegova Kraljevstva (usp. *Mt 5, 3*).

Siromasi, koji žive u različitim prilikama i na svim meridijanima, *evangeliziraju nas* jer nam omogućuju da na uvijek nov način otkrivamo najizvornije crte Očeva lica. »Oni nas mogu mnogo toga naučiti. Osim što imaju dioništvo u onom *sensus fidei*, oni također preko vlastitih patnji poznaju Krista patnika. Prijeko je potrebno da svi dopustimo da nas oni evangeliziraju. Nova je evangelizacija poziv na upoznavanje spasenjske snage koja je na djelu u njihovim životima i da ih Crkva stavi u središte svoga puta. Pozvani smo otkriti Krista u njima, posuditi im naš glas u njihovim traženjima, ali također biti njihovi prijatelji, slušati ih, razumjeti i prihvatiti tajanstvenu mudrost koju Bog želi preko njih podijeliti s nama. Naša se zauzetost ne sastoji isključivo u djelima ili planovima promicanja i pomoći; ono što Duh pokreće nije prekomjerni aktivizam, već prije svega *pozornost* prema drugom za kojeg se u stanovitom smislu smatra da je jedno s nama. Ta pozornost puna ljubavi je početak prave brige za njegovu osobu i, polazeći od nje, želim stvarno tražiti njegovo dobro« (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 198-199).

3. Isus ne samo da je na strani siromašnih, već *s njima dijeli* istu sudbinu. To je snažna poruka i za njegove učenike svih vremena. Isusove riječi “siromahâ svagda imate uza se” znače također ovo: njihova prisutnost među nama je stalna, ali to ne smije dovesti do toga da se na to naviknemo tako da postanemo na to ravnodušni, već nas mora navesti na bezuvjetno dijeljenje života koje nam nije dopušteno prebacivati na druge. Siromašni nisu “autsajderi” u zajednici, već su braća i sestre s kojima se dijeli patnja kako bi se ublažilo njihovu nevoljnost i marginaliziranost, vratilo im se izgubljeno dostojanstvo i zajamčilo potrebnu socijalnu uključenost. Poznato je, uostalom, da svako dobro djelo pretpostavlja dobročinitelja i primatelja dobročinstva, dok dijeljenje s drugima rađa bratstvo. Milostinja je nešto što se čini s vremena na vrijeme, dok je dijeljenje trajno. Ova prva riskira da zadovolji one koji je daju i ponizi one koji je primaju; ovo potonje, pak, jača solidarnost i stvara nužne pretpostavke za postizanje pravde. Riječju, vjernici, kad žele osobno vidjeti Isusa i dotaći ga se rukom, znaju kome se uteći: siromašni su sakrament Krista, predstavljaju njegovu osobu i upućuju na nj.

Imamo mnogo primjera svetaca i svetica koji su dijeljenje sa siromašnima učinili svojim planom života. Tu mislim, između ostalih, na oca Damiana de Veustera, svetog apostola gubavaca. On je s velikom velikodušnošću odgovorio na poziv da ode na otok Molokai, koji je pretvoren u geto u koji su smjeli samo gubavci, da živi i umre s njima. Zasukao je rukave i dao sve od sebe da živote tih siromašnih bolesnika i marginaliziranih, koji su grcali u najvećoj bijedi, učini vrijednim življenja. Postao je liječnik i bolničar ujedno, ne mareći za opasnosti s kojima se suočavao i u toj “koloniji smrti”, kako se nazivalo taj otok, donio je svjetlo ljubavi. I sam je obolio od gube, što je jasan znak punog zajedništva s braćom i sestrama za koje je dao svoj život. Njegovo je svjedočanstvo veoma aktualno i u naše dane obilježene pandemijom koronavirusa: Božja milost zasigurno djeluje u srcima mnogih koji se samozatajno razdaju za najsiromašnije dijeleći konkretno i stvarno sve s njima.

4. Trebamo, dakle, s punim uvjerenjem prigrliti Gospodinov poziv: »Obratite se i vjerujte evanđelju!« (*Mk 1, 15*). To se *obraćenje*, prije svega, sastoji u tome da otvorimo svoja srca i prepoznamo mnoge oblike siromaštva te vidljivo pokazujemo Božje kraljevstvo načinom života koji je u skladu s vjerom koju ispovijedamo. Na siromašne se često gleda kao na one koji su odvojeni od nas, kao na kategoriju koja zahtijeva posebnu dobrotvornu službu. Slijediti Isusa, u tome pogledu, zahtijeva promjenu mentaliteta, odnosno prihvaćanje izazova sudjelovanja i dijeljenja. Postati njegovim učenicima znači odlučiti ne gomilati blaga na zemlji koja pružaju iluziju sigurnosti u krhkoj i prolaznoj stvarnosti. To, naprotiv, znači spremnost osloboditi se svakoga

ropstva koje priječi postizanje istinske sreće i blagoslova, kako bi se prepoznalo ono trajno, što nitko i ništa ne može uništiti (usp. *Mt 6,19-20*).

Isusovo učenje i ovdje ide protiv struje, jer obećava ono što samo oči vjere mogu s potpunom sigurnošću vidjeti i iskusiti: »I tko god ostavi kuće, ili braću, ili sestre, ili oca, ili majku, ili ženu, ili djecu, ili polja poradi imena mojega, stotruko će primiti i život vječni baštiniti« (*Mt 19, 29*). Ako ne odlučimo postati siromašni prolaznim bogatstvom, svjetovnom moći i ispraznom slavom, nikada nećemo moći darivati svoj život iz ljubavi; život će nam biti sav nekako rascjepkan, pun dobrih namjera, ali neučinkovit u preobrazbi svijeta. Riječ je, dakle, o tome da se odlučno otvorimo Kristovoj milosti, koja nas može učiniti svjedocima njegove bezgranične ljubavi i vratiti vjerodostojnost našoj prisutnosti u svijetu.

5. Kristovo evanđelje poziva nas da posvećujemo posebnu brigu siromašnima i traži da prepoznamo razne, pa i premnoge oblike moralnog i socijalnog poremećaja koji neprestano rađaju *nove oblike siromaštva*. Čini se da se sve više probija shvaćanje prema kojem siromašni ne samo da su krivi za svoje siromaštvo, nego predstavljaju nepodnošljiv teret gospodarskom sustavu koji u središte stavlja interes nekolicine privilegiranih skupina. Tržište koje ne mari za etička načela ili im pristupa selektivno stvara neljudske uvjete koji negativno utječu na ljude koji već žive u teškim uvjetima. Tako svjedočimo pojavljivanju novih zamki siromaštva i isključenosti koje stvaraju beskrupulozni ekonomski i financijski akteri, lišeni osjećaja za čovjeka i društvene odgovornosti.

Prošle se godine svemu tome pridružila nova pošast zbog kojeg se broj siromašnih dodatno povećao, a to je pandemija. Ona i dalje kuca na vrata milijuna ljudi, pa čak i kad sa sobom ne nosi patnju i smrt, ona donosi siromaštvo. Broj siromašnih raste preko svake mjere, a, nažalost, narednih mjeseci njihov će se broj još više povećati. Neke zemlje trpe vrlo teške posljedice pandemije, tako da najugroženiji nemaju ni ono osnovno za život. Dugi redovi pred pučkim kuhinjama vidljiv su pokazatelj toga pogoršanja. Briga za druge nalaže nam da pronađemo primjerenija rješenja za borbu protiv virusa na globalnoj razini, ne vodeći se u tome plitkim interesima. Posebno je prijeko potrebno pružiti konkretne odgovore onima koji trpe posljedice nezaposlenosti, koja dramatično pogađa mnoge očeve, žene i mlade. Društvena solidarnost i velikodušnost, za koju su se, hvala Bogu, mnogi pokazali spremnima, zajedno s dalekovidnim projektima usmjerenim na promicanje čovjeka, daju i davat će vrlo važan doprinos u ovome teškom času.

6. Ostaje, međutim, otvoreno jedno pitanje, koje nipošto nije samorazumljivo: kako dati opipljiv odgovor milijunima siromašnih koji često nailaze na ravnodušnost, pa čak i izazivaju nelagodu kod drugih? Kojim putem pravde valja ići kako bi se društvene nejednakosti moglo prevladati i vratiti ljudsko dostojanstvo, koje se tako često gazi? Individualistički način života je sudionik u nastajanju siromaštva i često na siromašne svaljuje svu odgovornost za njihovo stanje. Ali siromaštvo nije plod slijepe sudbine, ono je posljedica egoizma. Zato je od ključne važnosti pokrenuti *razvojne procese* u kojima će se vrednovati *sposobnosti svijui*, tako da komplementarnost kompetencijâ i različitost uloga dovede do otkrivanja zajedničkog resursa sudjelovanja. Mnogo je siromaštava “bogatih” koja bi se dalo izliječiti bogatstvom “siromašnih”, samo kad bi se oni susreli i upoznali! Nitko nije toliko siromašan da ne može dati nešto od sebe drugome i od njega zauzvrat primiti. Siromašni ne mogu biti samo primatelji; mora ih se dovesti u položaj da mogu dati, jer jako dobro znaju kako uzvratiti. Koliki je samo primjera dijeljenja pred našim očima! Siromašni nas često uče solidarnosti i dijeljenju. Oni su, istina, ljudi kojima nešto *nedostaje*, često nemaju *mnogo toga*, pa čak i ono što im je *prijeko potrebno*, ali nisu bez *svega*, jer čuvaju dostojanstvo Božje djece koje im nitko i ništa ne može oduzeti.

7. Zato je potreban *drugačiji pristup siromaštvu*. To je izazov kojem bi vlade i svjetske institucije trebale pristupiti dalekovidnim socijalnim modelom koji može odgovoriti na nove oblike siromaštva koji se javljaju u svijetu i koji će imati presudan utjecaj na desetljeća koja dolaze. Ako se siromašne marginalizira, kao da su sami krivi za stanje u kojem se nalaze, tada sama ideja demokracije zapada u krizu, a svaka socijalna politika osuđena je na neuspjeh. S velikom bismo poniznošću trebali priznati da smo često prave neznalice kad je riječ o siromasima. O njima se govori apstraktno, sve se svodi na statistike i ponekim se dokumentarnim filmom pokušava dirnuti srca ljudi. Siromaštvo bi, naprotiv, trebalo potaknuti kreativno planiranje projekata koje omogućuje veću učinkovitu slobodu kojom se svaka osoba može ostvariti u svome životu zahvaljujući

vlastitim sposobnostima. Iluzija koje se svakako treba kloniti jest ta da mislimo da posjedovanje novca omogućuje čovjeku da bude slobodan i povećava njegovu slobodu. Učinkovito služenje siromašnima potiče na djelovanje i omogućuje pronalaženje najprikladnijih načina da se dovede u bolji položaj i unaprijedi taj dio čovječanstva koji je prečesto bezimen i bez glasa, ali na kojem je utisnuto lice Spasitelja koji moli za pomoć.

8. »*Siromahâ svagda imate uza se*« (Mk 14,7). To je poziv da se nikada ne propusti priliku činiti dobro kad se ona ukaže. U pozadini možemo nazrijeti drevnu biblijsku zapovijed: »Nađe li se kod tebe kakav siromah, netko od tvoje braće [...], ne budi tvrda srca niti zatvaraj svoje ruke prema svome siromašnome bratu, nego mu širom rastvori svoju ruku i spremno mu daj što mu nedostaje. [...] Daj mu rado, a ne da ti srce bude zlovoljno kad mu daješ, jer će te zbog toga blagoslivljati Jahve, Bog tvoj, u svakom poslu tvome i u svakom pothvatu ruku tvojih. [Jer] siromaha nikad neće nestati iz zemlje« (Pnz 15, 7-8, 10-11). Apostol Pavao u istom duhu poziva kršćane iz zajednicâ koje je osnovao da priskoče u pomoć siromašnima iz prve zajednice u Jeruzalemu i da to čine »ne sa žalošću ili na silu jer Bog ljubi vesela darivatelja« (2 Kor 9, 7). Nije riječ o umirivanju vlastite savjesti davanjem nekog milodara, već o suprotstavljanju kulturi ravnodušnosti i nepravde kojom se ljudi često postavljaju prema siromasima.

U vezi s tim dobro je prisjetiti se također riječi sv. Ivana Zlatoustog: »Oni koji su velikodušni ne smiju tražiti od siromahâ da im polažu račun za svoje ponašanje, nego samo poboljšati njihovo stanje siromaštva i zadovoljiti njihove potrebe. Siromah imaju samo jednu obranu: svoje siromaštvo i stanje potrebe u kojem se nalazi. Ne pitajte ga ni za što drugo. Pa bio on najveći zlotvor na svijetu, a nema hrane koju treba, oslobodimo ga gladi. [...] Milosrdan je čovjek lúka potrebitih: lúka prima i oslobađa sve brodolomce opasnosti, bili oni zlotvori ili dobri ljudi ili koji god drugi, lúka im pruža zaštitu i utočište. Tako i ti, dakle, kada vidiš u svijetu čovjeka koji je doživio brodolom siromaštva, ne osuđuj, ne traži da polaže račun za svoje ponašanje, nego ga izbavi od nevolje koja ga je snašla« (*Razgovor o siromašnom Lazaru*, II, 5).

9. Od presudne je važnosti da poraste osjetljivost ljudi kako bi se razumjelo potrebe siromašnih, koje se, jednako kao i životni uvjeti, neprestano mijenjaju. Danas su, naime, u ekonomski razvijenijim dijelovima svijeta ljudi manje spremni nego u prošlosti boriti se protiv siromaštva. Stanje relativnog blagostanja na koje su se navikli otežava prihvaćanje žrtvi i odricanja. Čovjek je spreman na sve samo da mu se ne oduzme ono što je lako stekao. Tako se upada u razne oblike pritajene mržnje, grčevite razdražljivosti i zahtjeva koji dovode do straha i tjeskobe, a u nekim slučajevima i nasilja. To nije kriterij na kojem treba graditi budućnost; štoviše, to su također oblici siromaštva od kojih ne smijemo skretati svoj pogled. Moramo biti otvoreni za čitanje znakova vremena koji od nas traže da pronademo nove načine da budemo evangelizatori u suvremenom svijetu. Izravna pomoć kojom se izlazi ususret potrebama siromašnih ne smije nas spriječiti da budemo dalekovidni u odjelotvorivanju novih znakova kršćanske ljubavi i milosrđa, kao odgovor na nove oblike siromaštva koje čovječanstvo danas doživljava.

Nadam se da će *Svjetski dan siromaha*, koji obilježavamo peti puta, sve snažnije zaživjeti u našim mjesnim Crkvama i prerasti u pokret evangelizacije u kojem će se susretati siromašne ponajprije tamo gdje se nalaze. Ne smijemo čekati da oni pokucaju na naša vrata, nego mi moramo pohitati njima u njihovim vlastitim domovima, u bolnicama i staračkim domovima, na ulicama i u mračnim zakutcima gdje se ponekad skrivaju, u skloništima i prihvatnim centrima... Važno je razumjeti kako se osjećaju, kroz što prolaze i kakve želje nose u svome srcu. Neka potresne riječi don Prima Matzzolarija postanu naše vlastite: »Ne pitajte me, molim vas, *postoje li siromasi, tko su i koliko ih je*, jer se bojim da takva pitanja služe tome da odvrte pažnju ili predstavljaju izgovor za izbjegavanje jasnog zova savjesti i srca. [...] Ja nikada nisam brojao siromašne, jer se ne mogu nabrojati: siromaha se grli, a ne broji« (”Adesso” br. 7, 15. travnja 1949.). Siromasi su među nama. Kako bi to bilo evanđeoski kad bismo s punom istinom mogli reći: i mi smo siromašni, jer ćemo ih samo tako moći zbiljski prepoznati i učiniti dijelom našega života i oruđem spasenja.

*Rim, pri Sv. Ivana Lateranskom, 13. lipnja 2021. godine
Na spomen sv. Antuna Padovanskog*

FRANJO

PORUKA POVODOM SVJETSKOG DANA TURIZMA 2021.

Poruka Dikasterija za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja povodom Svjetskog dana turizma 2021.

Turizam za uključivi rast. Osoba onkraj statistika

Prigodom Svjetskog dana turizma 2021., Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja prepoznaje ozbiljan utjecaj pandemije Covida-19 na poduzeća i radnike koji rade u tom sektoru, posebno na radnike s nepunim radnim vremenom i nisko plaćene radnike koji primaju državne potpore, kao i na radnike lišene svake financijske pomoći. Stoga posebnu pozornost posvećujemo temi koju je Svjetska turistička organizacija odabrala za ovu godinu: „*Turizam za uključivi rast*“, te potičaju te Organizacije da se prepozna kako je to „prilika da se pogled izdigne iznad statistika vezanih uz turizam i prepozna da iza svakog broja stoji osoba“ [1].

Tijekom svog pontifikata papa Franjo često je pozivao vjernike katolike i sve ljude dobre volje da „nadiđu“ ekonomske podatke kako bi „susreli osobu u teškoćama; vježbali se u kreativnosti koja nam omogućuje pronalaženje izlaza kad se nađemo u slijepoj ulici; dozivati u pamet ljudsko dostojanstvo pred krutošću birokracije“ i „promicati društvenu i ekonomsku dobrobit cijelog čovječanstva, nudeći svakoj osobi mogućnost da slijedi vlastiti razvoj“ [2].

Pred pandemijom Covida-19, Sveti Otac apelirao je na cijelu ljudsku obitelj jer se „ne možemo vratiti lažnoj sigurnosti političkih i ekonomskih struktura koje smo imali prije krize“ [3]. Potrebni su nam gospodarski sustavi koji svima omogućuju pristup plodovima stvaranja, osnovnim životnim potrebama: zemlji, domu i poslu. To je, naime, vrsta *uključivog rasta* ili, jezikom socijalnog nauka Crkve, *cjelovitog ljudskog razvoja* koji Dikasterij želi promicati prigodom ovog Svjetskog dana turizma. Razvoj koji je za svaku osobu, za sve njezine dimenzije, koji poštuje zemlju, odnosno naš „zajednički dom“. Pandemija nam je dala do znanja da smo povezani jedni s drugima. I turizam u pojedinoj zemlji pati ako ljudi u ostalim zemljama ne mogu putovati zbog epidemioloških ograničenja.

„Moramo obnoviti svijest da, kao narod, imamo zajedničku sudbinu“ [4]. Stoga je potrebno usredotočiti se na cjeloviti pristup turizmu i othrvati se napastima individualizma i nacionalizma koji previše prevladavaju u suvremenom društvu. Samo na taj način moći ćemo izbjeći „varijantu“ virusa koji se širi kada potičemo bolesnu ekonomiju koja dopušta nekolicini vrlo bogatih ljudi da posjeduju više nego što ima ostatak čovječanstva, te kada modeli proizvodnje i potrošnje uništavaju planet.

Stoga, povodom ovogodišnjeg Svjetskog dana turizma, Dikasterij potiče sve da se zalažu za turizam koji omogućuje susret među ljudima i s različitim teritorijima, gdje divljenje ljepoti može otvoriti načinima života koji poštuje druge ljude i planet.

Apeliramo na biskupe i odgovorne za očuvanje turizma, kako bi se uspostavila bliska suradnja s mjesnim vlastima u promicanju turizma koji poštuje ljude i prirodu, te promiče pravednu i uključivu ekonomiju. Samo takav turizam može postati činitelj od primarne važnosti u izgradnji svijeta u kojem se svako ljudsko biće potpuno ostvaruje [5].

Izražavamo našu iskrenu zahvalnost svima onima koji se zalažu podržati, bilo materijalno ili duhovno, one koji su još uvijek u ekonomskim teškoćama zbog prekida turističkih aktivnosti. U mnogim mjesnim Crkvama pastiri su, zajedno sa svojim suradnicima, uz podršku nacionalnih i lokalnih skupina Caritas, povećali svoje napore u pronalaženju najboljih rješenja za rješavanje društvenih teškoća. To je konkretan primjer uključivog razvoja: onog „novog bratstva sposobnog za uzajamnu pomoć i uzajamno poštivanje“ koje nam je prijeko potrebno. [6]

Peter K. A. kardinal TURKSON

Prefekt

[1] UNWTO, *World Tourism Day 2021 – Background Note*, <https://www.unwto.org/world-tourism-day-2021>

[2] FRANJO, *Govor sudionicima Svjetskog kongresa komercijalistâ (Discorso ai Partecipanti al Congresso Mondiale dei Commercialisti)*, 14. studenoga 2014.,

https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141114_congresso-mondiale-commercialisti.html

[3] FRANJO, „The COVID-19 Crisis Reveals What is in our Hearts“, Op-Ed article u *New York Times*, Thanksgiving Day, 26. studenoga 2020, u: Papa Franjo, *Ritornare a sognare. La strada verso un futuro migliore*, Piemme, Casale Monferrato, 2020., str.6

[4] FRANJO, „The COVID-19 Crisis Reveals What is in our Hearts“, Op-Ed article u *New York Times*, Thanksgiving Day, 26. studenoga 2020.

[5] Usp. FRANJO, Enciklika *Laudato si'*, 84.

[6] FRANJO, *Poruka za 43. Svjetski dan siromaha*, 15. studenoga 2020., br. 7.

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 36. SVJETSKI DAN MLADIH

[Svetkovina Krista Kralja, 21. studenog 2021.]

“Ustani! Postavljam te za svjedoka onoga što si vidio” (usp. Dj 26, 16)

Predraga mladeži!

Htio bih vas još jednom primiti za ruku da nastavimo naše zajedničko duhovno hodočašće koje nas vodi prema Svjetskom danu mladih koji će se održati u Lisabonu 2023. godine.

Prošle godine, neposredno prije izbijanja pandemije, potpisao sam poruku koja je imala za temu: *“Mladeži, kažem ti, ustani!”* (usp. Lk 7, 14). Gospodin nas je, u svojoj providnosti, želio pripremiti za vrlo težak izazov s kojim nam se valjalo suočiti.

Posvuda u svijetu pojedinci su se morali suočiti s patnjom zbog gubitka dragih osoba i društvene izolacije. I vama mladima, koji ste po svojoj prirodi okrenuti prema budućnosti, zbog izvanrednih zdravstvenih prilika bio je onemogućen odlazak u školu ili na fakultet, na posao, niste se mogli susretati... Našli ste se u teškim situacijama s kojima se niste navikli nositi. U mnogim slučajevima javili su se obiteljski problemi, kao i problemi koje sa sobom nosi nezaposlenost, depresija, usamljenost i ovisnosti. A o nakupljenom stresu, napetostima i izljevima bijesa, porastu nasilja da ne govorimo.

Ali hvala Bogu, to nije jedina strana medalje. Ako je ta kušnja iznijela na vidjelo naše slabosti, otkrila je također naše vrline, uključujući spremnost na solidarnost. U svim dijelovima svijeta vidjeli smo veliki broj pojedinaca, među kojima mnogo mladih, koji su pomagali u spašavanju života, sijali sjeme nade, branili slobodu i pravdu, bili mirotvorci i graditelji mostova.

Kad mladi čovjek padne, u stanovitom smislu padne čovječanstvo. Ali također je istina da kad mlada osoba ponovno ustane, kao da cijeli svijet ponovno ustane. Dragi mladi, koliko veliki potencijal leži u vašim rukama! Kakvu samo snagu nosite u svojim srcima!

Zato Bog danas, ponovno, govori svakome od vas: *“Ustani!”*. Od sveg se srca nadam da će nam ova poruka pomoći da se pripremimo za nova vremena, za novu stranicu u povijesti čovječanstva. Ali bez vas, dragi mladi, nije moguće početi iznova. Da bi ponovno ustao, svijet treba vašu snagu, vaše oduševljenje, vašu strast. U vezi s tim želio bih s vama razmišljati o odlomku iz *Djela apostolskih* u kojem Isus kaže Pavlu: *“Ustani. Postavljam te za svjedoka onoga što si vidio”* (usp. Dj 26, 16).

Pavao – svjedok pred kraljem

Redak kojim je nadahnuta tema Svjetskog dana mladih 2021. preuzet je iz Pavlova svjedočanstva pred kraljem Agripom tijekom njegovog zatočeništva. On, nekoć neprijatelj i progonitelj kršćanâ, sada je osuđen upravo zbog svoje vjere u Krista. S vremenskim razmakom od otprilike dvadeset i pet godina, Apostol pripovijeda o svome životu i o temeljnom događaju – svome susretu s Kristom.

Pavao priznaje da je u prošlosti progonio kršćane, sve dok jednoga dana, dok je putovao u Damask da uhiti neke od njih, njega i njegove suputnike (usp. Dj 26, 13) nije obasjala svjetlost “od sunca sjajinja”, ali jedino je on čuo “glas”: glas Isusa koji mu se obraća i naziva ga imenom.

“Savle, Savle!”

Promotrimo zajedno dublje ovaj događaj. Oslovljavajući ga po imenu, Gospodin daje do znanja Savlu da ga osobno poznaje. Kao da mu je rekao: “Znam tko si, znam koje planove kuješ, ali unatoč tome obraćam se upravo tebi.” Zove ga dva puta, u znak iznimnog i vrlo važnog poziva, kao što je to učinio s Mojsijem (usp. *Izl 3, 10*) i Samuelom (usp. *1 Sam 3, 10*). Pavši na zemlju, Savao priznaje da je svjedok Božjeg očitovanja, snažne objave koja ga duboko potresa, ali ga ne uništava, naprotiv: oslovljava ga po imenu.

Naime, samo osobni, a ne anonimni susret s Kristom mijenja život. Isus pokazuje da dobro poznaje Savla, da “ga poznaje u dušu”. Premda je Savao progonitelj, iako mu je u srcu mržnja prema kršćanima, Isus zna da je to zbog neznanja i želi pokazati u njemu svoje milosrđe. Upravo će ta milost, ta nezaslužena i bezuvjetna ljubav, biti svjetlo koje će iz korijena promijeniti Savlov život.

“Tko si, Gospodine?”

Suočen s tom tajanstvenom prisutnošću koja ga naziva imenom, Savao pita: “Tko si, Gospodine?” (*Dj 26, 15*). Ovo je pitanje iznimno važno i svi ga moramo prije ili kasnije u životu postaviti. Nije dovoljno slušati o Kristu od drugih, potrebno je s njim osobno razgovarati. To je, u konačnici, molitva. Moliti znači izravno razgovarati s Isusom, pa i ako nam možda u srcu još uvijek vlada nemir, a um je pun sumnji ili čak prijezira prema Kristu i kršćanima. Nadam se da će svaki mladić i djevojka, u dubini svog srca, postaviti to pitanje: “Tko si, Gospodine?”

Ne možemo uzeti zdravo za gotovo da svi poznaju Isusa, pa ni u doba interneta. Pitanje koje mnogi postavljaju Isusu i Crkvi upravo je ovo: “Tko si?”. U čitavom izvješću o pozivu svetoga Pavla, to je jedini put da on govori. I na njegovo pitanje, Gospodin odmah odgovara: »Ja sam Isus koga ti progoniš!« (*ibid.*).

“Ja sam Isus koga ti progoniš!”

Tim odgovorom Gospodin Isus otkriva Savlu veliko otajstvo: da se On poistovjećuje s Crkvom i s kršćanima. Sve do tada Savao nije vidio ništa od Krista osim vjernikâ koje je bacao u tamnicu (usp. *Dj 26, 10*), za čiju je osudu na smrt osobno glasovao (*ibid.*). Vidio je kako su kršćani na zlo uzvraćali dobrom, na mržnju ljubavlju, prihvaćajući nepravde, nasilje, uvrede i progone za ime Kristovo. Ako, dakle, bolje pogledamo Savao je – a da to nije ni znao – već bio susreo Krista: susreo ga je u kršćanima!

Koliko smo samo puta čuli da se kaže: “Isus ‘da’, Crkva ‘ne’”, kao da bi jedno moglo biti alternativa drugome. Nemoguće je poznavati Isusa, ako se ne poznaje Crkvu. Ne može se upoznati Isusa osim po braći i sestrama njegove zajednice. Ne može netko za sebe reći da je pravi kršćanin, ako ne živi crkvenu dimenziju svoje vjere.

“Teško ti se protiv ostana praćakati”

To su riječi koje Gospodin upućuje Savlu nakon što je ovaj pao na zemlju. Ali nekako kao da je već neko vrijeme bio razgovarao s njim na tajanstven način, pokušavajući ga privući k sebi. No, Savao se opirao. Isti taj blagi “prijetor” naš Gospodin upućuje svakom mladom čovjeku koji se udalji od njega: “Dokle ćeš bježati od mene? Zašto ne čuješ da te zovem? Čekam da se vratiš.” Poput proroka Jeremije, i mi ponekad kažemo: “Neću više na nj misliti” (*Jr 20, 9*). No, u srcu svakog pojedinca kao da je zapretn jedan žarki plamen: čak i ako ga pokušamo ugasiti, ne možemo jer je jači od nas.

Gospodin je izabrao onoga koji ga je čak progonio, koji je potpuno neprijateljski raspoložen prema njemu i njegovim učenicima. Ali za Boga nitko nije nepovratno izgubljen. Zahvaljujući osobnom susretu s njim, uvijek možemo početi iznova. Nijedna mlada osoba nije izvan dosega Božjeg milosrđa. Ni za koga se ne može reći: previše se udaljio... sad je prekasno... Koliko mladih ljudi pokazuje strastveni otpor i idu stranputicom, ali u srcu nose skrivenu potrebu da se predano zalažu, da ljube svim silama, da se poistovjete s određenim poslanjem! Upravo to je ono što Isus vidi u mladome Savlu.

Prepoznati vlastitu sljepoću

Možemo zamisliti da je, prije susreta s Kristom, Savao na neki način bio “pun sebe” i smatrao se “velikim” zbog svoje moralne neporočnosti, zbog svoje gorljivosti, zbog svojega porijekla i naobraženosti.

Sigurno je bio uvjeren da je u pravu. Ali kad mu se Gospodin objavljuje, “prizemljuje se” i otkriva da je slijep. Iznenada otkriva da je ostao bez vida, ne samo fizičkog nego i duhovnog. Njegove su sigurnosti poljuljane. U duši osjeća da je ono oko čega je s tolikim oduševljenjem nastojao, naime, revnost u iskorjenjivanju kršćana, bilo potpuno pogrešno. Shvaća da nije apsolutni nositelj istine, štoviše da je daleko od toga. I, zajedno s njegovim sigurnostima, ruši se također njegova “veličina”. Odjednom otkriva da je izgubljen, krhak, “mali”.

Ta je poniznost – svijest o vlastitoj ograničenosti – temeljna! Tko misli da zna sve o sebi, o drugima, pa čak i o vjerskim istinama, teško će susresti Krista. Savao je slijep i izgubio je orijentire. Ostavši sam, u tami, jedine jasne stvari su svjetlo koje je vidio i glas koji je čuo. Koji paradoks: tek kad čovjek shvati da je slijep, počinje vidjeti!

Nakon prosvjetljenja koje je doživio na putu za Damask, Savao će preferirati da ga zovu Pavao, što znači “mali”. To nije *nadimak* ili “umjetničko ime” – što je danas postalo vrlo uobičajeno čak i među običnim ljudima: susret s Kristom doista je učinio da se tako osjeća, srušivši zid koji ga je sprječavao da samoga sebe istinski spozna. On za sebe kaže: »Da, ja sam najmanji među apostolima i nisam dostojan zvati se apostolom jer sam progonio Crkvu Božju« (1 Kor 15, 9).

Sv. Terezija iz Lisieuxa, kao i neki drugi sveci, voljela je ponavljati da je poniznost istina. Danas se, osobito na društvenim mrežama, ima priliku vidjeti toliko “priča”, koje su često pravi umjetnički uradci u čije je snimanje uloženo puno truda, snimljenih iz više kutova i s više pozadina. Sve se više traže “svjetla pozornice” kako bi se “prijateljima” i sljediteljima pokazalo sebe u svjetlu koje ponekad ne odgovara istini. Krist, svjetlo podnevno, dolazi nas prosvjetliti i vratiti nam autentičnost, oslobađajući nas svih maski. Jasno nam pokazuje tko smo, jer nas voli takve kakvi jesmo.

Promijeniti perspektivu

Pavlovo obraćenje nije vraćanje unatrag, nego otvaranje potpuno novoj perspektivi. Naime, on nastavlja put Damaska, ali više nije onaj od prije, on je druga osoba (usp. Dj 22, 10). Moguće je obratiti se i obnavljati se u svakodnevnom životu, čineći sve ono što smo i prije učinili, ali promijenjena srca i s drugačijim motivacijama. U ovom slučaju Isus izrijeком traži od Pavla da ode u Damask, gdje se bio i zaputio. Pavao je poslušao, ali sada su se svrha i perspektiva njegova putovanja stubokom promijenili. Od sada pa nadalje stvarnost će gledati novim očima. Prije su to bile oči progonitelja krvnika, odsada će to biti oči učenika svjedoka. U Damasku će ga Ananija krstiti i uvesti u kršćansku zajednicu. U tišini i molitvi Pavao će produbiti vlastito iskustvo i novi identitet koji mu je dao Gospodin Isus.

Snaga i strast mladih ljudi ne smiju se rasipati

Pavlovo držanje prije susreta s uskrslim Isusom nije nam potpuno strano. Koliko je samo snage i strasti u vašim srcima, dragi mladi! Ali kad vas tama oko vas i u vama sprječava da ispravno vidite, u opasnosti ste da se izgubite u besmislenim bitkama, pa čak i postanete nasilni. A, nažalost, prve žrtve bit ćete upravo vi i vaši najbliži. Postoji isto tako opasnost da se borite za stvari koje izvorno zastupaju prave vrijednosti, ali koje se, kad se jednom zaoštre do krajnosti, pretvaraju u destruktivne ideologije. Koliko samo danas mladih, potaknutih možda vlastitim političkim ili vjerskim uvjerenjima, na kraju postaju oruđe nasilja i uništenja u životima mnogih drugih! Pojedini digitalni urođenici koriste virtualnu stvarnost i društvene mreže kao novo bojno polje, beskrupulozno koristeći oružje lažnih vijesti (*fake news*) za širenje otrova i uništavanje svojih protivnika.

Kad Gospodin naglo prodre u Pavlov život, ne oduzima mu osobnost i ne gasi njegovu revnost i strast, već koristi te njegove darove i sposobnosti da ga učini velikim vjerovjesnikom koji će pronositi evanđelje do nakraj svijeta bijeloga.

Apostol narodâ

Pavao će kasnije postati poznat kao “apostol narodâ”: on koji je prije bio farizej koji je revno i savjesno opsluživao Zakon! Evo još jednog paradoksa: Gospodin stavlja svoje pouzdanje upravo u čovjeka koji ga je progonio! Poput Pavla, svaki pojedini od nas može u dubini srca čuti ovaj glas koji mu govori: “Uzdam se u te. Znam tvoju povijest i uzimam je u svoje ruke, zajedno s tobom. Pa i ako si često bio protiv mene, biram baš tebe i činim te svojim svjedokom”. Božja logika može od najgoreg progonitelja učiniti velikog svjedoka.

Kristov učenik pozvan je biti »svjetlost svijeta« (Mt 5, 14). Pavao mora svjedočiti o onome što je vidio, ali sada je slijep. Došli smo tako do sljedećeg paradoksa! Upravo zahvaljujući tom svom osobnom iskustvu Pavao se može staviti u položaj onih kojima ga Gospodin šalje. Naime, postavljen je za svjedoka »da im otvori oči pa se obrate od tame k svjetlosti« (Dj 26, 18).

“Ustani i svjedoči!”

Kad prigrlimo novi život koji nam je dan u krštenju, primamo od Gospodina također poslanje: “Bit ćeš mi svjedok!”. Poslanje je to kojem se valja posvetiti i koje mijenja život.

Kristov je poziv Pavlu danas upućen svakom mladiću i djevojci: Ustani! Ne možeš ostati na zemlji i sažalijevati samoga/samu sebe, ima jedno poslanje koje te čeka! I ti možeš biti svjedokom djela koja je Isus započeo u tebi. Zato ti, u Kristovo ime, kažem:

- Ustani i svjedoči o svom iskustvu slijepca koji je susreo svjetlo, koji je vidio dobrotu i ljepotu Božju u samome sebi, u drugima i u zajedništvu Crkve koje pobjeđuje svaku samoću.

- Ustani i svjedoči o ljubavi i poštivanju koji se mogu uspostaviti u ljudskim odnosima, u obiteljskom životu, u dijalogu između roditelja i djece, između mladih i starih.

- Ustani i brani socijalnu pravdu, istinu i pravednost, ljudska prava, progonjene, siromašne i slabe, one čiji se glas ne čuje u društvu, migrante.

- Ustani i svjedoči o novome pogledu koji ti omogućuje da očima punim divljenja promatraš stvoreni svijet, koji ti omogućuje da promatraš Zemlju kao naš zajednički dom i daje ti hrabrost da braniš cjelovitu ekologiju.

- Ustani i svjedoči da se promašeni životi mogu popraviti, da oni koji su već mrtvi duhom mogu ustati na novi život, da se robovi mogu osloboditi, da srca opterećena tugom mogu ponovno pronaći nadu.

- Ustani i radosno svjedoči da Krist živi! Širi njegovu poruku ljubavi i spasenja među svojim vršnjacima, u školi, na sveučilištu, na radnome mjestu, u digitalnom svijetu, posvuda.

Gospodin, Crkva, Papa, uzdaju se u vas i postavljaju vas za svjedoke mnogim drugim mladima koje susrećete na “putovima Damaska” našeg doba. Ne zaboravite: »svaki onaj koji je stvarno iskusio ljubav Boga koji ga spašava ne treba dugotrajnu poduku i obuku i pripremu da pođe naviještati tu ljubav. Svaki je kršćanin misionar u mjeri u kojoj se susreo s Božjom ljubavlju u Kristu Isusu« (Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 120).

Ustanite i slavite SDM u partikularnim Crkvama!

Još jednom pozivam vas, mlade iz cijeloga svijeta, da sudjelujete u ovom duhovnom hodočašću koje nas će dovesti do proslave Svjetskog dana mladih u Lisabonu 2023. godine. Sljedeći susret je, međutim, u vašim partikularnim Crkvama, u raznim biskupijama i eparhijama svijeta, gdje će se na svetkovinu Krista Kralja proslaviti – na mjesnoj razini – Svjetski dan mladih 2021.

Nadam se da ćemo svi moći proživjeti te etape kao pravi hodočasnici, a ne kao “turisti vjere”! Otvorimo se Božjim iznenađenjima koji svojim svjetlom želi obasjavati naš put. Budimo otvoreni za ono što nam želi reći, također po našoj braći i sestrama. Tako ćemo pomoći jedni drugima da zajedno ustanemo i u ovom teškom povijesnom času postat ćemo proroci novih vremena, punih nade! Neka nam Blažena Djevica Marija bude zagovornicom.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 14. rujna 2021., blagdan Uzvišenja svetoga križa.

FRANJO

PORUKA PAPE FRANJE ZA MEĐUNARODNI DAN OSOBA S INVALIDITETOM 3. PROSINCA 2021.

„VI STE MOJI PRIJATELJI“ (Iv 15, 14)

Draga braćo i sestre!

U prigodi Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, želim se obratiti izravno vama koji ste pogođeni bilo kojom vrstom invaliditeta. Želim vam reći da vas Crkva voli i da treba svakoga od vas da ispunite svoje poslanje u službi evanđelja.

Isus prijatelj

Isus je naš prijatelj! On sâm je to rekao svojim učenicima na Posljednjoj večeri (usp. *Iv 15, 14*). Njegove riječi dopiru sve do nas i rasvjetljuju otajstvo našeg odnosa s njim i naše pripadnosti Crkvi. »Prijateljstvo s Isusom neraskidivo je. On nas nikada ne napušta, iako se katkad čini da šuti. Kad ga trebamo, on pušta da ga nađemo i ostaje uz nas kud god da pošli« (posin. apost. pob. *Christus vivit*, 154). Mi kršćani smo primili dar: pristup Isusovu srcu i prijateljstvo s njim. Sretni smo što nas je zapao taj privilegij i to postaje naš poziv: biti njegovi prijatelji!

Imati Isusa za prijatelja najveća je utjeha. To svakog od nas može učiniti zahvalnim i radosnim učenikom koji može posvjedočiti da naša vlastita slabost nije prepreka za življenje i prenošenje evanđelja. Naime, povjerljivo i osobno prijateljstvo s Isusom može biti duhovni ključ za prihvaćanje ograničenâ koja svi imamo, te za življenje svojega vlastitog ljudskog stanja u duhu prihvaćanja. Iz toga prijateljstva može poteći radost koja »ispunja srca i čitav život« (apost. pob. *Evangeliu gaudium*, 1), zato što, kao što je jedan veliki egzeget napisao, prijateljstvo s Isusom je »iskra od koje nastaje požar oduševljenja i zanosâ«. [1]

Crkva je vaš dom

Po krštenju svaki od nas postaje punopravnim članom zajednice Crkve tako da svaki pojedini, bez isključenâ ili diskriminacijâ, može reći: "Ja sam Crkva!". Crkva je, naime, vaš dom! Mi, svi zajedno, činimo Crkvu jer je Isus odlučio biti naš prijatelj. Ona – i to je nešto što sve bolje moramo učiti u sinodalnom procesu koji smo započeli – »nije zajednica savršenih, nego zajednica učenikâ na putu koji slijede Gospodina i kojima je potrebno njegovo oprostjenje« (*Kateheza na općoj audijenciji*, 13. travnja 2016.) U ovom narodu, koji kroči naprijed kroz povijesna zbivanja vođen Božjom riječju, »svi su protagonisti, nitko se ne može smatrati tek pukim statistikom« (*Obraćanje vjernicima Rimske biskupije*, 18. rujna 2021.). Zato je svaki od vas pozvan dati vlastiti doprinos sinodalnom putu. Uvjeren sam da će, ako to doista bude »sudionički i inkluzivan crkveni proces« [2], crkvena zajednica njime biti stvarno obogaćena.

I danas se, nažalost, s mnogima od vas »u društvu postupa kao sa strancima. [Mnogi od vas] osjećaju da su uskraćeni za pripadnost i sudjelovanje« i »još uvijek postoje mnoge stvari koje [vam onemogućuju]

punopravno građanstvo« (enc. *Fratelli tutti*, 98). Diskriminacija je još uvijek previše prisutna na različitim razinama društvenog života. Nju jačaju predrasude, neznanje i kultura kojoj je teško shvatiti neprocjenjivu vrijednost svake osobe. Na poseban način, smatrati još uvijek invaliditet bolešću – što je rezultat interakcije između socijalnih barijera i osobnih ograničenja svakog pojedinca – nešto je što pridonosi vašem odvajanju i jačanju stigmatizacije vas kao osoba.

Što se života Crkve tiče, »najgora diskriminacija [...] je nedostatak duhovne skrbi« (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 200), koja se ponekad očituje u uskraćivanju pristupa sakramentima, što su neki od vas, nažalost, doživjeli. Učiteljstvo je u tom pogledu vrlo jasno i nedavno je u *Direktoriju za kateheza* izričito dalo do znanja da »nitko ne smije uskraćivati sakramente osobama s invaliditetom« (br. 272). Kad smo suočeni s diskriminacijama, upravo nas prijateljstvo s Isusom, koje svi primamo kao nezasluženi dar, otkupljuje i omogućuje nam živjeti različitosti kao bogatstvo. On nas, naime, ne naziva slugama, ženama i muškarcima s polovičnim dostojanstvom, nego prijateljima: pouzanicima koji su dostojni znati sve što je čuo od Oca svojega (usp. *Iv* 15, 15).

U vremenu kušnje

Prijateljstvo s Isusom štiti nas u vrijeme kušnje. Jako dobro znam da je pandemija Covida-19, iz koje se borimo izaći, imala i nastavlja imati vrlo ozbiljan utjecaj na živote mnogih od vas. Pritom mislim, na primjer, na to da ste morali dugo vremena provoditi u kući; na teškoće na koje nailaze mnogi studenti i učenici s invaliditetom u pristupu alatima za učenje na daljinu; na osobne usluge koje su u mnogim zemljama već duže vrijeme obustavljene; i mnoge druge neugodnosti s kojima se svaki od vas suočio. Ali tu prije svega mislim na mnoge od vas koji živite u zajedničkim stanovima i patnju koju je donijela prisilna odvojenost od vama dragih osoba. Virus je poharao ta mjesta i, unatoč požrtvovnoj službi osoblja, odnio previše žrtava. Budite sigurni da su vam Papa i Crkva posebno bliski, s ljubavlju i nježnošću!

Crkva je uz one od vas koji se još uvijek bore protiv koronavirusa. Ona, kao i uvijek, potvrđuje da je prijeko potrebno svima omogućiti liječenje, pri čemu stanje invalidnosti ne smije biti prepreka pristupu najboljoj mogućoj dostupnoj skrbi. U tome smislu, neke biskupske konferencije, poput one Engleske i Walesa [3] te Sjedinjenih Američkih Država, [4] već su intervenirale tražeći poštovanje prava svakoga, bez diskriminacijâ, na zdravstvenu skrb.

Evandjelje je za sve

Iz prijateljstva s Gospodinom dolazi također naš poziv. On nas je izabrao da donesemo mnogo roda i da naš rod ostane (usp. *Iv* 15, 16). Predstavljajući se kao pravi Trs, želio je da svaka loza, koja je s njim povezana, donese rod. *Dà*, Isus želi da prispijemo »sreći za koju smo stvoreni. On želi da budemo sveti i ne očekuje da se zadovoljimo osrednjim, mlakim, razvodnjenim životom« (apostolska pobudnica *Gaudete et exsultate*, 1).

Evandjelje je također za tebe! Riječ je to koja je upućena svima, koja tješi i u isti mah poziva na obraćenje. Drugi vatikanski koncil, govoreći o općem pozivu na svetost, uči da su »svi Kristovi vjernici, kojega god staleža ili reda, pozvani na puninu kršćanskog života i na savršenstvo ljubavi [...]. Da bi postigli tu svetost, vjernici neka ulažu sile koje su primili prema mjeri Kristova dara da se [...] svom dušom posvete Božjoj slavi i služanju bližnjemu« (*Lumen gentium*, 40).

U evandeljima se pripovijeda da, kad god bi osobe s invaliditetom susrele Isusa, njihov se život stubokom mijenjao i počele su biti njegovi svjedoci. To je, primjerice, slučaj s čovjekom slijepim od rođenja, koji, nakon što ga je Isus ozdravio, hrabro pred svima kaže da je On prorok (usp. *Iv* 9, 17); i mnogi drugi radosno razglašuju što im je Gospodin učinio.

Znam da neki od vas žive u izuzetno teškoj situaciji. Ali želim se obratiti upravo vama i zamoliti možda – tamo gdje za tim postoji potreba – članove vaše obitelji ili one koji su vam najbliži da pročitaju moje riječi, ili prenesu ovaj moj apel kojim vas pozivam da molite. Neka nitko ne kaže: »Ja ne umijem moliti« jer, kao što kaže Apostol, »Duh potpomaže našu nemoć. Doista ne znamo što da molimo kako valja, ali se sâm Duh za nas zauzima neizrecivim uzdasima« (*Rim* 8, 26). U evandeljima, naime, Isus sluša one koji mu se obraćaju na naizgled neprikladan način, možda samo gestom (usp. *Lk* 8, 44) ili vapajem (usp. *Mk* 10, 46). U molitvi postoji poslanje koje je svima dostupno i ja ga želim povjeriti na poseban način vama. Nitko nije toliko slab da se ne može moliti, klanjati se Gospodinu, slaviti njegovo sveto ime i posredovati za spas svijeta. Pred Svemogućim prepoznamo da smo svi jednaki.

Draga braćo i sestre, vaša je molitva danas hitnija nego ikad. Sveta Terezija Avilska napisala je da su »u teškim vremenima potrebni jaki Božji prijatelji da podrže slabe« [5]. Vrijeme pandemije jasno nam je dalo do znanja da nam je stanje ranjivosti svima zajedničko: »Shvatili smo da se nalazimo na istoj lađi, svi krhki i dezorijentirani, ali istodobno važni i potrebni, svi pozvani veslati zajedno, svi potrebni utjehe drugoga« [6]. Prvi način da to učinimo jest molitva. Svi to možemo; i ako, poput Mojsija, trebamo potporu (usp. *Izl* 17, 10), sigurni smo da će Gospodin čuti naš zaziv.

Svima vama upućujem najbolje želje. Neka vas Gospodin blagoslovi i Majka Božja čuva.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 20. studenoga 2021.

Franjo

[1] Rudolf Schnackenburg, *Amicizia con Gesù*, Brescia 2007., str. 68..

[2] Biskupska sinoda, *Pripremi dokument. Za sinodalnu crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*, 2.

[3] Biskupska konferencija Engleske i Walesa, *Coronavirus and Access to Treatment*, 20. travnja 2020.

[4] USCCB – Ured za odnose s javnošću, *Statement on Rationing Protocols by Health Care Professionals in Response to COVID-19*, 3. travnja 2020.

[5] *Vita*, 15.5.

[6] *Izvanredna molitva u vrijeme pandemije*, 27. ožujka 2020.

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 55. SVJETSKI DAN MIRA 1. SIJEČNJA 2022.

Međugeneracijski dijalog, obrazovanje i rad: sredstva za izgradnju trajnoga mira

1. »Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir« (Iz 52, 7).

Riječi proroka Izaije izražavaju utjehu, uzdah olakšanja prognanog naroda koji je zbog pretrpljenog nasilja i zlostavljanja bio na izmaku snaga i prepušten na milost i nemilost poniženju i smrti. Prorok Baruh se pitao u vezi tog naroda: »Zašto, o Izraelu, zašto si u zemlji neprijatelja i zašto stariš u tuđini, onečišćujući se mrtvacima, ubrojen među one koji su u podzemlju?« (3, 10-11). Za te ljude, dolazak *glasnika mira* značio je nadu u novo rođenje iz ruševina povijesti, početak svijetle budućnosti.

I danas je *put mira*, koji je sveti Pavao VI. nazvao novim imenom: *cjeloviti razvoj* [1], nažalost daleko od stvarnoga života mnogih muškaraca i žena, a time i ljudske obitelji koja je već posvema međusobno povezana. Unatoč mnogim naporima usmjerenim na konstruktivan dijalog među narodima, zaglušujuća buka ratova i sukoba sve je jača, dok se pandemijske bolesti šire, učinci klimatskih promjena i srozavanja okoliša se pogoršavaju, drama gladi i žeđi sve je veća, a ekonomski sustav koji se temelji više na individualizmu nego na dijeljenju utemeljenom na solidarnosti i dalje prevladava. Kao u danima drevnih proroka, tako i u naše vrijeme *vapaj siromašnih i vapaj Zemlje* [2] ne prestaje se uzdizati, vapeći za pravdom i mirom.

U svakom je dobu mir ujedno i dar odozgo i plod zajedničkog predanog rada i truda. Možemo, naime, govoriti o "arhitekturi" mira, kojoj doprinose razne društvene institucije, a postoji i "umijeće" mira koje uključuje svakoga od nas ponaosob [3]. Svi mogu dati svoj doprinos izgradnji mirnijeg svijeta, počevši od vlastitoga srca i odnosa u obitelji, u društvu i s okolinom, pa sve do odnosa među ljudima i državama.

Želim ovdje predložiti *tri puta* za izgradnju trajnoga mira. Prvi je *međugeneracijski dijalog* kao temelj ostvarivanja zajedničkih planova. Drugi je *obrazovanje* kao temelj slobode, odgovornosti i razvoja. Na trećemu mjestu, konačno, je *rad* kao sredstvo za puno ostvarenje ljudskog dostojanstva. Riječ je o tri nezaobilazna elementa za stvaranje »socijalnog pakta« [4] bez kojega svaki mirovni projekt počiva na klimavim nogama.

2. Međugeneracijski dijalog kao sredstvo za izgradnju mira

U svijetu koji je još uvijek zahvaćen pandemijom, koja je prouzročila premnoge probleme, »neki pokušavaju pobjeći od stvarnosti sklanjajući se u svoj mali svijet, a drugi na nju reaguju uništavalačkim nasiljem. Ipak, između sebične ravnodušnosti i nasilnoga prosvjeda uvijek postoji još jedna moguća opcija, a to je dijalog. Međugeneracijski dijalog« [5]

Svaki iskreni dijalog, uz korektnu i pozitivnu razmjenu gledišta, uvijek zahtijeva osnovno povjerenje među sugovornicima. Moramo naučiti kako povratiti to međusobno povjerenje! Trenutna zdravstvena kriza pojačala je kod sviju osjećaj usamljenosti i okrenutost prema samima sebi. Usamljenosti koje doživljavaju starije osobe kod mladih su praćene osjećajem bespomoćnosti i nedostatkom zajedničke ideje o budućnosti. Ova je kriza zasigurno bolna, ali je također pomogla izvući iz ljudi ono najbolje. Naime, upravo tijekom pandemije vidjeli smo, i to u cijelome svijetu, velika svjedočanstva suosjećanja, dijeljenja i solidarnosti.

Voditi dijalog znači jedni druge slušati, razmjenjivati mišljenja i stavove, uzajamno se dogovarati i zajedno ići prema istome cilju. Jačati takav dijalog među generacijama znači tvrdo i neplodno tlo konflikta i ravnodušnosti učiniti rahlim kako bi se u njega položilo sjeme trajnog i zajedničkog mira.

Dok je tehnološki i gospodarski razvoj često stvarao međugeneracijski jaz, današnje krize pokazuju hitnu potrebu za međugeneracijskim savezom. S jedne strane, mladi trebaju životno i duhovno iskustvo i mudrost starijih, a, s druge, starijima je potrebna podrška, ljubav, kreativnost i poletnost mladih.

Veliki društveni izazovi i procesi uspostave mira nužno zahtijevaju dijalog između čuvara sjećanja, to jest starijih, i onih koji nose povijest naprijed, a to su mladi, kao i spremnost svakog pojedinca da dadne drugome prostora i da ne teži tome da zauzme cijelu scenu stremeći svojim neposrednim interesima kao da nema ni prošlosti ni budućnosti. Globalna kriza kroz koju prolazimo pokazuje nam u susretima i dijalogu među generacijama pokretačku snagu zdrave politike, koja se ne zadovoljava time da odgovara na ono što sadašnjost stavlja pred nas »zakrpama ili brzim, pukim povremenim rješenjima« [6], već se izražava kao jedan od najdragocjenijih oblika ljubavi prema drugome [7], u traženju zajedničkih i održivih projekata.

Ako, usred teškoća i nevolja, budemo znali provesti u djelo taj međugeneracijski dijalog, »mo[ći ćemo] biti čvrsto ukorijenjeni u sadašnjosti i s toga mjesta osvrtni se na prošlost i gledati u budućnost. Osvrtati se na prošlost kako bismo učili iz povijesti i liječili stare rane koje nas katkad još uvijek muče. Gledati u budućnost kako bi jačali naš entuzijazam, dali krila snovima, potaknuli proroštva i omogućili nadi da procvate. Tako, ujedinjeni, možemo učiti jedni od drugih«. [8] Jer bez korijena, kako drveće može rasti i donositi plod?

Dovoljno se sjetiti samo brige za naš zajednički dom. Sâm okoliš je, naime, »zajam kojeg svaki naraštaj prima i mora prenijeti budućem naraštaju«. [9] Treba zato cijeniti i ohrabrivati sve one mlade ljude koji rade za pravedniji i svijet, svijet koji pazi da čuva svekoliko stvorenje, povjereno nama na čuvanje. Oni čine to s nemirnom i entuzijazmom, a ponajprije s osjećajem odgovornosti s obzirom na hitan zaokret [10], koji nam nameću izazovi koje pred nas stavljaju današnje etičke i društveno-ekološke krize. [11]

Nadalje, da bi se zajedno gradilo putove do mira nezaobilazni su obrazovanje i rad, koji predstavljaju povlašćena okruženja i mjesta međugeneracijskog dijaloga. Obrazovanje pruža gramatiku međugeneracijskog dijaloga, a u iskustvu rada muškarci i žene različitih generacija surađuju i prenose jedni drugima svoja znanja, iskustva i vještine u svrhu postizanja općega dobra.

3. *Odgoj i obrazovanje kao pokretači mira*

Posljednjih su godina proračunska izdvajanja za odgoj i obrazovanje, na koje se više gleda kao na trošak nego na ulaganje, diljem svijeta općenito značajno smanjena. Ipak, to su glavni nositelji cjelovitog ljudskog razvoja: čine čovjeka slobodnijim i odgovornijim, te su prijeko potrebni za obranu i promicanje mira. Drugim riječima, odgoj i obrazovanje predstavljaju temelj snažno povezanog, uljuđenog društva, sposobnog iznjediti nadu, blagostanje i napredak.

Vojni su rashodi, naprotiv, porasli iznad razine zabilježene na kraju Hladnoga rata i, kako se čini, nastaviti će i dalje nezaustavljivo rasti. [12]

Stoga je prikladno i hitno da oni koji su odgovorni za upravljanje državom razviju ekonomske politike koje će omogućiti da se preokrene odnos između javnih ulaganja u obrazovanje i sredstava namijenjenih za naoružanje. Uostalom, težnja istinskom procesu razoružanja u cijelome svijetu može se pokazati samo veoma korisnim za razvoj narodâ i državâ, oslobađajući financijska sredstva koja se mogu primjerenije posvetiti zdravstvu, školstvu, infrastrukturnom razvoju, zaštiti okoliša i tako dalje.

Nadam se da će ulaganje u obrazovanje također biti popraćeno većim naporima oko promicanja kulture skrbi [13]. U okolnostima društvenih podjela i inertnosti institucijâ, ona može postati zajednički jezik koji ruši barijere i gradi mostove. »Zemlja doživljava pravi procvat tada kada postoji konstruktivni dijalog između njezinih različitih kulturnih bogatstava: kulture naroda, sveučilišne, kulture mladih, umjetničke i tehnološke kulture, gospodarske i obiteljske kulture te medijske kulture«. [14] Prijeko je potrebno, dakle, stvoriti novu kulturnu paradigmu putem »globalnog obrazovnog pakta za i s mlađim naraštajima, koji će obvezati obitelji, zajednice, škole, sveučilišta, institucije, religije, vlade i cijelu ljudsku obitelj na odgajanje zrelih ljudi«. [15] Pakt koji će promicati obrazovanje za cjelovitu ekologiju u skladu s kulturnim modelom mira, razvoja i održivosti, u čijem će središtu biti bratstvo i suradnja između ljudi i okoliša [16].

Ulaganje u odgoj i obrazovanje mlađih naraštaja osnovni je način da im se, ciljanim osposobljavanjem, omogući da zauzmu odgovarajuće mjesto na tržištu rada koje će im biti od koristi [17].

4. Promicanjem vrijednosti rada i osiguravanjem radnih mjesta gradi se mir

Rad je nezaobilazan činitelj za izgradnju i održavanje mira. To je izraz nas samih i vlastitih sposobnosti, ali i predanog zalaganja, truda, suradnje s drugima, jer se uvijek radi s nekim ili za nekoga. U toj istaknuto društvenoj perspektivi, posao je mjesto gdje učimo dati svoj doprinos ljepšem i svijetu pogodnijem za život.

Pandemija izazvana Covidom-19 dodatno je otežala situaciju u svijetu rada koji se već i prije toga bio suočavao s brojnim izazovima. Nebrojene gospodarske i proizvodne aktivnosti su propale; privremeno zaposleni radnici sve su ranjiviji; mnogi od onih koji obavljaju osnovne usluge još su više skriveni od javne i političke svijesti; obrazovanje na daljinu u mnogim je slučajevima dovelo do nazadovanja u stjecanju znanja i školske ili stručne spreme. Nadalje, pred mladima koji tek ulaze na tržište rada i odraslima koji su ostali bez posla teška je i neizvjesna budućnost.

Utjecaj krize na neformalnu ekonomiju, koja često uključuje radnike migrante, bio je osobito razoran. Mnogi od njih nisu priznati nacionalnim zakonodavstvom, jednostavno kao da ne postoje. Oni i njihove obitelji žive u vrlo nesigurnim uvjetima, plijen su raznim oblicima ropstva i uskraćen im je pristup sustavu socijalne skrbi koji bi ih zaštitio. K tome, trenutno tek jedna trećina radno sposobnog svjetskog stanovništva uživa sustav socijalne zaštite ili ga može koristiti samo u ograničenoj mjeri. Nasilje i organizirani kriminal su u porastu u mnogim zemljama. Oni ugrožavaju slobodu i dostojanstvo ljudi, pogubni su ekonomiju i sprječavaju razvoj općeg dobra. Jedini odgovor na to je širenje mogućnosti za dostojanstven rad.

Rad je, naime, temelj na kojem se gradi pravda i solidarnost u svakoj zajednici. Zato »ne smije se težiti tomu da tehnološki napredak sve više zamjenjuje ljudski rad: ako bi se tako činilo, čovječanstvo bi našlo samome sebi. Rad je nužnost, to je sastavni dio smisla života na ovoj zemlji, put rasta, ljudskog razvoja i osobnog ispunjenja« [18]. Moramo udružiti svoje ideje i napore kako bismo stvorili uvjete i pronašli rješenja da svaka radno sposobna osoba ima mogućnost svojim radom doprinijeti boljitku života obitelji i društva.

Hitnije je nego ikada prije promicati u čitavom svijetu dolične i dostojanstvene radne uvjete, usmjerene na opće dobro i očuvanje stvorenoga svijeta. Treba osigurati i podržati slobodu poduzetničkih inicijativa i, istodobno, ulagati napore da se potakne obnovljeni osjećaj društvene odgovornosti kako profit ne bi bio više jedini kriterij kojim se valja rukovoditi.

U toj perspektivi treba promicati, prihvaćati i podupirati inicijative koje, na svim razinama, pozivaju poduzeća na poštivanje temeljnih ljudskih prava radnikâ i radnicâ, podižući svijest ne samo institucija, već i potrošača, civilnoga društva i poduzetničkih subjekata. Što su ovi potonji svjesniji svoje društvene uloge, to više postaju mjesta gdje se poštuje ljudsko dostojanstvo te tako i sami doprinose izgradnji mira. U tom smislu, politika je pozvana igrati aktivnu ulogu, promičući ravnotežu između gospodarske slobode i socijalne pravde. A svi koji rade na tome području, počevši od katoličkih radnika i poduzetnika, mogu pronaći sigurne smjernice u *socijalnom nauku Crkve*.

Draga braćo i sestre, dok nastojimo udružiti svoje napore oko izlaska iz pandemije, želim još jednom izraziti svoju zahvalnost svima onima koji su radili i nastavljaju velikodušno i odgovorno raditi na tome da se zajamči obrazovanje, sigurnost i zaštita prava, osigura medicinsku skrb, omogući susrete između članova obitelji i bolesnih te pruži ekonomsku potporu siromašnima i onima koji su ostali bez posla. Jamčim da ću se u svojim molitvama spomenuti žrtava i njihovih obitelji.

Apeliram na obnašatelje vlasti i one u čijim je rukama odgovornost za politiku i društvo, na pastire i voditelje crkvenih zajednica kao i na sve muškarce i žene dobre volje da zajedno, hrabro i kreativno hode tim trima putovima: dijaloga među generacijama, obrazovanja i rada. I neka bude sve više onih koji svakim danom tiho, ponizno i ustrajno postaju graditeljima mira. I neka ih uvijek pretječe i prati blagoslov Boga mira!

Iz Vatikana, 8. prosinca 2021.

FRANJO

[1] Usp. enc. *Populorum progressio* (26. ožujka 1967.), 76sl.

[2] Usp. enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 49.

[3] Usp. enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 231.

[4] *Ibid.*, 218.

[5] *Ibid.*, 199.

[6] *Ibid.*, 179.

[7] Usp. *ibid.*, 180.

[8] Posin. apost. pob. *Christus vivit* (25. ožujka 2019.), 199.

[9] Enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 159.

[10] Usp. *ibid.*, 163; 202.

[11] Usp. *ibid.*, 139.

[12] Usp. *Messaggio ai partecipanti al 4° Forum di Parigi sulla pace (Poruka sudionicima 4. Pariškog mirovnog foruma)*, 11.-13. studenoga 2021.

[13] Usp. enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 231; *Poruka za LIV. Svjetski dan mira. Kultura skrbi kao put mira* (8. prosinca 2020.).

[14] Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 199.

[15] *Videoporuka za Global Compact on Education. Together to Look Beyond* (15. listopada 2020.).

[16] Usp. *Videoporuka za High Level Virtual Climate Ambition Summit* (13. prosinca 2020.).

[17] Usp. sv. Ivan Pavao II., enc. *Laborem exercens* (14. rujna 1981.), 18.

[18] Enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 128.

II.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

SVJETSKI DAN MISIJA 24. LISTOPADA 2021.

Draga braćo i sestre!

Kad sam uzeo u ruke ovogodišnju poruku pape Franje za Svjetski dan misija 2021. zapelo mi je za oko da je poruka napisana već 6. siječnja, na svetkovinu Bogojavljenja, a da je tema ovogodišnjeg Svjetskog dana misija svjedočenje apostola nakon Isusova uskrsnuća: »Ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo« (Dj 4, 20).

Kad je riječ o vidjeti i čuti, Isusovi apostoli imaju preteče. Ima netko tko ne pripada Izabranom narodu, a davno prije njih je vidio i čuo za Isusa Krista. Bili su to upravo Mudraci s Istoka, koji su ušli u kuću i ugledali dijete s Marijom, majkom njegovom, pali ničice pred njim, poklonili mu se i prinijeli svoje darove (usp. Mt 2, 11). Očito da oni koji su prevalili toliki put kako bi vidjeli novorođenog kralja, nisu mogli ne govoriti o onom što su vidjeli i čuli.

U tim Mudracima možemo vidjeti sve one narode koji nemaju biblijsku i kršćansku Objavu, koji nisu čuli za Mesiju i Spasitelja svijeta, ali negdje u dnu svoje duše i svoga bića imaju jednu iskonsku želju i potrebu da upoznaju onu vječnu Istinu koja se zove Isus Krist.

Vjerujem da bi ovo mogli potvrditi i posvjedočiti mnogi naši misionari i misionarke, koji diljem svijeta nailaze na plodno tlo koje željno iščekuje rosu i kišu evanđeoske poruke.

Misionari i misionarke su oni koji ne mogu šutjeti, nego moraju govoriti ono što su u svome redovničkom i svećeničkom životu iskustveno doživjeli i tko je Onaj koji ih iznutra potiče i goni da ostave sve i poput praoca naše vjere, Abrahama, pođu u nepoznato, vođeni i poslušni jedino Božjem glasu i njegovu nadahnuću.

U duhu sveopće evangelizacije i sve veće svijesti da je cijela Crkva pozvana i poslana, tj. da svaki od nas po sakramentu krštenja dobiva i poslanje svjedočenja za Isusa Krista veoma se radujemo što se posljednjih godina osobito među mlađim vjernicima javlja želja i potreba da kao volonteri pođu u misijska područja, i da po završetku svoga studija ili nakon već određenih godina radnog iskustva stave svoje znanje i sposobnosti na dobrobit tamošnjeg svijeta, te i kroz taj određeni vremenski period i sami iskuse kako se Bog u svojoj ljubavi i dobroti ni od koga ne da nadvisiti, jer su misionari i misionarke najpovlašteniji među vjerovjesnicima, jer prije svih drugih vide opipljive plodove svoga rada. Misionarski bi se rad mogao usporediti s radom zemljoradnika koji svednevice uživaju u svome radu jer gledaju kako njihov trud i znoj nisu bili uzaludni, nego ono što su posijali i što obrađuju, svaki dan sve više raste, razvija se i plod donosi.

Vjerujem da će se svaki od naših volontera i volonterki vratiti svome domu s jednim bogatim iskustvom, i da neće moći ne govoriti o onome što su vidjeli i čuli, što su živjeli i proživjeli, jer su se uvjerali kako Gospodin velikodušno nagrađuje njihovu nesebičnost i daje da već ovdje na zemlji ubiru plodove svoga rada. Svjetski misijski dan je osobito pogodan trenutak kojeg treba iskoristiti cijela naša domovinska Crkva kako bi na iskustvu naših misionara, misionarki i kršćanskih volontera, ponovno otkrila vrijednost i snagu molitve, rada, odricanja i žrtve, kao najprikladnijih načina i sredstava koji ispunjavaju, obogaćuju i osmišljavaju život svakome čovjeku.

Neka nas na putu izgradnje Kraljevstva Božjega u svijetu ne pokoleba ni ovaj nesretni virus, koji sigurno nije s neba pao, nego je plod mnogih mračnih sila ovog svijeta, i koji je i mnoge od naših misionara i misionarki omeo u njihovom dolasku u domovinu gdje bi nas svojom prisutnošću i iskustvom misionarskog rada osvježili i obogatili i unijeli novi žar i polet među nas i naše zajednice koje su možda već pomalo klonule i predale se letargiji životarenja.

U ovogodišnjoj poruci za Svjetski dan misija papa Franjo govori kako su nam »u sadašnjim okolnostima prijeko potrebni misionari nade.«

Ne tako davno, papa Benedikt XVI. je jednu cijelu svoju encikliku posvetio nadi: *Spe salvi* (*U nadi spašeni*). Svojim pronicavim duhom i umom papa Benedikt pristupa nadi s mnogo različitih stajališta, ali nakon svega, uvjerenost tvrdi: »Istina je da je onaj tko ne pozna Boga, pa gajio on mnoge nade, zapravo bez nade, lišen one velike nade koja je glavni oslonac u životu (usp. Ef 2,12). Prava, velika čovjekova nada, koja opstaje unatoč svim razočaranjima, može biti samo Bog – Bog koji nas je ljubio i ljubi nas „do kraja“, sve dotle „dok se sve ne ispuni“ (usp. Iv 13,1 i 19,30). Onaj koga ljubav dotakne počinje shvaćati što „život“ stvarno jest.« (*Spe salvi*, br. 27.).

»Zajedništvo s Isusom Kristom za sobom povlači zajedništvo s drugima, sa svima. On nas obvezuje da živimo za druge, ali samo u zajedništvu s njim moguće je doista živjeti za druge, za sve ljude. [...] Živjeti za njega znači dopustiti da nas on privuče da živimo „za druge“« (*Spe salvi*, br. 28.).

Iz ovih nekoliko misli koje smo istrgnuli iz ove prebogate enciklike o nadi pape Benedikta XVI. jasno se zrcali misionarski duh svih onih koji se i danas odazivaju pozivu Isusa Krista i spremno napuštaju svoj dom i zavičaj i odlaze onima kojima će služiti poput Milosrdnog Samaritanca, vođeni i oboružani jedino vjerom i ljubavlju prema Bogu i bližnjemu.

I dok smo ove misijske nedjelje na osobiti način u duhu, molitvama i dobrim djelima povezani s našim misionarima i misionarkama, kao i s našim misijskim volonterima i svim dobročiniteljima i prijateljima misija, molimo Gospodara žetve da istim misionarskim žarom i zanosom prožme cijelu našu Crkvu i sav svijet kako bi evanđeoska poruka i kršćanske vrijednosti zaživjele na dobrim i zdravim kršćanskim korijenima, jedinama na kojima se može graditi siguran i postojan život pojedinca, obitelji, naroda i svega stvorenoga.

Krk, 19. rujna 2021.

† Ivice Petanjak
biskup krčki
predsjednik vijeća HBK za Misije

PRIOPĆENJE SA 63. ZASJEDANJA SABORA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

Plenarno zasjedanje Sabora Hrvatske biskupske konferencije, 63. u nizu, održano je pod predsjedanjem predsjednika HBK zadarskog nadbiskupa Želimira Puljića u sjedištu HBK u Zagrebu od 19. do 21. listopada 2021.

Na početku zasjedanja sudjelovao je i apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua. Kao izaslanik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine na zasjedanju je sudjelovao njezin predsjednik vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić koji je prikazao aktualno stanje u Crkvi i društvu u Bosni i Hercegovini.

Pozdravljajući nazočne na početku zasjedanja predsjednik HBK nadbiskup Puljić posebni pozdrav uputio je novom subotičkom biskupu Slavku Večerinu koji je prvi put kao gost bio nazočan na zasjedanju HBK. Ujedno je čestitao nedavno imenovanom srijemskom biskupu koadjutoru mons. Fabijanu Svalini te mu zahvalio na višegodišnjem služenju u različitim službama Hrvatske biskupske konferencije.

U radnom dijelu zasjedanja biskupi su promišljali o sinodalnom putu na koji je papa Franjo poveo Crkvu, a koji će svoj vrhunac imati u održavanju XVI. opće redovite skupštine Biskupske sinode 2023. u Rimu na temu „Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje“. Prikazana je povijest Biskupske sinode kao trajne ustanove Katoličke Crkve koju je 1965. utemeljio papa Pavao VI. Predstavljen je pripremni dokument pape Franje za Sinodu s posebnim naglaskom na dio koji se odnosi na Biskupske konferencije. Predviđeno je da na kraju prve etape sinodalnog hoda koji će se odvijati u partikularnim Crkvama biskupije pošalju sažetke svojih razmišljanja i razlučivanja Biskupskoj konferenciji. Tako je odlučeno da će se u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji do blagdana sv. Josipa 19. ožujka 2022. iz nadbiskupija i biskupija poslati sažetci, iz kojih će se izraditi sadržaj koji će se dostaviti do kraja travnja 2022. Tajništvu Biskupske sinode u Rimu. Biskupi su upoznati i s iskustvima održavanja sinoda u Đakovačko-osječkoj i Zagrebačkoj nadbiskupiji te s nedavno započetom sinodom u Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

Posebna pozornost na zasjedanju je posvećena i Godini obitelji *Amoris laetitia* koja je otvorena 19. ožujka 2021. uz petu obljetnicu objave istoimene apostolske pobudnice pape Franje o ljepoti i radosti obiteljske ljubavi. Planirano je da godina završi 26. lipnja 2022. jubilarnim 10. svjetskim susretom obitelji u Rimu i diljem svijeta. Osnovni cilj Godine obitelji je ponuditi Crkvi prigodu za produbljivanje sadržaja ove apostolske pobudnice. To je godina u kojoj se želi potaknuti prepoznavanje važnosti obitelji koju treba staviti u središte brige Crkve i društva. Uz to je istaknuta važnost kvalitetne pripreme za susret pa će u tom vidu biti ponuđeni i neki sadržaji.

Na zasjedanju je bio predstavljen i Ekumenski vademecum, koji je u hrvatskom prijevodu objavljen prije nekoliko dana. U kontekstu promišljanja o ekumenskom djelovanju HBK, biskupi su izabrali članove Biskupske komisije za ekumenizam: šibenskog biskupa mons. Tomislava Rogića i bjelovarsko-križevačkog biskupa mons. Vjekoslava Huzjaka, a za predsjednika Komisije izabran je požeški biskup mons. Antun Škvorčević.

Nakon detaljne analize i rasprave te određenih izmjena i dopuna, na ovom je zasjedanju potvrđen Pravilnik Hrvatske biskupske konferencije koji je u proteklih pet godina bio dan *ad experimentum*. Predsjednici pojedinih Komisija, Vijeća i Odbora HBK na zasjedanju su podnijeli svoja izvješća.

Kao što je poznato, planirani Nacionalni susret hrvatske katoličke mladeži u Zagrebu otkazan je zbog potresa i pandemije. Stoga su biskupi odlučili da se idući susret održi u Bjelovaru 17. rujna 2022. Osim toga, potvrđeno je da će se Četvrti nacionalni susret katoličkih obitelji održati u Ludbregu 21. i 22. svibnja 2022.

Tajništvo HBK

DEKLARACIJA VI. HRVATSKOGA SOCIJALNOG TJEDNA

VI. hrvatski socijalni tjedan koji se 22. i 23. listopada održavao u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije (HBK) na zagrebačkom Ksaveru u organizaciji Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve završen je usvajanjem Deklaracije koju prenosimo u cijelosti.

Na poticaj *Hrvatske biskupske konferencije*, i u organizaciji *Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve*, predstavnici (nad)biskupija u Hrvatskoj okupili su se 22. i 23. listopada 2021. godine na *Šestom hrvatskom socijalnom tjednu* koji je, zbog epidemiološke situacije, istodobno po predstavnicima svih (nad)biskupija u Hrvatskoj održan u fizičkom obliku u Zagrebu i u pojedinim metroplitanskim odnosno (nad)biskupijskim sjedištima u Hrvatskoj gdje su se u većem broju okupili sudionici također u fizičkom obliku i na daljinu pratili i aktivno sudjelovali u događanjima dvodnevnog susreta.

Potaknuta povijesnom odgovornošću za biološki opstanak hrvatskoga naroda, za državu Hrvatsku i sve njezine građane, a na temelju svojega socijalnog nauka, Katolička Crkva u Hrvatskoj je u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije, u Zagrebu, okupila relevantne stručnjake koji od mjerodavnih vlasti i svih važnih čimbenika u hrvatskom društvu traže konkretne korake u rješavanju demografske krize i s njom povezanih pitanja iseljavanja, useljavanja te suvremenih migracija.

Budući da je riječ o budućnosti hrvatskoga naroda, svih građanki i građana kao i same opstojnosti države Hrvatske, Crkva želi dati svoj doprinos u pronalaženju rješenja.

Dvjestotinjak sudionika, od čega 34 predavačica i predavača iz cijele Hrvatske pod različitim su vidovima razmatrali iznimno važnu i aktualnu temu *Demografija – iseljavanje – migracije*. Sudionici *Šestoga hrvatskog socijalnog tjedna* cjelokupnoj hrvatskoj javnosti, pojedincima i ustanovama, predstavnicima vlasti i javnim djelatnicima upućuju sljedeću

Deklaraciju

Hrvatska se nalazi u dubokoj demografskoj krizi, zapravo već je ušla u demografski slom zbog intenziviranog pada broja živorođenih, pada broja stanovnika te poremećenosti dobne strukture stanovništva.

Već pola stoljeća, a posebno posljednjih 30-ak godina, Hrvatska je u silaznim demografskim trendovima: dugoročno djelovanje različitih destabilizacijskih čimbenika, snažno demografsko pražnjenje na nacionalnoj i regionalnoj razini; nedostatak jasne, dugoročne i cjelovite strategije i nadstranačke politike demografske revitalizacije.

Odgovarajuća populacijska politika treba obuhvaćati pronatalitetnu i blagu migracijsku politiku koja će se prihvatiti nacionalnim konsenzusom i koja će dugoročno obvezivati nositelje političke i gospodarske vlasti u Hrvatskoj tako da se sa svakom vlašću neće stvarati nova populacijska politika i na neki način uvijek kretati od početka.

Hrvatska je tradicionalno iseljenička zemlja, a iseljavanje je povećano ulaskom Hrvatske u EU i globalnom gospodarskom krizom 2008. godine.

Hrvatska se u posljednja dva i po desetljeća suočava s novom pojavom *useljeništa i povratništva*. Riječ je prije svega o razmjerno velikom broju Hrvata koji su nakon ratnih stradanja 90-ih godina dvadesetoga stoljeća doselili iz Bosne i Hercegovine te dijelom i iz Srbije.

Druga skupina useljenika se odnosi na Hrvate rođene u raznim zemljama svijeta kojih je razmjerno malen broj.

Činjenica jest da će se u budućnosti Hrvatska morati suočiti puno više i temeljitije s problematikom useljenika iz različitih zemalja.

Budući da je Hrvatska granična zemlja EU-e preko koje veliki broj migranata želi prijeći u bogatije zemlje EU-e, iznimno je važan način kako se u Hrvatskoj postaviti prema suvremenim migracijama.

Katolička Crkva od kraja 19. stoljeća iskazuje organiziranu brigu za ljude, posebno katolike, koji iz različitih razloga napuštaju svoje domove i odlaze u druge zemlje za boljim životom. Papa Franjo, znakovitim gestama i uvjerljivim porukama, aktualizira tu brigu i zauzimanje za sve, izbjeglice i migrante, i tako ukazuje na temeljno načelo socijalnog nauka Crkve, a to je zaštita dostojanstva svakoga čovjeka.

Na tragu socijalnog nauka Crkve, a na temelju analiza i rasprava na *Šestom hrvatskom socijalnom tjednu* o iznimno teškom i alarmantnom stanju u hrvatskom društvu u odnosu na demografsku situaciju i s njom povezana pitanja iseljavanja, useljavanja i suvremenih migracija, želimo i tražimo sljedeće:

1. Usporavanje negativnih demografskih trendova kao preduvjet ublažavanja populacijske polarizacije i ekonomske neravnoteže u regionalnom kontekstu.
2. Demografski razvoj kao prioritetno hrvatsko nacionalno i strateško pitanje što pretpostavlja dugoročnu strategiju gospodarskoga razvoja na temelju kojega će se omogućiti demografsku revitalizaciju.
3. Očekujemo sveobuhvatne i djelatne javne politike koje uključuju formalne /državne i neformalne/ civilne aktere u njihovu kreiranju. Njihovo oblikovanje treba uključivati prožimanje i suglasje različitih sfera: obiteljske, populacijske, stambene, migracijske i drugih u cilju donošenja politika koje mogu polučiti rezultate u ublažavanju negativnih populacijskih i migracijskih trendova.
4. Tražimo cjelovitu provedbu postojećih i budućih strateških dokumenata uz uvođenje transparentnih kontrolnih mehanizama koji će osigurati praktičnu primjenu mjera u zadržavanju sadašnjega i privlačenju novog stanovništva, povratnika i useljenika.
5. Negativni demografski procesi su, različitim intenzitetom, zahvatili gotovo cjelokupni prostor Hrvatske, stoga ga nije uputno dijeliti na kategorizirana područja po indikatorima demografskog stanja. Mjere populacijske politike trebalo bi provoditi na cjelokupnom prostoru Hrvatske, a koordinirati s tri upravne razine: državnom, županijskom i gradsko/općinskom. Na ovaj bi se način pojačao sinergijski učinak mjera te poboljšala kvaliteta praćenja učinka mjera na sve tri prostorne razine. Jednako je važno, osim upravne razine, u aktivnosti i mjere, od planiranja do implementacije, uključiti i lokalno stanovništvo kroz različite modele participativnog upravljanja.
6. Usporavanje negativnih demografskih kretanja u Hrvatskoj nije moguće provesti bez podizanja stope nataliteta. U tom smjeru bi svakako trebalo propitati učinkovitost sadašnje stambene politike prema mladim obiteljima temeljene na subvencioniranju stambenih kredita. Smatramo da bi mjera bila učinkovitija kada bi je obitelji mogle koristiti ne samo na početku obiteljskog života, nego i kasnije, sukladno povećanju broja djece. Stoga bi kombinirani model (kupovina/najam stana) mladim obiteljima u početku osiguravao pristupačan najam stambenog prostora potpomognut od strane jedinica lokalne samouprave, a nakon njihova formiranja može im se ponuditi subvencionirani stambeni kredit.
7. Na *Šestom hrvatskom socijalnom tjednu* poseban naglasak je stavljen na obitelj kao temeljnu jedinicu društva koju je potrebno iznova staviti u središte nacionalnih interesa i prioriteta. Tražimo veća ulaganja u obiteljsku politiku i djecu u Hrvatskoj bez čega je iluzorno očekivati demografsku revitalizaciju Hrvatske.
8. Nedopustiva je ravnodušnost kojom se u Hrvatskoj promatra novije iseljavanje hrvatskoga stanovništva. Određeni podaci govore da je u posljednjih deset godina, to jest između 2011. i 2020. godine iz Hrvatske iselilo oko tristo tisuća stanovnika. Međusobno optuživanje i traženje krivaca za takvo stanje nije i neće riješiti problem već svehrvatski nadstranački konsenzus po tom pitanju.
9. U Hrvatskoj je potrebno uspostavljati praksu natjecanja u rješavanju problema, a ne u njihovu što boljem opisivanju te pronalaženju krivaca za pojedine probleme. U Hrvatskoj imamo jedno od najnižih povjerenja u institucije i evidentiran rast autoritarnosti, posebice kod mladih. Hrvatske institucije moraju sve učiniti kako bi se vratilo povjerenje građana u njihovo djelovanje. To je moguće učvršćivanjem dobrih praksi, te usmjeravanjem institucija na rješavanje problema građana. Za to je potrebna reforma javne uprave koja će omogućiti više odgovornosti, a time i učinkovitosti u brizi za opće dobro.
10. Potrebno je ozbiljno uzeti u obzir problematiku useljavanja u Hrvatsku sa svim pozitivnim i negativnim što taj proces nosi sa sobom.

11. U privlačenju stanovništva potreban je aktivan pristup kako bi se izbjegli parcijalni i stihijski modeli koji eventualno zadovoljavaju samo pojedine segmente tržišta rada, odnosno potrebno je donošenje jasne imigracijske politike. Promocija zemlje, njezinih prednosti, kvalitete života, sigurnosti traži uključivanje svih zainteresiranih aktera u osmišljavanju programa privlačenja stanovništva. Pritom programi useljavanja i integracije moraju imati jasno definirana prava i obveze useljenika. U njihovu kreiranju mogu se koristiti uspješni primjeri zemalja koje imaju duge prakse useljeničkih i integracijskih politika uz poštivanje hrvatskog jezika, kulture i tradicije.
12. Posebnu pozornost treba posvetiti povratnoj migraciji. U tom pogledu povratnicima treba omogućiti što bezbolniji povratak vezano uz smanjenje poteškoća ili/i uklanjanja prepreka u administrativnom ili pravnom smislu kako za pojedince tako i za čitave obitelji.
13. Suvremeni migrantski tokovi globalna su pojava, ali postoji razlika između sadašnjih i prijašnjih migracija. Novija povijest pokazuje da su migracijski procesi neizbježni, samo je pitanje na koji način će se oni odvijati u budućnosti.
14. Potrebno je razlikovati status *izbjeglica* od statusa *migranta*. Izbjeglice su u životnoj opasnosti i suvremene su države dužne pronaći načine kako im pomoći i osigurati im siguran boravak u zemljama koje su ih primile. Migranti u pravilu traže bolji život. I tu valja biti solidaran. Svakako u oba slučaja treba poštovati red i zakonitost, jer nije pomoć utopljeniku ukoliko se spasitelj i utopljenik zajedno utope. Pomoć treba biti organizirana, orijentirana na rješavanje generatora problema vodeći, s jedne strane, računa o zaštiti domicilnog stanovništva kako bi se izbjeglo kršenje zakona, nasilje i mogući kaos. S druge strane, stoljetna tradicija Crkve u hrvatskom narodu i tradicija gostoljubivosti hrvatskoga naroda traži od nas da svakom čovjeku dobre volje omogućimo, u danim okolnostima, život dostojan čovjeka.

„JE LI CJEPIVO PROTIV COVIDA-19 MORALNO PRIHVATLJIVO?!“

PORUKA STALNOG VIJEĆA HBK

Iako je u više navrata bilo govora o cjepivu protiv Covid-19, čini nam se uputnim iznova reći nekoliko stvari. Ponajprije svjesni opasnosti uzrokovane pandemijom Covid 19, kao i trenutnim stanjem u društvu, potičemo vjernike i ljude dobre volje na promišljanje i konstruktivnu suradnju u sadašnjim okolnostima radi zajedničke dobrobiti pojedinaca i društva. Ovom kratkom Izjavom u duhu Isusova naloga „biti sol zemlje i svijetlo svijeta” želimo pružiti svjetlo Evanđelja u ovom izazovnom društvenom trenutku.

1. Kad je Kongregacije za nauk vjere, 21. prosinca 2020., objavila bilješku o korištenju nekih cjepiva protiv Covid-19, naznačila je da je „moralno prihvatljivo primiti cjepiva protiv Covid-19” (br. 2). Uz to potakla „na proizvodnju, odobravanje, distribuciju i ponudu etički prihvatljivih cjepiva koja ne stvaraju konflikt u savjesti, kod zdravstvenih djelatnika i kod onih koji će se cijepiti.” (br. 4). Cijepljenje, dakle, ostaje sredstvom prevencije i suzbijanja transmisije zaraznog agensa, ali po napatku Kongregacije, ono „mora biti dobrovoljno” (br. 5).

2. Posljednjih dana stvorilo se ozračje određenih pritisaka na osobe koje su očitovale problem vlastite savjesti. Tematiziranjem gubitka radnih mjesta i socijalnog statusa radi toga što se neki nisu cijepili dodatno je opteretilo i poljuljalo povjerenje i društvenu klimu. Imajući u vidu kako je temelj društvenog uređenja poštivanje čovjeka i njegova dostojanstva, smatramo potrebnim uzeti u obzir argumente i razloge pojedinaca koji iz opravdanih razloga isključuju mogućnost cijepljenja. U tom kontekstu sve mjere i odluke za sprječavanje širenja zaraze koronavirusom trebaju biti bez prisile i uvjetovanja, kako ističe napatok Kongregacije, posebice u pogledu prava na rad, usluge i sudjelovanje u društvenom životu. Isto tako preporuča se korištenje neinvazivnih metoda i drugih oblika testiranja.

3. Imajući pred sobom čovjeka i njegovo dostojanstvo, potičemo vjernike i građane, djelatnike društvenih zbivanja, nositelje odgovornih službi u društvu, kao i djelatnike obavijesnih sredstava neka dadnu svoj osobni doprinos u stvaranju zdrave međuljudske klime. Neka u sprječavanju zaraze od koronavirusa paze na dostojanstvo čovjeka i njegova ljudska prava kako se ne bi stvorila diskriminacija u društvu. Posebice treba posvetiti pozornost starijima i siromasima i omogućiti im zdravstvenu i svaku drugu brigu da se osjećaju zaštićenima i „kod kuće“.

Stalno vijeće HBK

Zagreb, 12. studenog 2021.

RADOST DARIVANJA – PUT OBRAĆENJA

Poslanica za Nedjelju Caritasa 12. prosinca 2021.

Nedjelja Caritasa izrasta iz Radosne nedjelje (*Gaudete*). Prepoznatljiva je po jedinstvenom suputniku i sugovorniku – Ivanu Krstitelju, koji poziva na obraćenje i sugerira da put obraćenja prolazi dionicom solidarnosti, pravednosti i nenasilja. Poruku za Nedjelju Caritasa razabiremo u poruci Isusovog preteče.

Glas pustinjaka Ivana odzvanja jordanskom dolinom: „Obratite se!“ Ivanov glas je zreo, sazrijeva u šutnji, miru pustinje, hranio ga je sadržajem i smislom koji samo pustinja u svojoj ogoljelosti i bogatstvu u dodiru s Bogom dariva. Oštar je i šiba dok govori s distance, ali srdačan i blag kad mu se sugovornik približi. Bistrim okom, kojega je pustinja izoštrila, *Glasonoša radosti* gleda u smjeru ljudskoga kretanja, ali vidi i put po kojem Spasitelj dolazi. Razabire, ako nastave započetim putem, neće ga susresti. Moraju se obratiti, okrenuti i zaputiti drugim putem, kako bi ga susreli i s Njim pošli na hodočašće života. Živopisno ukazuje da se doline slabosti i brda samodostatnosti trebaju izravnati kako bi vidjeli dalje od sebe, vidjeli one pored sebe – jer oni su nezaobilazan dio puta, jedino u društvu s njima mogu poći u susret. Za svakoga ima putokaz na dionici solidarnosti, pravednosti i nenasilja.

Mnoštvo [solidarnost] senzibilizira za socijalnu osjetljivost, da ne čuvaju rezervnu haljinu, nego da njome pokriju suputnika koji je gol, jer je po njegovoj mjeri sašivena.

Carinike [pravednost], državne službenike, upozorava na virus korupcije, da postupaju po zakonu i hode ravnim putem jer pohlepa uništava suputnike. *Vojnike* [nenasilje] motivira da budu graditelji mira, a ne izvor pobune, nesigurnosti i straha; da prepoznaju u drugima suputnike a ne suparnike.

I mi, na putu za Betlehem, željni smo jasnih putokazâ. Puno govorimo, međusobno se uvjeravamo, sve smo glasniji, zavaravamo se da jačina glasa daje snagu argumentima; puno je praznine. Priželjkujemo *vijaču* Onoga koji će *pročistiti naše gumno*, spaliti pljevu naših praznina i sačuvati žito za hranu zajedništva.

U borbi „jakih“ sjeme zajedništva čuvaju potisnuti na periferiju društva. Njihova ispružena ruka nije tek ruka prosjaka, ona je *dar*, *poziv* na zajednički hod, *prilika* da se oslobodimo od sebe i sebičnosti, okrenemo drugima i obratimo. Marginalizirani znaju put, a i sami su nezaobilazna dionica puta, prema Betlehemu. U mjeri u kojoj im ruku prihvatimo ravnimo put za Kristov dolazak i idemo mu u susret. Oni su uzorana njiva na koju možemo posijati ljubav i niknut će radost.

Elizabeta Ugarska, svetica siromaha poučava: *Ondje gdje siješ ljubav, niče radost.*

Nedjelja Caritasa ore njivu naše duše za sjetvu ljubavi da radost Božića nikne i procvjeta u srcima darovanoga i darovatelja.

U Varaždinu, 23. studenoga 2021.

† Bože Radoš
varaždinski biskup
predsjednik Hrvatskog Caritasa

PORUKA PREDsjedNIKA ODBORA HBK ZA PASTORAL POMORACA, MONS. RANKA VIDOVIĆA POMORCIMA I RIBARIMA O BLAGDANU SV. NIKOLE

SV. NIKOLA - ŽIVI SVJETIONIK ZA POMORCE I RIBARE NA MORU ŽIVOTA

Dragi pomorci i ribari!

Svake godine o blagdanu sv. Nikole biskupa, vašeg nebeskog zaštitnika, šaljemo vam poruku kojom vas želimo ohrabriti i usmjeriti vaša srca i pogled prema nebeskom Ocu, stvoritelju svega, pa tako i mora i svega blaga što ga more u sebi krije.

Tu golemu vodenu površinu koja spaja udaljene kontinente, vi pomorci koristite kao put koji daleke obale čini bližima, a ljude koji njime plove bliskima. Prenoseći na svojim lađama mnogovrsna dobra različitih krajeva i zemalja, jer uvijek nešto odvozite ili nešto dovozite, vi pomorci pridonosite povezanosti ljudske zajednice i osnažujete osjećaj bratstva među ljudima.

U sličnoj ste misiji i vi ribari, koji svoje mreže uranjate moru u dubinu, u taj veliki Božji ribnjak, kako biste njegove plodove ponudili ljudima za hranu, a zauzvrat dobili sredstva potrebna za život svojih obitelji. Na taj način, još više, očitujete važnost i potrebu bratskog zajedništva. Zapravo, tako najbolje svjedočite kako je najveći dar za čovjeka upravo sam čovjek te da se u izmjeni darova, odnosno u sebedarju događa punina života i zajedništva djece Božje.

Iskustvo nas uči da kopneni i morski putovi imaju svoje signale i znakove koje treba prepoznati i poštivati kako bismo sigurno putovali, mirno plovili i sretno stigli do cilja. Ti su znakovi na kopnenim putovima, posebno u napučenim urbanim sredinama, svjetla semafora, dok su na prostranim morskim putovima to velika svjetla, svjetionici. Svjetionici su najveći i najznačajniji objekti pomorske signalizacije, a služe za označavanje blizine obala, pličina i grebena. Oni omogućuju sigurnu dnevnu i noćnu plovidbu određenim morskim područjem, te sigurno i mirno uplovljavanje u luku.

Ovih posljednjih dana zapala me milost promatrati kako nastaje jedno umjetničko djelo. Fra Joakim Jaki Gregov, akademski kipar koji već dugi niz godina živi i djeluje u Hvaru, upravo je dovršio izradu kipa sv. Nikole za hvarsku bratovštinu sv. Nikole. Skulptura je isklesana u bijelom bračkom kamenu kao elegantna izdužena vertikala, zapravo kao svjetionik. Uistinu je to čudesna i izvorna ideja: **sv. Nikola kao živi svjetionik za pomorce i ribare na moru života.**

Svjetlo kojim je bio prožet sv. Nikola biskup, taj živi svjetionik, jest ljubav. Božja ljubav kojom Stvoritelj preko sv. Nikole želi zahvatiti srca svih njegovih štovatelja, posebno vas pomoraca i ribara, kako biste i sami postali živa svjetla - svjetionici koji žarom svoje ljubavi uočavaju i svladavaju oluje na moru života, danas učestalije i pogubnije od morskih oluja kojima ste izloženi na pučini.

Kako bi, bez tog svjetla, bilo moguće primijetiti i na vrijeme ugaziti oluju koja se može dogoditi zbog razdvojenosti od obitelji, posebno razdvojenosti supružnika? Kako bez tog svjetla utišati oluju koja se nerijetko događa zbog nesnošljivosti među članovima posade koji dijele istu sudbinu? Kako bez tog svjetla izbjeći oluje koje se rađaju iz osjećaja osamljenosti i često vode u alkoholizam i druge poroke?

Sve su to opasnosti, uz more drugih, koje se, ako ih navrijeme ne uočimo, mogu pretvoriti u prave oluje s kobnim ishodom.

Zato je sv. Nikola, ta živa lanterna Božje ljubavi, za vas pomorce i ribare neizmjerni Božji dar, zapravo jedina mogućnost da ostanete mirni i postojani u svim olujama, kako onima na pučini mora, tako i onima na moru života, te da se uvijek iznova sretno vraćate u luku i sa sobom, uz kruh, donosite mir i Božji blagoslov svojoj obitelji i svima koje ljubite.

To je upravo ono što je svim ljudima pa tako i vama pomorcima i ribarima, kao i članovima vaših obitelji, najbitnije te stoga i najpotrebnije.

Kao biskup kojemu je povjerena pastoralna briga i skrb za pomorce i ribare, obećavam iskrene molitve. Na blagdan vašeg zaštitnika u prosincu ove godine bit ću na Visu, u Komiži, gdje ću sv. Misu slaviti u drevnoj crkvi sv. Nikole. Prikazat ću je za vas i vaše obitelji.

Dragi pomorci i ribari, čestitam vam blagdan sv. Nikole, želim mirno more, sretan povratak u luku i obilje Božjeg blagoslova po zagovoru vašeg nebeskog zaštitnika.

U Hvaru, 24. studenoga 2021.

† Ranko Vidović
hvarski biskup
predsjednik Odbora HBK-a pastoral
pomoraca

IZJAVA KOMISIJE HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE „IUSTITIA ET PAX“

„LJUBAVLJU NADVLADATI PANDEMIJU STRAHA“

Pandemija bolesti COVID-19, uzrokovane virusom SARS-CoV-2, stavila je pred nas nove izazove i prisilila nas da napustimo uobičajeni način života i prihvatimo epidemiološke mjere koje zahtijevaju samoizolaciju, cijepljenje i druge oblike zaštite. Nitko nije mogao predvidjeti ovakvu situaciju te nas je sve zatekla nespremne i često dovodi u koliziju temeljne vrednote i stečene osobne slobode. Sve to od nas zahtijeva veliku odgovornost i razboritost, ali i žrtvu ljubavi prema bližnjemu, sve do odricanja od određenih osobnih sloboda. Ne čudi stoga što istovremeno dolazi i do određenih društvenih prijepora, iako imati različita mišljenja po sebi nije nešto loše za jedno društvo jer to razvija kritički duh i demokratičnost te pridonosi novim rješenjima. Međutim, danas kao da nije poželjno imati drukčiji stav te se samo produbljuju podjele u društvu što dovodi i do nepovjerenja u državne i zdravstvene institucije kao i u samu znanost, a nerijetko i do nepovjerenja jednih u druge. To otvara prostor pseudoznanstvenom govoru, sve do teorija zavjere. Suočeni s ovom situacijom, a u svjetlu sve veće zabrinutosti vjernika i građana, kao Komisija HBK-a za promicanje pravde i mira, slobodni smo crkvenoj, ali i široj javnosti, dobronamjerno uputiti naša promišljanja kako bi se prevladale određene društvene napetosti kojima svakodnevno svjedočimo i kako bismo sve ljude dobre volje potaknuli na suradnju radi zajedničke dobrobiti društva, osobito u duhu supsidijarnosti i podijeljene odgovornosti.

1. Podjele u društvu. Iako se svi slažemo da ovu krizu treba nadvladati, razlikujemo se u pristupu rješavanja ovog problema. Jedni naglašavaju odgovornost za druge i za sebe te promiču cijepljenje kao jedini mogući odgovor. U središte stavljaju drugoga, ističući da nitko ne smije biti sebičan i misliti samo na sebe; cijepljenje se, dakle, poima kao čin ljubavi prema bližnjemu. To je istovremeno i kršćanska poruka koja nas poziva da nadidemo brigu za samoga sebe i bližnjega stavimo u središte svoga života. Međutim, ima i onih koji naglašavaju da cijepljenje ne smijemo promatrati kao jedino sredstvo. U pozadini promidžbe cijepljenja vide razne manipulacije od strane međunarodnih korporacija i centara moći te pokušaj oduzimanja osobnih sloboda i zadiranje u dostojanstvo savjesti, jer svatko treba biti osobno odgovoran za svoje zdravlje i o tome samostalno donositi odluke. Nažalost ima i onih koji jednostrano i ničim potkrijepljeno čak osporavaju pandemiju te su promicanjem jednostranih, pristranih i znanstveno neutemeljenih sumnjičenja i širenjem straha pridonijeli stvaranju podjela u društvu. Mnogi od njih pritom nisu skrivali svoju crkvenost te su tako naštetili ne samo sebi i svojim bližnjima, nego i ugledu Crkve.

2. Nepovredivost osobne savjesti i društvena odgovornost. Govoreći o savjesti, Drugi vatikanski sabor istaknuo je da je ona najskrovitija jezgra i svetište čovjeka, gdje se on susreće sam s Bogom čiji glas odzvanja u njegovoj nutрини i poziva ga da čini dobro, a izbjegava zlo (usp. GS 16). *Katekizam Katoličke Crkve* stoga ističe da čovjek ima pravo djelovati po savjesti i u slobodi, da bi osobno donosio moralne odluke. Čovjeka se ne smije siliti da radi protiv svoje savjesti, niti ga se smije priječiti da radi po svojoj savjesti, osobito u vjerskoj stvari (usp. br. 1782). Čak i nesavladivo pogrešna savjest, kad čovjek bez osobne krivnje ne spoznaje objektivnu istinu, ne gubi svoga dostojanstva, jer nitko ne smije djelovati protivno uvjerenju vlastite savjesti. Polazeći od dostojanstva osobne savjesti, i Kongregacija za nauk vjere ističe da cijepljenje u načelu nije moralna obveza i da mora biti dobrovoljno. Iz toga slijedi da bi u slučajevima kad pojedinci imaju ozbiljne moralne prigovore i dvojbe te zdravstvene zabrinutosti u vezi s cjepivima, društvo i vlada to trebali poštivati i da se takve osobe ne bi smjelo prisiljavati na cijepljenje, jer to dovodi u pitanje samo dostojanstvo osobne savjesti. No, treba reći da nesavladivo pogrešna savjest ima svoje dostojanstvo u pojedinačnim slučajevima, a ne s obzirom na valjanost i obvezu načela i normi moralnoga zakona. Drugi vatikanski sabor zato ističe da smo svi pozvani „tragati za istinom i dobrom i ne dopustiti da savjest, zbog grješne navike, pomalo postaje gotovo slijepom“ (usp. GS 16). Sagledavajući stvarnost, moramo ipak priznati da su neki, bez potrebnih znanstvenih i medicinskih kompetencija i bez širine spoznaje i sagledavanja cjelokupne problematike, umjesto primjereno uloženog truda u formiranje osobnoga suda savjesti, miješajući razinu vjerničkog pristupa bolesti i znanstveno opravdane mjere preventivne zaštite, otišli na stranputice osporavanja svih preventivskih i epidemioloških mjera te su si neutemeljeno i neovlašteno prisvojili pravo donositi meritorne znanstvene i socijalno-etičke

zaključke. Istodobno moramo priznati da takvo ponašanje podliježe i društvenoj odgovornosti. Naime, ako netko zahtijeva da zajednica poštuje njegovo uvjerenje, tada i on ima odgovornost prema zajednici.

K tome je potrebno naglasiti da zajednica ima pravo zahtijevati odgovorno ponašanje kojim nećemo drugoga ugrožavati te da ima pravo učiniti i pravno obveznim neke dužnosti i obveze građana kojima će osigurati opće dobro i mir čitavoga društva.

3. Savjest je dijaloška. Savjest je mjesto čovjekova susreta s Bogom, što uvijek uključuje i blišnjega, jer osobna sloboda uvijek je ograničena slobodom i pravom drugoga. Ljubav, naime, uvijek podrazumijeva poštovanje blišnjega i njegove savjesti. U vremenu pandemije to osobito dobiva na važnosti jer smo svi pozvani, kao članovi zajednice, skrbiti jedni o drugima. Nitko se ne smije ponašati kao da se to njega ne tiče, jer to nije odgovoran stav i plod zrele savjesti. Zar nam Isus nije dao primjer dobrog Samarijanca? Ne smijemo si dopustiti da budemo poput onih koji su čovjeka u nevolji zaobišli i nastavili svojim putem. To zasigurno nisu naši zdravstveni djelatnici, na čija je leđa pao ogroman teret suzbijanja pandemije. Našim milosrdnim Samarijancima dugujemo neizrecivu zahvalu zbog ljubavi koju iskazuju oboljelima. U tom duhu moramo prihvatiti evanđeoski poziv pape Franje, koji je u više prigoda istaknuo da je cijepljenje čin ljubavi. Svatko je od nas odgovoran za svoje zdravlje i zdravlje svojih bližnjih, ljudi koje susrećemo i s kojima živimo, za posljedice svoga osobnog izbora na zdravstveni sustav, za razinu medicinske skrbi i umiranje teških neadekvatno zbrinutih bolesnika koji ne boluju od bolesti COVID-19, za stopu smrtnosti oboljelih od bolesti COVID-19, za fizičku i mentalnu iscrpljenost te zdravlje preopterećenog medicinskog osoblja, za gospodarski sustav, radna mjesta i socijalni mir te za ukupno dobro svih građana. Kao kršćani, pozvani smo stalno rasti u svetosti i odgoju savjesti koja se upravo očituje u ljubavi prema blišnjemu i odgovornosti za opće dobro čitavoga društva.

4. Nadići moralne dvojbe. Od same najave pronalaska cjepiva za vjernike postoje određene moralne dvojbe s obzirom na moralnost primjene pojedinih od tih cjepiva. O tom se pitanju, kako bi pomogla u nadvladavanju spomenutih dvojbi u savjesti vjernika, očitovala Kongregacija za nauk vjere 21. prosinca 2020. te jasno istaknula da su sva odobrena cjepiva moralno prihvatljiva. Naime, kako naglašava *Bilješka* Kongregacije, s obzirom na okolnosti pandemije, manje je zlo poslužiti se i takvim cjepivima kako bi se spriječilo umiranje i zaustavila pandemija, nego ih odbiti, osobito u zemljama gdje vjernicima nije ponuđena mogućnost izbora cjepiva (usp. br. 2). Istaknuto je da se u ovom slučaju radi o materijalno udaljenoj i pasivnoj suradnji u zlu pobačaja te da vjernici, u situaciji kada postoji ozbiljna opasnost od širenja zaraznog virusa, mogu u savjesti prihvatiti takvu suradnju (usp. br. 3). Vjernici nemaju samo obvezu brinuti se o vlastitom zdravlju, nego i općem dobru, osobito u nedostatku drugih sredstava kako bi se spriječila pandemija i zaštitili najslabiji i oni najranjiviji (usp. br. 5). Istovremeno je pozvala farmaceutske tvrtke, zdravstvene agencije i međunarodne organizacije, kao i sve odgovorne, osobito političare, da se osiguraju uvjeti i sredstva za daljnje istraživanje i pronalaženje etički prihvatljivih cjepiva koja neće vjernicima i zdravstvenim djelatnicima stvarati dvojbe u savjesti (usp. br. 4).

5. Važnost prevencije i epidemioloških mjera. Nitko ne smije dovesti u pitanje odgovornost države u zaštiti građana od zaraznih bolesti te osporavati nužne, znanstveno utemeljene mjere u suzbijanju pandemije, što uključuje i posebne sigurnosne mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti, među kojima i obvezu pravilnog nošenja maske za lice ili medicinske maske, zabranu ili ograničenje održavanja javnih događanja i/ili okupljanja, zabranu ili ograničenje održavanja privatnih okupljanja, održavanje razmaka u odnosu na druge itd. Među te mjere pripada i cijepljenje. Koliko god one bile teške i zahtijevaju osobnu žrtvu, pozvani smo ih provoditi radi općeg dobra, jer svako pravo prati i određena moralna dužnost. Iako su ljudska prava i osobne slobode stup demokratskog društva, bez osjećaja odgovornosti za zajednicu nijedan pojedinac ne može opstati. Dobrobit pojedinca ovisi o zajednici, i obratno. Pozvani smo vjerovati u dobrotu i stručnost naših liječnika i stručnjaka za javno zdravstvo, da čine sve kako bi pomogli i zaštitili one koji su izloženi ovoj pošasti, a onima kojima je povjerenje upravljano državom da u skladu sa svojom odgovornošću žele dobrobit građanima i zajednici koja im je povjerena. U tom smislu, cijepljenje je važno sredstvo prevencije i suzbijanja širenja zaraznog virusa, a neupitno je i da višestruko štiti od težih simptoma i smrtnog ishoda. Drugim riječima, svatko je od nas pozvan procijeniti nadmašuje li dobrobit cijepljenja neželjene nuspojave i

terete u svjetlu cjelovitog dobra njegove osobe, uključujući duhovna, psihološka i tjelesna dobra. Međutim, ova procjena terapijske razmjernosti i individualnog dobra mora biti razborita i odgovorna, u skladu sa vlastitom savješću i uz prethodno savjetovanje s obiteljskim liječnikom ili drugom stručnom osobom, jer osobna odluka ne smije nanositi štetu osobnom zdravlju i životu, ali ni zdravlju i životu drugih. Istodobno, subjektivna procjena pojedinca vrijedi samo za njega, a nikako za sve.

6. Nužnost zajedništva i osobne odgovornosti. Svaki pokušaj prisile i uvjetovanja nužno sobom nosi i gubitak povjerenja. Kao Crkva, koja je upućena svakom čovjeku, nismo pozvani dijeliti ljude, osobito u ovoj situaciji, na cijepljene i necijepljene. Isus nije dijelio ljude nego je snažno naglasio da nije došao pravednicima, već grešnicima i da ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni. Ne smijemo dopustiti da zdrav čovjek postane problem hrvatskog društva. Nije, naime, upitno da su cijepljeni sigurniji za svoje zdravlje i život. Potrebno je ipak istaknuti da potvrdu, kao valjan i siguran dokaz zaštite cijepljenih i onih osoba s kojima oni dolaze u kontakt, današnja znanost i praksa demantiraju. Ne dovodeći u pitanje COVID potvrde kao epidemiološku mjeru koja jamči određenu zaštitu od širenja virusa, moramo imati na umu da je sve očitiije da cjepiva, iako sprečavaju teže oblike i smrtni ishod, ne sprječavaju ipak da se oni koji su ga primili ponovno ne zaraze te da tako i oni, iako u manjoj mjeri, prenose zarazu. Ne bi se smjelo zato u pitanje dovoditi načelo dobrovoljnosti cijepljenja niti dopustiti da COVID potvrda postane oblik indirektno prisile na cijepljenje i uvjetovanje radnim mjestom, jer to izaziva kod ljudi određeni strah i podsvjesni otpor te pridonosi rastu društvene napetosti.

Svaka naša odluka nužno sa sobom povlači i odgovornost te svatko odgovara i snosi posljedice za svoje ponašanje. U ovom vremenu pandemije stoga je važno uravnotežiti javnu i privatnu, društvenu i osobnu odgovornost za zdravlje. To od nas zahtijeva određeno žrtvovanje vlastite komocije, pobjeđivanje vlastitog straha te izlaganje određenom riziku kako bi se sačuvala zajednica, osobito oni najranjiviji. Kao važno sredstvo prevencije i suzbijanja širenja zaraze te kao čin ljubavi i promicanja općeg dobra, preporučujemo zato cijepljenje, nošenje maski i održavanje tjelesne udaljenosti. U tom duhu valja prihvatiti i obvezu testiranja za one koji nisu cijepljeni. A nakon što smo savjesno i odgovorno izvršili sve svoje društvene obveze i moralne dužnosti, budući da je čovjek uvijek važniji od materijalnih sredstava, nijedan oblik zaštite te prevencije protiv pandemije bolesti COVID-19 ne bi smio ići na štetu građana.

7. Vjernost evanđelju i evangelizacijskom poslanju Crkve. Suočavanje s pandemijom bolesti COVID-19 zahtijeva od svih pastira i vjernika vjernost Isusu Kristu i njegovu evanđelju te evangelizacijskom poslanju Crkve. Na taj način najbolje služimo dobrobiti svakog čovjeka, njegovu dostojanstvu i slobodama te općem dobru čitavoga društva. Vjernost Isusu Kristu i njegovu evanđelju sve nas poziva na razumnost, na poštovanje znanosti i medicinske struke, na povjerenje u rezultate njihova istraživanja te na prihvaćanje preporuka kako skrbiti o vlastitu zdravlju i o zdravlju svojih bližnjih. Napokon, poziva nas i na osobnu poniznost, na odmak od zlorabe kršćanskih simbola i od profaniranja Euharistije, Blažene Djevice Marije i molitve. Na osobit način pozivamo svećenike, redovnike i redovnice na odgovorno ponašanje te da pridržavanjem svih epidemioloških mjera i svima oko sebe pruže primjer društvene odgovornosti te djelotvorne ljubavi prema bližnjima.

U ovim vremenima pandemije i u vremenu došašća osobito nam je njegovati duh zajedništva, poniznosti i povjerenja te put dijaloga i sinodalnosti, na koji smo zakoračili kao Crkva. Nadom i ljubavlju pozvani smo nadvladati pandemiju straha i osnažiti uzajamno povjerenje te u otvorenosti prema d/Drugome i d/Drugacijem prepoznati Isusa Krista, koji je naš jedini istinski izbavitelj iz svake nevolje i zla te jedini spasitelj ovoga svijeta.

U Zagrebu 6. prosinca 2021.

† Đuro Hranić
nadbiskup đakovačko-osječki
predsjednik Komisije HBK-a
Iustitia et pax

III.
POREČKA I PULSKA BISKUPIJA

ZA SINODALNU CRKVVU: ZAJEDNIŠTVO, SUDJELOVANJE I POSLANJE

Pripremni dokument

Hrvatska biskupska konferencija

Zagreb, 2021.

Prijevod: Slavko Antunović

Jezična lektura: Marijana Jakovljević

Stručna lektura: Ante Crnčević

Kratice

MTK MEĐUNARODNA TEOLOŠKA KOMISIJA

DV II. VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konst. *Dei Verbum* (18. studenog 1965.) EC

FRANJO, Ap. konst. *Episcopalis communio* (15. rujna 2018.)

EG FRANJO, Ap. pob. *Evangelii gaudium* (24. studenog 2013.)

FT FRANJO, Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.)

GS II. VATIKANSKI KONCIL, Konst. *Gaudium et spes* (7. prosinca 1965.)

LG II. VATIKANSKI KONCIL, Dogm. konst. *Lumen gentium* (21. studenog 1964.)

LS FRANJO, Enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.)

UR II. VATIKANSKI KONCIL, Dekr. *Unitatis redintegratio* (21. studenog 1964.)

1. Božja Crkva je sazvana na Sinodu. Hod nazivan *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje* svečano će biti otvoren 9. – 10. listopada 2021. godine u Rimu, a 17. listopada iduće godine u svakoj partikularnoj Crkvi. Temeljna etapa bit će proslava XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode, u listopadu 2023.¹, nakon koje će uslijediti etapa provedbe, koja će ponovno uključiti partikularne Crkve (usp. EC, čl. 19-21). Ovim sazivom papa Franjo poziva cijelu Crkvu da se propitkuje o odlučnoj temi za njezin život i njezino poslanje: »Upravo je put sinodalnosti put koji Bog očekuje od Crkve trećeg tisućljeća«². Ovaj je itinerarij, koji je dio *aggiornamenta* Crkve koji je predložio Drugi vatikanski koncil, dar i zadatak: hodeći zajedno i razmišljajući o prijednom putu, Crkva će moći iz onoga kroz što prolazi učiti koji su to procesi koji joj mogu pomoći živjeti zajedništvo, ostvariti sudjelovanje, otvoriti se poslanju. Naš *zajednički hod* jest, naime, ono što najviše ostvaruje i očituje narav Crkve kao hodočasničkoga i misionarskoga Božjega naroda.

2. Potiče nas i vodi osnovno pitanje: kako se ostvaruje danas taj *zajednički hod* koji omogućuje Crkvi naviještati evanđelje u skladu s poslanjem koje joj je povjereno; i koje nas to korake Duh poziva učiniti kako bismo rasli kao sinodalna Crkva?

Zajedničko suočavanje s tim pitanjem zahtijeva oslušivanje Duha Svetoga, koji poput vjetra »puše gdje hoće; čuješ mu šum, a ne znaš odakle dolazi i kamo ide« (Iv 3,8), ostajući otvoreni za iznenađenja koja će nam zasigurno prirediti na tome putu. Pokreće se tako dinamika koja nam omogućuje da počnemo ubirati plodove sinodalnog obraćenja koji će postupno sazrijevati. Riječ je o ciljevima od velike važnosti za kvalitetu crkvenog života i ostvarivanje poslanja evangelizacije, u kojem svi sudjelujemo po krštenju i potvrdi. Predstavljamo ovdje samo glavne ciljeve, koji izražavaju sinodalnost kao oblik, način života i ustrojstvo Crkve:

- spominjati se kako je Duh vodio Crkvu na njezinu povijesnom putu i poziva nas danas da zajedno budemo svjedoci Božje ljubavi;
- živjeti sudionički i inkluzivan crkveni proces koji pruža svima – napose onima koji se iz raznih razloga nalaze na marginama – priliku da se izraze i da se čuje i njihov glas kako bi pridonijeli izgrađivanju Božjega naroda;
- prepoznati i cijeniti bogatstvo i raznolikost darova i karizmi koje Duh slobodno razdjeljuje, za dobrobit zajednice i u korist cijele ljudske obitelji;
- isprobati sudioničke načine ostvarivanja odgovornosti u naviještanju evanđelja i u predanom zalaganju za izgrađivanje ljepšega svijeta pogodnijega za život;
- istražiti kako se u Crkvi živi odgovornost i moć, kao i strukture po kojima se njima upravlja, iznoseći na vidjelo i pokušavajući preokrenuti predrasude i iskrivljene prakse koje nemaju korijen u evanđelju;
- ovjerovati kršćansku zajednicu kao vjerodostojnog subjekta i pouzdanog partnera na putevima socijalnog dijaloga, ozdravljenja, pomirenja, uključivanja i sudjelovanja, obnove demokracije, promicanja bratstva i socijalnog prijateljstva;
- preporučiti odnose između pripadnika kršćanskih zajednica, kao i između zajednica i drugih društvenih skupina, na primjer zajednice vjernikâ drugih vjeroispovijesti i religijâ, organizacija civilnog društva, pučkih pokreta itd.;
- poticati vrjednovanje i usvajanje plodova nedavnih sinodalnih iskustava na općoj, regionalnoj, nacionalnoj i mjesnoj razini.

3. Ovaj se Pripremni dokument stavlja u službu sinodskoga hoda, osobito kao sredstvo koje služi jačanju prve faze oslušivanja i savjetovanja s Božjim narodom u partikularnim Crkvama (listopad 2021. – travanj 2022.), u nadi da će pridonijeti pokretanju ideja, energije i kreativnosti svih onih koji će sudjelovati u tom itinerariju te olakšati dijeljenje plodova njihova zalaganja. U tu svrhu: 1) počinje opisom nekih istaknutih značajki suvremenog konteksta; 2) ukratko ocrta temeljne teološke referencije za ispravno shvaćanje i provođenje u djelo sinodalnosti; 3) nudi pojedine biblijske ideje koje mogu potaknuti meditaciju i molitveno razmatranje tijekom hoda; 4) prikazuje pojedine perspektive na temelju kojih se mogu ponovno iščitavati iskustva življene sinodalnosti; 5) izlaže neke putokaze za artikuliranja ovog rada na ponovnom čitanju u molitvi i dijeljenju. Kako bi se konkretno popratila organizacija rada, predlaže se Metodološki *vademecum*, priložen ovom Pripremnom dokumentu i dostupan na mrežnoj stranici Sinode³. Stranica pruža neke izvore za dublje proučavanje teme sinodalnosti, kao potpora ovom Pripremnom dokumentu; među njima ističemo

1 Etape sinodalnog hoda prikazane su u prilogu u shematskom obliku.

2 FRANJO, *Govor na obilježavanju 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode*, 17. listopada 2015.

3 Usp. www.synod.va.

dva, koji su više puta citirani u nastavku: *Govor prigodom obilježavanja 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode*, koji je papa Franjo održao 17. listopada 2015. godine, te dokument *Sinodalnost u životu i poslanju Crkve*, koji je izradila Međunarodna teološka komisija, a objavljen je 2018. godine.

I. Poziv na zajednički hod

4. Sinodalni hod odvija se unutar povijesnih okolnosti obilježenih epohalnim promjenama u društvu i ključnim prijelaznim trenutkom u životu Crkve, koji se ne može zanemariti: u naborima slojevitosti ovog konteksta, u njegovim napetostima i proturječjima, pozvani smo »pomno proučavati znakove vremena i tumačiti ih u svjetlu evanđelja« (GS, 4). Ovdje su ocrtani poneki elementi globalnog scenarija koji su usko povezani s temom Sinode, ali će slika biti obogaćena i upotpunjena na mjesnoj razini.

5. Globalna tragedija poput pandemije bolesti COVID-19 »neko je vrijeme doista pobuđivala svijest kako smo svjetska zajednica koja se nalazi na istoj lađi u kojoj od zla koje snađe pojedinca štetu na kraju trpe svi. Sjetili smo se da se nitko ne može spasiti sam, da se možemo spasiti samo zajedno« (FT, 32). Istodobno, u pandemiji su naglo buknule već postojeće nejednakosti i nove nejednakosti: čini se da je čovječanstvo sve više uzdrmano procesima omasovljenja i fragmentacije; tragično stanje u kojem migranti žive u svim krajevima svijeta svjedoči o tome koliko su visoke i čvrste barijere koje dijele jedinstvenu ljudsku obitelj. Enciklike *Laudato si'* i *Fratelli tutti* dokumentiraju dubinu lomova koji razdiru čovječanstvo, a mi se možemo pozvati na te analize kako bismo poslušali vapaj siromahâ i zemlje te prepoznali sjeme nade i budućnosti kojem Duh i dalje daje da niče i u naše vrijeme: »Stvoritelj nas ne napušta, on nikada ne posustaje u svojem planu ljubavi, ne kaje se što nas je stvorio. Čovječanstvo je još uvijek sposobno raditi zajedno na izgrađivanju našega zajedničkog doma« (LS, 13).

6. Ta je situacija, koja je unatoč velikim razlikama, zajednička cijeloj ljudskoj obitelji, izazov za sposobnost Crkve da prati pojedince i zajednice pozvane ponovno pogledati iskustva žalosti i patnje, koja su razotkrila mnoge lažne sigurnosti, te gajiti nadu i vjeru u dobrotu Stvoritelja i njegova stvorenja. Ne možemo, međutim, bježati od činjenice da se i sama Crkva mora suočiti s nedostatkom vjere i pokvarenošću također unutar sebe same. Osobito ne možemo zaboraviti patnju koju su doživjeli maloljetnici i ugrožene osobe »zbog seksualnog zlostavljanja, moći i savjesti koje je počinio znatan broj klerika i posvećenih osoba«⁴. Pred nama je stalan izazov da »kao Božji narod preuzmemo na se bol naše braće koja su ranjena u tijelu i u duhu«⁵: predugo je vapaj žrtava bio vapaj koji Crkva nije znala dovoljno poslušati. To su duboke rane koje teško zacjeljuju, za koje nikada nećemo dovoljno tražiti oprost i koje predstavljaju, katkad goleme, prepreke koje nas priječe da nastavimo u smjeru *zajedničkog hoda*. Cijela je Crkva pozvana razračunati se s teretom kulture prožete klerikalizmom, koju baštini iz svoje povijesti, i s oblicima obnašanja vlasti na kojima su nakalemljene različite vrste zloporabe (moći, ekonomske, savjesti, spolne). Nezamislivo je »obraćenje crkvenog djelovanja bez aktivnog sudjelovanja svih sastavnica Božjega naroda«⁶: zajedno molimo Gospodina »za milost obraćenja i mudrost duha da, kao odgovor na ta zlodjela zlostavljanja, izrazimo svoje kajanje i svoju odluku da se hrabro borimo«⁷.

7. Usprkos našim nevjerama, Duh nastavlja djelovati u povijesti i pokazivati svoju životvornu moć. Upravo u brazdama koje su iskopale svakojake patnje koje su pretrpjeli ljudska obitelj i Božji narod, niču novi jezici vjere i novi putevi koji mogu ne samo tumačiti događaje s teološkoga gledišta, nego pronaći u kušnji razloge da se put kršćanskog i crkvenog života postavi na nove temelje. Razlog je velike nade podatak da je nemali broj Crkava već pokrenuo, više ili manje ustrojene, sastanke i procese savjetovanja s Božjim narodom. Tamo gdje su obilježeni sinodskim pristupom, osjećaj za Crkvu je iznova procvao, a sudjelovanje svih dalo je nov polet crkvenom životu. Također nalaze potvrdu želje mladih da imaju veću ulogu u Crkvi te zahtjev za većom valorizacijom ženâ i prostorâ za sudjelovanje u poslanju Crkve, na što su već ukazale sinodske skupštine iz 2018. i 2019. godine. U tome pravcu idu i nedavno ustanovljenje laičke službe katehete te otvaranje ženama mogućnosti pristupa službama lektorata i akolitata.

4 FRANJO, *Pismo Božjem narodu*, 20. kolovoza 2018., Uvod.

5 *Isto*, br. 2.

6 *Isto*.

7 *Isto*.

8. Ne možemo zanemariti različite uvjete u kojima kršćanske zajednice žive u raznim krajevima svijeta. Uz zemlje u kojima većinu stanovništva čine pripadnici Crkve te ona predstavlja kulturalnu važnost za cijelo društvo, ima i onih u kojima su katolici manjina; u nekima od ovih potonjih katolici, zajedno s drugim kršćanima, doživljavaju, katkad i vrlo nasilne, oblike progona, a često i mučeništvo. Ako s jedne strane prevladava sekularizirani mentalitet koji nastoji prognati religiju iz javnog prostora, s druge strane vjerski fundamentalizam, koji ne poštuje slobode drugih, jača oblike nesnošljivosti i nasilja koji se također odražavaju u kršćanskoj zajednici i u njezinim odnosima s društvom. Nerijetko kršćani zauzimaju iste takve stavove, raspirujući podjele i suprotstavljanja čak i u Crkvi. Treba jednako tako uzeti u obzir i način na koji razdori do kojih dolazi u društvu, iz etničkih, rasnih, kastinskih razloga ili zbog drugih oblika društvenog raslojavanja ili kulturnog nasilja, nalaze odjek unutar kršćanske zajednice i u njezinim odnosima s društvom. Te situacije imaju dubok utjecaj na značenje izraza »biti na zajedničkom putu« i na konkretne mogućnosti njegove provedbe.

9. U tome kontekstu, sinodalnost predstavlja glavni put za Crkvu, koja je pozvana obnavljati se vođena djelovanjem Duha i zahvaljujući slušanju Riječi. Sposobnost zamišljanja drukčije budućnosti Crkve i njezinih institucija koje će biti na razini primljena poslanja uvelike ovisi o izboru pokretanja procesâ slušanja, dijaloga i zajedničkoga razlučivanja, u kojima svi zajedno i svatko pojedino mogu sudjelovati i dati svoj doprinos. Istodobno, opredjeljenje za *zajednički hod* proročki je znak za ljudsku obitelj kojoj je potreban zajednički projekt, sposoban stremiti dobru svih. Crkva sposobna za zajedništvo i bratstvo, za sudjelovanje i supsidijarnost, vjerna onome što naviješta, moći će stati uz siromahe i najmanje, te dati da se čuje i njihov glas. Za *zajednički hod* potrebno je dopustiti da nas Duh uči doista sinodalnom mentalitetu, ulazeći hrabro i sa slobodom srca u proces obraćenja bez kojeg neće biti moguća »stalna obnova koja je njoj [Crkvi], kao ljudskoj i zemaljskoj instituciji, uvijek potrebna« (UR, 6; usp. EG, 26).

II. Crkva koja je po svome ustrojstvu sinodalna

10. »Ono što Gospodin traži od nas, u stanovitom smislu, već je sve sadržano u riječi 'Sinoda'«⁸, koja je »drevna i časna riječ u predaji Crkve, čije značenje doziva u svijest najdublje sadržaje Objave«⁹. To je »Gospodin Isus koji predstavlja samoga sebe kao 'Put i Istinu i Život' (Iv 14,6)«, a »kršćane, koji idu za njim, isprva se nazivalo 'učenicima Puta' (usp. 9,2; 19,9,23; 22,4; 24,14,22)«¹⁰. Sinodalnost u toj perspektivi mnogo je više od održavanja crkvenih sastanaka i biskupskih zborovanja, ili pitanje pukog upravljanja unutar Crkve; ona »ukazuje na specifičan *modus vivendi et operandi* Crkve Božjeg naroda koji konkretno očituje i ostvaruje njezino zajedništvo u zajedničkom hodu, u okupljanju na zborovanje te u aktivnom sudjelovanju svih svojih članova u svom evangelizacijskom poslanju«¹¹. Tako se međusobno isprepliću oni elementi koje se u naslov Sinode predlaže kao nosive osi sinodalne Crkve: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje. U ovom poglavlju ukratko ćemo prikazati neke temeljne teološke referencije na kojima se temelji ova perspektiva.

11. U prvome tisućljeću *zajednički hod*, odnosno provođenje u djelo sinodalnosti, bio je uobičajen način postupanja Crkve shvaćene kao »narod okupljen jedinstvom Oca, Sina i Duha Svetoga«¹². Onima koji su dijelili crkveno tijelo, crkveni su oci suprotstavljali zajedništvo Crkava rasutih po svijetu, koje je sveti Augustin opisao kao *concordissima fidei conspiratio*¹³, odnosno sloga u vjeri svih krštenika. Tu je ukorijenjen širok razvoj sinodalne prakse na svim razinama života Crkve – mjesnoj, pokrajinskoj, općoj – koja je svoje najveće očitovanje našla na ekumenskom koncilu. Upravo na tom crkvenom obzoru, nadahnut načelom sudjelovanja svih u crkvenom životu, sveti Ivan Zlatousti mogao je reći: »Crkva i Sinoda su istoznačnice.«¹⁴ I u drugom tisućljeću, kada je u Crkvi više naglašavana uloga hijerarhije, taj način postupanja nije prestao: dobro je poznato da su se u Srednjemu vijeku i u moderno doba, osim ekumenskih koncila, održavale i biskupijske i krajevne sinode, pa i kada se radilo o definiranju dogmatskih istina pape su se redovito htjeli posavjetovati s biskupima kako bi upoznali vjeru cijele Crkve, utječući se autoritetu *sensus fidei* cijeloga Božjeg naroda, koji je »nezabludiv *in credendo*« (EG, 119).

8 FRANJO, *Govor prigodom obilježavanja 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode*.

9 MTK, *Sinodalnost u životu i poslanju Crkve*, 2. ožujka 2018., br. 3.

10 *Isto*.

11 *Isto*, br. 6.

12 CIPRIJAN, *De oratione dominica*, 23: PL 4, 553.

13 AUGUSTIN, *Epistola 194*, 31: PL 33, 885.

14 IVAN ZLATOSTI, *Explicatio in psalmum 149*: PG 55, 493.

12. Drugi vatikanski koncil usidrio se u tome dinamizmu Predaje. Koncil ističe da »Bogu se svidjelo posvetiti i spasiti ljude ne pojedinačno, isključivši svaku vezu među njima, nego ih uobličiti u narod koji bi ga priznavao u istini i sveto mu služio« (LG, 9). Članovima Božjeg naroda zajedničko je krštenje i »premda su neki po Kristovoj volji za druge određeni kao učitelji, djelitelji otajstava i pastiri, ipak među svima vlada prava jednakost s obzirom na dostojanstvo i s obzirom na svim vjernicima zajedničko djelovanje u izgradnji Kristova Tijela« (LG, 32). Stoga su svi krštenici, koji imaju udio u Kristovoj svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj službi, »u vršenju mnogovrsna i uređena bogatstva svojih karizmi, svojih poziva i svojih službi«¹⁵ aktivni nositelji evangelizacije, bilo pojedinačno, bilo kao sveukupnost Božjega naroda.

13. Koncil je istaknuo kako, zahvaljujući pomazanju Duha Svetoga primljenom na krštenju, sveukupnost vjernikâ »ne može se u vjerovanju prevariti, a to svoje svojstvo očituje nadnaravnim osjećajem vjere svega naroda, kad 'od biskupâ pa do posljednjih vjernih laikâ', pokazuje svoje opće slaganje u stvarima vjere i čudoređa« (LG, 12). Duh je taj koji vodi vjernike »u svu istinu« (Iv 16,13). Njegovim djelovanjem »predaja koja dolazi od apostola napreduje u Crkvi«, zato da sav sveti Božji narod raste u razumijevanju i kušanju »predanih stvari i riječi, kako po razmatranju i proučavanju vjernikâ koji u svome srcu o tome razmišljaju (usp. Lk 2,19 i 51), tako i po razumijevanju duhovnih stvari putem unutrašnjeg iskustva, te po naviještanju onih koji su s nasljedstvom u biskupskoj službi primili siguran milosni dar istine« (DV, 8). Naime, taj narod, sabran od svojih pastirâ, prianja uz sveti polog Riječi Božje povjerene Crkvi, sveudilj postojan u apostolskom nauku, u bratskom zajedništvu, te u lomljenju kruha i u molitvi, »tako da u predanoj vjeri, koju valja držati, vršiti i ispovijedati, nastaje jedinstvena jednodušnost predstojnikâ i vjernikâ« (DV, 10).

14. Pastiri, koje je Bog postavio za »autentične čuvare, tumače i svjedoke vjere cijele Crkve«¹⁶, stoga se ne boje slušati povjereno im stado: savjetovanje s Božjim narodom ne uključuju uvođenje u Crkvu dinamizama demokracije, osnovanih na načelu većine, jer u temelju sudjelovanja u svakom sinodalnom procesu postoji velika zajednička ljubav prema zajedničkom poslanju evangelizacije, a ne zastupanje sukobljenih interesa. Drugim riječima, riječ je o crkvenom procesu koji se može odvijati samo »unutar zajednice koja je po svome ustrojstvu hijerarhijska«¹⁷. Upravo u plodnoj vezi između *sensus fidei* Božjeg naroda i učiteljske uloge pastirâ ostvaruje se jednodušan pristanak cijele Crkve u istoj vjeri. Svaki sinodalni proces, u kojem su biskupi pozvani razabrati što Duh govori Crkvi, ne sami, nego slušajući Božji narod, koji »ima udio također u Kristovoj proročkoj službi« (LG, 12), očiti je oblik tog *zajedničkog hoda* kojim Crkva raste. Sveti Benedikt ističe kako »često Gospodin objavljuje najbolju odluku«¹⁸ onima koji ne zauzimaju važne položaje u zajednici (u ovom slučaju najmlađemu); tako bi se biskupi trebali pobrinuti da dopru do svih, da bi se u urednom odvijanju sinodalnog hoda ostvarilo ono što apostol Pavao preporučuje zajednicama: »Duha ne trnite, proroštava ne prezirite! Sve provjeravajte: dobro zadržite« (1 Sol 5,19-21).

15. Smisao puta na koji smo svi pozvani prije svega je otkrivanje lica i oblika sinodalne Crkve u kojoj »svatko ima nešto za naučiti. Vjerni narod, zbor biskupâ, rimski biskup: jedni slušaju druge; a svi slušaju Duha Svetoga, Duha istine« (Iv 14,17), da spoznaju što On »govori Crkvama« (Otk 2,7)¹⁹. Rimski biskup, kao načelo i temelj jedinstva Crkve, zahtijeva od svih biskupa i svih partikularnih Crkava, u kojima i po kojima postoji jedna i jedina Katolička Crkva (usp. LG, 23), da s pouzdanjem i hrabrošću zakorače na put sinodalnosti. U tom »zajedničkom putovanju« molimo Duha da nam pomogne otkriti kako zajedništvo, koje okuplja u jedinstvo različite darove, karizme, službe, služi poslanju: sinodalna je Crkva, Crkva »u izlasku«, misionarska Crkva, »otvorenih vrata« (EG, 46). To uključuje poziv na produbljivanje odnosâ s drugim Crkvama i kršćanskim zajednicama, s kojima nas povezuje jedno krštenje. Perspektiva *zajedničkog hoda* jest, dakle, još šira i obuhvaća sav ljudski rod, s kojim dijelimo njegove »radosti i nade, žalosti i tjeskobe« (GS, 1). Sinodalna Crkva proročki je znak prije svega za zajednicu narodâ nesposobnu predložiti zajednički projekt, kojim bi se težilo k postizanju dobra svih: provođenje u djelo sinodalnosti danas je za Crkvu najočitiji način da bude »sveopći sakrament spasenja« (LG, 48), »znak i oruđe tješnjeg jedinstva s Bogom i jedinstva čitavoga ljudskog roda« (LG, 1).

15 MTK, *Sinodalnost u životu i poslanju Crkve*, 2. ožujka 2018., br. 6.

16 FRANJO, *Govor prigodom obilježavanja 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode*.

17 MTK, *Sinodalnost u životu i poslanju Crkve*, br. 69.

18 *Regula S. Benedicti*, III, 3.

19 FRANJO, *Govor prigodom obilježavanja 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode*.

III. Slušanje Pisma

16. Duh Božji koji svojim svjetlom obasjava i oživljava taj *zajednički hod* Crkava isti je onaj koji je na djelu u Isusovu poslanju, obećan apostolima i naraštajima učenikâ koji slušaju Božju riječ i provode ju u djelo. Duh se, prema Gospodinovu obećanju, ne ograničuje tek na to da bi potvrđivao kontinuitet Isusova evanđelja, već će osvjetljivati uvijek nove dubine njegove Objave i nadahnjivati odluke koje su prijeko potrebne da se podupre Crkvu na njezinu putu (usp. Iv 14,25-26; 15,26-27; 16,12-15). Zato je nadasve korisno da naš put izgradnje sinodalne Crkve bude inspiriran dvjema svetopisamskim »slikama«. Jedna se pojavljuje u prikazu *prizora zajedništva* koji neprestano prati put evangelizacije; druga se pak odnosi na iskustvo Duha u kojem Petar i prva zajednica uviđaju opasnost postavljanja neopravdanih granica dioništvu vjere. Sinodalno iskustvo zajedničkog hoda, u nasljedovanju Gospodina i u poslušnosti Duhu, moći će primiti odlučujuće nadahnuće iz razmatranja tih dvaju vidika Objave.

Isus, mnoštvo, apostoli

17. U svojoj se temeljnoj strukturi prizor s početaka javlja kao konstanta načina na koji se Isus objavljuje u cijelome evanđelju, navješćujući dolazak Božjega kraljevstva. Posrijedi su u biti tri dionika (plus jedan). Prvi je, naravno, *Isus*, potpuni protagonist koji preuzima inicijativu, sijući riječi i znakove dolaska Božjeg kraljevstva »bez pristranosti« (usp. Dj 10,34). U različitim oblicima Isus posebnu pozornost posvećuje »odijeljenima« od Boga i »napuštenima« od zajednice (grešnicima i siromasima, da se poslužimo jezikom evanđelja). Svojim riječima i djelima nudi oslobođenje od zla i obraćenje na nadu, u ime Boga Oca i u snazi Duha Svetoga. Unatoč različitosti pozivâ i odgovorâ vezanih za prihvaćanje Gospodina, zajednička je značajka to da se vjera uvijek javlja kao vrjednovanje osobe: njezinu se prošnju sluša, pomaže joj se u teškoćama, cijeni se njezina raspoloživost, njezino se dostojanstvo potvrđuje Božjim gledanjem te ponovno biva priznata u zajednici.

18. Djelo evangelizacije i poruka spasenja ne bi se, doista, mogli razumjeti bez Isusove stalne, najšire moguće otvorenosti sugovorniku, koji se u evanđeljima označuje kao *mnoštvo*, odnosno skup ljudi koji ga slijede na putu, a katkad čak i doslovce progone nadajući se kakvom znamenju i kakvoj riječi spasenja: evo nam i drugog lika iz prizora Objave. Navještaj evanđelja nije upućen samo nekolicini prosvijetljenih ili unaprijed odabranih. Isusov sugovornik je »narod« zajedničkog života, »svatko« tko je ljudske naravi koga On izravno dovodi u dodir s Božjim darom i pozivom na spasenje. Na način koji iznenađuje, a katkad i sablažnjava svjedoke, Isus prihvaća kao svoje sugovornike sve one koji izlaze iz mnoštva: sluša strastvene pritužbe žene Kanaanke (usp. Mt 15,21-28), koja ne može prihvatiti da bude isključena od blagoslova koji On nosi; dopušta si dijalog sa Samarijankom (usp. Iv 4,1-42), unatoč njezinu položaju socijalno i vjerski kompromitirane žene; usrdno potiče slobodan i zahvalan čin vjere slijepca od rođenja (usp. Iv 9), kojega je službena religija isključila iz dosegâ milosti.

19. Neki slijede Isusa na izrazitiji način, stječući iskustvo vjernosti učenitva, dok su drugi pozvani vratiti se svom redovitom, svagdanjem životu: svi, međutim, svjedoče o snazi vjere koja ih je spasila (usp. Mt 15,28). Među onima koji slijede Isusa jasno se ističe lik *apostolâ* koje On sâm, od samih početaka, poziva namjenjujući im važnost u posredovanju odnosa mnoštva s Objavom i dolaskom Božjega kraljevstva. Ulazak toga trećeg dionika na scenu ne događa se zahvaljujući kakvom ozdravljenju ili obraćenju, nego se podudara s Isusovim pozivom. Izbor apostolâ nije povlastica kakvog isključivog položaja moći i odvojenosti, nego milost službe koja uključuje blagoslov i zajedništvo. Zahvaljujući daru Duha uskrsloga Gospodina, oni moraju čuvati Isusovo mjesto, a ne postavljati se na njegovo mjesto, ne stavljati filtre njegovoj prisutnosti, nego olakšati susret s njim.

20. Isus, mnoštvo u svojoj raznolikosti, apostoli: to je slika i otajstvo koje treba neprestano razmatrati i u koje treba dublje ponirati kako bi Crkva sve više postajala ono što jest. Nijedan od ta tri lika ne smije napustiti pozornicu. Ako nema Isusa i netko drugi zauzme njegovo mjesto, Crkva postaje ugovor između apostolâ i mnoštva, čiji će dijalog završiti po uzoru na političke igre. Bez apostolâ, kojima Isus predaje vlast, a Duh poučava, odnos s evanđeoskom istinom se prekida, a mnoštvo ostaje izloženo mitu ili ideologiji o Isusu, bilo da ga prihvaća, bilo da ga odbacuje. Bez mnoštva, odnos apostolâ s Isusom izopačuje se u sektaški i autoreferencijalni oblik religije, a evangelizacija gubi svoje svjetlo, koje izbija iz samoobjave koju Bog upućuje svakom pojedincu, i to izravno, nudeći mu svoje spasenje.

21. Tu je, zatim, »dodatni« glumac, antagonist, koji na scenu donosi đavolsku razdvojenost ostale trojice. Pred uznemirujućom perspektivom križa, postoje učenici koji odlaze od Isusa i mnoštva prevrtljiva raspoloženja. Klopka koja dijeli – te stoga predstavlja prepreku na zajedničkom putu – očituje se jednako u oblicima vjerske strogosti, moralne zapovijedi koja se predstavlja zahtjevnijom od Isusove zapovijedi i zamamnosti svjetovne političke mudrosti koja želi biti učinkovitija od razlučivanja duhova. Da bi se umaklo

prijevarama »četvrtoga glumca« prijeko je potrebno stalno obraćenje. U tom je smislu znakovita zgoda sa satnikom Kornelijem (usp. Dj 10), kojoj prethodi zgoda s »koncilom« u Jeruzalemu (usp. Dj 15) koji predstavlja ključnu uporišnu točku za sinodalnu Crkvu.

Dvostruka dinamika obraćenja: Petar i Kornelije (Dj 10)

22. Na početku zgrade opisuje se Kornelijevo obraćenje, koji čak prima i neku vrstu navještaja. Kornelije je poganin, vjerojatno Rimljanin, satnik (časnik s nižim činom) okupacijske vojske, koji se bavi zanimanjem koje se temelji na nasilju i zlostavljanju. Ipak, posvećen je molitvi i milostinji, odnosno njeguje odnos s Bogom i brine se za bližnjega. Upravo njemu anđeo iznenada dolazi, oslovljava ga imenom i poziva ga da pošalje – glagol poslanja! – svoje slugu u Jopu da pozove – glagol poziva! – Petra. Pripovijest tada postaje svjedočanstvom o obraćenju potonjeg, koji je istog dana imao viđenje, u kojem mu neki glas naređuje da kolje i jede životinje, od kojih su neke nečiste. Njegov je odgovor odlučan: »Nipošto, Gospodine! Ta nikad još ne okusih ništa okaljano i nečisto« (Dj 10,14). On prepoznaje da mu to Gospodin govori, ali mu se suprotstavlja jasnim odbijanjem, jer ta naredba ruši propise Tore kojih se ne može odreći zbog svoga vjerskog identiteta, a koji izražavaju način razumijevanja izabranja kao razlike koja uključuje odvojenost i odabranost u odnosu na druge narode.

23. To je kod apostola izazvalo dubok potres u duši i, dok se pita o značenju onoga što se dogodilo, stižu ljudi koje je poslao Kornelije, koje mu Duh ukazuje kao njegove izaslanike. Petar im odgovara riječima koje podsjećaju na riječi koje je Isus izgovorio u vrtu: »Ja sam onaj kojega tražite« (Dj 10,21). To je pravo i istinsko obraćenje, bolan i neizmerno plodan iskorak iz vlastitih kulturnih i vjerskih kategorija: Petar pristaje blagovati zajedno s poganima hranu koju je oduvijek smatrao zabranjenom, prepoznajući je kao oruđe života i zajedništva s Bogom i s drugima. U susretu s osobama, prihvaćajući ih, putujući zajedno s njima i ulazeći u njihove domove, shvaća se značenje njegova viđenja: nijedno ljudsko biće nije nedostojno u Božjim očima, a različitost određena izabranjem nije isključiva prednost, nego je u službi i za svjedočanstvo univerzalne širine.

24. I Kornelije i Petar na svoj put obraćenja uključuju druge osobe, te one postaju njihovi suputnici na tom putu. Apostolsko djelovanje ostvaruje Božju volju osnivanjem zajednica, rušenjem ograd i promicanjem susreta. Riječ ima središnju ulogu u susretu između dvaju protagonista. Prvo Kornelije dijeli s Petrom iskustvo koje je doživio. Petar ga sluša, a zatim uzima riječ, prenoseći redom ono što mu se dogodilo i svjedočeći blizinu Gospodina, koji ide u susret svakoj osobi da bi je oslobodio onoga što ju čini zarobljenicom zla i što zatire njezino čovječstvo (usp. Dj 10,38). Taj način komuniciranja nalik je onom kojem će Petar pribjeći kad ga vjernici iz obrezanja u Jeruzalemu budu prekoravali, optužujući ga da je prekršio tradicionalne propise, na kojima je, čini se, usredotočena sva njihova pozornost, ne mareći za izlivanje Duha: »Ušao si k ljudima neobrezanima i jeo s njima!« (Dj 11,3). U tom trenutku sukoba, Petar pripovijeda ono što mu se dogodilo i opisuje svoje reakcije zbuđenosti, nerazumijevanja i otpora. Upravo će to pomoći njegovim, isprva agresivnim i nepopustljivim sugovornicima, da osluhnu i prihvate ono što se dogodilo. Sveto pismo će pomoći u tumačenju značenja toga događaja, kao što će se to kasnije dogoditi i na »koncilu« u Jeruzalemu, u procesu razlučivanja, to jest zajedničkog osluškivanja Duha.

IV. Sinodalnost na djelu: smjernice za savjetovanje Božjega naroda

25. Obasjan svjetlom Riječi i utemeljen na Predaji, ovaj sinodalni hod ukorijenjen je u konkretan život Božjega naroda. Predstavlja, naime, posebnost koja je ujedno i izvanredno dobro: njegov cilj – sinodalnost – ujedno je i njegova metoda. Drugim riječima, predstavlja svojevršno gradilište ili pilot iskustvo, koje omogućuje da se odmah počne ubirati plodove dinamizma koji postupno sinodalno obraćenje unosi u kršćansku zajednicu. S druge strane, taj hod jednostavno mora upućivati na iskustva življene sinodalnosti, na različitim razinama i s različitim stupnjevima intenziteta: njihove jake strane i njihovi uspjesi, kao i njihova ograničenja i teškoće, nude dragocjene elemente za raspoznavanje pravca u kojem se treba nastaviti kretati. Ovdje, zacijelo, mislimo na iskustva pokrenuta sadašnjim sinodalnim hodom, ali i na sva ona u kojima se već iskustveno doživljava razne oblike *zajedničkog hoda* u običnom životu pa i kada se izraz sinodalnost niti poznaje, niti se koristi.

Temeljno pitanje

26. Temeljno pitanje kojim se vodi ovo savjetovanje Božjega naroda, a spomenuto je već na početku, jest sljedeće:

Sinodalna Crkva, naviještajući evanđelje, »kroči zajedno«: Kako se taj »zajednički hod« ostvaruje danas u vašoj Crkvi? Na koje nas korake Duh poziva da bismo rasli u našem »zajedničkom hodu«?

Da biste odgovorili, pozvani ste:

a) zapitati se koja vam iskustva vaše partikularne Crkve to temeljno pitanje doziva u pamet;

b) učiniti dublji uvid u ta iskustva: Koje su radosti izazvala? Na koje se teškoće i prepreke naišlo? Koje su rane iznijela na vidjelo? Koje su spoznaje donijela?

c) sabrati plodove koje treba dijeliti s drugima: Gdje u tim iskustvima odzvanja glas Duha? Što traži od nas? Što je potrebno potvrditi, koje su mogućnosti promjena, koje je korake potrebno učiniti? U čemu uočavamo suglasje? Koji se putevi otvaraju za našu partikularnu Crkvu?

Razni oblici sinodalnosti

27. U molitvi, razmišljanju i dijeljenju koje pobuđuje to temeljno pitanje, uputno je imati na umu tri razine na kojima se sinodalnost oblikuje kao »konstitutivna dimenzija Crkve«²⁰:

- razina načina kojim Crkva svakodnevno živi i radi, koji izražava njezinu narav kao Božjeg naroda koji putuje zajedno i okuplja se na zborovanje koje je Gospodin Isus sazvaio u snazi Duha Svetoga da navješćuje evanđelje. Taj se način gradi »slušanjem Riječi i slavljenjem euharistije u zajednici, bratstvom zajedništva i suodgovornošću i sudjelovanjem čitavog Božjeg naroda, na njegovim različitim razinama i u razlikovanju različitih služba i zadaća, u njegovu životu i njegovu poslanju«²¹;
- razina crkvenih struktura i procesa, određenih također s teološkog i kanonskog gledišta, a gdje se sinodalna narav Crkve izražava na institucionalan način na mjesnoj, pokrajinskoj i općoj razini;
- razina sinodalnih procesâ i događajâ u kojima je Crkva sazvana od mjerodavne vlasti, prema posebnim postupcima određenim crkvenom disciplinom.

Iako se s logičkoga gledišta razlikuju, te tri razine upućuju jedna na drugu i valja ih se dosljedno držati, u protivnom se prenosi protusvjedočanstvo i podriiva vjerodostojnost Crkve. Naime, ako nije živo i duboko ukorijenjen u strukturama i procesima, duh sinodalnosti lako se sroza s razine namjerâ i željâ na razinu retorike, dok procesi i događaji, ako nisu vođeni na ispravan način, ispadnu na kraju prazne formalnosti.

28. Nadalje, pri ponovnom sagledavanju iskustava treba imati na umu da se *zajednički hod* može shvatiti iz dviju različitih, snažno povezanih perspektiva. Prva se tiče unutarnjeg života partikularnih Crkava, odnosâ između čimbenika koji ih čine (na prvome mjestu odnosâ između vjernikâ i njihovih pastira, također po tijelima sudjelovanja predviđenima kanonskom disciplinom, uključujući biskupijsku sinodu) i zajednicâ na koje su podijeljene (osobito župâ). Promatra zatim odnose biskupâ među njima samima i s rimskim biskupom, također putem posredničkih tijela sinodalnosti (Biskupske sinode patrijarhijskih Crkava i velikih nadbiskupskih Crkava, vijećâ hijerarhâ i skupštine hijerarhâ Crkava *sui iuris*, biskupske konferencije s njihovim nacionalnim, međunarodnim i kontinentalnim izrazima). Proteže se potom na način na koji svaka partikularna Crkva u sebi integrira doprinos raznih oblika monaškog, redovničkog i posvećenog života, laičkih udruga i pokreta, crkvenih ustanova raznih vrsta (škole, bolnice, sveučilišta, zaklade, dobrotvorne i ustanove za razne oblike skrbi i za djela ljubavi, itd.). Ova perspektiva, na kraju, obuhvaća također odnose i zajedničke inicijative s braćom i sestrama drugih kršćanskih vjeroispovijesti, s kojima dijelimo dar istoga krštenja.

29. Druga perspektiva promatra kako Božji narod putuje zajedno s cijelom ljudskom obitelji. Pogled će se tako zaustaviti na stanju odnosâ, dijaloga i eventualnih zajedničkih inicijativa s vjernicima drugih religija, s onima koji su se udaljili od vjere, kao i sa specifičnim društvenim okruženjima i skupinama, s njihovim institucijama (svijet politike, kulture, gospodarstva, financija, rada, sindikati i udruženja poduzetnikâ, nevladine organizacije i organizacije civilnog društva, pučki pokreti, razne manjine, siromašni i isključeni itd.).

Deset tematskih jezgri koje valja produbiti

30. Kako bi se pomoglo iznijeti na vidjelo iskustva i bogatije pridonijelo savjetovanju, u nastavku donosimo deset tematskih jezgri koje artikuliraju različite vidove *žive sinodalnosti*. Prilagođavat će se različitim mjesnim sredinama, te svaki put integrirati, objasniti, pojednostaviti, produbiti, posvećujući posebnu pozornost onima koji imaju više teškoća u sudjelovanju i odgovaranju: *Vademecum* kojim je popraćen ovaj Pripremni dokument nudi u tom pogledu oruđa, pravce i prijedloge kako bi razne jezgre pitanja konkretno nadahnjivale trenutke molitve, izgradnje (formacije), razmišljanja i razmjene.

I. SUPUTNICI

20 MTK, *Sinodalnost u životu i poslanju Crkve*, br. 70.

21 *Isto*.

U Crkvi i u društvu smo na istom putu, rame uz rame jedni s drugima. Tko su u vašoj mjesnoj Crkvi oni koji »kroče zajedno«? Kad kažemo »naša Crkva«, na koga pritom mislimo? Tko traži od nas da hodimo zajedno? Tko su suputnici, također izvan crkvenoga kruga? Koji su ljudi ili skupine ostavljeni na margini, metaforički ili doslovno?

II. OSLUŠKIVATI

Slušanje je prvi korak, ali zahtijeva otvoren um i srce, bez predrasudâ. Koga je naša partikularna Crkva »dužna oslušivati«? Kako se sluša laike, napose mlade i žene? Kako integriramo doprinos posvećenih žena i muškaraca? Koji prostor ima glas manjina, odbačenih i isključenih? Možemo li prepoznati predrasude i stereotipe koji ometaju naše slušanje? Kako osluškujemo društveni i kulturni kontekst u kojem živimo?

III. UZETI RIJEČ

Svi su pozvani govoriti hrabro i s parezijom, odnosno integrirajući slobodu, istinu i milosrđe. Kako promičemo slobodan i vjerodostojan stil komunikacije unutar zajednice i njezinih tijela, bez dvoličnosti i oportunitizama? A kako u odnosu na društvo kojem pripadamo? Kada i kako uspijevamo reći ono što nam je na srcu? Kako funkcionira odnos s medijima (ne samo katoličkim)? Tko govori u ime kršćanske zajednice i kako ga se bira?

IV. SLAVITI

»Zajednički hod« mogući je samo ako se temelji na zajedničkom slušanju Riječi i na slavljenju euharistije. Kako molitva i liturgijsko slavlje zapravo nadahnjuju i vode naš *zajednički hod*? Kako nadahnjuju najvažnije odluke? Kako promičemo aktivno sudjelovanje svih vjernika u liturgiji i vršenju zadaće posvećivanja? Koliki se prostor daje vršenju službi lektorata i akolitata?

V. SUODGOVORNI U POSLANJU

Sinodalnost je u službi poslanja Crkve u kojoj su svi njezini članovi pozvani sudjelovati. Budući da smo svi mi učenici misionari, na koji je način svaki krštenik pozvan biti protagonist poslanja? Kako zajednica podržava svoje članove zauzete u službi u društvu (društveno i političko zalaganje, u znanstvenom istraživanju i nastavi, u promicanju socijalne pravde, u zaštiti ljudskih prava i brizi za zajednički dom itd.)? Kako im pomaže te obveze živjeti u duhu poslanja? Kako se provodi razlučivanje oko odluka vezanih uz poslanje i tko u tome sudjeluje? Kako su integrirane i prilagođene različite tradicije vezane uz sinodalan način, koje čine baštinu mnogih Crkava, posebice Istočnih, u pogledu plodonosnoga kršćanskoga svjedočenja? Kako ta suradnja funkcionira na područjima gdje postoje različite samosvojne Crkve?

VI. DIJALOG U CRKVI I U DRUŠTVU

Dijalog je put ustrajnosti, koji također uključuje šutnje i trpljenja, ali sposoban prikupiti iskustvo ljudi i naroda. Koja su mjesta i načini dijaloga u našoj partikularnoj Crkvi? Kako se nosimo s razlikama u pogledima, sukobljavanjima, teškoćama? Kako promičemo suradnju sa susjednim biskupijama, sa i među redovničkim zajednicama prisutnim na teritoriju, sa i među laičkim udrugama i pokretima itd.? Kakva iskustva dijaloga i zajedničkoga zalaganja pronosimo s vjernicima drugih religija i onima koji ne vjeruju? Kako Crkva vodi dijalog i uči od drugih društvenih instanci: svijeta politike, ekonomije, kulture, civilnog društva, siromašnih...?

VII. S DRUGIM KRŠĆANSKIM VJEROISPOVIJESTIMA

Dijalog među kršćanima različitih vjeroispovijesti, ujedinjenih jednim krštenjem, ima posebno mjesto u sinodalnom hodu. U kakvim smo odnosima s braćom i sestrama drugih kršćanskih vjeroispovijesti? Uz koja su područja ti odnosi vezani? Koje smo plodove izvukli iz ovog *zajedničkog hoda*? Koje su se teškoće javile?

VIII. VLAST I SUDJELOVANJE

Sinodalna Crkva je sudionička i suodgovorna Crkva. Kako se utvrđuju ciljevi koje se želi postići, način na koji ih se može postići i korake koje treba poduzeti? Kako se obnaša vlast u našoj partikularnoj Crkvi? Kako se provodi u djelo timski rad i suodgovornost? Kako se promiču laičke službe i preuzimanje odgovornosti od strane vjernikâ? Kako funkcioniraju tijelâ sinodalnosti na razini partikularne Crkve? Predstavljaju li plodno iskustvo?

IX. RAZLUČIVATI I ODLUČIVATI

U sinodalnom duhu odluke se donose razlučivanjem, na temelju suglasja koje je plod zajedničke poslušnosti Duhu. Kojim postupcima i kojim metodama zajedno razlučujemo i donosimo odluke? Kako se mogu poboljšati? Kako promičemo sudjelovanje u odlukama u krilu hijerarhijski strukturiranih zajednica? Kako oblikujemo doba savjetovanja s vremenom odlučivanja, proces odlučivanja (*decision-making*) s trenutkom

donošenja odluke (*decision-taking*)? Kako i kojim oruđima promičemo transparentnost i bezuvjetnu pouzdanu odgovornost (*accountability*)?

X. ODGAJATI SE ZA SINODALNOST

Duhovnost zajedničkog hoda pozvana je postati odgojno načelo za izgradnju osobe i kršćanina, obitelji i zajednicâ. Kako odgajamo osobe, osobito one na odgovornim mjestima u kršćanskoj zajednici, kako bismo ih učinili sposobnijima za zajednički hod, uzajamno slušanje i dijalog? Koji odgoj i izobrazbu nudimo za razlučivanje i obnašanje vlasti? Koja nam oruđa pomažu tumačiti dinamike kulture u koju smo uronjeni i njihov utjecaj na naš stil Crkve?

Dati svoj doprinos savjetovanju

31. Svrha prve etape sinodskog hoda jest poticanje širokoga procesa savjetovanja kako bi se prikupilo bogatstvo iskustava življene sinodalnosti, u njihovim različitim oblicima i vidicima, uključujući pastire i vjernike partikularnih Crkava na svim mogućim razinama, putem najprikladnijih sredstava prema specifičnim mjesnim stvarnostima: savjetovanje, koje koordinira biskup, upućeno je »prezbiterima, đakonima i vjericima laicima njihovih Crkava, bilo pojedinačno bilo udruženima, ne zanemarujući dragocjeni doprinos koji mogu dati posvećeni muškarci i žene« (EC, 7). Posebno se traži doprinos tijelâ sudioništva partikularnih Crkava, osobito Prezbiteriskog vijeća i Pastoralnog vijeća, počevši od kojih se uistinu »može početi oblikovati sinodalna Crkva«²². Jednako će tako biti dragocjen doprinos drugih crkvenih stvarnosti kojima će se Pripremni dokument poslati, kao i doprinos onih koji žele izravno poslati vlastiti. Bit će, na kraju, od temeljne važnosti da se također dadne prostor glasu siromašnih i isključenih, a ne samo onih koji imaju određenu službu ili odgovornost unutar partikularnih Crkava.

32. Sažetak koji će svaka partikularna Crkva izraditi na kraju ovog rada na slušanju i razlučivanju predstavljat će njezin doprinos putu sveopće Crkve. Kako bi susljedne etape toga hoda tekle lakše i bile održivije, važno je umjeti sažeti plodove molitve i razmišljanja na najviše deset stranica. Ako je potrebno da ih se bolje kontekstualizira i objasni, mogu se priložiti drugi popratni ili dopunski tekstovi. Podsjećamo da svrha Sinode, pa tako ni ovog savjetovanja, nije izrada dokumenata, nego »dati da se probude snovi, pobuditi proroštva i vizije, dati nadi da procvjeta, potaknuti povjerenje, poviti rane, ispreplesti odnose, oživjeti zoru nade, učiti jedni od drugih i stvarati pozitivan imaginarij koji će prosvijetliti umove, zagrijati srca, vratiti snagu mišicama«²³.

22 FRANJO, *Govor prigodom obilježavanja 50. obljetnice uspostave Biskupske sinode*.

23 FRANJO, *Govor na početku Sinode posvećene mladima*, 3. listopada 2018.

ZA SINODALNU CRKVU:
zajedništvo, sudjelovanje i poslanje
VADEMECUM
za Sinodu o sinodalnosti

**Službeni priručnik za slušanje i razlučivanje u mjesnim Crkvama:
Prva etapa [od listopada 2021. do travnja 2022.]
u biskupijama i biskupskim konferencijama
kao uvod u okupljanje biskupâ na Sinodi u listopadu 2023. godine**

Biskupska sinoda

Objavio generalni tajnik Biskupske sinode
Via della Conciliazione 34, Grad Vatikan
rujan 2021.

Hrvatski prijevod:
Hrvatska biskupska konferencija

SADRŽAJ

Molitva za sinodu: Stojimo pred tobom, Duše Sveti	3
1. Uvod	5
1.1. Čemu služi <i>Vademecum</i> ?.....	5
1.2. Što je sinodalnost? Pozadina ove Sinode.....	6
1.3. Što je cilj ove Sinode? Svrhe sinodskog procesa.....	8
1.4. Tema ove Sinode: <i>Za sinodalnu crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje</i>	9
1.5. Iskustvo na mjesnoj razini.....	11
2. Načela sinodskog procesa	13
2.1. Tko može sudjelovati?.....	13
2.2. Proces koji je istinski sinodski: slušanje, razlučivanje i sudjelovanje.....	14
2.3. Načini sudjelovanja u sinodskom procesu.....	15
2.4. Izbjegavanje zamki.....	17
3. Proces Sinode	19
3.1. Biskupijska etapa.....	20
3.2. Uloga biskupskih konferencija i sinoda Istočnih katoličkih Crkava.....	21
3.3. Kontinentalna etapa.....	21
3.4. Skupština Biskupske sinode.....	21
3.5. Provedbena etapa.....	22
4. Hod sinodskom stazom u biskupijama	22
4.1. Sažetak onoga što se predviđa za biskupijsku etapu.....	22
4.2. Uloga biskupa u sinodskom procesu.....	25
4.3. Uloga svećenika i đakona u sinodskom procesu.....	27
4.4. Hodogram (primjeri koraka u biskupijskoj etapi).....	28
4.5. Temeljni sastojci sinodskog iskustva.....	31
5. Sredstva za organizaciju sinodskog procesa	32
5.1. Metodologija biskupijskog sinodskog procesa.....	32
5.2. Neformalna dimenzija sinodskog procesa.....	33
5.3. Glavna pitanja za savjetovanje.....	33
DODATCI	38
A - Biskupijski povjerenici za sinodski hod.....	38
B - Prijedlozi za organizaciju sastanka sinodskog savjetovanja.....	42
C - Biskupijski predsinodski sastanak.....	46
D - Priprema biskupijskoga sažetka.....	49

MOLITVA ZA SINODU: STOJIMO PRED TOBOM, DUŠE SVETI

(*Adsumus Sancte Spiritus*)

Svako zasjedanje Drugoga vatikanskog koncila započinjalo je molitvom *Adsumus Sancte Spiritus*, prvim riječima izvornika na latinskome koji znači »Stojimo pred Tobom, Duše Sveti«, koja se u povijesti stotinama godina koristila na koncilima, sinodama i drugim skupovima Crkve, a pripisuje se svetome Izidoru Seviljskom (oko 560. do 4. travnja 636.). Dok prihvaćamo sinodski proces, ova molitva poziva Svetoga Duha da djeluje u nama kako bismo bili zajednica i narod milosrđa. Za sinodsko putovanje od 2021. do 2023. godine predlažemo ovu pojednostavljenu inačicu²⁴, kako bi se ona mogla lakše moliti u svakoj skupini ili na liturgijskom okupljanju.

**Stojimo pred tobom, Duše Sveti,
sabrani u tvoje ime.**

**Povjeravamo se samo tebi da nas vodiš:
nastani se u srcima našim,
pokaži nam put kojim nam je ići
i nauči nas njime pravo hoditi.**

**Slabi smo i grješni,
ali ti nas čuvaj da ne budemo nositelji nesklada.
Ne dopusti da nas neznanje odvede na pogrješan put
i da površnost ravna našim djelima.**

**Udijeli nam da u tebi pronađemo mjesto jedinstva
kako bismo zajedno kročili prema vječnomu životu,
ne udaljujući se nikada od puta istine
ni od onoga što je ispravno.**

**Za sve to molimo tebe,
koji djeluješ na svakome mjestu i u svakome vremenu,
u zajedništvu s Ocem i Sinom,
u vijeke vjekova. Amen.**

Napomena: Namjera je da se ovaj *Vademecum* koristi u cijeloj Katoličkoj Crkvi. Stoga se pojam *mjesna Crkva* naizmjenice rabi za biskupiju, eparhiju, ordinarijat ili bilo koje drugo jednakovrijedno crkveno tijelo. Slično tome, kada se u ovome *Vademecumu* rabi pojam *biskupska konferencija* tada to odgovara sinodskoj instituciji svake Crkve *sui juris*.

- DV** DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Dei verbum* (18. studenog 1965.)
EC FRANJO, Apostolska konstitucija *Episcopalis communio* (15. rujna 2018.)
FT FRANJO, Enciklika *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.)
GS DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes* (7. prosinca 1965.)
ITC, Syn. Međunarodna teološka komisija, *Sinodalnost u životu i poslanju Crkve* (2. ožujka 2018.)
LG DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium* (21. studenog 1964.)
PD *Pripremni dokument*
RM IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio* (7. prosinca 1990.)

²⁴ Izvorna inačica molitve *Adsumus Sancte Spiritus* nalazi se na mrežnoj stranici Sinode.

1. Uvod

1.1. Čemu služi *Vademecum*?

Vademecum je priručnik koji prati *Pripremni dokument* u službi sinodskoga hoda. Ta se dva dokumenta dopunjuju i treba ih iščitavati zajedno jedan s drugim. *Vademecum* posebice nudi praktičnu pomoć povjereniku/timu za kontakt u biskupijama, koje određuje dijecezanski biskup, za pripremu i okupljanje Božjega naroda da bi izložio svoje iskustvo u mjesnoj Crkvi. Ovaj svjetski poziv svim vjernicima prva je faza XVI. redovite opće skupštine Biskupske sinode, čija je tema *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*.

Stvaranjem prilike za slušanje i dijalog na mjesnoj razini po ovoj Sinodi, papa Franjo poziva Crkvu da ponovno otkrije svoju duboko sinodalnu narav. To ponovno otkriće sinodskih korijena Crkve uključivat će proces poniznoga zajedničkog učenja kako nas Bog poziva da budemo Crkva u trećemu tisućljeću.

Ovaj se priručnik nudi kao vodič koji je pomoć naporima svake mjesne Crkve, a ne kao knjiga pravila. Potiče se one koji su odgovorni za organizaciju ovoga procesa slušanja i dijaloga na mjesnoj razini da budu osjetljivi prema vlastitoj kulturi i sredini, sredstvima i ograničenjima te da razabiru kako provesti ovu sinodsku fazu u biskupijama pod vodstvom dijecezanskih biskupa. Potičemo vas da se koristite korisnim idejama iz ovoga vodiča, ali da vam isto tako polazište budu mjesne okolnosti. Moguće je iznaći nove i kreativne putove za zajedničko djelovanje između župa i biskupije kako bi ovaj sinodski proces donio ploda. Ovaj sinodski proces ne treba promatrati kao težak teret koji bi se nadmetao s mjesnom pastoralnom skrbi. Umjesto toga, ovo je prigoda da se potakne sinodsko i pastoralno obraćenje svake mjesne Crkve kako bi ona u svome poslanju bila plodonosnija.

U mnogim krajevima već postoje ustaljeni procesi angažiranja vjernika na razini župa, pokreta i biskupija. Svjesni smo da postoji niz zemalja gdje je mjesna Crkva sama pokrenula sinodski razgovor, uključujući Crkvenu skupštinu Latinske Amerike i Kariba, Plenarno vijeće u Australiji kao i sinodski hod u Njemačkoj i Irskoj. Isto je tako širom svijeta održano mnogo biskupijskih sinoda, uključujući i nekoliko onih koje su u tijeku. Ti krajevi i te biskupije pozvane su kreativno uskladiti sinodske procese koji su već u tijeku s fazama aktualne Sinode koja se događa u cijeloj Crkvi. Za pojedine pak druge krajeve iskustvo ovoga sinodskoga procesa novo je i neistraženo područje. Naša je nakana da sredstva koja se nude ovim *Vademecumom* pruže korisne alate na pomoć svima, predlažući dobre i plodonosne prakse koje se mogu prilagođavati tijekom našega zajedničkog hoda. Osim priručnika, u ovom se *Vademecumu* nalaze: a) liturgijski, biblijski i molitveni materijali dostupni *online*; b) detaljniji metodološki prijedlozi i alati; c) primjeri s nedavno održanih sinoda; te d) pojmovnik sinodskog procesa.

Osobito je važno da se ovaj proces oslušivanja dogodi u duhovnom okruženju koje podupire otvorenost u dijeljenju i u slušanju. Zbog toga vas se potiče da mjesno iskustvo sinodskoga procesa temeljite na promišljanju Svetoga pisma, liturgiji i molitvi. Tako naše putovanje uzajamnoga slušanja može biti izvoran doživljaj razlučivanja glasa Duha Svetoga. Izvorno je razlučivanje moguće tamo gdje ima vremena za duboko promišljanje i duha uzajamnoga povjerenja, zajedničke vjere i gdje je zajednički cilj.

Pripremni dokument podsjeća nas na kontekst u kojem se ova Sinoda odvija – globalna pandemija, mjesni i međunarodni sukobi, sve veći utjecaj klimatskih promjena, migracije, razni oblici nepravde, rasizam, nasilje, progoni te sve veće nejednakosti u čovječanstvu, da navedemo samo poneke. U Crkvi je ovaj trenutak isto tako obilježen patnjama maloljetnika i ranjivih osoba »zbog spolnog zlostavljanja, zloporabe moći i zloporabe savjesti koja je počinio značajan broj svećenika i Bogu posvećenih osoba«²⁵. S obzirom na sve to, nalazimo se u ključnom trenutku u životu Crkve i svijeta. Pandemija bolesti COVID-19 još je neizmjereno pojačala postojeće nejednakosti. Istodobno, ova je globalna kriza oživjela našu svijest da svi dijelimo istu sudbinu te da »su problemi jedne osobe problemi svih« (FT, 32). Kontekst pandemije bolesti COVID-19 zacijelo će utjecati na tijek sinodskoga procesa. Ova pandemija stvara realne logističke izazove, ali isto tako nudi i mogućnost pospješivanja oživljavanja Crkve u kritičnom trenutku ljudske povijesti, kada su mnoge mjesne Crkve suočene s različitim pitanjima kako dalje.

U tom kontekstu sinodalnost predstavlja put na kojem se Crkva može obnoviti djelovanjem Duha Svetoga, zajedničkim slušanjem onoga što Bog ima reći svojem narodu. Ali ovaj nas zajednički hod ne samo još dublje ujedinjuje kao narod Božji, nego nas isto tako šalje da pronosimo svoje poslanje kao proročko svjedočenje koje obuhvaća cijelu ljudsku obitelj, zajedno s našom braćom kršćanima drugih denominacija i zajedno s drugim vjerskim tradicijama.

25 FRANJO, Pismo Božjem narodu (20. kolovoza 2018.).

1.2. Što je sinodalnost? Pozadina ove Sinode

Sazivanjem ove Sinode papa Franjo poziva cijelu Crkvu da razmišlja o temi koja je odlučujuća za njezin život i poslanje: »Upravo je put sinodalnosti onaj koji Bog očekuje od Crkve trećega tisućljeća.«²⁶ Kao posljedica obnove Crkve koju je predložio Drugi vatikanski koncil, ovaj zajednički hod dar je i zadaća. Zajedničkim promišljanjem o tom dosadašnjem putovanju različiti pripadnici Crkve moći će učiti iz iskustava i perspektiva drugih, vođeni Duhom Svetim (PD, 1). Prosvijećeni Božjom riječju i ujedinjeni u molitvi moći ćemo razlučiti procese traženja Božje volje i ići putovima na koje nas Bog poziva – prema dubljem zajedništvu, potpunijem sudjelovanju i većoj otvorenosti za ostvarenje našega poslanja u svijetu. Međunarodna teološka komisija (ITC) ovako opisuje sinodalnost:

‘Sinoda’ je drevna i časna riječ u predaji Crkve značenje koje se crpi iz najdubljih tema Objave. [...] Ona označava put kojim narod Božji zajedno hodi. Isto tako odnosi se na Gospodina Isusa koji sebe predstavlja kao ‘put, istinu i život’ (Iv 14,6), te na činjenicu da su se kršćani, Njegovi sljedbenici, izvorno nazivali ‘pripadnicima ovoga Puta’ (usp. Dj 9,2; 19,9.23; 22,4; 24,14.22).

Sinodalnost prije svega označava poseban *stil* koji karakterizira život i poslanje Crkve, izražavajući njezinu narav kao Božjega naroda koji zajedno hodi i koji se okuplja, pozvan od Gospodina Isusa u snazi Duha Svetoga da naviješta evanđelje. Sinodalnost bi se trebala izražavati u redovitosti života i djelovanja Crkve.

U tom smislu sinodalnost omogućuje cijelomu Božjemu narodu da zajedno kroči naprijed, slušajući Duha Svetoga i Božju riječ, da sudjeluje u poslanju Crkve, i to u zajedništvu koje Krist uspostavlja među nama. Naš *zajednički hod* jest, naime, ono što najviše ostvaruje i očituje narav Crkve kao hodočasničkoga i misionarskoga Božjega naroda (PD, 1).

Ono što je zajedničko cijelomu Božjemu narodu jesu dostojanstvo i poziv po krštenju. Snagom svoga krštenja svi smo pozvani biti aktivni sudionici u životu Crkve. U župama, malim kršćanskim zajednicama, pokretima laika, redovničkim zajednicama te drugim oblicima zajedništva, žene i muškarci, mladi i stari, svi smo pozvani slušati jedni druge kako bismo čuli poticaje Duha Svetoga koji dolazi da bi usmjerio naša ljudska nastojanja, udahnujući život i životnu snagu u Crkvu i vodeći nas u dublje zajedništvo za naše poslanje u svijetu. Dok Crkva kreće na ovaj sinodski hod, moramo učiniti sve što je moguće kako bismo se otvorili iskustvima istinskoga oslušivanja i razlučivanja na putu postajanja Crkvom kakvom nas Bog poziva da budemo.

1.3. Što je cilj ove Sinode? Svrhe sinodskog procesa

Crkva prepoznaje da je sinodalnost sastavni dio same njezine naravi. Biti sinodska Crkva pronalazi svoj izričaj na ekumenskim koncilima, sinodama biskupa, biskupijskim sinodama te biskupijskim i župnim vijećima. Mnogo je načina na koje doživljavamo oblike *sinodalnosti* koji već postoje diljem Crkve. Ipak, biti sinodska Crkva nije ograničeno na te već postojeće institucije. Štoviše, sinodalnost nije tek neko događanje ili slogan, nego stil i način postojanja kojim Crkva živi svoje poslanje u svijetu. Poslanje Crkve iziskuje da cijeli Božji narod hodi zajedno, pri čemu svaki ud obavlja svoju osnovnu zadaću, ujedinjen sa svima drugima. Sinodska Crkva kroči naprijed u zajedništvu kako bi ostvarila zajedničko poslanje sudjelovanjem svakoga svoga člana. Svrha ovoga sinodskoga procesa nije pružiti privremen i jednokratno doživljaj sinodalnosti, nego pružiti priliku svemu Božjemu narodu da zajedno razluči kako kročiti dalje putem koji nas vodi prema Crkvi koja je neprekidno sinodalna.

Jedan od plodova Drugoga vatikanskog koncila bio je uspostava Biskupske sinode. Dok se Biskupska sinoda dosad održavala kao skupština biskupa zajedno s papom i pod njegovim vodstvom, Crkva sve više spoznaje da je sinodalnost put cjelokupnoga Božjega naroda. Stoga sinodski proces nije više samo skupština biskupa, već hod na koji su pozvani svi vjernici i na kojemu svaka mjesna Crkva ima bitnu ulogu. Drugi je vatikanski koncil iznova ojačao osjećaj da su svi kršteni, kako hijerarhija tako i laici, pozvani da budu aktivni sudionici u spasenjskomu poslanju Crkve (LG, 32-33). Vjernici su u krštenju i potvrdi primili Duha Svetoga te posjeduju različite darove i karizme za obnovu i izgradnju Crkve, kao udovi Tijela Kristova. Stoga učiteljska vlast pape i biskupa jest u dijalogu sa *sensusom fideliumom*, živim glasom Božjega naroda (usp. *Sensus fidei* u životu Crkve, 74). Hod u sinodalnosti potiče na donošenje pastoralnih odluka koje će, što je moguće jasnije, odražavati Božju volju, temeljeći ih na živome glasu Božjega naroda (ICT, *Syn.*, 68). Valja imati na umu da suradnja s teolozima – laicima, zaređenima i redovnicima – može biti korisna potpora u artikuliranju glasa Božjega naroda koji izražava zbiljnost vjere temeljem življenoga iskustva.

Dok su se na nedavno održanim sinodama proučavale teme kao što su nova evangelizacija, obitelj, mladi, Amazonija, ova se Sinoda usredotočuje na temu same sinodalnosti.

26 FRANJO, Obraćanje na svečanosti u prigodi 50. obljetnice ustanovljenja Biskupske sinode (17. listopada 2015.).

Ovaj sinodski hod na koji krećemo vodi se temeljnim pitanjem: *kako se danas – na različitim razinama, od mjesne do one opće – ostvaruje taj »zajednički hod« koji Crkvi omogućuje naviještati evanđelje u skladu s poslanjem koje joj je povjereno; i na koje nas to korake Duh poziva kako bismo rasli kao sinodalna Crkva?* (PD, 2).

U tome vidu, cilj je ove Sinode oslušivati, u zajedništvu svega Božjeg naroda, ono što Duh Sveti govori Crkvi. To činimo slušajući zajedno riječ Božju u Svetome pismu i živu predaju Crkve, a potom slušajući jedni druge, te osobito one na marginama, razlučujući znakove vremena. Zapravo, sav sinodalni proces usmjeren je prema promicanju živoga iskustva razlučivanja, sudjelovanja i suodgovornosti, gdje se sabire raznolikost darova za poslanje Crkve u svijetu.

U tom smislu jasno je da svrha ove Sinode nije proizvesti više dokumenata. Umjesto toga cilj je nadahnuti ljude da sanjaju Crkvu kakvu smo pozvani biti, omogućiti da procvjetaju nadanja, pobuditi povjerenje, vidati rane, tkati nove i dublje odnose, učiti jedni od drugih, graditi mostove, prosvjetljivati pameti, ugrijati srca te obnoviti snagu naših ruku za naše zajedničko poslanje (PD, 32). Tako cilj sinodskog procesa nije tek niz vježbi koje počinju i završavaju, već je to hod u istinskome rastu prema zajedništvu i poslanju, na ostvarenje čega Bog poziva Crkvu u trećem tisućljeću.

Na ovome *zajedničkom hodu* bit ćemo pozvani obnoviti svoje mentalitete i crkvene strukture kako bi živjeli Božji poziv za Crkvu među sadašnjim znakovima vremena. Oslušivanje cjelokupnoga Božjeg naroda pomoći će Crkvi da donese pastoralne odluke koje, što je više moguće, odgovaraju Božjoj volji (ITC, Syn., 68). Krajnji obzor prema kojemu će biti usmjeren ovaj sinodski hod Crkve jest služiti dijalogu Boga sa čovječanstvom (DV, 2) te zajedno hoditi prema kraljevstvu Božjemu (usp. LG, 9; RM, 20). Ukratko, ovaj je sinodski hod usmjeren prema Crkvi koja će na plodonosniji način biti u službi dolaska Kraljevstva nebeskoga.

1.4. Tema ove Sinode: *Za sinodalnu crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*

Na svečanosti obilježavanja 50. obljetnice ustanovljenja Biskupske sinode u listopadu 2015., papa Franjo je rekao: »Svijet u kojemu živimo, i koji smo pozvani voljeti i služiti mu i u njegovim proturječjima, zahtijeva od Crkve jačanje suradnje na svim područjima njezina poslanja.« Taj poziv na suradnju u poslanju Crkve upućen je cijelomu Božjemu narodu. Papa Franjo jasno je to istaknuo kada je uputio izravan poziv svemu Božjem narodu da pridonese naporima Crkve na putu iscjeljenja: »Svaki krštenik trebao bi se osjećati uključenim u crkvenu i društvenu promjenu koja nam je toliko potrebna. Ta promjena zahtijeva osobno i zajedničko obraćenje koje nam omogućuje vidjeti stvari kako ih Gospodin vidi.« U travnju 2021. godine papa Franjo je najavio sinodski hod cijeloga Božjeg naroda, koji će u svakoj mjesnoj Crkvi početi u listopadu 2021. godine, a doživjeti vrhunac na skupštini Biskupske sinode u listopadu 2023. godine.

KLJUČNI POJMOVI SINODSKOG PROCESA

Tema Sinode je *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*. Tri dimenzije ove teme su **zajedništvo, sudjelovanje i poslanje**. Te su tri dimenzije međusobno duboko povezane. One su vitalni stupovi sinodalne Crkve. Među njima nema hijerarhije. Naprotiv, svaka od njih obogaćuje i usmjeruje druge dvije. Među njima trima dinamičan je odnos koji je potrebno oblikovati imajući na umu sve tri.

→ **Zajedništvo**: U svome dobrohotnome naumu Bog okuplja naše narode, među sobom različite ali ujedinjene u istoj vjeri, po savezu koji nudi svome puku. Zajedništvo koje dijelimo pronalazi svoje najdublje korijene u ljubavi i jedinstvu Presvetoga Trojstva. Krist je taj koji nas pomiruje s Ocem i koji nas, u Duhu Svetome, ujedinjuje jedne s drugima. Zajedno smo, nadahnuti slušajući Božju riječ, po živoj predaji Crkve te utemeljeni u *sensu fidei* koji dijelimo. Svi mi imamo svoju ulogu u razlučivanju i življenju Božjega poziva njegovu narodu.

→ **Sudjelovanje**: Poziv na sudjelovanje svih koji pripadaju Božjemu narodu – laicima, posvećenima i zaređenima – da se, u međusobnome poštovanju, zauzmu za pomno uzajamno oslušivanje. Duh Sveti vodi naše težnje za Crkvu trećega tisućljeća. Ovo nam slušanje otvara prostor za zajedničko oslušivanje Duha Svetoga i usmjeruje naše težnje prema dobrobiti Crkve trećega tisućljeća. Sudjelovanje se temelji na tomu da su svi vjernici osposobljeni i pozvani služiti jedni drugima po darovima koje je svatko primio od Duha Svetoga. U sinodalnoj je Crkvi cijela zajednica, u slobodnoj i bogatoj raznolikosti njezinih članova, pozvana zajedno *moliti, slušati, analizirati, voditi dijalog, razlučivati i pružati savjete za donošenje pastoralnih odluka* koje, što je više moguće, odgovaraju Božjoj volji (ICT, Syn., 67-68). Potrebno je istinski se potruditi uključiti one koji su na marginama ili se osjećaju isključenima.

→ **Poslanje**: Crkva postoji da bi evangelizirala. Nikada se ne možemo usredotočiti na sebe. Naše je poslanje svjedočiti Božju ljubav posred cijele ljudske obitelji. Ovaj sinodski proces ima duboko misionarsku

dimenziju. Cilj mu je osposobiti Crkvu za bolje svjedočenje evanđelja, posebice onima koji žive na duhovnim, društvenim, gospodarskim, političkim, zemljopisnim i egzistencijalnim periferijama našega svijeta. Na taj je način sinodalnost put kojim Crkva može na plodonosniji način ispuniti svoje poslanje evangelizacije svijeta, kao kvasac u službi dolaska Božjega kraljevstva.

1.5. Iskustvo na mjesnoj razini

Prva etapa sinodskog procesa je etapa oslušivanja u mjesnim Crkvama. Nakon svečanoga otvorenja u Rimu u nedjelju 9. listopada 2021. godine, započet će biskupijska etapa Sinode u nedjelju 17. listopada 2021. godine. Da bi pomogao u tom početnom razdoblju sinodskog hoda, glavni tajnik Biskupske sinode, kardinal Mario Grech, pisao je svim biskupima u svibnju 2021. godine pozvavši ih da imenuju povjerenike, koji će voditi etapu slušanja na mjesnoj razini. Taj je povjerenik ili tim isto tako poveznica između biskupije i župa, kao i između biskupije i biskupske konferencije. Od mjesnih se Crkava traži da daju odgovore svojim biskupskim konferencijama kako bi omogućile prikupljanje ideja prije roka određenoga za travanj 2022. godine. Na taj će način biskupske konferencije i sinode Istočnih katoličkih Crkava moći opet prirediti sažetak za Biskupsku sinodu. Ti će se materijali sažeti te će poslužiti kao polazište za izradu dvaju radnih dokumenata (poznatih kao *Instrumentum laboris*). Naposljetku, skupština Biskupske sinode održat će se u Rimu u listopadu 2023. godine.

Kako se kaže u *Pripremnom dokumentu* (br. 31):

Svrha prve etape sinodskog hoda jest poticanje širokoga procesa savjetovanja kako bi se prikupilo bogatstvo iskustava življene sinodalnosti, u njihovim različitim oblicima i vidicima, uključujući pastire i vjernike partikularnih Crkava na svim mogućim razinama, putem najprikladnijih sredstava prema specifičnim mjesnim stvarnostima: savjetovanje, koje koordinira biskup, upućeno je »prezbiterima, đakonima i vjericima laicima njihovih Crkava, bilo pojedinačno bilo udruženima, ne zanemarujući dragocjeni doprinos koji mogu dati posvećeni muškarci i žene« (EC, 7). Posebno se traži doprinos tijelâ sudioništva partikularnih Crkava, osobito Prezbiterskog vijeća i Pastoralnog vijeća, od kojih se uistinu »može početi oblikovati sinodalna Crkva«²⁷. Jednako će tako biti dragocjen doprinos drugih crkvenih stvarnosti kojima će se *Pripremni dokument* poslati, kao i doprinos onih koji žele izravno poslati vlastiti. Bit će, na kraju, od temeljne važnosti da se također dadne prostor glasu siromašnih i isključenih, a ne samo onih koji imaju određenu službu ili odgovornost unutar partikularnih Crkava.

Potiče se vjerske zajednice, pokrete laika, udruge vjernika i druge crkvene skupine da sudjeluju u sinodskom procesu u kontekstu mjesnih Crkava. Međutim, oni mogu, baš kao i svaka skupina ili pojedinac koji nemaju prilike to učiniti na mjesnoj razini, svoj prilog uputiti izravno Glavnom tajništvu kako je utvrđeno u *Episcopalis communio* (čl. 6. o *Savjetovanju s narodom Božjim*):

§ 1. Savjetovanje s Božjim narodom odvija se u partikularnim Crkvama, putem Biskupskih sinoda patrijarhijskih i velikih nadbiskupskih Crkava, Vijeća hijerarha i Skupština hijerarha samosvojnih Crkava te biskupskih konferencija. U svakoj partikularnoj Crkvi biskupi provode savjetovanje s Božjim narodom pomoću tijela sudioništva predviđenih pravom, ne isključujući pritom druge metode koje budu držali prikladnima.

§ 2. Unije, savezi i muške i ženske konferencije ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života savjetuju se s višim poglavarima koji se, pak, mogu obratiti za savjet vlastitim vijećima kao i drugim članovima spomenutih ustanova i družbi.

§ 3. Na isti način, vjernička društva koje je priznala Sveta Stolica savjetuju se sa svojim članovima.

§ 4. Uredi Rimske kurije pružaju svoj doprinos vodeći računa o pripadajućim posebnim mjerodavnostima.

§ 5. Generalno tajništvo Sinode može ustanoviti i druge oblike savjetovanja s Božjim narodom.

Svaka će etapa slušanja biti prilagođena mjesnim okolnostima. Ljudi u udaljenijim zajednicama koji imaju ograničen pristup internetu vjerojatno će biti uključeni na drukčiji način negoli oni u gradskim sredinama. Zajednice koje su pod ugrozom pandemije bolesti COVID-19 vjerojatno će mogućnost dijaloga i međusobnoga slušanja organizirati drukčije od onih zajednica koje imaju visoku stopu oporavka. Kakve god da su mjesne prilike, povjerenike odgovorne za prvu etapu sinode u biskupijama potiče se da se usredotoče na **najveću moguću uključenost i sudjelovanje**, nastojeći obuhvatiti što je moguće veći broj osoba, a **osobito one na periferiji koje su često isključene i zaboravljene**. Nastojanje oko najšire mogućega sudjelovanja pomoći će da sinteze koje budu oblikovane na razinama biskupija, biskupskih konferencija te cijele Crkve odražavaju pravu stvarnost i življeno iskustvo Božjega naroda. Budući da je uključenost Božjega naroda od

27 FRANJO, Obraćanje na svečanosti u prigodi 50. obljetnice ustanovljenja Biskupske sinode (17. listopada 2015.).

temeljne važnosti te mnogima pruža prvi korak u iskustvu sinodalnosti, bitno je da svi oblici osluškivanja na mjesnoj razini budu ostvarivani po načelima zajedništva, sudjelovanja i poslanja koja nadahnjuju ovaj sinodski hod. Odvijanje sinodskog procesa na mjesnoj razini isto tako mora uključivati:

- **Razlučivanje** slušanjem kako bi se stvorio prostor za vodstvo Duha Svetoga.
- **Pristupačnost** kako bi se osiguralo sudjelovanje što je moguće većeg broja ljudi, bez obzira na mjesto, jezik, razinu obrazovanja, društveno-ekonomski položaj, sposobnost/invalidnost te na njihova materijalna sredstva.
- **Kulturnu svijest** da se slavi i prigrlji različitost unutar mjesnih zajednica.
- **Uključivost**, čineći sve što je moguće da bise uključilo one koji se osjećaju isključeni i marginalizirani.
- **Partnerstvo** temeljeno na modelu suodgovorne Crkve.
- **Poštovanje** prava, dostojanstva i mišljenja svakoga sudionika.
- **Podrobni sažetci** koji istinski odražavaju sveukupnost kritičkih i odobravajućih gledišta u svim odgovorima, uključujući mišljenja koja izražava samo manjina sudionika.
- **Transparentnost**, koja osigurava da kriteriji pozivanja, angažiranja te uvrštavanja i prikupljanja doprinosa budu jasni i da se o njima dobro izvijesti.
- **Pravednost**, koja jamči da se tijekom sudjelovanja u procesu slušanja prema svakoj osobi jednako odnosi te da se čuje svaki glas.

Potiče se povjerenike u biskupijama da iskoriste bogatstvo življenog iskustva Crkve u njihovim mjesnim okolnostima. Tijekom cijele biskupijske etape korisno je imati na umu načela sinodskoga procesa te potrebu jasne strukture rasprava, kako bi ih se moglo sažeti i kako bi mogle učinkovito poslužiti za izradu radnih dokumenata (*Instrumentum laboris*). Želimo biti pozorni otkrivajući kako Duh govori po Božjem narodu.

2. Načela sinodskog procesa

2.1. Tko može sudjelovati?

U svim Evanđeljima vidimo kako Isus pristupa svima. On spašava ljude ne samo pojedinačno, nego i kao narod kojeg on okuplja kao jedini Pastir stada (usp. Iv 10,16). Isusova služba nam pokazuje da nitko nije isključen iz Božjega plana spasenja.

Djelo evangelizacije i poruka spasenja ne mogu se razumjeti a da se nema u vidu trajna Isusova otvorenost prema najširim masama. Evanđelja govore o *mnoštvu*, koje čine svi ljudi koji slijede Isusa na putu i svi oni koje Isus poziva da ga slijede. Drugi vatikanski koncil naglašuje da su »svi ljudi pozvani k novomu Božjem narodu« (LG, 13). Bog zaista djeluje u svima koje je okupio. To je razlog zašto »sveukupnost vjernika, koji imaju pomazanje od Svetoga, ne može se u vjerovanju prevariti, a to svoje osobito svojstvo očituje nadnaravnim osjećajem vjere svega naroda, kad 'od biskupa pa do posljednjih vjernih laika' pokazuje svoje opće slaganje u stvarima vjere i čudoređa« (LG, 12). Koncil, nadalje, naglašuje da je takvo razlučivanje nadahnuto Svetim Duhom te da se ostvaruje dijalogom među svim narodima, čitajući znakove vremena, u vjernosti nauku Crkve.

U tom svjetlu cilj biskupijske etape sinodskoga hoda jest savjetovati se s Božjim narodom kako bi se sinodski proces ostvario slušanjem **svih krštenih**. Sazivanjem ove Sinode papa Franjo poziva sve krštene da sudjeluju u ovom sinodskom procesu koji počinje na biskupijskoj razini. Biskupije su pozvane imati na umu kako su svi kršteni glavni subjekti ovoga sinodskog iskustva. Poglavitito se valja pobrinuti da se uključi one osobe koje su u opasnosti da budu isključene: žene, osobe s invaliditetom, izbjeglice, migranti, stariji, oni koji žive u siromaštvu, katolici koji rijetko ili nikada ne prakticiraju svoju vjeru itd. Treba iznaći kreativna sredstva kako bi se uključilo djecu i mlade.

Zajedno, svi kršteni su subjekt *sensusa fideliuma*, živoga glasa Božjega naroda. Istodobno, kako bi potpuno sudjelovali u razlučivanju, važno je da kršteni čuju glas drugih ljudi u svojim mjesnim sredinama, uključujući one koji su prestali prakticirati vjeru, ljude drugih vjerskih tradicija, ljude bez vjere itd. Jer, kako Koncil izjavljuje: »Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu« (GS, 1).

Zbog toga, dok su **svi kršteni** osobito pozvani sudjelovati u sinodskom procesu, **nitko** – bez obzira na vjersku pripadnost – **ne bi smio biti isključen** iz mogućnosti dijeljenja vlastitih stavova i iskustava u mjeri u kojoj želi pomoći Crkvi na njezinome sinodskom putu traženja onoga što je dobro i istinito. To posebice vrijedi za one koji su ranjiviji i marginaliziraniji.

2.2. Proces koji je istinski sinodski: slušanje, razlučivanje i sudjelovanje

Sinodski proces u prvom je redu *duhovan* proces. To nije obično prikupljanje podataka ili niz sastanaka i rasprava. Sinodsko slušanje usmjereno je prema *razlučivanju*. Ono iziskuje od nas da učimo i vježbamo umijeće osobnoga i zajedničkoga razlučivanja. Oslušujemo jedni druge, našu predaju vjere i znakove vremena kako bismo razlučili što Bog govori svima nama. Papa Franjo naznačuje dva povezana cilja ovoga procesa osluškivanja: »slušati Boga kako bismo s njim čuli *vapaj* njegova naroda; slušati njegov narod dok ne dođemo u suglasje s voljom na koju nas Bog poziva«²⁸.

Ta vrsta razlučivanja nije jednokratna nego je, u konačnici, način života koji je utemeljen u Kristu, slijedeći vodstvo Duha Svetoga, živeći na veću slavu Božju. Zajedničko razlučivanje pomaže izgraditi cvatuće i otporne zajednice za poslanje Crkve danas. Razlučivanje je Božja milost, ali iziskuje naše ljudsko sudjelovanje na jednostavne načine: molitvom, razmišljanjem, obraćanjem pozornosti na vlastite unutarnje sklonosti, slušanje i razgovor s drugima na iskren, sadržajan i otvoren način.

Crkva nam nudi razne ključeve za duhovno razlučivanje. U duhovnome smislu razlučivanje je umijeće tumačenja u kojem nas smjeru vode želje srca, a da se pritom ne damo zaveći onim što nas vodi onamo kamo nikada nismo htjeli ići. Razlučivanje uključuje razmišljanje te uključuje i srce i um u donošenju odluka u našim konkretnim životima kako bismo tražili i pronašli Božju volju.

Ako je osluškivanje metoda sinodskoga procesa, a razlučivanje cilj, onda je sudjelovanje njegov put. Poticanje sudjelovanja vodi nas putom izlaska iz samih sebe kako bismo uključili druge koji misle drukčije od nas. Slušanje onih koji misle isto kao i mi ne donosi ploda. Dijalog uključuje susretanje po različitosti mišljenja. Bog, naime, često govori po glasu onih koje lako možemo isključiti, ostaviti postrani ili ih ne uzimati u obzir. Moramo se posebice potruditi osluškivati one koje bismo mogli biti u napasti smatrati nevažnima i one koji nas tjeraju da razmotrimo nova stajališta koja mogu promijeniti naš način mišljenja.

2.3. Načini sudjelovanja u sinodskom procesu

U raznim je prigodama papa Franjo iznosio svoje viđenje kako konkretno izgleda praksa sinodalnosti. Iznosimo konkretne stavove koji omogućuju istinsko slušanje i dijalog tijekom sudjelovanja u sinodskom procesu.

- **Biti sinodski iziskuje vrijeme koje se dijeli s drugima:** Pozvani smo govoriti s istinskom hrabrošću i iskrenošću (*parrhesia*) kako bismo umjeli povezati *slobodu, istinu i ljubav*. Svatko može rasti u razumijevanju putem dijaloga.

- **Poniznost u slušanju mora odgovarati hrabrosti u govorenju:** Svatko ima pravo da ga se čuje, baš kao što i svatko ima pravo govoriti. Sinodski dijalog ovisi o hrabrosti, kako u govorenju tako i u slušanju. Nije riječ o zauzimanju u raspravi radi uvjeravanja drugih. Umjesto toga, riječ je o prihvaćanju onoga što kažu drugi kao načina kako Duh Sveti može govoriti na korist svima. (1 Kor 12,7).

- **Dijalog nas dovodi do novine:** Moramo biti spremni promijeniti svoja mišljenja temeljem onoga što smo čuli od drugih.

- **Otvorenost za obraćenje i promjenu:** Često se opiremo onomu na što nas Duh Sveti nastoji nadahnuti da poduzmemo. Pozvani smo odreći se stavova samodopadnosti i udobnosti, koji nas navode da odluke donosimo samo na temelju toga kako se što činilo u prošlosti.

- **Sinode su crkveni proces razlučivanja:** Razlučivanje se temelji na uvjerenju da Bog djeluje u svijetu te da smo pozvani osluškivati na što nas Duh potiče.

- **Mi smo znakovi Crkve koja sluša i putuje:** Slušanjem Crkva slijedi primjer samoga Boga koji sluša vapaj svoga naroda. Sinodski nam proces pruža mogućnost da se otvorimo slušanju na pravi način, ne pribjegavajući već pripremljenim odgovorima ili unaprijed oblikovanim sudovima.

- **Napustiti predrasude i stereotipe:** Mogu nas opterećivati naše slabosti i naša sklonost grijehu. Prvi korak prema slušanju jest oslobađanje uma i srca od predrasuda i stereotipa koji nas vode na pogriješan put, prema neznanju i podjelama.

28 FRANJO, *Obraćanje na svečanosti u prigodi 50. obljetnice ustanovljenja Biskupske sinode* (17. listopada 2015.).

- **Pobijediti bolest klerikalizma:** Crkva je Tijelo Kristovo, urešeno raznim karizmama, u kojemu je svakomu udu povjerena posebna uloga. Svi smo međuovisni jedni o drugima i svima nam je zajedničko jednako dostojanstvo u svetomu Božjem narodu. Na sliku Kristovu, prava moć je služenje. Sinodalnost poziva pastire da pažljivo slušaju stado povjereno njihovom srcu, baš kao što poziva i laike da slobodno i iskreno izraze svoja mišljenja. Svatko sluša drugoga iz ljubavi, u duhu zajedništva i našega zajedničkoga poslanja. Tako se moć Duha Svetoga očituje na mnogo načina u cijelomu Božjemu narodu i po njemu. -

- **Svladati virus samodostatnosti:** Svi smo u istoj lađi. Zajedno tvorimo Tijelo Kristovo. Ostavljajući po strani obmanu samodostatnosti, možemo učiti jedni od drugih, hoditi zajedno i biti na usluzi jedni drugima. Možemo graditi mostove koji premošćuju zidove koji katkad prijete da će nas razdvojiti – dob, spol, bogatstvo, razna umijeća, različiti stupnjevi obrazovanja itd.

- **Nadići ideologije:** Moramo izbjeći opasnost pridavanja veće pozornosti idejama nego stvarnostima života vjere, koje ljudi žive na konkretan način.

- **Probuditi nadu:** Činjenje onoga što je pravo i istinito nije usmjereno privlačenju pozornosti ili stvaranju vijesti, nego ima za cilj biti vjeran Bogu i služiti njegovu narodu. Pozvani smo biti svjetionici nade, a ne proroci propasti.

- **Sinode su vrijeme za snove i za posvećivanje vremena budućnosti:** Pozvani smo pokrenuti u svojim sredinama iskustvo koje će nadahnjivati ljude, ne isključujući nikoga, kako bismo stvorili viziju budućnosti ispunjenu radošću evanđelja. Sudionicima mogu biti od pomoći i ovi prijedlozi (usp. *Christus vivit*):

- **Inovativan vidik:** kreativno i smiono razvijati nove pristupe.
- **Biti uključiv:** sudionička i suodgovorna Crkva, sposobna cijeliti svoju bogatu raznolikost, prihvaćajući sve one koje često zaboravljamo i zapostavljamo.
- **Otvoren duh:** izbjegavajmo ideološko etiketiranje i koristimo se metodologijama koje su donijele ploda.
- **Slušanje svakoga, ne zaboravljajući nikoga:** učeći jedni od drugih možemo bolje razmišljati o divnoj mnogovrsnoj stvarnosti, kakva je Crkva pozvana biti.
- **Shvaćanje zajedničkoga hoda:** hodeći putom na koji Bog poziva Crkvu za treće tisućljeće.
- **Razumijevanje pojma suodgovorne Crkve:** vrjednovati i uključiti jedinstvenu ulogu i poziv svakoga uda Kristova Tijela za obnovu i izgradnju cijele Crkve.
- **Iskorak prema drugima posredstvom ekumenskoga i međureligijskoga dijaloga:** Zajedno sanjati i hoditi zajedno s cijelom ljudskom obitelji.

2.4. Izbjegavanje zamki

Baš kao na svakome putovanju, tijekom ovoga vremena sinodalnosti trebamo biti svjesni zamki koje bi mogle omesti naš hod naprijed. Ovdje je navedeno nekoliko zamki koje se moraju izbjegavati da bi se promicala životnost i plodnost sinodskoga procesa.

1. Napast da sami, po vlastitome nahodjenju, budemo voditelji, umjesto da se povjerimo Božjemu vodstvu. Sinodalnost nije kakav strateški korporativan pothvat. Riječ je o duhovnom procesu koji vodi Duh Sveti. Možemo zapasti u kušnju da zaboravimo kako smo hodočasnici i sluge na putu koji nam je Bog pokazao. Naša ponizna nastojanja u organizaciji i koordinaciji na službu su Bogu koji nas vodi na našem putu. Mi smo glina u rukama božanskoga Lončara (Iz 64,7).

2. Napast da se usredotočimo na sebe i svoje neposredne brige. Sinodski proces nudi priliku da se otvorimo, pogledamo uokolo, da vidimo stvari iz drugog kuta gledanja te da napravimo misionarski iskorak na periferije. To od nas traži da razmišljamo na duge staze. To isto tako znači širenje naših obzora na dimenzije cijele Crkve i postavljanje pitanja kao što su: Što je Božji plan za Crkvu sada i ovdje? Kako možemo ostvariti Božji san za Crkvu na našoj mjesnoj razini?

3. Napast da vidimo samo poteškoće. Brojni su izazovi, poteškoće i muke s kojima su suočeni svijet i Crkva. Unatoč tome, usredotočenje na poteškoće samo će nas učiniti preopterećenima, obeshabrenima i ciničnima. Ako se usredotočimo samo na tamu, upadamo u opasnost da ne vidimo svjetlo. Ne usredotočujmo se samo na ono što ne ide dobro, nego radije cijenimo prilike u kojima Duh Sveti stvara život i pogledajmo kako možemo dopustiti Bogu da djeluje potpunije.

4. Napast da se usredotočimo samo na strukture. Sinodski će proces, naravno, pozvati na obnovu struktura na različitim razinama Crkve, kako bi se pospješilo dublje zajedništvo, potpunije sudjelovanje i plodnije poslanje. Istodobno, iskustvo sinodalnosti ne bi se u prvome redu trebalo usredotočiti na strukture, nego na doživljaj zajedničkoga hoda prema razlučivanju puta koji nam je slijediti, vođeni nadahnućem Duha Svetoga. Obračenje i obnova struktura dogodit će se samo po neprestanome obraćenju i obnovi svih udova Tijela Kristova.

5. Napast da ne gledamo onkraj vidljivih granica Crkve. Očitujući evanđelje u našim životima, žene i muškarci laici djeluju kao kvasac u svijetu u kojem živimo i djelujemo. Sinodski je proces vrijeme dijaloga s ljudima iz svijeta ekonomije i znanosti, politike i kulture, umjetnosti i sporta, medija i društvenih inicijativa. Bit će to vrijeme za razmišljanje o ekologiji i miru, životnim pitanjima i migraciji. Moramo imati pred očima sveobuhvatnu sliku kako bismo ispunili svoje poslanje u svijetu. To je isto tako prilika za produbljenje ekumenskoga hoda s drugim kršćanskim konfesijama te za produbljenje našega razumijevanja s drugim vjerskim tradicijama.

6. Napast da iz vida izgubimo ciljeve sinodskoga procesa. Dok napredujemo na putu sinode, moramo paziti da – iako naše rasprave mogu imati širok raspon – sinodski proces zadrži cilj razlučivanja kako nas Bog poziva da zajedno kročimo naprijed. Nijedan sinodski proces neće razriješiti sve naše brige i probleme. Sinodalnost je stav i pristup da bi se išlo naprijed na suodgovoran način, koji je otvoren zajedničkomu prihvaćanju Božjih plodova tijekom vremena.

7. Napast sukoba i podjela. »Da svi budu jedno« (Iv 17,21). To je usrdna molitva Isusa Ocu, tražeći jedinstvo među svojim učenicima. Duh Sveti vodi nas dublje u zajedništvo s Bogom i jednih s drugima. Sjeme podjelâ ne nosi ploda. Uzaludno je nastojati nametati svoje ideje cijelomu Tijelu pritišćući ili diskreditirajući one koji misle drukčije.

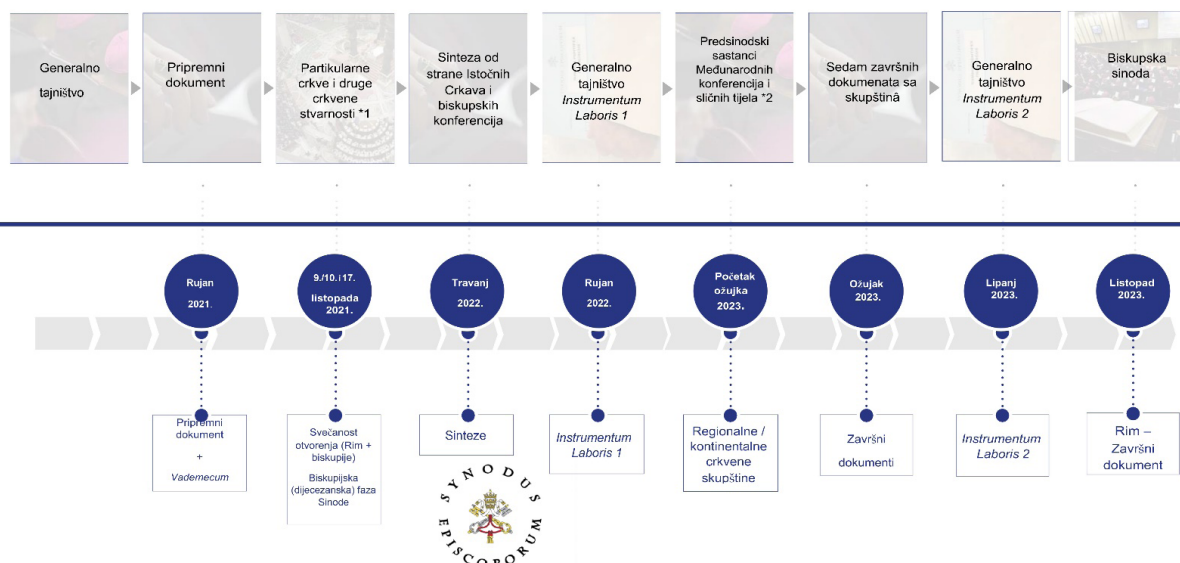
8. Napast da Sinodu shvatimo kao kakav oblik parlamenta. Ne smijemo sinodalnost brkati s 'političkom borbom' u kojoj, da bi se vladalo, jedna strana mora pobijediti drugu. Protivno je duhu sinodalnosti stvarati od drugih neprijatelje ili poticati sukobe koji dijele i koji prijete jedinstvu i zajedništvu Crkve.

9. Napast da slušamo samo one koji su već uključeni u djelovanje Crkve. Taj bi pristup mogao biti lakši za upravljanje, ali on naposljetku zapostavlja znatan dio Božjega naroda.

3. Proces Sinode

ZA SINODALNU CRKVVU: ZAJEDNIŠTVO, SUDJELOVANJE I POSLANJE

XVI. OPĆA REDOVNA SKUPŠTINA BISKUPSKE SINODE

*1 Dikasteriji, Posvećeni život (UISG-USG, SAVEZI I FEDERACIJE), udruge vjernika, visokoškolske ustanove.

*2 Afrika (SECAM), Oceanija (FCBCO), Azija (FABC), Bliski istok (CPCO), Europa (CCEE), Latinska Amerika (CE-LAM), Sjeverna Amerika (USCCB+CCCB).

Slika 1. Ovaj informativno-grafički prikaz pokazuje cjelokupan tijek sinodskog procesa. Glavno tajništvo objavljuje *Pripremni dokument* i *Vademecum* kao sredstva pomoću kojih mjesne Crkve obavljaju biskupijsku etapu Sinode. Plodovi ove biskupijske etape skupit će se u sažetku svake mjesne Crkve. Potom će biskupske konferencije i sinode Istočnih katoličkih Crkava oblikovati sažetak na temelju sažetaka koje su dobili od mjesnih Crkava. Druga crkvena tijela isto će tako dobiti *Vademecum* i Upitnik (v. 5. dio) kako bi sudjelovala u savjetovanju i mogu razraditi vlastite sažetke. To uključuje dikasterije Rimske kurije, Uniju viših redovničkih poglavara i Međunarodnu uniju viših redovničkih poglavara (USG i UISG), druge unije i federacije posvećenoga života, međunarodne pokrete laika, sveučilišta i bogoslovne fakultete. Glavno tajništvo će formulirati prvo izdanje radnoga dokumenta (*Instrumentum laboris*) temeljem sinteza zaprimljenih od biskupskih konferencija, sinoda Istočnih katoličkih Crkava te drugih crkvenih tijela spomenutih u napatku *Episcopalis communio*. Potom će se o tome prvom *Instrumentumu laborisu* raspravljati na kontinentalnim sastancima (v. 3.3.). Temeljem dokumenata sastavljenih na kontinentalnoj razini izradit će se drugo izdanje *Instrumentuma laborisa* za uporabu na skupštini Biskupske sinode u listopadu 2023. godine (*Glavno tajništvo Biskupske sinode*).

3.1. Biskupijska etapa

Veliki dio bogatstva ove etape oslušivanja bit će iznjedren u raspravama u župama, laičkim pokretima, školama i sveučilištima, redovničkim kongregacijama, kršćanskim zajednicama u pojedinim četvrtima, skupinama socijalnih aktivnosti, ekumenskim i međureligijskim pokretima te u drugim skupinama. Ovaj proces pokreću biskupi tako da će sudjelovanje na razini biskupija vjerojatno biti koordinirano redovitim putovima komunikacije dijecezanskih biskupa. Župe koje imaju župna pastoralna vijeća i biskupije koje pak imaju biskupijska pastoralna vijeća, mogu se koristiti tim postojećim *sinodalnim* tijelima za organizaciju, provedbu i življenje sinodskoga procesa na mjesnoj razini, pod uvjetom da se poduzmu potrebni naponi kako bi se doprlo do periferija i onih glasova koje se rijetko čuje. Cilj nije preopteretiti biskupije i župe, nego integrirati sinodski proces u život mjesne Crkve na kreativan način, kako bi se promicalo dublje zajedništvo, potpunije sudjelovanje i plodnije poslanje.

U ovoj etapi slušanja potičemo ljude da se okupljaju, odgovaraju na poticajna pitanja/slike/scenarije, da slušaju jedni druge te da daju pojedinačne i skupne povratne obavijesti, ideje i prijedloge. Ali, ako okolnosti (kao što su pandemijska ograničenja ili fizička razdaljina) onemogućuju interakciju u okupljanju i prisutnosti, onda je moguće poslužiti se raspravama u skupinama *online* pod vodstvom jednoga moderatora, ili pak drugim oblicima mogućima *online*, raspravama (*chat*), telefonskim pozivima i različitim oblicima društvene komunikacije, kao i tiskanim ili internetskim upitnicima. Molitveni materijali, biblijska razmišljanja te sakralna glazba, kao i umjetnička djela, poezija i drugo, mogu se koristiti kako bi se potaknulo promišljanje i dijalog.

Biskupijska etapa prilika je za župe i biskupije da se susretnu, iskuse i zajedno žive sinodski hod, otkrivajući ili razvijajući tako sinodska sredstva i putove koji su najprikladniji za svoje sredine, što će naposljetku postati nov stil mjesnih Crkava na putu sinodalnosti.

Time ova Sinoda ne samo da očekuje odgovore koji mogu pomoći na skupštini Biskupske sinode koja se treba održati u Rimu u listopadu 2023. godine, već želi promicati i razvijati praksu i iskustvo *sinodskog bivanja* (biti sinodalni) tijekom samoga procesa, kao i u budućnosti. Na raspolaganju su izvrsni materijali od onih mjesnih Crkava koje su već pošle na taj put, kao što je [Metodološki vodič za crkvenu skupštinu Biskupske konferencije Latinske Amerike](#) te Plenarno vijeće Australije i njegovi ključni dokumenti. Potičemo vas da pogledate te materijale koji vam mogu pomoći i nadahnuti vaš rad u mjesnoj Crkvi.

3.2. Uloga biskupskih konferencija i sinoda Istočnih katoličkih Crkava

Kada biskupijska etapa doživi vrhunac na biskupijskom predsinsodskom susretu i u biskupijskome sažetku, biskupske konferencije i sinode Istočnih katoličkih Crkava prikupit će priloge i povratne informacije koje su zaprimile od biskupija i eparhija kako bi formulirale sažetke koji će na primjeren način odražavati prinose sudionika na mjesnoj razini. Biskupske konferencije i sinode Istočnih katoličkih Crkava pozvane su razlučiti i skupiti taj širi sažetak na vlastitome predsinsodskom sastanku.

Ti će sažetci potom poslužiti kao polazište za prvo izdanje *Instrumentuma laborisa*, koje će objaviti Glavno tajništvo Biskupske sinode.

3.3. Kontinentalna etapa

Taj inicijalan *Instrumentum laboris* bit će *radni dokument* za sedam kontinentalnih sastanaka: Afrike (SECAM); Oceanije (FCBCO), Bliskog istoka (CPCO); Latinske Amerike (CELAM); Europe (CCEE) i Sjeverne Amerike (USCCB i CCCB).

Na tih će se sedam međunarodnih susreta izraditi sedam *Završnih dokumenata* koji će poslužiti kao podloga za drugi *Instrumentum laboris*, koji će se koristiti na skupštini Biskupske sinode u listopadu 2023. godine.

3.4. Skupština Biskupske sinode

Biskupi i slušatelji okupit će se sa Svetim Ocem na skupštini Biskupske sinode u Rimu u listopadu 2023. godine kako bi razgovarali i slušali jedni druge na temelju sinodskoga procesa koji je započeo na mjesnim razinama. Cilj Biskupske sinode nije zasjeniti biskupijsku etapu, etapu biskupskih konferencija, odnosno sinoda Istočnih katoličkih Crkava te kontinentalnu etapu, nego na općoj razini razlučiti glas Svetoga Duha koji je govorio u cijeloj Crkvi.

3.5. Provedbena etapa

Budući da je cilj ove Sinode promicati nov način življenja zajedništva, sudjelovanja i poslanja Crkve, provedbena će etapa biti ključna za zajednički hod naprijed na putu sinodalnosti. Namjera je da ta provedba dođe do svih mjesnih Crkava diljem svijeta, tako da sinodski proces kao svoje polazište i kao svoje odredište ima cjelokupan Božji narod (EC, 7). Povjerenici u biskupijama i druge osobe i tijela koji su bili uključeni u biskupijsku etapu, u tom pogledu mogu biti od pomoći, uključujući biskupijska pastoralna vijeća, prezbiterijska vijeća te župna pastoralna vijeća.

Treba se nadati da će iskustvo sinodskoga procesa dovesti do novoga proljeća za oslušivanje, razlučivanje, dijalog i odlučivanje kako bi sav Božji narod mogao bolje hoditi u međusobnome zajedništvu i s cijelom ljudskom obitelji, pod vodstvom Duha Svetoga.

4. Hod sinodskom stazom u biskupijama

4.1. Sažetak onoga što se predviđa za biskupijsku etapu

Prvi dio sinodskoga procesa nudi temelj za sve ostale etape. Namjera je biskupijske etape, uz jednostavan odgovor na upitnik, da što je moguće većem broju ljudi ponudi istinsko *sinodsko iskustvo* slušanja drugih i *zajedničkoga hoda* naprijed, pod vodstvom Svetoga Duha.

Duh Božji koji svojim svjetlom obasjava i oživljava taj *zajednički hod* Crkava, isti je onaj koji je na djelu u Isusovu poslanju, obećan apostolima i naraštajima učenikâ koji slušaju Božju riječ i provode ju u djelo. Duh se, prema Gospodinovu obećanju, ne ograničuje tek na to da bi potvrđivao kontinuitet Isusova evanđelja, već osvjetljava uvijek nove dubine Božje riječi i nadahnjuje odluke koje su prijeko potrebne da se podupre Crkvu na njezinu putu te dade nova snaga njezinu poslanju (usp. Iv 14,25-26; 15,26-27; 16,12-15), (PD, 16).

U *Pripremnom dokumentu* ocrtavaju se dvije *slike* iz Svetoga pisma koje nadahnjuju naš hod u izgradnji sinodalne Crkve. Prva slika izvire iz *prizora zajedništva* i neprestano prati put evangelizacije, još od Isusove službe propovijedanja: u njoj svatko pronalazi svoje mjesto – mnoštvo, apostoli i Gospodin (PD, 17-21). Druga se slika odnosi na iskustvo Duha Svetoga kada Petar i rana zajednica prepoznaju opasnost stavljanja neopravdanih granica za dioništvo u vjeri (PD, 22-24). Potičemo vas da razmišljate o tim dvjema slikama kao izvoru hrane i nadahnuća u sinodskome procesu.

Evanđelje svjedoči o Isusovu trajnome nastojanju da dopre do onih koji su isključeni, marginalizirani i zaboravljeni. Zajedničko obilježje cijela Isusova poslanja jest da se vjera javlja uvijek kada su ljudi vrjednovani: njihova se molba čuje, pomaže im se u njihovoj teškoći, cijeni se njihova raspoloživost, njihovo je dostojanstvo potvrđeno Božjim pogledom i obnovljeno unutar zajednice. Kako je Petra promijenio njegov doživljaj s Kornelijem, tako i mi moramo dopustiti da budemo preobraženi onime na što nas Bog poziva. Sinodskim procesom Bog nas vodi na zajednički put obraćenja onime što doživljavamo jedni s drugima. Bog dolazi do nas po drugima i dolazi do drugih po nama, često na iznenađujuće načine.

Da bi se to dogodilo, prijeko je potrebno poduzeti znatne napore kako bi se na sadržajan način uključio najveći mogući broj ljudi. To je prva odgovornost povjerenikâ u biskupijama, koji su imenovani

da vode i animiraju biskupijsku etapu sinodskoga procesa. Tu neće biti od pomoći površan ili programiran doprinos, premda je iscrpan i s bogatstvom sadržaja; isto vrijedi i za one prinose koji ne odražavaju svu širinu i raznolikost iskustava.

U tom smislu biskupijska etapa trebala bi početi pronalaženjem najučinkovitijih načina postizanja najšire mogućega sudjelovanja. Moramo osobno doprijeti do periferija, do onih koji su napustili Crkvu, do onih koji rijetko ili nikada ne prakticiraju vjeru, do onih koji žive u siromaštvu ili su marginalizirani, do izbjeglica, isključenih, onih bez glasa itd.

Srce sinodskog iskustva je slušanje Boga po osluškivanju drugih, nadahnuti Božjom riječju. Slušamo jedni druge kako bismo bolje čuli glas Duha Svetoga koji govori u našem današnjem svijetu. To se može dogoditi i za samo jednoga okupljanja, no snažno potičemo da se održi više susreta kako bi se stvorilo interaktivnije ozračje dijeljenja, gdje se osobe upoznaju, stječu povjerenje jedni prema drugima i osjećaju da mogu slobodnije govoriti, živjeti tako istinsko sinodalno iskustvo *zajedničkoga hoda*. Osim formalnijih oblika razgovora i slušanja jedni drugih, važno je da na tim okupljanjima postoje i neformalni trenutci. Hodočašća, aktivnosti u skupinama, umjetnički izričaji pa čak i stanke za kavu mogu pomoći u promicanju osjećaja zajedništva, posredstvom dijeljenja zajedničkoga života s drugima.

Kako će se ti sastanci održavati, ovisit će o mjesnim okolnostima. Mogu se organizirati sastanci više župa, kao i zajedno raznih nositelja službi, primjerice oni u pastoralu zdravstva ili u katoličkome o odgoju i obrazovanju, redovničke zajednice, pokreti laika te ekumenske skupine.

U upitniku koji se nalazi u 5. dijelu predložena su pitanja koja mogu potaknuti i olakšavati to iskustvo dijeljenja i slušanja. Cilj nije odgovoriti na sva pitanja, nego odabrati ona koja su najvažnija za svoje mjesne okolnosti. Možete postaviti i druga pitanja, štoviše, mi vas potičemo da ih postavljate. Kao opće načelo, neka se stavi naglasak na pitanja koja potiču iznošenje osobnih doživljaja i iskustava iz stvarnoga života, umjesto *doktrinalnih* tvrdnji. Nekoliko je primjera navedeno u 5. dijelu.

Odjeci dobiveni tijekom procesa slušanja trebali bi se objediniti u *sažetku*. Kako je objašnjeno u hodovniku/planu (4.4.), sažetak rasprava bi se trebao napisati svaki put kad se u biskupiji održi skup kako bi se odgovorilo na pitanja naznačena u ovome *Vademecumu* (5. dio). Istodobno, sažetci će se pisati za svaku biskupiju, a naposljetku za svaku biskupsku konferenciju. Cilj tih sažetaka na svim razinama nije da se proizvede kakav generički sažetak svega što je rečeno ili da se time učini kakva akademski vježba. Umjesto toga, sažetak je čin razlučivanja u odabiranju i zapisivanju onoga što će pridonijeti idućoj etapi sinodskog procesa, time što će se poslati biskupiji (kada je riječ o savjetovanju unutar biskupije) i naposljetku biskupskoj konferenciji (kada je riječ o sažetku koji se sastavlja u biskupiji). U tom smislu, sažetak se ne ograničuje na izvještaj o općim naklonostima i zajedničkim stavovima, nego se isto tako ističu i one točke koje su nas posebno dodirnule, kao i one koje otkrivaju kakav originalan pogled ili otvaraju novo obzorje. U sažetku bi se posebna pozornost trebala posvetiti glasovima onih koje se ne čuje često te bi on trebao sadržavati i ono što možemo zvati *izvješćem manjine*. Prikupljene povratne informacije trebaju istaknuti ne samo pozitivna iskustva, nego isto tako iznijeti na vidjelo teška i negativna iskustva kako bi se time prikazala stvarnost onoga što se slušalo. U tim bi izvješćima trebalo prenijeti nešto od **iskustva i doživljaja** mjesnih skupova: stavovi sudionika, radosti i teškoće zajedničkoga nastojanja u razlučivanju.

Povratne informacije koje se dobiju s tih mjesnih susreta objedinit će se u zajednički sažetak na razini biskupije. Sažetak koji će svaka biskupija izraditi na kraju te etape slušanja i razlučivanja bit će konkretan doprinos te biskupije hodu cijeloga Božjeg naroda. On može poslužiti kao koristan dokument za ustanovljavanje idućih koraka u hodu mjesne Crkve na putu sinodalnosti. Kako bi se olakšale iduće etape sinodskoga procesa, važno je sažeti plodove molitve i razmišljanja na najviše **deset kartica**. Biskupijskom sažetku mogu biti dodani drugi tekstovi kako bi se podupro ili popratio njegov sadržaj.

Sažetak svake biskupije ili eparhije potom će se prenijeti biskupskim konferencijama, odnosno sinodama Istočnih katoličkih Crkava. Ta će tijela potom sastaviti svoj sažetak u istome duhu razlučivanja kako je prethodno opisano, na temelju sažetaka u biskupijama/eparhijama koje su dobili. Biskupske konferencije i sinode Istočnih katoličkih Crkava potom će te sažetke podastrijeti Glavnom tajništvu Biskupske sinode, koje će sastaviti prvo izdanje radnoga dokumenta (*Instrumentum laboris*) na temelju onoga što je podijeljeno i doživljeno na mjesnoj razini.

4.2. Uloga biskupa u sinodskom procesu

Sinodalnost ne postoji bez pastirskoga autoriteta kolegija biskupâ, pod prvenstvom Petrova nasljednika, a to isto vrijedi i za pastirski autoritet svakoga dijecezanskog biskupa u biskupiji povjerenoj njegovoj skrbi.

Služba biskupa jest u tome da budu pastiri, učitelji i svećenici svetoga štovanja. Njihova karizma razlučivanja poziva ih da budu vjerodostojni čuvari, tumači i svjedoci vjere Crkve. U mjesnim Crkvama i iz mjesnih Crkava postoji jedna i jedina Katolička Crkva (LG, 23). Punina sinodskoga procesa istinski može postojati samo uključenjem mjesnih Crkava, što iziskuje osobno uključanje dijecezanskog biskupa. »Snagom toga katolištva pojedini dijelovi donose vlastite darove drugim dijelovima i cijeloj Crkvi tako da i cjelina i pojedini dijelovi rastu iz svih onih koji međusobno njeguju zajedništvo i teže prema punini u jedinstvu.« (LG, 13). Raznolikost mjesnih Crkava i njihov kontekst i kultura donose različite darove cjelini, obogaćujući cjelokupno Tijelo Kristovo. To je ključ za razumijevanje sinodskoga puta Crkve.

Stoga je primarna uloga dijecezanskoga biskupa u ovom sinodskom procesu da olakša sinodsko iskustvo cijeloga Božjega naroda na putu prema sinodalnijoj Crkvi. Dijecezanski biskup obnaša ključnu ulogu u slušanju Božjega naroda u svojoj dijecezanskoj Crkvi. Slijedeći nadahnuća Duha Svetoga, biskup može razlučiti najplodnije procese za slušanje Božjega naroda u svojoj biskupiji, na putu sinodalnosti kojim se kreće cijela Crkva. Da bi se dijecezanskom biskupu pomoglo u toj zadaći, on treba imenovati povjerenika ili tim u svojoj biskupiji za rad prve etape sinode. Zajedno mogu razlučivati uz pomoć molitve. Biskup je pozvan uzeti aktivnu ulogu u biskupijskoj etapi ovog sinodskog procesa. Njegovo uključanje trebalo bi potaknuti otvoren dijalog, otvoren raznolikosti Božjega naroda.

Biskup može tražiti izvješća i sudjelovanje gdje god je to korisno u organizacijskom procesu; osim toga, pozvan je komunicirati s odgovarajućim tijelima, ustanovama i tijelima u biskupiji, uključujući biskupijsko pastoralno vijeće, prezbiterско vijeće, župe, redovničke zajednice, pokrete laika, različite pastoralne službe (kao što su u školama i bolnicama) te biskupijske odbore, kako bi potaknuo njihovo sudjelovanje u sinodskom procesu i, prema potrebi, zatražio njihovu pomoć. Pod vlašću biskupa, povjerenik za sinodski hod u biskupiji može izravno komunicirati s koordinatorima u župama i drugim mjesnim zajednicama kako bi se pripremio i olakšao proces savjetovanja.

Istodobno biskup može osigurati da se izdvoje primjerena sredstva, uključujući financijska, logistička, tehnička te kadrovska. Biskup isto tako ima ulogu u poticanju uključivanja različitih skupina i pojedinaca tako da sinodski proces može biti uistinu suradnički napor, promičući šire udioništvo vjernikâ, imajući u vidu svu raznolikost Božjega naroda: svećenika, đakona, posvećenih muškaraca i žena te laika. Od velike pomoći u tome pogledu mogu biti biskupijske strukture koje već nastoje djelovati u sinodalnosti, posebice biskupijsko pastoralno vijeće, prezbiterско vijeće, župna pastoralna vijeća itd.

Može se prirediti i osobno pismo ili pak videosnimka kojima će biskup pozvati i potaknuti sve u biskupiji da sudjeluju u procesu slušanja, dijaloga i savjetovanja. Preporučuje se da biskupijska etapa sinodskoga procesa počne i završi liturgijskim slavljem koje će predvoditi biskup.

Tijekom procesa savjetovanja ključna uloga biskupa je u slušanju. Iako je mnogo oblika osobne uključenosti dijecezanskoga biskupa u proces slušanja, potičemo ga da sudjeluje i pozorno prati glas vjernikâ. Osim sudjelovanja na mjesnim sastancima slušanja širom biskupije, biskup, ako to želi, može sam *ad hoc* sazvati manje susrete, pozivajući one koji predstavljaju presjek cijele biskupije, osobito one na periferiji. Osim toga, može slušati tako što pregledava izvješća prikupljena na savjetovanjima, razlučujući što Duh Sveti govori po osobama povjerenima njegovoj skrbi. Biskup bi se redovito trebao sastajati s povjerenikom za sinodu kako bi razmotrili napredak savjetovanja te se pozabavili s teškoćama koje se javljaju. Treba se pobrinuti da nazočnost biskupa i klera, i ne htijući, ne prouzroči gušenje istinskoga i nespontanoga doprinosa vjernikâ, poglavito u okolnostima gdje je postojao kakav skandal ili jednostavno zbog stava poštovanja iz kulturalnih razloga.

Naposljetku biskup saziva biskupijski predsindski sastanak kojim biskupijska etapa dostiže vrhunac te zajedno s biskupijskim povjerenicima radi na njegovoj organizaciji. Na tom bi se sastanku trebala postići široka zastupljenost iz cijele biskupije, s ciljem okupljanja na molitvu, oslušivanje, promišljanje i razlučivanje sinodskoga puta na koji Duh Božji poziva cijelu biskupiju. Biskup potom može pregledati biskupijski sažetak u suradnji sa sinodskim povjerenicima u biskupiji prije negoli ga podastre biskupskoj konferenciji. Vrlo je važno naznačiti kako svrha biskupijskoga sažetka nije da iznese mišljenja o biskupu, bilo pozitivna bilo negativna. Biskupijski sažetak trebao bi biti iskreno izvješće svega što je podijeljeno tijekom biskupijske etape sinodskoga procesa, predstavljajući raznolikost pristupa i pogleda Božjega naroda.

Razumljivo je da će proces savjetovanja izazvati među odgovornima u pastoralu cijeli niz osjećaja, od zanosa i radosti do tjeskobe, straha, nesigurnosti ili čak skepse. Takve različite reakcije često su dio sinodskoga puta. Biskupi mogu potvrditi pomiješane reakcije koje nastaju u biskupiji, istodobno potičući na otvorenost Duhu Svetomu, koji često djeluje na iznenađujuće i osvježavajuće načine. Kao dobar pastir

svoje stada, biskup je pozvan ići ispred Božjega naroda, stajati među njim te ga slijediti, jamčeći da nitko ne bude ostavljen ili izgubljen.

4.3. Uloga svećenika i đakona u sinodskom procesu

Služba svećenika i đakona ima dvije vrlo važne povezne točke: s jedne strane, dijecezanskog biskupa; s druge strane, narod koji je povjeren njihovoj pastoralnoj skrbi. Time kler u mjesnoj Crkvi pruža korisnu poveznicu između biskupa i onih kojima služi. To svećenicima i đakonima daje ključnu ulogu u *zajedničkome hodu* s Božjim narodom, u jedinstvu s biskupom, a u službi vjernikâ. Trebaju naučiti komunicirati s narodom u ime biskupa, a isto tako komunicirati s biskupom u ime naroda. Pozvani su biti ostvarivatelji zajedništva i jedinstva u izgradnji Tijela Kristova, pomagati vjernicima da zajedno kroče naprijed, hodeći jedni s drugima u srcu Crkve. Isto tako su svećenici i đakoni glasnici obnove, koji pažljivo prate potrebe svojega stada te pokazuju kako Duh Sveti otvara nove putove. Naposljetku, pozvani su biti ljudi molitve koji promiču pravo *duhovno* iskustvo sinodalnosti kako bi Božji narod bio pozorniji na Duha Svetoga i kako bi zajedno slušali volju Božju.

U tom smislu svećenici i đakoni imaju ključnu ulogu u praćenju Božjega naroda na putu sinodalnosti. Od životne su važnosti njihovi napori usmjereni na poticanje i ostvarivanje sinodalnijega načina bivanja Crkve Kristove. Svećenici i đakoni mogu pobuditi osjetljivost za sinodalnu narav Crkve i za značenje sinodalnosti u župama, službama i pokretima u kojima služe. Svećenici i đakoni su isto tako pozvani da podupiru, hrabre, promiču i omogućuju odvijanje biskupijske etape sinodskoga procesa u mjesnoj Crkvi. To mogu činiti posredstvom sudjelujućih tijela koja su već osnovana u biskupiji, kao što je Biskupijsko pastoralno vijeće, Prezbiterско vijeće te župna pastoralna vijeća. Posebno se traži doprinos tijelâ sudioničtva partikularnih Crkava, osobito Prezbiterског vijeća i Pastoralnog vijeća (PD, 31). Na putu sinodalnosti Crkve ta sudjelovajuća tijela na razini biskupija »mogu se pokazati od temeljne važnosti te otuda može nastajati sinodalna Crkva« (EC, 7).

Istodobno svećenici i đakoni mogu iznaći nove i kreativne načine poticanja izvornoga *sinodskog* iskustva među vjernicima laicima, u povezanosti s inicijativama dijecezanskoga biskupa i biskupijskih povjerenika koji su imenovani za ovaj sinodski proces. Vrijedno je primijetiti kako savjetovanje koje se odvija u biskupijskoj etapi sinodskoga procesa koordinira dijecezanski biskup, a upućeno je »svećenicima, đakonima i vjernicima laicima njihovih [mjesnih] Crkava, kako pojedinačno tako i skupno, ne previđajući vrijedan doprinos koji mogu dati posvećeni muškarci i žene« (EC, 7).

Pripremni dokument nam govori kako u Isusovoj službi »izbor apostolâ nije povlastica kakvog isključivog položaja moći i odvojenosti, nego milost službe koja uključuje blagoslov i zajedništvo. Zahvaljujući daru Duha uskrsloga Gospodina, oni moraju čuvati Isusovo mjesto, a ne postavljati se na njegovo mjesto, ne stavljati filtre njegovoj prisutnosti, nego olakšati susret s njim.« (PD, 19). Tako i sav kler, obdaren svetim darovima i karizmama primljenim po snazi ređenja, ima odlučujuću ulogu u osiguravanju da sinodsko iskustvo bude istinski susret s uskrsnim Kristom, temeljen u molitvi, hranjen slavljem euharistije i nadahnut slušanjem Božje riječi.

4.4. Hodogram (primjeri koraka u biskupijskoj etapi)

Zadatci uključeni u provedbu etape slušanja i dijaloga unutar svake biskupije razlikovat će se ovisno o mjesnim čimbenicima, no opći pristup uključivat će ove korake:

1. Imenovanje povjerenika za sinodu u biskupiji

Svaka bi biskupija trebala izabrati jednoga ili dva povjerenika u biskupiji, kao osobe za kontakt. U *Dodatku A* nalaze se pojedinosti o odgovornostima i željenim odlikama tih osoba. Idealno bi bilo kada bi bila imenovana dva povjerenika u zajedničkoj odgovornosti, pokazujući primjer suodgovornosti. Ako u biskupiji postoji više od jednoga povjerenika za sinodski put, preporučuje se da se imenuje barem jedna žena i jedan muškarac. To mogu biti ili volonterske ili plaćene dužnosti, a mogu ih obavljati i osoba/e koje već rade u biskupiji. Biskupijski povjerenici mogu biti svećenici, redovnici ili laici. U biskupijama se može razmisliti o mogućoj ulozi biskupijskih povjerenika u daljnjemu služenju putu sinodalnosti u biskupiji do listopada 2023. godine i nakon toga.

2. Uspostava biskupijskoga sinodskog tima

Biskupijski povjerenici vjerojatno će trebati djelovati u suradnji s timom, koji može biti uspostavljen ili otvorenim procesom okupljanja ljudi koji izražavaju zanimanje za to, ili može biti uspostavljen imenovanjem koje čini dijecezanski biskup. Preporučujemo da u biskupijski sinodski tim budu uključeni predstavnici župa,

pokreta, dijecezanskih služba i redovničkih zajednica. Oni mogu biti sazvani kao savjetodavno i radno tijelo na pomoć biskupijskome povjereniku za sinodu. I nakon biskupijske etape ove Sinode, biskupijski sinodski tim može i u budućnosti nastaviti promicati i provoditi put sinodalnosti u biskupiji, u suradnji s dijecezanskim biskupom.

3. Razlučivanje puta svoje biskupije

Pripremni dokument i *Vademecum* pružaju informacije o aktualnoj Sinodi te nude smjernice za organizaciju procesa savjetovanja. Ove dokumente treba različito primijeniti u različitim okolnostima, ovisno o stvarnostima i izazovima u mjesnoj Crkvi i u društvu, kao i vodeći brigu o nedavnim ili već započetim sinodskim procesima u biskupiji. Na temelju ovih dokumenata moguće je pomno razmatrati, pobožno promišljati kako bi se razlučila ključna područja na koja se u biskupiji valja usredotočiti.

4. Planiranje sudjelovajućeg procesa

U svakoj bi se biskupiji trebalo težiti za postizanjem najšire mogućeg sudjelovanja, uključujući različitost polazišta i razina, što bi moglo uključivati susrete na razini župe, okupljanja među župama, skupine osoba iz školstva, mjesne udruge, internetske platforme, posebne jezične skupine vjernika te prikladna sredstva kako bi se doprlo do onih koji su daleko od Crkve. U idealnom bi slučaju trebalo stvarati prilike da se različite skupine uzajamno oslušuju. Treba ustanoviti i staviti na raspolaganje sredstva koja su potrebna za proces savjetovanja, uključujući ukupan proračun, prostore koji će biti na raspolaganju, kao i platforme *online*. Među biskupijama može se uspostaviti solidarnost kako bi se pružila financijska pomoć te, prema potrebama, ljudski resursi.

5. Priprema koordinatorka skupina za sastanke sinodskog savjetovanja

Biskupijski sinodski tim može djelovati uz pomoć koordinatorka kako bi se sastanci sinodskog savjetovanja održali širom biskupije. Na primjer, sinodsko savjetovanje unutar župe može nadgledati koordinatorka u toj župi, u suradnji sa župnim timom. Sve koordinatorke valja upoznati s duhom, ciljevima i smjerovima sinodskog procesa, a oni bi trebali imati pristup bitnim materijalima, uključujući ovaj *Vademecum* te mrežnu stranicu Sinode. Koordinatorke potom mogu razlučiti i planirati ono što smatraju najprikladnijim za svoje skupine, u komunikaciji s biskupijskim sinodskim timom.

6. Organiziranje radionice za biskupijski sinodski tim i za mjesne koordinatorke

Budući da se razina razumijevanja i iskustva glede sinodalnosti u biskupiji vjerojatno razlikuje, mogu se organizirati formativne radionice kako bi se ljudima predstavilo smjer prema sinodalnosti te kako bi postigli osnovne vještine potrebne za sinodske procese. U te se vještine ubrajaju održavanje sastanaka sinodskoga savjetovanja, a ta temeljna formacija već je po sebi vrijedan ishod sadašnjega sinodskoga procesa. U *Dodatku B* nalazi se nacrt kako se može voditi sastanak sinodskoga savjetovanja. Ono što je bitno jest usvojiti prikladne metode koje olakšavaju pažljivo slušanje, iskreno dijeljenje te zajedničko duhovno razlučivanje. Daljnji se materijali nalaze na mrežnoj stranici Sinode.

7. Komunikacija sa svima

Kako bi se podigla svijest i potaknulo sudjelovanje, potrebno je Sinodu promicati na šire načine, s ciljem da se predstavi važnost i svrha Sinode te da se ljudima objasni kako mogu sudjelovati. Na mrežnim stranicama Sinode nalazi se nekoliko primjera promidžbenog materijala.

8. Provedba, praćenje i vođenje procesa sinodskoga savjetovanja

Proces sinodskoga savjetovanja počinje u trenutku kada bude spreman. Središnji dio ove etape jesu sastanci sinodskoga savjetovanja koji se održavaju diljem biskupije. Može se prirediti liturgijsko slavlje kako bi se otvorila ova sinodska etapa u biskupiji i zazvao Duh Sveti da vodi cijeli proces. Tijekom cijele biskupijske etape, biskupijski povjerenici za sinodu trebaju biti u redovitoj povezanosti s koordinatorima skupina za sastanke sinodskoga savjetovanja, kako bi pratili napredak, pružali pomoć gdje je ona potrebna te olakšali razmjenu

ideja, dobrih praksa te izvješća koje će nastati. Treba odrediti datum za podnošenje povratnih informacija dobivenih tijekom savjetovanja, koje mogu biti priređene prema smjernicama za biskupijski sažetak, kako je predstavljeno u daljnjem tekstu.

9. Biskupijski predsinodski sastanak

Toplo se preporučuje da proces savjetovanja u biskupiji ima vrhunac u biskupijskome predsinodskom sastanku koji obuhvaća i liturgijsko slavlje. Na sudjelovanje na sastanak potrebno je pozvati širi krug predstavnika iz cijele biskupije, s ciljem okupljanja na molitvu, slušanje, promišljanje i razlučivanje sinodskoga puta na koji Duh Božji poziva cijelu biskupiju. U *Dodatku C* nalaze se prijedlozi za organizaciju ovog sastanka.

10. Priprema i podnošenje biskupijskoga sažetka

Naposljetku, treba pripremiti biskupijski sažetak, i to na temelju svih povratnih informacija prikupljenih u biskupiji, kao i na temelju zapisnika s predsinodskoga sastanka. U *Dodatku D* nalazi se predložen okvir za taj sažetak. Do određenoga datuma treba ga podnijeti biskupskoj konferenciji. Kada bude dovršen, sažetak treba biti javno objavljen u biskupiji. Biskupijski povjerenici trebaju ostati na dužnostima tijekom cijeloga sinodskoga procesa, barem do skupštine Biskupske sinode u listopadu 2023. godine, a njihova se uloga može nastaviti i nakon toga. U daljnjim etapama ove Sinode oni će biti poveznica za biskupske konferencije i kontinentalne skupštine te mogu pomoći da biskupija ostane uključena u sinodski proces. Gdje je potrebno, mogu pomoći u provedbi prijedloga iznesenih tijekom savjetovanja u biskupiji. Ukratko, ovaj sinodski proces nije kraj, nego nov početak.

4.5. Temeljni sastojci sinodskog iskustva

Korake navedene u dijelu 4.4. valja shvatiti kao smjernice. Biskupijska etapa uključuje slične *sastojke* kao i skupština Biskupske sinode, poput one koja će se održati u Rimu u listopadu 2023. godine. Ti su elementi: liturgijsko slavlje na početku, okupljanje na velikom skupu, sastanci malih skupina, trenutci tišine i molitve, neformalni razgovori, zajednička iskustva (kao što su hodočašća, umjetnički izričaji, iskustva s onima koji su ranjivi, osobama s invaliditetom i starijima) te završno liturgijsko slavlje. Ovi se temeljni sastojci sinodalnosti lako mogu prilagoditi mjesnim prilikama kako bi se pospješilo plodno sinodsko iskustvo u mjesnoj Crkvi, imajući na umu načela, stavove i zamke koji su opisani u 2. dijelu ovog dokumenta.

5. Sredstva za organizaciju sinodskog procesa

5.1. Metodologija biskupijskog sinodskog procesa

U svakoj se biskupiji mogu razlučiti najučinkovitiji načini koji omogućuju narodu u njoj stjecanje sinodskog iskustva uz vodstvo Duha, pri čemu posebnu pozornost valja posvetiti onima čiji se glas u prošlosti nije čuo. Na mrežnim stranicama Sinode nalaze se savjeti i sredstva kako da se to postigne.

Kao što je prethodno spomenuto, potiče se sudjelovanje pojedinaca i skupina u sinodskom procesu putem njihove mjesne Crkve. Ali isto je tako moguće da pojedinci i skupine daju svoj doprinos izravno Glavnomu tajništvu Biskupske sinode (EC, 6).

Unutar svake mjesne Crkve skupove treba organizirati tako da oni potiču najplodnije sinodsko iskustvo u mjesnim okolnostima. U idealnom bi se slučaju organiziralo više od jednog takvog *sastanka sinodskog savjetovanja* za istu skupinu sudionika kako bi oni produbljavali teme, a njihov dijalog bio bogatiji. Kao alternativa mogu se organizirati nove skupine kako bi više ljudi bilo uključeno u slušanje i doticaj sa širim rasponom mišljenja i iskustava.

Isto tako, pojedinci svoja izvješća sa savjetovanja mogu poslati izravno biskupiji. Za pojedinačne doprinose savjetovanju pravodobno valja podijeliti primjerene informacije i materijale kako bi mišljenja izražena na taj način mogla biti uključena u biskupijski sažetak. Treba poticati iskustva zajedništva sinodskoga procesa putem pojedinačnih doprinosa s obzirom na to da oni bolje pokazuju sinodski duh *zajedničkog hoda*. U tom se smislu onima koji daju osobne doprinose mogu predložiti videosnimke, videokonferencije, promišljanja o Bibliji te molitve kako bi se čvršće ujedinili s iskustvom sinodalnosti.

Dobar način okupljanja ljudi iz različitih društveno-ekonomskih prilika, etničkih i dobnih skupinama i slično, mogu biti sastanci sinodskog savjetovanja koji okupljaju više župa. Dvije ili više župa mogu se okupiti kako bi planirale niz zajedničkih sastanaka sinodskog savjetovanja. Mogu se usredotočiti na dijeljenje zajednički važnih iskustava, kao što su problemi s kojima se suočavaju kao kršćani, poteškoće Crkve u

okolnostima pandemije bolesti COVID-19, ili pak što je izravno vezano za njihove životne okolnosti. Može se osnovati međuzupni organizacijski tim.

Isto vas tako potičemo da, gdje god je to moguće, uključite temu sinodalnosti i ovaj sinodski proces savjetovanja u mjesne ili biskupijske skupove i sastanke koji su već planirani. U tom smislu, biskupijska etapa sinodskog procesa može obogatiti postojeći pastoralni program rada za 2021. – 2022. godinu, uz istodobno nadahnjivanje određenih novih elemenata.

5.2. Neformalna dimenzija sinodskog procesa

Slušanje jedni drugih obogaćeno je poznavanjem jedni drugih i dijeljenjem zajedničkoga života. Od velike pomoći može biti sudjelovanje u zajedničkoj aktivnosti prije negoli počnu zajednički sastanci i dijalog.

Pojedine aktivnosti koje se zajedno mogu organizirati su hodočašće, društveno i dobrotvorno djelovanje ili jednostavno zajedničko blagovanje. Pored razvoja uzajamnoga povjerenja među sudionicima, to bi moglo pomoći u poticanju sudjelovanja ljudi koje više privlači praktično djelovanje negoli intelektualna rasprava.

Ovaj pristup slijedi Isusov primjer okupljanja svojih učenika na zajedničkom blagovanju, zajedničkom hodu ili jednostavno zajedničkom druženju. Može biti važno dati dovoljno vremena i prikladan prostor sudionicima da podijele hranu i piće, čime se iskustvo uzajamnoga slušanja produžuje u neformalnije i spontanije razmjene tijekom stanki. To može otvoriti vrata plodnijem sudjelovanju ljudi koji se na formalnim sastancima osjećaju manje ugodno, kao i dati priliku da se slobodnije razjasne neke pojedinosti.

Sudjelovanje u fizičkim, kulturnim, socijalnim i dobrotvornim aktivnostima može pridonijeti izgradnji zajedništva među sudionicima, te obnavlja Crkvu novim iskustavima uzajamnoga bratstva.

5.3. Glavna pitanja za savjetovanje

Ova Sinoda postavlja temeljno pitanje: **Sinodalna Crkva, naviještajući evanđelje, kroči zajedno: Kako se taj zajednički hod ostvaruje danas u vašoj Crkvi? Na koje nas korake Duh poziva da bismo rasli u svojem zajedničkom hodu?** (PD, 26)

Odgovarajući na ovo pitanje pozvani smo:

- *Prisjetiti se svojih iskustava:* Kakva iskustva naše mjesne Crkve ovo pitanje doziva u pamet?
- *Ponovno dublje promotriti ta iskustva:* Kakve su nam radosti ona donijela? Na kakve su poteškoće i prepreke naišla? Koje su rane razotkrila? Koje su nam uvide dala?
- *Okupiti plodove koje treba dijeliti:* Gdje u tim iskustvima odzvanja glas Svetoga Duha? Što Duh traži od nas? Što treba potvrditi, koja gledišta promijeniti i koje korake poduzeti? U čemu uočavamo suglasje? Koji se putovi otvaraju našoj mjesnoj Crkvi?

Kako bi se pomoglo osobama da prodube to temeljno pitanje, u nastavku donosimo deset tema koje artikuliraju razne vidove *žive sinodalnosti* (PD, 30). Odgovarajući na ta pitanja korisno je prisjetiti se da se *zajednički hod* odvija na dva, međusobno duboko povezana načina. Prvo, zajedno hodimo kao Božji narod. Potom, zajedno hodimo kao Božji narod s cijelom ljudskom obitelji. Ove dvije perspektive obogaćuju jedna drugu i pomažu u našem zajedničkom razlučivanju prema dubljem zajedništvu i plodnijem poslanju.

Pitanja koja prate svaku od ovih deset tema mogu se koristiti kao polazište ili kao korisna smjernica. Ipak, nije prijeko potrebno da vaš razgovor i dijalog budu ograničeni na ova pitanja.

1. *Suputnici na putovanju*

U Crkvi i u društvu mi smo rame uz rame na istome putu. U našoj mjesnoj Crkvi tko su oni koji *hode zajedno*? Tko su oni koji se čine više odvojenima? Kako smo pozvani rasti kao suputnici? Koje su skupine ili koji pojedinci ostavljeni na marginama?

2. *Slušanje*

Slušanje je prvi korak, ali ono iziskuje otvoren um i srce, bez predrasuda. Kako nam Bog govori po glasovima koje katkad ignoriramo? Kako se sluša laike, osobito žene i mlade? Što olakšava ili otežava naše slušanje? S koliko pozornosti slušamo one koji su na periferijama? Kako biva uključen prinos posvećenih osoba? Koja ograničenja osjećamo u našoj sposobnosti slušanja, osobito onih koji imaju drukčija mišljenja od

naših? Koliko prostora pružamo glasu manjina, poglavito ljudima koji žive u siromaštvu, marginaliziranima ili isključenima iz društva?

3. **Govoriti jasno**

Svi su pozvani govoriti hrabro, slobodno i iskreno (parrhesia), tj. u slobodi, istini i ljubavi. Što omogućuje ili priječi takav hrabar, iskren i odgovoran govor u našoj mjesnoj Crkvi i u društvu? Kada i kako uspijevamo reći ono što nam je važno? Kakav je naš odnos s mjesnim medijima (ne samo katoličkim)? Tko govori u ime kršćanske zajednice i kako ih se bira?

4. **Slavlje**

»Zajednički hod« moguće je samo ako se temelji na zajedničkome slušanju Božje riječi i na slavljenju euharistije. Molitva i liturgijska slavlja nadahnjuju i vode naš zajednički život i poslanje u našoj zajednici? Kako ona nadahnjuju najvažnije odluke? Kako potičemo djelatno odioništvo svih vjernika u liturgiji? Koliko ima otvorenosti za sudjelovanje u službama čitača i ministranata?

5. **Dijeliti odgovornosti za zajedničko poslanje**

Sinodalnost je u službi poslanja Crkve, u čemu su svi pozvani sudjelovati. Budući da smo svi učenici misionari, na koji je način svaki krštenik pozvan sudjelovati u poslanju Crkve? Što priječi krštenike da budu djelatni u poslanju? Koja područja poslanja zanemarujemo? Kako zajednica podupire svoje članove koji služe društvu na razne načine (socijalni i politički angažman, znanstveno istraživanje, obrazovanje, promicanje socijalne pravde, zaštita ljudskih prava, briga za okoliš itd.)? Kako Crkva pomaže tim članovima da svoju službu u društvu žive na misionarski način? Kako se razlučuje o misionarskim izborima i tko to čini?

6. **Dijalog u Crkvi i društvu**

Dijalog iziskuje ustrajnost i strpljivost, ali isto tako omogućuje uzajamno razumijevanje. U kojoj se mjeri različiti narodi u našoj zajednici okupljaju na dijalog? Koja su mjesta i sredstva dijaloga unutar naše mjesne Crkve? Kako promičemo suradnju sa susjednim biskupijama, redovničkim zajednicama na našem području, udrugama i pokretima laika, itd.? Kako se pristupa različitosti vidika ili pak sukobima i poteškoćama? Kojim bismo problemima u Crkvi i društvu trebali pridavati više pozornosti? Kakva iskustva dijaloga i suradnje imamo s vjericima drugih vjera i s onima koji ne pripadaju ni jednoj vjeri? Kako Crkva vodi dijalog s drugim dijelovima društva i kako uči od njih: područjima politike, ekonomije, kulture, civilnog društva te ljudima koji žive u siromaštvu?

7. **Ekumenizam**

Posebno mjesto na sinodskome hodu ima dijalog kršćana različitih konfesija koji su ujedinjeni jednim krštenjem. Kakav je odnos naše crkvene zajednice s pripadnicima drugih kršćanskih tradicija i konfesija? Što nam je zajedničko i kako hodimo zajedno? Kakve smo plodove izvukli iz toga zajedničkog hoda? Koje poteškoće postoje? Kako napraviti idući korak da bismo napredovali u zajedničkome hodu?

8. **Autoritet i sudjelovanje**

Sinodska Crkva je sudjelovajuća i suodgovorna Crkva. Kako naša crkvena zajednica može razaznati ciljeve prema kojima valja ići, način kako ih ostvariti te korake koje valja poduzeti? Kako se unutar naše mjesne Crkve ostvaruje autoritet ili vlast? Kako se timski rad i suodgovornost ostvaruju u praksi? Kako se vrjednuje i tko vrjednuje? Kako se promiču službe laika i odgovornosti laika? Jesmo li na mjesnoj razini imali plodna iskustva sinodalnosti? Kako sinodalna tijela funkcioniraju na razini mjesne Crkve (pastoralna vijeća u župama i biskupijama, prezbitero vijeće itd.)? Kako možemo promicati sinodalniji pristup u našem sudjelovanju i vodstvu?

9. **Razlučivanje i odlučivanje**

U sinodskome stilu donosimo odluke razlučujući što Duh Sveti govori pomoću cijele naše zajednice. Kojim se metodama i putovima služimo u procesima odlučivanja? Kako se oni mogu poboljšati? Kako promičemo sudjelovanje u odlučivanju unutar hijerarhijskih struktura? Pomažu li nam metode odlučivanja da oslušujemo cjelokupan Božji narod? Kakav je odnos između savjetovanja i odlučivanja te kako ih ostvarujemo? Koja sredstva i postupke rabimo kako bismo promovirali transparentnost i odgovornost? Kako možemo rasti u zajedničkome duhovnom razlučivanju?

10. ODGAJATI SE U SINODALNOSTI

Sinodalnost uključuje osjetljivost na promjenu, formaciju i neprestano učenje. Kako naša crkvena zajednica formira ljude da budu sposobniji za *zajednički hod*, slušanje jedni drugih, sudjelovanje u poslanju te za uključivanje u dijalog? Kakva se formacija nudi da bi se pospješilo razlučivanje i obnašanje vlasti na sinodalan način?

Na mrežnim stranicama Sinode nalaze se prijedlozi kako jednostavno i angažirano postaviti ova pitanja različitim skupinama ljudi. Svaka biskupija, župa ili crkvena skupina ne bi trebala nužno odgovoriti na sva pitanja, nego bi trebala razlučiti i usredotočiti se na one vidike sinodalnosti koji su najvažniji za njihove prilike. Potiče se sudionike da iskreno i otvoreno dijele svoja iskustva iz stvarnog života i da zajedno promišljaju što bi im Duh Sveti mogao otkrivati po onome što dijele s drugima.

RIJEČ ZAHVALE

Upućujemo iskrenu zahvalnost svima onima koji organiziraju, koordiniraju i sudjeluju u ovome sinodskom procesu. Vođeni Duhom Svetim mi smo živo kamenje kojim Bog izgrađuje Crkvu kakvu on želi za treće tisućljeće (1 Pt 2,5). Molimo zagovor Blažene Djevice Marije, Kraljice Apostola i Majke Crkve, dok *zajedno hodimo* putem koji Bog stavlja pred nas. Kao i u gornjoj sobi na dan Pedesetnice, neka nas njezina majčinska briga i zagovor prate dok izgrađujemo zajedništvo jedni s drugima i dok ostvarujemo svoje poslanje na svijetu. Kao Narod Božji recimo zajedno s njom: *Neka mi bude po riječi tvojoj!* (Lk 1,38).

DODATCI

A - Biskupijski povjerenici za sinodski hod

Svaka bi biskupija treba izabrati jednu ili dvije osobe da budu povjerenici, odnosno suodgovorni za biskupijsku etapu sinodskog savjetovanja. Ako je moguće, biskupija bi trebala organizirati tim ljudi koji će surađivati s njima.

Preporučuje se model *suodgovornosti* umjesto imenovanja samo jednoga povjerenika jer to odražava sinodalnu narav ovoga procesa. Potičemo vas da surađujete s nekim od suodgovornih i s *timom* kako biste učili jedni od drugih, dijelili odgovornost i obogatili kreativnost i životnost sinodskog procesa u vašoj biskupiji. Rad sinodskoga povjerenika u biskupiji uključuje ove dužnosti i zadaće:

- služiti kao veza između biskupije i biskupske konferencije (i njihovoga povjerenika, odnosno tima);
- služiti kao pomoć za župe i druge crkvene skupine u biskupiji, vezano za sinodsko savjetovanje;
- služiti kao glavni suradnik/povjerenik biskupu, vezano za sinodski proces;
- djelovati s timom sinodalno da bi se ustanovio način odvijanja sinodskoga puta u biskupiji, raspravljalo o temama i pitanjima vezanim za sinodalnost (kako je naznačilo Glavno tajništvo Biskupske sinode i biskupska konferencija), kao i da bi se prikupila izvješća te priredila analiza i sinteza rezultata savjetovanja iz cijele biskupije;
- pozvati sve župe da sudjeluju u savjetovanju, organizirajući skupove za sudjelovanje u sinodskom procesu na mjesnoj razini. Župe se mogu udružiti s drugim župama da bi se promovirao veći osjećaj zajedništva i zajedničkoga hoda. Sinodski povjerenici ili timovi u biskupiji trebaju poticati župe da jačaju duh bratstva, suodgovornosti i punog i aktivnog sudjelovanja muškaraca i žena, zaređenih, posvećenih osoba i laika u zajednicama, uključujući djecu, mlade, samce, oženjene parove, obitelji i starije osobe. Na taj način

savjetovanje će odražavati raznolikost socio-ekonomskih i kulturalnih, odnosno etničkog okolinosti, bogatstvo različitih mogućnosti koje se tiču osoba na mjesnoj razini, kao i poticati savjetovanja s onima koji su manje aktivni u prakticiranju katoličke vjere, s onima iz različitih kršćanskih konfesija i drugih vjerskih tradicija te sa stanovnicima u mjesnoj ili društvenoj zajednici, a koji nemaju nikakve veze sa župom;

- pozvati svaku službu, pokret, crkveno tijelo i odjel/ured unutar biskupije da daju svoje odgovore na pitanja sadržana u ovome *Vademecumu* i popratnim dokumentima, s obzirom na njihove zadaće ili područja njihova djelovanja. Svaka od tih skupina može održati vlastita savjetovanja ili surađivati s drugim skupinama i/ili sa župama u biskupiji. Treba se potruditi u ovo savjetovanje uključiti sve vidove apostolata, sve kulture, zajednice, skupine, inicijative i ekumenske/međuvjerske napore unutar biskupije, potičući istinsko iskustvo sinodalnosti u mjesnoj Crkvi;

- ponuditi formaciju i praćenje (u obliku radionica, webinar, videosnimki, materijala i/ili osobne pomoći) onima koji će biti odgovorni za provedbu i olakšavanje savjetovanja na mjesnoj razini (u župama, zajednicama itd.) kako bi im se pomoglo razumjeti značenje sinodalnosti, ciljeve ovoga sinodskog procesa te vlastitosti sinodskog iskustva koje oni nastoje pospješiti (više informacija možete naći u *Vademecumu* ili na mrežnim stranicama Sinode);

- razviti načine za dobivanje priloga sa savjetovanja iz cijele biskupije i komunicirati o tom procesu sa župama, biskupijskim skupinama, redovničkim zajednicama i pokretima, u cilju *najšire mogućega sudjelovanja*. To može uključivati:

- prijedlog da župe/zajednice imenuju vlastita povjerenika ili tim koji će voditi savjetovanje;

- prijedlog župama/zajednicama da održe jedno ili više savjetovanja s ljudima u mjesnoj zajednici. Župe/skupine mogu organizirati zasebno savjetovanje u koje će biti uključene posebne skupine (primjerice adolescenti, mladi, oženjeni parovi, migranti i izbjeglice, oni koje su manje angažirani u životu vjere, te oni siromašni i marginalizirani);

- prijedlog župama da pronađu prikladan način izrade sažetaka i zapisnika svakoga savjetovanja/ razgovora (uz pomoć tajnika/zapisničara, ili elektroničkim snimanjem sastanka, omogućujući sudionicima dostupnost intervenata *online*, ili na neki drugi način);

- odrediti konkretan rok kada će i način kako će svi prilozi biti poslani sinodskim povjerenicima, odnosno timovima u biskupiji;

- poticati, nakon razdoblja savjetovanja, održavanje susreta s onima koji su sudjelovali te s drugima kako bi se podijelile obavijesti o onome što je učinjeno, kao nadogradnja na dane priloge te kako bi se razlučili idući koraci za usvajanje duha i stila sinodalnosti na mjesnoj razini.

- jamčiti prisutnost i raspoloživost za pomoć svakoj župi/zajednici tijekom cijele etape savjetovanja, pružajući potporu, ohrabrenje, praćenje i iskazujući zahvalnost svim uključenima u sinodski proces;

- pravodobno prikupiti sažetke/doprinos/prijedloge s pojedinih mjesnih savjetovanja;

- nadzirati organizaciju biskupijskih predsindodskih sastanka (v. Dodatak C);

- analizirati i sažeti prikupljene priloge te izraditi *kratak biskupijski sažetak* na najviše deset kartica, koji će potom biti dostavljen biskupskoj konferenciji u roku koji ona odredi. Taj sažetak treba sastaviti tim koji će surađivati s biskupijskim povjerenikom, u suradnji s biskupom i/ili osobom koju on odredi (v. Dodatak D);

- pravodobno poslati biskupijski sažetak biskupskoj konferenciji.

Povjerenik ili tim u biskupiji trebaju imati sljedeće *odlike*:

- duhovno zrela osoba žive vjere;

- po naravi otvoren suradnji;

- dobar komunikator;

- sposobnost sažimanja različitih informacija;

- sposobnost dobre interakcije s ljudima iz različitih kulturalnih, generacijskih i crkvenih sredina;

- poznavanje biskupijskih struktura i procesa;

- prethodno iskustvo rada u suradničkim inicijativama ili sinodskim procesima;

▫ poniznost u radu sa suvoditeljem i/ili timom, otvorenost prijedlozima i sposobnostima drugih, raspoloživost za nove načine rada.

Valja primijetiti kako biskupijski povjerenici ne moraju biti pripadnici klera. Ako se rabi model suodgovornosti, toplo se preporučuje da suvoditelji budu muškarac i žena. Barem jedno od njih treba biti laik.

Tim koji surađuje s biskupijskim povjerenikom treba odražavati raznolikost sastavnica biskupije i uključivati ključne nositelje odgovornosti u biskupiji: žene i muškarce laike, kler i redovnike iz različitih kultura, naraštaja i vidova formacije, predstavljajući različite službe i karizme u Crkvi, poglavito pastoralan rad s mladima u biskupiji, kao i s obiteljima, migrantima i izbjeglicama te siromašnima. Bilo bi od pomoći kada bi neki članovi tima imali iskustvo prethodnoga (osobito nedavnoga) rada u sinodskim procesima na mjesnoj razini, biskupijskoj ili nacionalnoj, ili u sličnim pothvatima.

* **Bilješka:** U *Vademecumu* kao i u popratnim Dodacima i izvorima, pojam *biskupija* odnosi se na mjesne Crkve općenito i može se zamijeniti s pojmovima *eparhija*, *ordinarijat* ili bilo kojim drugim jednakovrijednim crkvenim tijelom.

B - Prijedlozi za organizaciju sastanka sinodskog savjetovanja

Sastanci sinodskog savjetovanja mogu se organizirati među različitim skupinama u župi ili okupljanjem ljudi iz različitih župa. Druga biskupijska tijela ili redovničke i laičke organizacije mogu isto tako surađivati na održavanju savjetovanja. Ovo je opći prikaz koraka koji se mogu poduzeti:

1. Predložimo da se osnuje **organizacijski tim** za planiranje i provedbu savjetovanja i skupova na mjesnoj razini, uključujući razlučivanje kako doprijeti do ljudi i koje su najprikladniji načini za poticanje dijaloga i sudjelovanja u istinskome sinodskom iskustvu.

2. Ljude se može potaknuti na **sudjelovanje** putem župnih obavijesti, društvenih medija, pisama itd. Pomoću tijela pojedinih mjesnih sredina (četvrti) i crkvenih institucija kao što su škole i društveni centri, mogu se poduzeti posebni naponi kako bi se zamijetilo i doprlo do onih koji već neko vrijeme nisu u redovitome kontaktu s crkvenom zajednicom. Treba se pobrinuti da se uključi one koji su isključeni ili one čiji se glasovi često ne uzimaju u obzir.

3. U idealnom bi slučaju trebali sudjelovati ljudi iz **različitih** zajednica, iskustava, kultura, dobi i područja života. Ukupna veličina skupine može ovisiti o raspoloživosti prostora te o broju moderatora savjetovanja.

4. Oko dva do tri tjedna prije skupa svim se sudionicima trebaju poslati **pripremni materijali** za molitvu i promišljanje. Među njima se mogu nalaziti kratki tekstovi za čitanje o sinodalnosti, glavna pitanja za promišljanje te predloženi načini molitve i razlučivanja o tim pitanjima, uključujući preporučene ulomke iz Svetog pisma. Sudionici bi isto tako trebali biti obaviješteni o metodi koja se treba rabiti na sinodskom sastanku. Trebali bi odvojiti vrijeme za osobnu pripremu korištenjem svega toga materijala, jer je to ključno za plodan dijalog.

5. **Glavna pitanja za promišljanje** trebala bi biti životno povezana sa sudionicima i kratka. Često je bolje imati manje pitanja koja je moguće produbiti, nego mnogo pitanja koja bi se obradila površno. Sinoda postavlja temeljno pitanje: **Sinodalna Crkva, naviještajući evanđelje, kroči zajedno: Kako se taj zajednički hod ostvaruje danas u vašoj Crkvi? Na koje nas korake Duh poziva da bismo rasli u svojem zajedničkom hodu?** (PD, 26)

Odgovarajući na to pitanje pozvani smo:

- *Prisjetiti se svojih iskustava:* Kakva iskustva naše mjesne Crkve ovo pitanje doziva u pamet?

- *Ponovno dublje promotriti ta iskustva:* Kakve su nam radosti ona donijela? Na kakve su poteškoće i prepreke naišla? Koje su rane razotkrila? Koje su nam uvide omogućila?

- *Sabrati plodove koji se mogu podijeliti:* Gdje u tim iskustvima odzvanja glas Duha Svetoga? Što Duh traži od nas? Što treba potvrditi, koje vidike promijeniti i koje korake poduzeti? Gdje zamjećujemo suglasje? Koji se putovi otvaraju našoj mjesnoj Crkvi?

Često je za sudionike vrlo plodno da promišljaju o dosadašnjem hodu mjesne crkvene zajednice. Kakav je bio vjerski život zajednice? Koji je put zajednica prošla u hodu do sadašnjega stanja? Kako se osjećala Božja prisutnost? Zajedničko prisjećanje prošlosti često pomaže u izgradnji zajednice i vodi njezin hod naprijed.

Da bi se osobama pomoglo da prodube ta pitanja, razvijeno je deset tema u svrhu zamjećivanja nekih vidova *žive sinodalnosti* (PD, 30). Pitanja koja prate svaku od tih deset tema mogu poslužiti kao polazište ili kao korisna smjernica za obogaćenje savjetovanja. Ta se pitanja nalaze u 5. dijelu *Vademecuma*, a detaljnija je inačica na raspolaganju u popratnim materijalima na mrežnim stranicama Sinode.

6. Valja osigurati dovoljno **moderatora** skupinâ, prema odabranoj metodi i načinu prikupljanja svih prijedloga sa savjetovanja, te osigurati da oni budu primjereno pripremljeni za vođenje toga procesa. Treba isto tako odrediti tim ljudi koji će pripremiti **sažetak** savjetovanja.

7. Na skupu će ključnu ulogu imati **zajednička molitva i liturgija**. Uzajamno slušanje temelji se na osluškivanje Božje riječi i Duha Svetoga. Mogu se koristiti posebni obrasci molitve kako bi se molilo za Božje vodstvo i nadahnuće te mu dopustilo da produbi naše zajedništvo s drugima. Liturgija i zajedničko razmatranje Svetoga pisma mogu biti vrlo korisni za postizanje toga cilja.

8. Može se rabiti metoda prikladna za **dijalog u skupini**, tako da odražava načela sinodalnosti. Primjerice, metoda duhovnoga razgovora promiče aktivno sudjelovanje, pažljivo slušanje, govor koji potiče na razmišljanje i duhovno razlučivanje. Sudionici različitih provenijencija tvore male skupine od šest-sedam osoba. Za tu je metodu potrebno barem sat vremena i sastoji se od tri dijela. U prvome dijelu svatko, po redu, svjedoči o plodovima svoje molitve, vezano za pitanja koja se razmatra, a koja su dostavljena ranije (v. br. 5 u ovome Dodatku). U ovome dijelu nema rasprave i svi sudionici jednostavno pomno slušaju jedni druge, pažljivi na način kako Duh Sveti djeluje u njima. Nakon toga slijedi vrijeme tišine kako bi se iskusi unutarnja gibanja u osobi. U drugome dijelu sudionici iznose ono što ih se najviše dojmilo u prvome dijelu i što tijekom tišine. Ovdje može biti i kraći razgovor, a zadržava se ista duhovna pozornost. I još jednom nakon toga slijede trenutci tišine. Naposljetku, u trećem dijelu sudionici promišljaju o onome što je dijalog pokrenuo u njima i što ih se najviše dojmilo. Isto se tako ističu novi uvidi i pitanja koja još uvijek ostaju bez pravoga odgovora. Ovaj se razgovor može zaključiti spontanom molitvama zahvale. Obično će svaka mala skupina imati moderatora i zapisničara koji će bilježiti pojedine točke susreta. (Podroban opis ovoga procesa nalazi se na mrežnim stranicama Sinode.)

9. Nakon završetka dijaloga u skupini, sudionici bi trebali **preispitati** i podijeliti dojmove o svojem iskustvu sa samim procesom unutar njihove skupine. Kakvo je njihovo iskustvo? Koji su bili usponi i padovi? Koje su nove i osvježavajuće uvide možda otkrili? Što su naučili o sinodalnome stilu? Kako je Bog bio prisutan i kako je djelovao tijekom zajednički provedena vremena?

10. Sudionici bi se potom trebali usuglasiti o izvješću koje će prenijeti organizacijskom timu. Pitanja na temelju kojih će biti izrađen biskupijski sažetak, kako je izloženo u 4. dijelu *Vademecuma*, mogu poslužiti kao osnova za izvješće na mjesnoj razini (v. i Dodatak D).

11. Svi se sudionici potom mogu okupiti da bi zaključili skup. Jedan predstavnik iz svake male skupine kratko može izložiti iskustvo skupine. Sudionike bi trebalo obavijestiti o idućoj etapi sinodskog procesa da bi znali kako će njihov doprinos pridonijeti cijeloj Crkvi. Preporučuje se da skup završi molitvom ili pjesmom zahvale.

12. Nakon toga skupa, članovi organizacijskog tima za olakšavanje savjetovanja mogu se sastati kako bi pregledali sva iskustva i pripremili sažetak temeljem povratnih informacija (izvješća) iz svih malih skupina. Svoj sažetak potom prosljeđuju biskupijskom sinodskom povjereniku.

13. Ako neki ne mogu osobno ili *na daljinu* sudjelovati na sastanku, potrebno je potruditi se doći do njih tekstualnim porukama, telefonskim pozivima, putem radija ili drugim primjerenim sredstvima. Važno je pokušati učiniti sve što možemo kako bismo čuli glas svih, osobito onih koji su marginalizirani.

Više materijala dostupno je na mrežnim stranicama Sinode.

C - Biskupijski predsinodski sastanak

U svakoj je mjesnoj Crkvi vrhunac biskupijske etape biskupijski predsinodski sastanak. Ovaj skup različitim članovima biskupije pruža mogućnost da se okupe na liturgijskom slavlju, zajedno mole, promišljaju o svojem iskustvu sinodskog procesa u biskupiji, slušaju povratne informacije (izvješća) sa sastanaka sinodskih savjetovanja širom biskupije, razgovaraju o sadašnjoj stvarnosti mjesne Crkve i znakovima vremena, te razlučuju poziv Duha Svetoga biskupiji na putu sinodalnosti. Iako se velik dio savjetovanja tijekom biskupijske etape možda dogodio unutar određenih zajednica mjesne Crkve, kao što su župe, službe i druge crkvene skupine, cilj je dijecezanskoga predsinodskoga sastanka okupiti reprezentativan presjek cijele biskupije, uključujući manjinske skupine i ljude na periferijama, te omogućiti sudionicima da mole, slušaju i razmišljaju te zajedno razlučuju. Nakon toga susreta, ishod dijecezanskoga predsinodskoga sastanka trebalo bi uključiti u biskupijski sažetak, zajedno s povratnim informacijama iznjedrenim na sinodskom savjetovanju u cijeloj biskupiji. (v. Dodatak D gdje se nalazi više informacija o biskupijskom sažetku.)

Ciljevi

- a. Završiti biskupijsku etapu sinodskih savjetovanja s narodom Božjim.
- b. Slaviti i razmišljati o stvarnostima koje se pokazuju gorućima te o iskustvu dijecezanskoga zajedničkog puta na putu Sinode.
- c. Izdvojiti glavne teme dijecezanskoga savjetovanja s odabranom skupinom predstavnika iz različitih zajednica biskupije.
- d. Uključiti članove različitih zajednica (župa, službi, pokreta, škola, klera, redovničkih zajednica, marginaliziranih, mladih, kulturnih skupina itd.) u promišljanje o iskustvu i poticajima dobivenim tijekom savjetovanja, kako bi se došlo do biskupijskoga sažetka temeljem izvješća (povratnih informacija) dobivenih iz cijele biskupije.
- e. Slušati što Bog govori po vjernicima biskupije da bi se razlučilo njegovu volju za mjesnu Crkvu i putove na koje on poziva Crkvu da ide u biskupiji, te da bi se doprlo do dubljega zajedništva, punijega sudjelovanja i plodnijega poslanja.
- f. Iznijeti najbolje prakse, sinodske putove i nov zamah i životnu snagu prema Crkvi *zajedničkog hoda*, uzajamnoga slušanja i suodgovornosti.
- g. Sastaviti dijecezansku sintezu koja prenosi ono što je Božji narod iznio tijekom savjetovanja u biskupiji, kao prinos sadašnjem sinodskom procesu cjelokupne Crkve.

Sudionici

Tko će sudjelovati na tome sinodskom sastanku ovisi o mjesnim okolnostima biskupije. Biskupije ove smjernice mogu prilagoditi broju stanovnika, zemljopisnim udaljenostima, raspoloživim sredstvima, razini obrazovanja ljudi itd. U idealnom bi se slučaju među sudionicima trebali nalaziti:

- dijecezanski biskup, pomoćni biskupi i biskupijski sinodski povjerenici odnosno tim/timovi;
- osobe čiji se glasovi često nedovoljno čuju, kao što su siromašni, stariji, manjinske skupine, izolirane osobe, osobe s invaliditetom, migranti, izbjeglice, domorodačke zajednice itd.;
- odgovorni u pastoralu laika (muškarci, žene, mladi – iz raznih službi i biskupijskih tijela);
- drugi laici (muškarci, žene i mladi, pozvani iz župa i drugih crkvenih organizacija);
- članovi klera (dijecezanski svećenici, redovnički svećenici, đakoni, itd.);

- pripadnici ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života (odražavajući raznolikost karizmi) te voditelji apostolskih i dobrotvornih aktivnosti;
- zainteresirani ekumenski delegati i delegati drugih religija (kao i drugi koji ne moraju biti katolici, ali mogu pridonijeti perspektivama korisnima za Crkvu);
- ljudi s posebnim vještinama potrebnima za sastanak, uključujući osobe koje će olakšati savjetovanje, te stručnjake u ekleziologiji, na polju pastoralna i teologije.

Program rada i oblik biskupijskoga predsinoškog sastanka

Program ovoga skupa trebao bi sadržavati: slavljenje prethodnoga sinodskoga hoda u biskupiji, promišljanje o povratnim informacijama (izvješćima) dobivenima tijekom savjetovanja u cijeloj biskupiji te početak izrade biskupijskoga sažetka koji predstavlja plodove slušanja i razlučivanja Božjega naroda u biskupiji. Taj biskupijski sažetak doprinos je biskupije i bit će poslan biskupskoj konferenciji.

Oblik toga skupa bit će određen razlučivanjem s biskupom i biskupijskim sinodskim povjerenikom odnosno timom, kako bi se na najučinkovitiji način pokušalo doći do prethodno spomenutih ciljeva u prilikama u kojima biskupija živi. (Za šire prijedloge i materijale v. mrežne stranice Sinode.) Živo se preporučuje da biskupijska etapa sinode ima vrhunac u liturgijskome slavlju, zahvaljujući Bogu na onome što je doživljeno i zazivajući vodstvo Duha Svetoga za predstojeći hod. U svakoj se biskupiji može razlučiti kako ostvariti druge elemente toga skupa. Biskupijski povjerenik/tim odgovorne su za skupljanje svih izvješća sa savjetovanja u cijeloj biskupiji; te bi se povratne informacije moglo predstaviti sudionicima na završnom skupu biskupijske etape sinodskoga hoda.

Mogućnost da se sinodski sastanci održe na daljinu ili budu hibridni (e-sinodski sastanak)

Možda će biti prijeko potrebno ili korisno organizirati sastanke *na daljinu* ili hibridne, bilo za susrete mjesnoga savjetovanja bilo za dijecezansku proslavu koja zaključuje sinodski proces u biskupiji. Sastanci *na daljinu* ili kombiniranjem sastanaka u fizičkoj prisutnosti i putem interneta, mogu biti djelotvorno rješenje, osobito u okolnostima pandemije bolesti COVID-19. Poglavitno se valja pobrinuti da se susreti *na daljinu* i oni hibridni održe u duhu molitve, zajedništva i pozornoga slušanja jedni drugih i Duha Svetoga. Moderator savjetovanja trebaju osigurati da se svim sudionicima pruži prilika da mogu pridonijeti raspravi i da im se čuje glas, uključujući i one koji su manje vješti u služenju tehnologijom.

Uloga mladih na internetskim ili hibridnim sastancima (e-sinodski sastanci)

Potičemo biskupije da uključe mlade u pripremu i održavanje internetskih sinodskih sastanaka *na daljinu*, istražujući tako kreativne načine kako bi bili pristupačni i korisnički prilagođeni svim sudionicima, imajući na umu različite potrebe raznih dobnih skupina.

Alati kao što su društveni mediji, virtualne platforme i interaktivna tehnologija mogu se uvelike iskoristiti da bi se doprlo do većeg broja ljudi i prikupilo odgovore, koji mogu biti predani biskupijskim povjerenicima. Mladi ljudi mogu imati ključnu ulogu, pridonoseći kreativno i učinkovito tim inicijativama.

D - Priprema biskupijskoga sažetka

Biskupijski sažetak ima za cilj prenijeti glavne plodove razlučivanje cijeloga Božjega naroda u biskupiji. Preporučuje se da ti plodovi budu sažeto zapisani na ne više od deset **kartica**. Drugi materijali, kao što su fotografije, videozapisi, priče, umjetnički izričaji i osobna svjedočanstva, mogu biti predstavljeni kao prilozi, u mjeri u kojoj pridonose iznošenju doživljaja i priloga sudionika.

Biskupijski sažetak trebao bi odražavati raznolikost izloženih pogleda i mišljenja. U njemu se posebnu pozornost treba posvetiti živim iskustvima sudionika, kako pozitivnim tako i negativnim. Sažetak bi trebao biti vjeran glasovima ljudi i svemu onom što je iznjedreno iz njihova razlučivanja i dijaloga, a ne niz uopćenih ili doktrinarno korektnih izjava. Mišljenja koja su suprotna jedna drugima ne trebaju se ispuštati, nego ih se može prepoznati kao takve i istaknuti kao takve. Mišljenja se ne smije isključivati samo zato što ih je izrazila mala manjina sudionika. Štoviše, katkada perspektiva onoga što bismo mogli nazvati *izdvojeno mišljenje manjine* može biti proročansko svjedočanstvo onoga što Bog želi reći Crkvi.

Sadržaj sažetka može se organizirati prema sljedećim pitanjima koja se nude kao prijedlozi. Cilj je na prikladan način prenijeti različite plodove, ono što se spoznalo, radosti i izazove sinodskog iskustva i razlučivanja među vjernicima biskupije.

▫ Glede **procesa** savjetovanja, koji su glavni koraci poduzeti u biskupiji? Koja su bila glavna pitanja? Što je učinjeno da bi se uključilo što je moguće više sudionika te da bi se napravio iskorak prema periferijama? Koliki je približno postotak osoba u biskupiji sudjelovao na ovaj ili onaj način? Je li bilo skupina čije je sudjelovanje bilo posebno vrijedno spomena? Je li bilo posebnih skupina koje zbog nekog razloga nisu sudjelovale?

▫ Što je bilo najznačajnije u cijelome **iskustvu** savjetovanja? U čemu se pokazala snaga a u čemu slabost, gdje su bile utjehe a gdje razočaranje? Koje su sklonosti, stavovi ili osjećaji bili vrijedni spomena? Koje su se napetosti ili nesuglasja pojavili u procesu slušanja? Koje su teme ili pitanja potaknuli različita mišljenja? Ukupno gledajući, koje je plodove Duh Sveti donio po tome iskustvu?

▫ Što je bilo posebno znakovito, iznenađujuće ili neočekivano u izvješćima s mjesnih sastanaka? Koje su se nove perspektive ili novi obzori otvorili? Koje su posebne priče ili iskustva iz stvarnog života bili posebno dirljivi i zašto? Koji su pogledi, kako se čini, imali snažan odjek? Koja su gledišta manje spomenuta, premda su zanimljiva i vrijedna pozornosti?

▫ Ukupno gledajući, u čemu je Duh Sveti otvorio oči zajednici s obzirom na **sadašnju stvarnost** sinodalnosti u mjesnoj crkvi, uključujući svjetla i tame? Što su sudionici rekli o područjima života u kojima je Crkva potrebna izlječenja i obraćenja, u svome duhovnom životu, kulturi, u stavovima, strukturama, pastoralnim praksama, odnosima i misionarskome zanosu?

▫ Na koji način Duh Sveti poziva mjesnu crkvu da **raste** u sinodalnosti? Koje su snove, želje i težnje Crkve izrazili sudionici? Na temelju njihovih odgovora, na koje se korake biskupija osjeća pozvanom da bi postala više sinodalna? Koji su sljedeći koraci na koje je naša biskupija pozvana na putu sinodalnosti, u zajedništvu s cijelom Crkvom?

▫ Kakve kulturalne slike mogu predstaviti naše iskustvo sinodalnosti?

Preporučuje se da sažetak pripremi mali tim osoba umjesto velikoga skupa. Taj će tim tu zadaću obaviti u suradnji s dijecezanskim biskupom i biskupijskim povjerenikom za sinodu. Trebali bi pročitati sav podnesen materijal u duhu molitve. I sami sastanci tima trebali bi biti sinodalni i u duhovnome razlučivanju, slušajući živi glas Božjega naroda cijele biskupije, pod vodstvom Duha Svetoga.

Svaka biskupija može odlučiti hoće li pripremiti sažetak prije ili nakon biskupijskoga predsinodskog sastanka, vodeći brigu da plodovi s toga sastanka budu uključeni u biskupijski sažetak. Svatko bi, koliko je moguće, trebao osjetiti da je i njegov plod zastupljen u sažetku. Radi transparentnosti moguće je objaviti imena članova tima za sastavljanje sažetka, kao i proces sažimanja povratnih informacija. Živo se preporučuje da se sažetak objavi kada bude dovršen, kao mjerilo za putovanje biskupije na putu sinodalnosti. Božjem narodu, koliko je moguće, trebalo bi pružiti mogućnost da pregleda biskupijski sažetak i dade svoje primjedbe na njega prije negoli bude službeno poslan biskupskoj konferenciji.

PRIJEDLOG PASTORALNOG PLANA POREČKE I PULSKE BISKUPIJE

(za razdoblje od studenoga 2021. do studenoga 2022. godine)

Iako smo svjesni da se još uvijek nalazimo u vremenu opterećenom pandemijom COVID-a 19 smatramo potrebnim predložiti pastoralni plan za našu Porečku i Pulsku biskupiju kako bi se pastoralni život i dalje odvijao pa makar i u prilagođenim okolnostima. Stoga razloga smatramo da i ove godine trebamo usmjeriti svoju pozornost na temu koju u prošloj godini nismo uspjeli obraditi, a smatramo je veoma važnom za pastoralni život naše mjesne Crkve i svih zajednica koje u njoj djeluju.

Prošli smo godina u našim pastoralnim planovima posvetili pozornost sakramentima koji su bitni i nezamjenjivi u životu Crkve. Ove ćemo godine promišljati o sakramentu ženidbe. Razloga dakako ima na pretek. Sakrament vjenčanja, brak i obitelj su teme važne u svakom vremenu i spadaju u samu srž života Crkve. Stoga i Zakonik kanonskog prava govori: „Krist Gospodin uzdigao je na dostojanstvo sakramenta ženidbe savez među kršćanima, kojim muška i ženska osoba međusobno uspostavljaju zajednicu svoga života po svojoj naravi usmjerenu dobru supruga te k rađanju i odgajanju potomstva“ (Kan. 1055). Drugi Vatikanski koncil u dokumentu *Gaudium et Spes* naglašava: „Intimna zajednica bračnog života i ljubavi, kojoj je Stvoritelj utemeljio i providio vlastitim zakonima, sazda se bračnom vezom, tj. osobnim neopozivim pristankom... sam je naime Bog začetnik braka koji je opskrbljen različitim ciljevima.“ (Br. 48)

Stoga je i te kako važno postaviti pitanje kolika je svijest o važnosti vjenčanja i braka prisutna u svijesti svih vjernika, a posebno mladih. Svjedoci smo da ima sve manje onih koji žele sklopiti brak u Crkvi, a i onih koji se žele registrirati samo pred državnim službenikom. Razloga za to dakako imam mnogo. Valja primijetiti da se i u tradicionalnim obiteljima koje prakticiraju vjeru u današnje vrijeme rastave i ne smatraju nekim značajnijim problemom. Ujedno, gotovo postaje „normalno“ živjeti zajedno bez sklapanja ni crkvenog ni civilnog braka.

Toga je i te kako svjestan Sv. Otac papa Franjo koji je 2013. godine u Brazilu govorio mladima: „U današnjem svijetu postoje oni koji kažu da je brak „izvan mode“. Je li doista tako? U kulturi relativizma i prolaznosti, mnogi govore o važnosti „uživanja“ u trenutku. Kažu da nije vrijedno obvezati se na cijeli život... molim vas da umjesto toga budete revolucionari da plivate protiv struje... vjerujem u vas i molim za vas...“.

Ovaj naš Pastoralni plan i sve naše pastoralne aktivnosti imaju za cilj ohrabriti i potaknuti sve naše mlade vjernike na ovaj važan cilj koji doista daje smisao njihovom životu. Svima nama bi to trebao biti poticaj da svatko u svojim mogućnostima doprinosi važnosti i značaju sakramenta vjenčanja, braka i obitelji, jer je to na dobrobit Crkvi kojoj pripadamo i društva u kojem živimo. Papa Franjo također govori: „Sakrament braka je veliki čin vjere i ljubavi jer svjedoči hrabrost vjere u ljepotu stvoriteljeva čina i življenja one ljubavi koja nas potiče da idemo uvijek naprijed... Kristovom milošću“. Nadamo se da će važnost ovogodišnje pastoralne teme za našu Porečku i Pulsku biskupiju prepoznati sve naše zajednice i svi članovi naše biskupijske obitelji.

U pastoralni plan za 2021 i 2022 godinu želimo unijeti i neke veoma važne teme koje su predložene na planu opće Crkve. Već ovoga listopada u sveopćoj Crkvi započeo je sinodalni hod koji bi trebao dovesti do biskupske sinode 2023. godine. Po preporuci Svetog Oca pape Franje, sinoda biskupa održava se pod naslovom „Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje“. I naša biskupija se odazvala njegovom pozivu i upriličila svečani početak sinode na planu biskupije molitvom i euharistijskim slavljem 16. listopada 2021. godine u porečkoj katedrali. Cilj je tog dijela, kako nalaže Sveti Otac: „savjetovanje s Božjim narodom kako bi se sinodalni proces ostvario slušajući sve krštene.“

Dana 8. prosinca 2020. godine apostolskim pismom Pape Franje „*Patris Corde*“ u povodu 150 obljetnice proglašenja Sv. Josipa zaštitnikom sveopće Crkve, proglašena je i godina Sv. Josipa. Godina završava 8. prosinca 2021. i bilo bi korisno da se diljem i naše biskupije prigodnim sadržajem i molitvom obilježi ova godina.

Na planu opće Crkve motupropriem „*Aperuit illis*“ uvedena je i Nedjelja Riječi Božje koja bi se trebala održavati u cijeloj Crkvi 3. nedjelje kroz godinu. U sljedećoj godini je to 23. siječnja. Valjalo bi tu prigodu iskoristiti kako bismo potaknuli sve naše vjernike da pridaju veću važnost čitanju i promišljajnu Božje Riječi. To može biti prigoda da i obnovimo po našim župama zajednice, biblijske skupine koje će poticati taj važni element poslanja Crkve.

Ove godine je Sveti Otac papa proglasio i svjetski dan djedova, baka i starijih osoba sa željom da se svake godine taj dan obilježi 4. nedjelje u mjesecu srpnju, tj. najbliže blagdanu svetih Joakima i Ane roditelja BDM. Sljedeće godine je to 24. srpnja. Svjesni smo važnosti tog Papinog prijedloga. Tim više što znamo kolika je u svim našim župama važna prisutnost starijih osoba i kako treba uvažavati Papine riječi da: „Duh Sveti i danas kod starijih ljudi potiče mudre misli i djela, njihov je glas dragocjen, jer pjeva hvalu Bogu i čuva korijene naroda“.

1. Prijedlozi pastoralnih aktivnosti na biskupijskoj razini

Okvirna tema biskupijskih susreta svećenika svakako će biti sakrament vjenčanja, brak i obitelj. Teme o kojima bi valjalo razmišljati bi mogle biti:

- Utemeljenje braka i obitelji u Bibliji
- Sakramentalni vid ženidbe
- Moralni vid ženidbe
- Pravni vid ženidbe
- Crkvena ženidba ili Slobodne veze – Znak vjere ili Novo poganstvo?
- Mogućnosti pastoralnog rada sa već vjenčanim mladim bračnim parovima
- Pastoralna briga Crkve za brakove i zajednice koji nisu sklopili crkveni brak

Prijedlog datuma susreta:

20. studeni 2021. (plenum svećenika)

21. veljače 2022.

16. svibnja 2022.

19. rujna 2022.

17. listopada 2022.

2. Na biskupijskom planu svakako bi bilo korisno organizirati susret za sve koji sudjeluju u tečajevima pripreme za ženidbu. To bi bila prilika da se ponovno definiraju i odrede najvažnije teme, a ujedno i mogućnost da se tečajevi na području cijele biskupije tematski ujednače.

3. Vijeće za mlade, ako to prilike budu dozvoljavale mogli bi svoje susrete iskoristiti da se na adekvatan i primjeren način mladima progovori o važnosti ženidbe. Teme mogu biti:

Živjeti vjeru znači prihvatiti odgovornost braka i bračnog života.

Crkvena ženidba – znak vjere. Slobodne veze - novo poganstvo

Svjedočiti vjeru znači stvoriti obitelj i prihvatiti odgovornost za svoj život i život svoje obitelji.

4. Vijeće za obitelj sukladno temi ove pastoralne godine moglo bi progovoriti obiteljima o važnosti odgoja djece i mladih kako bi bili spremni prihvatiti na sebe odgovornost života. Danas je to i te kako važno kada svjedočimo primjerima da roditelji koji put i u dobroj namjeri djecu vežu i previše na sebe, a kao posljedica toga može biti da mladi nisu samostalni, niti dovoljno zreli niti odgovorni za izgradnju svoga budućeg života. Radi toga roditelji moraju biti svojoj djeci podrška i ohrabrenje kako bi bili spremni stvoriti vlastitu obitelj, a time i graditi vlastitu budućnost.

5. Veoma važnu ulogu poglavito u daljnjoj pripremi za ženidbu mogu imati vjeroučitelji posebno u srednjim školama. Vjeronauk je jedini školski predmet u kojem se govori o sakramentu vjenčanja i važnosti braka. Katehetski ured naše biskupije sigurno će nastojati okupiti vjeroučitelje kako bi ta njihova zadaća i poslanje bilo što korisnije za mlade koji su im povjereni kako bi o ovoj važnoj temi mladima mogli progovoriti na najadekvatniji i njima prihvatljiv način.

6. Nadamo se da ćemo i korizmeno vrijeme moći iskoristiti za razne duhovne sadržaje, da će to biti prigoda za duhovne obnove svih vjernika, posebno onih koji nastoje služiti svojoj župnoj zajednici. To su pjevači, članovi župnih vijeća, vjeroučitelji, župni animatori, čitači i djelatnici župnih Caritasa. Vjerujem da ćemo i mi svećenici, redovnici i redovnice ovo sveto vrijeme posebno posvetiti molitvi i razmišljanju o važnost

sakramenata ženidbe za zajednice kojima služimo. Dana 27. ožujka 2022. na IV korizmenu nedjelju u sklopu korizmenog hodočašća u pulsku katedralu obilježiti će se završetak biskupske pred-sinode za našu biskupiju.

7. Sukladno mogućnostima održati će se i duhovna obnova za svećenike početkom Korizme 7. ožujka 2022. Dan posvećenja svećenika Presvetom Srcu Isusovu slavi se 24. lipnja 2022. Duhovne vježbe za svećenike održati će se 11. 12 i 13. srpnja u Pazinskom kolegiju.

8. I u ovoj pastoralnoj godini nadamo se slavljinama đakonskog i svećeničkog ređenja. Đakonsko ređenje trebalo bi se održati 27. studenog 2021. u pulskoj katedrali, a svećeničko 11. lipnja 2022. također u pulskoj katedrali.

9. Dani i u ovoj godini koji su vezani uz Bl. Miroslava Bulešića kao što su 13. svibnja, njegov rođendan, 24. kolovoza, dan njegove mučeničke smrti i obljetnica beatifikacije, 28. rujna, mogu biti prigoda da upravo njega kao mladog svećenika možemo našim mladima predstaviti kao uzor odgovornosti i dosljednosti u življenju svoje vjere.

10. Bilo bi također korisno da cijela naša biskupijska zajednica obilježi 11. rujna 2022. godine kao 76. obljetnicu mučeničke smrti Bl. Francesca Bonifacia. To može biti prigoda da se cijela naša mjesna Crkva još bolje upozna s mladim svećenikom koji je izgubio svoj život samo zato jer je bio kršćanin, vjernik i svećenik koji je vjerno i savjesno vršio svoju svećeničku službu.

11. Dana 24. veljače 2022. godine navršava se 20 od tragične smrti mons. Antuna Heka. Ta obljetnica će se svakako obilježiti u Pazinskom kolegiju ali i u cijeloj našoj biskupiji.

12. I ove godine će naša biskupija nastojati što dostojnije obilježiti svoje zaštitnike 3. srpnja 2022. Sv. Tomu zaštitnika Pulske biskupije i 21. studenog 2022. Sv. Maura zaštitnika porečke biskupije.

13. Uobičajeno hodočašće na Trsat uoči blagdana Male Gospe održati će se 3. rujna 2022. godine.

Prijedlozi pastoralnih aktivnosti na dekanatskoj razini

1. I ove godine bi važnu ulogu u ostvarivanju pastoralnog plana trebali imati dekanati. Stoga posebnu važnost imaju mjesečni susreti svećenika u dekanatima, rekolekcije. Svrha tih susreta je duhovni rast svećenika i redovnika koji u dekanatu djeluju, ali i izgradnja zajedništva poglavito radi kvalitetnijeg pastoralnog djelovanja.

2. U prvom duhovnom djelu mjesečnih susreta ove godine moglo bi se razmišljati na temi braka i obitelji koristeći se porukama i mislima pape Benedikta XVI. i pape Franje. U djelu rekolekcije u kojima se promišlja o pastoralnim temama ove godine bi teme mogle biti vezane uz pastoralni plan. Teme bi mogle biti:

- Bliža priprema zaručnika za vjenčanje (Kako što bolje organizirati i održavati tečajevе za brak u dekanatu).
- Neposredna priprema zaručnika za vjenčanje (Susret zaručnika sa župnikom).
- Duhovna priprema za slavlje vjenčanja.
- Primjerena organizacija samog slavlja vjenčanja (mjesto vjenčanja, vjenčatelj...).
- Postupak za ženidbu, navještaj ženidbe, obavijest o sklopljenoj ženidbi, obveze prema matičnom uredu (sve to može značajno koristiti svima, a posebno mladim svećenicima u pripravi zaručnika za vjenčanje).
- Valjanost ženidbe, zapreke, zabrane, ...

Predloženi datumi rekolekcija:

- 8. studeni 2021.
- 6. prosinca 2021.
- 7. veljače 2022.
- 7. ožujka 2022.
- 2. svibnja 2022.
- 6. lipnja 2022.
- 5. rujna 2022.
- 3. listopada 2022.

3. I na planu dekanata bi bilo dobro ako nam okolnosti budu dozvoljavale organizirati predavanja ili tribine na temu odgoja djece i mladih za život i izgradnju budućeg obiteljskog života. (Važnost crkvene ženidbe kao znak vjere, opasnost slobodnih veza, prihvaćanje odgovornosti za brak i obitelj)

4. Veoma je važna suradnja i komunikacija među svećenicima u dekanatu kako bi se izašlo u susret svima koji žele sklopiti brak i pomoglo im se da u okvirima kanonskoga prava sklope valjanu ženidbu.

Prijedlozi pastoralnih aktivnosti na župnoj razini

1. Veoma je važan susret sa zaručnicima u neposrednoj pripremi vjenčanja na župnoj razini. Župnicima je to prigoda da susretljivošću i poštovanjem prihvate zaručnike. To je možda jedini susret s njima, ali upravo radi toga treba učiniti sve da to bude i početak njihove povezanosti s Crkvom i župnom zajednicom. To je prigoda da zahvaljujući našoj otvorenosti i razumijevanju shvate kako su došli u zajednicu krštenih kamo i pripadaju, da svojim vjenčanjem obogaćuju i oplemenjuju župnu zajednicu i sredinu u kojoj žive.

2. Susreti s roditeljima prvopričesnika i krizmanika mogu također biti dobra prilika da se i njihove roditelje potakne na sklapanje crkvenoga braka, ukoliko to nisu učinili, a crkveno pravo im to dopušta. Možda im je potreban i naš poticaj kako bi svojoj djeci mogli biti primjer vjere i kako bi i oni primajući sakramente ispunjavali dostojno svoje roditeljsko poslanje. Ujedno je to prigoda da se i one koji žele kumovati potakne na sklapanje sakramenta ženidbe jer jedino tako mogu ispuniti očekivanja radi kojih su i odabrani, mogu biti uzor i poticaj u življenju vjere.

3. U pripremi odraslih za primanje sakramenata kršćanske inicijacije bilo bi također važno istaknuti važnost crkvenog braka u kojem se ogleda ozbiljnost kršćanskoga života.

4. Radi svega toga valja paziti da nikoga tko dođe na naša vrata olako ne odbijamo već da učinimo sve što je u našoj moći i sve što Crkva dopušta da milost sakramenta ženidbe jača ljubav i zajedništvo onih koji svoju ljubav žele potvrditi pred oltarom, pred Bogom.

Svjesni smo da je sakrament ženidbe i sklapanja braka u stanovitoj krizi ne samo na ovim našim prostorima nego i puno šire. Možda izgleda da ovim pastoralnim planom nećemo puno postići, ali smo ipak pozvani svatko od nas, počevši od svećenika, a onda i od svih vjernika pitati se: Što ja mogu učiniti da sakrament vjenčanja svakako postane prepoznatljiv kao neprocjenjiva vrijednost i za život Crkve i za dostojan život društva u kojem živimo? Mi svećenici možda možemo doprinijeti svojim strpljenjem, razumijevanjem i poštovanjem. Svi vi poštovani vjernici primjerom vlastitog života življenja vjere u svojoj obitelji. Ako smo to spremni učiniti onda s pravom vjerujemo da će Bog svojom milošću ispuniti naša očekivanja i više nego što se i sami nadamo.

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Vlč. Mauro Boccadoro razrješuje se službe župnog vikara u župama Sv. Servula u Bujama, Sv. Jurja mučenika u Tribanu, Sv. Jurja mučenika u Zrenju i Sv. Mihovila arkandela u Šterni te se imenuje suradnikom u odgoju u Pazinskom kolegiju te župnim vikarom župa Sv. Vida i drugova mučenika u Gračišću, Gospe od Zdravlja u Grdoselu, Rođenja BDM u Zarečju i Sv. Mohora i Fortunata u Lindaru.

Vlč. Boško Čatlak razrješuje se službe župnog vikara u župama Sv. Andrije apostola u Rapcu, Rođenja BDM Labin Gornji, Sv. Barbare djevice i mučenice u Raši, Presvetog Trojstva u Svetoj Nedelji, Sv. Martina u Svetom Martinu i Sv. Ivana i Pavla u Šumberu te se imenuje župnim vikarom župe Uznesenja BDM u Poreču.

Vlč. Janez Barborič razrješuje se službe župnog vikara u župi Uznesenja BDM u Poreču te se imenuje župnim vikarom župa Rođenja BDM Labin Gornji, Sv. Barbare djevice imučenice u Raši, Sv. Andrije apostola u Rapcu, Presvetog Trojstva u Svetoj Nedelji, Sv. Martina u Svetom Martinu i Sv. Ivana i Pavla u Šumberu.

Vlč. Rafael Villergas Castano, mladomisnik imenuje se župnim vikarom župa Sv. Servula mučenika u Bujama, Sv. Jurja mučenika u Tribanu, Sv. Jurja mučenika u Zrenju i Sv. Mihovila arkandela u Šterni.

Vlč. Stipe Breko, mladomisnik imenuje se župnim vikarom župa Rođenja BDM Labin Gornji, Sv. Barbare djevice i mučenice u Raši, Sv. Andrije apostola u Rapcu, Presvetog Trojstva u Svetoj Nedelji, Sv. Martina u Svetom Martinu i Sv. Ivana i Pavla u Šumberu.

Vlč. Jurica Vekić, mladomisnik imenuje se župnim vikarom župa Sv. Pelagija mučenika u Novigradu i Sv. Ivana Krstitelja u Dajli.

Vlč. Mateus Babinski De Almeida, mladomisnik imenuje se župnim vikarom župa sv. Nikole biskupa u Pazinu, sv. Martina biskupa u Bermu i sv. Šimuna i Jude apostola u Tinjanu. Vlč. Ivan Mlikota razrješuje se službe župnika župe Sv. Martina biskupa u Svetom Lovreču Pazenatičkom.

Vlč. Bartosz Pawlik razrješuje se službe župnog vikara župa sv. Nikole biskupa u Pazinu, sv. Martina biskupa u Bermu i sv. Šimuna i Jude apostola u Tinjanu, te se imenuje upraviteljem župa sv. Martina biskupa u Svetom Lovreču Pazenatičkom i sv. Ivana i Pavla mučenika u Žbandaju.

Vlč. Ivan Kramar razrješuje se službe župnika župe sv. Ivana i Pavla mučenika u Žbandaju.

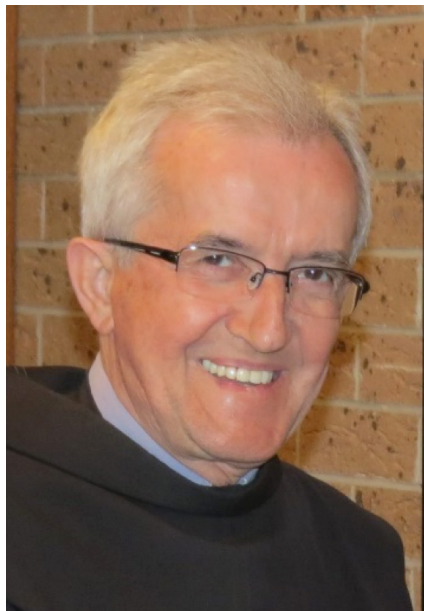
Vlč. o. Josip Šoštarčić dolazi u Franjevački samostan u Pazin s ovlašću propovijedanja i ispovijedanja u Porečkoj i Pulskoj biskupiji, nakon odlaska vlč. o. Josipa Vlašića, vlč. o. Darka Teperta i fra Marinka Klaića.

Vlč. o. Matija Koren imenuje se župnikom župe sv. Antuna opata u Rovinjskom Selu.

Vlč. Benjamin Petrović je 21. rujna 2021. godine inkardiniran u Porečku i Pulsku biskupiju.

In memoriam

FRA MARIJAN GLAMOČAK

Fra Marijan Glamočak, član Franjevačkog samostana u Rovinju i župnik Župe sv. Antuna opata u Rovinjskom Selu, preminuo je u Rovinju u subotu 10. srpnja, u 75. godini života, 57. redovništva i 49. svećeništva, izvijestila je Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda.

Fra Marijan Glamočak rođen je 23. studenoga 1946. u Župi Rođenja Blažene Djevice Marije u Priluci – Ljubunčić (Livno) u Bosni i Hercegovini, od oca Jakova i majke Matije rođ. Šeremet.

Nakon djetinjstva i osnovne škole u Vukovaru stupio je u Franjevačko sjemenište u Zagrebu. U novicijat Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda ušao je 15. kolovoza 1964. u Cerniku. Nakon godine novicijata, 16. kolovoza 1965. položio je prve redovničke zavjete. Studij teologije započeo je u Zagrebu, a završio ga je u Innsbrucku.

Svećane redovničke zavjete položio je 7. ožujka 1971. u Zagrebu, gdje je 8. srpnja 1973. zaređen za svećenika.

Nakon ređenja, godinu dana svećeničku službu obnašao je u Samostanu sv. Franje u Zagrebu, a zatim je u Njemačkoj u Herxheimu bio vjeroučitelj i dušobrižnik za njemačku mladež. Potom je u njemačkim

župama, Schamberg-Sulgenu bio župni vikar, u Freudenstadtu župnik i u Bietigheim-Bissingenu župni upravitelj.

Nakon toga, 1985. – 1993. u Australiji u Sydneyju u Hrvatskom katoličkom centru Summer Hill bio je kapelan hrvatskih iseljenika. Župnik Župe sv. Jurja u Rijeci na Trsatu bio je od 1993. – 1996. Od 1996. – 2011. vratio se u Sydney gdje je bio voditelj Hrvatskog katoličkog centra u St. John's Parku. Godine 2011. vratio se u Hrvatsku. Namješten je u samostanu u Samoboru kao isповjednik, a potom u Slavenskom Brodu kao vikar i ekonom samostana. Od 2014. do 2017. u Samostanu i Župi sv. Filipa i Jakova u Vukovaru bio je vikar i ekonom samostana te župni vikar. Od 2017. bio je u Samostanu sv. Franje u Rovinju, gdje je bio župni vikar te od 2020. župnik Župe sv. Antuna opata u Rovinjskom Selu.

Oproštaj od pok. fra Marijana Glamočaka bio je u samostanskoj crkvi svetog Franje Asiškog u Rovinju, u ponedjeljak, 12. srpnja, a sprovod u Vukovaru, 14. srpnja 2021. godine.

IV.
VAŽNIJI DOGAĐAJI I VIJESTI IZ ŽIVOTA
BISKUPIJE

PROSLAVA SVETOG TOME APOSTOLA, ZAŠTITNIKA PULSKE BISKUPIJE I GRADA PULE

Pula, 3. srpnja 2021.

Svetkovina sv. Tome apostola, zaštitnika Pulske biskupije i grada Pule proslavljena je svečanim misnim slavljem u pulskoj katedrali u subotu 3. srpnja 2021. godine. Svečano koncelebrirano misno slavlje predvodio je apostolski upravitelj Porečke i Pulske biskupije mons. Dražen Kutleša, uz koncelebraciju biskupa u miru Ivana Milovana i dvadesetak svećenika te uz asistenciju bogoslova iz pulskog Biskupijskog misijskog sjemeništa „Redemptoris Mater“.

Na početku je uvodni pozdrav i riječi dobrodošlice svima okupljenima izrekao katedralni župnik vlč. Rikard Lekaj. Uputio je dobrodošlicu biskupima, svećenicima, redovnicama i svim vjernicima laicima, te svima koji su misu slušali putem prijenosa na HRT Radio Puli. Misi su nazočili predstavnici Grada Pule na čelu s gradonačelnikom Filipom Zoričićem, načelnik Policijske uprave istarske Božo Kirin, načelnik Policijske postaje Pula Vjekoslav Vukšić, glavna tajnica sveučilišta u Puli Vesna Mijatović i v. d. ravnatelj Gimnazije Pula Nikola Vujačić. Osobito srdačan pozdrav uz zahvalu na dolasku vlč. Lekaj je uputio glavnom imamu Medžlisa Islamske zajednice u Puli, efendiji Esadu Jukanu.

„Danas, o njegovoj svetkovini želim s vama, razmišljati o sv. Tomi, čovjeku kojega su prozvali da je nevjeran jer nije vjerovao ono što je trebao vjerovati, jer je trebao vjerovati ono što su mu drugi rekli. Kao i svaki čovjek, tako i sv. Toma ima svojih pozitivnih i negativnih strana“, rekao je mons. Kutleša na početku homilije. „Pogledamo li njegove negativne strane primijetiti ćemo da je bio vrlo pesimističan. Kada je doznao da je Isus ubijen i da ga nema, Toma je odmah u sebi rekao ‘Upravo je to ono što sam očekivao, sve je propalo, nema više ništa, što učiniti nego otići.’ I mi u svome životu kada pogledamo svoje osobne probleme, probleme obitelji i društva, koliko puta poželimo otići, napustiti i biti sami i nekako nas nadvlada taj pesimizam jer ne vidimo pozitivnih strana“, napomenuo je mons. Kutleša. „Iz te greške redovito se odlazi u drugu pogrešku koju je napravio sv. Toma, napustio je svoju zajednicu i otišao u samoću, pobjegao je. Obično u takvim situacijama čovjek se povuče u svoju samoću, u depresiju i razmišlja o onim negativnim stvarima. No upravo zajednica, obitelj je ta koja će čovjeku pomoći kada dođu teški trenutci. No, i mi, kao i sveti Toma, činimo pogrešku izolirajući se od društva, a to samo povećava pesimizam. Nemojmo učiniti tu pogrešku“,

pozvao je nadbiskup, „ako vidimo da imamo problema, potrebno je obratiti se drugim ljudima, zajednici, Crkvi, gdje ćemo pronaći utjehu.“ Spomenuo je u tom kontekstu i običaj prethodnih generacija koje su posjećivale obitelji u kojoj je netko preminuo, upravo kako bi iskazali utjehu i blizinu obitelji pokojnika.

Govoreći i sv. Tomi nadbiskup je nadalje naglasio kako je on bio iskren, kada nešto ne zna, on pita, ne stidi se svoga neznanja. Zahvaljujući njegovu pitanju Isus je izgovorio riječi koje su svim vjernicima putokaz, „Ja sam Put, Istina i Život.“ Mons. Kutleša je rekao da je veličina čovjeka u tome da i sam sebi prizna kada nešto ne zna, pa tako i u pitanju vjere, „kada čovjek shvati da je grešnik i da se treba obratiti to je velika stvar“. Velika je opasnost mentaliteta današnjega vremena ne shvaćanje razlike između dobra i zla, prikazivanje grijeha kao nečeg normalnog, „a upravo u neprepoznavanju grijeha leže mnoge opasnosti“, naglasio je nadbiskup te nastavio: „molimo sv. Tomu da nam da snage da shvatimo ono što ne znamo i da znamo to popraviti i krenuti u avanturu vjere.“ Napomenuo je dalje citat da „čovjek najdalje vidi u tami“, pojašnjajući da samo noću vidimo zvijezde koje su svjetlosne godine daleko. U tami noći čovjek može daleko više stvari spoznati nego u svjetlosti kada se mnoge druge stvari nameću. „Molimo sv. Tomu da nam udijeli da možemo gledati daleko i da možemo vidjeti ono što ne možemo očima vidjeti, iza materijalnih stvari počinje duhovni svijet koji čovjek može shvatiti samo vjerom, a to jedar koji ne možemo shvatiti razumom, već se to prihvaća srcem.“

Biskup je nadalje istaknuo kako je sv. Toma vrlo odan, „kada je vidio što je Istina i što je realno, on u potpunosti prihvaća ono što je prihvatio, i na kraju i sam svoj život je dao radi Isusa Krista, poginuvši mučeničkom smrću“. I mi smo pozvani u životu sve propitivati, ali zadržati ono što je dobro. Kada shvatimo što je bit vjere, onda to trebamo slijediti do kraja. „I u obitelji trebamo biti dosljedni, i vjerni obećanjima koje jedni drugima dajemo, jer dolazi do problema kada kršimo obećanja ili ponestane povjerenja“, rekao je nadbiskup, te nastavio: „ono što je Isus poručio sv. Tomi poručuje i nama danas, ‘Ne budi nevjeran nego vjeran.’ Budi vjeran onome što si prihvatio u svome životu, ulogu majke, oca, svećenika, liječnika, vrši ono što ti je povjereno i nastoj u tome biti najbolji, a tako i u pitanju vjere. Trebaš biti dosljedan, uzor, ne toliko riječima koliko postupcima prema drugim ljudima“.

„I na kraju Isus kaže, ‘Ne budi nevjeran, nego budi vjeran’“, rekao je nadbiskup. „Pogledamo li vidimo da je temelj cijelog našeg življenja vjera, mi vjerujemo većinu stvari koje nismo dokazali, vjerujemo sve ono što učimo u znanosti, gdje god dođemo vjerujemo ljudima, vjerujemo roditeljima, partnerima. Usmjereni smo na vjeru. Kako trebamo vjerovati Bogu, trebamo zadobiti i povjerenje od ljudi, ljudima moramo dokazati da smo mi ljudi od povjerenja. Budemo li svi poštteni, budemo li davali povjerenje drugima i ne dopustili da drugi izgube povjerenje u nas, tada se društvo mijenja i sve se postavlja na svoje mjesto.“

Neka nam sveti Toma u svemu tome bude uzor, kako biti u životu dosljedan.“, zaključio je propovjednik. Nadbiskup je, kako je to uobičajeno na sve veće svetkovine, na kraju homilije uputio i kraće promišljanje na talijanskom jeziku. Misu su glazbeno animirali združeni crkveni zborovi pulskih župa, pod ravnanjem Vilme Grazie Žmak te uz orguljsku pratnju Paole Batel.

Nakon misnog slavlja na središnjem gradskom trgu Forumu održan je koncert duhovne glazbe Klape „Sveti Juraj HRM“, a nakon toga su nastupili grupa Sergio Rekreativo i Tedi Grubica, s pjesmama Olivera Dragojevića, inače počasnog građanina Pule.

Pulska biskupija i Grad Pula svetkovinu svog nebeskog zaštitnika sv. Tome apostola proslavili su četverodnevnom duhovnim događanjima, od srijede, 30. lipnja do same svetkovine, u subotu, 3. srpnja. Od 30. lipnja do 2. srpnja u pulskoj je katedrali održana trodnevna duhovna priprava koju su predvodila dva dekana Pulske biskupije te jedan kanonik pulskog Stolnog kaptola sv. Tome apostola. Prvoga dana trodnevnice misu je predvodio preč. Ilija Jakovljević, dekan Vodnjanskog dekanata, a drugoga dana preč. Mirko Vukšić, dekan Labinskog dekanata. Trećega dana je prije mise bila svečana pjevana Prva večernja, a misu je predvodio preč. Marijan Kancijanić, kanonik pulskog Stolnog kaptola sv. Tome apostola.

UZNESENJE MARIJINO NA NEBO

Propovijed mons. Dražena Kutleše, nadbiskupa Vižinada - Božje Polje, 15. kolovoza 2021.

Draga braćo i sestre, dragi hodočasnici i gledatelji HRT!

Srdačno pozdravljam sve vas hodočasnike iz različitih krajeva i vas drage štovatelje Majke Božje. Radujem se što nas je Providnost Božja blagoslovila ovim duhovnim susretom na ovom svetom hodočastičkom mjestu. Stoga, puni zahvalnosti za taj blagoslov ponizno sudjelujemo u euharistijskom slavlju na svetkovinu, kojom obilježavamo Uznesenje Blažene Djevice Marije, tijelom i dušom, na nebo.

Okupili smo se danas ovdje na Božjem Polju da kao zajednica, kao vjernici, iskažemo poštovanje prema našoj nebeskoj Majci Mariji, da je još jednom zamolimo da nas zagovara, da se za nas moli i da nam bude pomoć na našem životnom putu.

1. Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo ili Velika Gospa jedan je od najvažnijih blagdana i jedan od najstarijih blagdana Majke Božje. Vjerujemo da je Marija „pošto je dovršila tijekom zemaljskog života, tijelom i dušom bila uznesena u nebesku slavu; Gospodin ju je pak uzvisio kao kraljicu svijeta, da bude potpunije suobličena sa svojim Sinom“ (KKC, 966). To je slavlje Marijinog potpunog oslobođenja od smrti i propadanja što su posljedice istočnoga grijeha.

To je također sjećanje na dan kada je Crkva službeno priznala stoljetno vjerovanje kršćana o Uznesenju njihove Nebeske Majke na nebo.

Naime, Uznesenje Marijino se isprva slavilo u jeruzalemskoj Crkvi kao blagdan Usnuća Marijina a od 8. stoljeća poprima današnji naziv. Papa Pio XII. je 1. studenoga 1950. službeno proglasio Uznesenje BDM na nebo dogmom katoličke vjere navodeći da je „*Bezgrešna Bogorodica uvijek djeвица Marija, završivši put zemaljskog života, bila tijelom i dušom uznesena u Nebesku slavu.*“

2. Možemo se zapitati na čemu Crkva temelji svoje uvjerenje o Marijinu uznesenju, iako je svjesna da ga ne može dokazati niti provjeriti prema principima egzaktnih znanosti. Odgovor na to pitanje otkriva svu slabost i ranjivost današnjeg čovjeka u njegovoj otuđenosti od vlastite biti i poziva, u razdvajanju vjere od razuma. Osjećaji i doživljaji koje su vjernici od prvih stoljeća izražavali prema Majci Božjoj obdarili su ih dubokim uvidima u stvarnost koja nadilazi granice ljudskog opažanja. Nije slučajno da sama evanđelja ne donose detalje o Marijinu rođenju, djetinjstvu i smrti. Donose bitno u Isusovim riječima s križa upućenima svakom od nas: „*Evo ti majke*“. Privrženost djeteta

i povjerenje prema majci ne temelje se na njegovoj intelektualnoj spoznaji o ženi koja ga je nosila i rodila točno određenog dana, o njezinu porijeklu ili zanimanju, o njezinu karakteru. A upravo ta privrženost hranjena majčinskom nježnom ljubavlju daje djetetu rasti i napredovati. Marija je majka svakog vjernika i ako hoćete majka vjere kojoj je stalo da svoju djecu zaštiti u njihovoj ranjivosti i izloženosti životu lišenom tih dubokih veza koje prethode svim razumskim spoznajama. Zato i ovdje vjernički osjećaj prethodi dogmatskoj definiciji i daje sigurnost koja čini suvišnim svaki empirijski dokaz, a ta je sigurnost pak u službi čovjekova potpuna ostvarenja i blaženstva.

Tako se dogmu o Marijinu uznesenju na nebo, koja je prvotno plod vjerničke privrženosti Majci može promatrati i kao poziv svakom vjerniku da se, promatrajući njezin lik, vrati samome sebi i odvaži na avanturu vjere koja pomiče granice ljudske spoznaje, daje čovjeku duhovno zdravlje i štiti njegov zdrav razum. Drugim riječima, može ju se promatrati kao obranu povjerenja u ljudski zdrav razum, doživljaj nasuprot puke inteligencije, poniznost nasuprot oholosti, pravednost usavršenu ljubavlju nasuprot pukog legalizma. O svemu tome na jezgrovit i svečan način govori Marijina zahvalna molitva, njezin „Veliča“ koji smo slušali u današnjem evanđelju i koji se svaku večer ponavlja u službenoj molitvi Crkve.

3. Veliča duša moja Gospodina, što pogleda na neznatnost službenice svoje. Marija nas poziva očima vjere promatrati Božja djela u svom životu. Sve što čini Bog veliko je i djelo je njegove ljubavi. Ili: sve što je veliko i vrijedno u našem životu, djelo je Božje. Marija je u vlastitim očima nezatna, bezvrijedna, malena, nedostojna. No, osjeća da je Bog upravo zbog toga pogledao na nju. Zbog toga slavi njega a ne svoju sposobnost ili zasluge. U logici Božjeg spasenjskog djelovanja uopće nije moguće da oni koji sami sebe drže vrijednima, velikima, odabranima ili sposobnima budu nositelji obnove, izvršitelji njegova plana. Police knjižara su krcate priručnicima o samopomoći koji obiluju raznim psihologijama i filozofijama koje nude brza rješenja našim nesavršenostima, manjku samopouzdanja, ranama iz prošlosti, ukratko priručnicima koji hrane krivu percepciju i krivu perspektivu čovjekova duha i duše. Jedina ispravna perspektiva je Marijina: čovjek samo svojom nezatnošću privlači Božju pozornost i prisutnost na pozornici ovoga svijeta. Jednako tako, svako okrivljivanje Boga za zlo u svijetu u suprotnosti je s tom Marijinom perspektivom i odraz je ljudske umišljenosti, njegova rivalstva s Bogom. Nisu li zla koja upravo pogađaju čovjeka i naš planet odraz čovjekova umišljenog suparništva s Bogom, a ne njegova kazna? I još ga krivimo za to.

4. Rasprši oholice umišljene. Silne zbací s prijestolja a uzvisi nezatne. Marija je svjesna da je Božjom intervencijom u njezin život poražena svaka oholost, svaka umišljena veličina. Oholost je umišljena i zbog toga slijepa, nema veze s realnošću ljudskog položaja ni odnosâ. Inteligencija bez svjetla vjere ograničena je i nije u stanju povezivati stvari i odnose, dokučiti prave uzroke i krajnje posljedice. Zbog toga nam se događaju mnogi paradoksi poput onoga da najveći umovi današnjice, oslonjeni samo na empirijske podatke, mogu detektirati pojave i stanja, ali redovito ne nude prava rješenja bilo da je riječ o politici, ekonomiji, medicini ili ekologiji. Nismo li danas na mnogim područjima dovedeni u situaciju koja se očito protivi zdravu razumu, osjećaju za dobro, istinito i lijepo, na korist raznih nametnutih ideologija, ili pak zamračenih znanstvenih uvida. Njihovi tvorcí, nemaju rješenja za konačne posljedice, niti su ih u stanju predvidjeti. Kao što je oholost slijepa i zlo je slijepo. Stoga ono nema zadnju riječ. Nerazborito je, ne zbog nedostatka inteligencije, već zbog lišenosti zdrava razuma i duhovne sljepoće.

Dosta puta u povijesti Crkva je bila ona koja je branila elementarnu istinu i razum. Ili, kako dobro reče jedan od naših suvremenika: „Kada bjesne demoni ideologija, tada – paradoksalno - vjera preuzima ulogu braniteljice razuma. (...) Ne može se vječno živjeti protiv razuma, protiv naravi, protiv zapovijedi, kao što se ne može neprestano stajati na glavi. Na koncu treba stati na noge ili pasti“.

Čovjek i kada dosegne krajnje granice svoga genija, ostaje samo ograničeno stvorenje, podložno grijehu i smrti zbog svoje naravi a sposobno za vječnost samo po Božjoj milosti.

5. Gladne napuni dobrima a bogate otpusti prazne. Praznina bogatih i glad koja zaziva Božju prisutnost na zemlju realnosti su koje svatko od nas može posvjedočiti iz različitih životnih okolnosti. Povijesno je iskustvo iz različitih društava da razdoblja blagostanja donose slabljenje morala i vrlina, a da različite nevolje usmjeravaju čovjekov pogled prema nebu, glad za Bogom. Sv. Pavao je rekao da će se najradije hvaliti svojih slabostima, progonima, tjeskobama..., da se nastani u njemu snaga Kristova. Marija u Božjem pohođenju ne prepoznaje samo taženje vlastite gladi i žeđi za Bogom nego i činjenicu da utjelovljenje Sina Božjega kojega treba donijeti na svijet, donosi božanski zaokret logike koja vlada svijetom. Gladni će biti ti koji će se napuniti dobrima, a bogati će otići s onim s čime su i došli. Nije rečeno da će siromašni postat bogati a bogati siromašni već je naglasak na dobrima. Dobra koja Bog daje daleko nadilaze ljudske potrebe. Stvar je samo u tome da opijenost zemaljskim ne ostavlja mjesta za nebeska dobra. To

je opasnost u koju lako upadaju i bogati i siromašni, bogati svojom opijenošću dobrima koja posjeduju, a siromašni svojom čežnjom za njima. Na jednom će drugom mjestu Isus reći: „*blago ti je onamo gdje ti je srce*“. Srca Božjih siromaha su u Bogu i on ne prezire molitva njihovih.

6. Prihvati Izraela, slugu svoga, kako obećaća ocima našim: spomenuti se dobrote svoje prema Abrahamu i potomstvu njegovu do vijeka. U Mariji uznesenoj na nebo slavimo pobjedu Božje zamisli s čovjekom, početak i sliku konačnog savršenstva Crkve i svakog vjernika. Božja su obećanja stalna. Njegova prisutnost u svijetu je stalna i briga za ovaj svijet neizostavna. U svakom vremenu traži ljude na kojima će se spomenuti svoje dobrote, preko kojih će ispuniti svoja obećanja. I svatko od nas, ako poput Marije živi u vjeri pozvan je i smije promatrati kako se Božja dobrota utjelovljuje u svijetu i po njegovu životu. Potreban nam je zdrav vjernički ponos prožet ljubavlju prema drugima i prema svem stvorenom svijetu. Upravo usred podcjenjivanja, usred progona i ismijavanja vjernicima se nameće zadatak buditi nadu i slaviti ostvarenje Božjih obećanja. To nije lako i ne može biti ostvareno fanatičnom već poniznom i ljubavljju prožetom vjerom. Kao samaritanac koji vida rane nepoznata čovjeka kojeg su razbojnici ostavili ranjena, kršćanin je pozvan vidati rane svijeta, sagibati se nad njegovom bijedom i ljubiti do iscjeljenja.

7. Svetkovina Uznesenja BDM na nebo daje nam nekoliko bitnih poruka za naš uzorniji kršćanski život.

Marijino Uznesenje daje nam sigurnost i nadu u vlastito uskrsnuće i uznesenje na Nebo na dan Posljednjeg suda. To nam je znak da ćemo se jednog dana, po Božjoj milosti i našem dobrom životu, i mi pridružiti Blaženoj Majci u raj. Ona pokazuje put za sve Kristove vjernike koji slijede Marijinu vjernost i poslušnost volji Božjoj.

Marijino Uznesenje na nebo je nagrada za njezin svet život na zemlji. Ovaj nas blagdan poziva

na čistoću i svetost ne samo duše, već i tijela, jer će naša tijela biti proslavljena na dan našeg uskrsnuća.

Ovaj blagdan daje nam i poruku potpunog oslobođenja. Isus nam kaže: „tko god čini grijeh, rob je grijeha“ (Iv 8,33), a sveti Pavao nas podsjeća: „Za slobodu nas Krist oslobodi! Držite se dakle i ne dajte se ponovno u jaram ropstva!“ (Gal 5, 1). Tako nas Uznesenje potiče da radimo s Bogom kako bismo bili oslobođeni ropstva zla.

Konačno, nadahnjujuća je misao u trenucima kušnje i očaja prisjetiti se da imamo moćnu nebesku Majku, koja nas stalno zagovara pred svojim Sinom Isusom Kristom. Blagdan Marijina Uznesenja potiče nas da se ugledamo u njezinu požrtvovnu ljubav, njezinu ustrajnu vjeru i njezinu savršenu poslušnost.

Cari fratelli e sorelle,

la festa dell'Assunzione di Maria in anima e corpo al cielo porta con sé lo stesso messaggio di consolazione e soprattutto di speranza della Pasqua. *Questa festa ci spinge a sollevare lo sguardo verso il Cielo.* Non un cielo fatto di idee astratte, neppure un cielo immaginario, ma il cielo della vera realtà, che è Dio stesso: Dio è il cielo.

Noi dobbiamo in questa festa promettere di essere veri figli della Madonna cercando una vita di virtù, una vita di impegno, una vita di testimonianza. Noi domanderemo alla Madonna di capire il valore dell'umiltà, il valore della purezza, il valore della carità, soprattutto il valore di una tensione sempre più grande al Paradiso.

Stoga, na ovaj blagdan naše nebeske Majke, prinesimo žrtvu na oltar i molimo za njezinu posebnu brigu i brižnu zaštitu kojom nam pomaže voditi čišći i svetiji život.

Blažena Djevice Marijo na nebo uznesena, Kraljice neba i zemlje, moli za nas, za naše obitelji, za našu Domovinu i za cijeli svijet! Amen.

74. OBLJETNICA MUČENIČKE SMRTI BLAŽENOG MIROSLAVA BULEŠIĆA

Riječki nadbiskup koadjutor i apostolski upravitelj Dubrovačke biskupije Mate Uzinić predvodio je misu na 74. obljetnicu mučeničke smrti bl. Miroslava Bulešića u utorak 24. kolovoza 2021. u Svetvinčentu i održao homiliju koju prenosimo u cijelosti.

Blagdan bl. Miroslava Bulešića koji danas slavimo nadahnuo mi je tri riječi o kojima želim razmišljati i izvući neke poruke za nas i naš povijesni trenutak.

Prva riječ je sjećanje.

Blagdan bl. Miroslava Bulešića slavi se dan nakon obilježavanja Europskog dana sjećanja na žrtve totalitarnih i autoritarnih režima kojim se prisjećamo na 23. kolovoza 1939. godine kada su nacistička Njemačka i komunistički Sovjetski Savez potpisali Sporazum Molotov-Ribbentrop, javni pakt o nenapadanju i podijeli interesnih sfera u istočnoj Europi. Ovaj pakt jasno poručuje: Nacizam i komunizam su isti! Među totalitarnim sustavima nema razlike! Bl. Miroslav je započeo svoje svećeničko djelovanje u prvom, a završio ga mučeničkom smrću u drugom te je na svoj način bio žrtva i jednog i drugog totalitarnog sustava. Sjećanje na njega poziv je da sjetimo i svih drugih žrtava ovih sustava, poziv upućen napose onima koji umanjuju ili ne daju dovoljnu pozornost nacističkim, fašističkim, a u nas u zajedništvu s njima ustaškim i četničkim zločinima, kao i onima koji niječu i zidom šutnje prekrivaju komunističke zločine. Sjećanje je potrebno jer ono, kako kaže papa Franjo u *Fratelli tutti*, jamči i potiče izgradnju u kojoj će biti više pravde i bratstva, dodajući da se bez sjećanja nikad ne može ići naprijed, ne napredujemo bez cjelovitog i jasnog sjećanja. Ipak, važno je da to naše sjećanje ne bude selektivno i reduktivno. Ono, kako to na svoj način spominju i biskupi HBK o 50. obljetnici završetka Drugog svjetskog rata, dobiva na vjerodostojnosti kada smo spremni među zločincima prepoznati i članove vlastite zajednice, a među žrtvama i članove drugih zajednica. K tome, naše sjećanje treba uključiti osobito one koji su, kako piše papa Franjo, u zatrovanom i pokvarenom okruženju zadržali dostojanstvo i malim ili velikim gestama se opredijelili za solidarnost, oprostjenje i bratstvo. Među njima je, kako to osobito svjedoči njegov Duhovni dnevnik, i naš bl. Miroslav Bulešić.

Druga riječ je oprost.

Jedna od najpoznatijih rečenica bl. Miroslava Bulešića je rečenica: „Moja osveta je oprost“. Tu je rečenicu, kako Vam je poznato, napisao u svojoj duhovnoj oporuci 23. travnja 1945. nakon što je svom ljubljenom puku, kako ga on naziva, s ljubavlju uputio vrlo oštre pastirske opomene. Zašto je važno primi-

jetiti ovo povezivanje oprosta s vrlo jasnom opomenom? Zato što oprost ne znači prijeći preko svega kao da se ništa nije dogodilo. O tome vrlo lijepo, ali i snažno, piše papa Franjo također u enciklici *Fratelli tutti*. *Oprostiti ne znači zaboraviti. ... Ipak možemo oprostiti. ... Slobodno i iskreno opraštanje čudo je koje odražava neizmjernost Božjeg opraštanja. Ako je opraštanje slobodno, tada se može oprostiti i onima koji jedva da se kaju i nisu sposobni tražiti oprost. Oni koji istinski opraštaju ne zaboravljaju, ali se ni ne predaju onoj razornoj sili koja im je nanijela toliko zla. Prekidaju začarani krug; zaustavljaju napredovanje uništenja. Odlučuju da neće dopustiti da se društvom nastavlja širiti energija osvete koja će prije ili kasnije snaći i njih same.* Oprost je ono što čini razliku između žrtve i mučenika. Opraštajući svojim mučiteljima žrtva postaje martir, odnosno svjedok vjere. Ne može se, naime, biti kršćanin i svjedočiti vlastitu vjeru bez opraštanja, ako se iskreno Bogu, koji je Otac svih i daje da sunce njegovo izlazi nad zlima i nad dobrima (Mt 5,45), ne može reći: *Oče naš ... otpusti nama duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim...* Sam Isus iz Nazareta, kojega mi kršćani ispovijedamo kao Krista, na križu je oprostio svojim mučiteljima. Neka stoga i naša osveta – kao i ona bl. Miroslava – bude oprost.

I treća i posljednja riječ je nasljedovanje.

Nasljedovati Isusa znači usvojiti i živjeti logiku pšeničnog zrna koje samo umirući donosi rod. Bl. Miroslav Bulešić usvojio je i živio tu logiku do kraja: položivši svoj život kao Isusov nasljedovatelj i svjedok. Na Isusov poziv *Ako mi tko hoće služiti, neka ide za mnom*, odlučno je odgovorio svojim svećeničkim prikazanjem: *Moj Bože sav Ti se prikazujem, sav Ti se darujem: sav hoću da sam Tvoj sada i uvijek. Tebi hoću vjerno da služim.* Ni godinu dana nakon svećeničkog ređenja, kada su opasnosti prijetile sa svih strana, napisao je: *Ako me hoćeš k sebi, evo me pripravna. Svoj život Ti sasvim darujem za svoje stado.*

Mnogo je načina na koje mi kao kršćani možemo slijediti Krista na putu njegove logike umiranja pšeničnog zrna. Gubitak fizičkog života jedan je od njih, kao što je to bio slučaj sa bl. Miroslavom, a nažalost, svjedoci smo da takvih situacija ima i danas. Svi drugi načini su oni svakodnevnici, svakodnevne situacije u kojima trebamo pokazati da u našem životu ne vrijede pravila ovog svijeta, nego Isusova pravila,

pravila ljubavi koja služi. To je izazov s kojim se za života susreo i bl. Miroslav proživljavajući vlastite borbe, napasti i krize. Na jednom mjestu je napisao: *Još uvijek me smetaju napasti: protiv čistoće; još sam uvijek zaljubljen, barem donekle, u zemaljske stvari! A na drugom: Ja sam ipak još pun sebe. To me priječi puno u apostolatu. Daj mi milost da se sasvim prezrem, da budem prazan sebe, da se napunim Tebe.* Slično je, u nagovoru sjemeništarcima na temu očinstva i majčinstva, rekao da je *križ smrt (negativnostima u nama, smrt svemu onome što je naše, što je pokvareno,* dodajući kao objašnjenje misao sv. Pavla iz Poslanice Galaćanima (2, 20): *Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist...*

Danas kada se sjećamo mučeničke smrti koju je podnio, a zahvaljujući Duhovnom dnevniku koji nam je ostavio, blaženi nas Miroslav uči da nije po-

trebno fizički umrijeti da bismo nasljedovali Krista, niti je potrebno umrijeti na križu da bismo bili njegovi svjedoci – potrebno je umirati sebi kako bi Krist u nama zaživio. A što znači umrijeti sebi? Blaženi Miroslav kaže da to znači sebe prezreti, isprazniti se od sebe kako bi se napravilo mjesta za Krista, umrijeti svemu što je naše i što je pokvareno. Moguće je da nam te riječi zvuče preoštro ili da nam pak zvuče pomalo zastarjelo. Ali one su uvijek aktualne jer sažimlju u sebi bit kršćanstva – a to je poruka ljubavi.. Svaka osoba koja ljubi, sebi umire: mijenja se, pročišćava se, posvećuje svoj život, podnosi žrtvu, daruje sebe drugima i za druge. Kad ljubimo, u nama ljubi Krist koji je iz ljubavi prema nama umro na križu. Zato: *Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist...* Tome je stremio naš blaženi Miroslav. Neka on i nas zagovara da bismo i mi, svatko na svoj, sebi vlastiti način, tome stremili i dosegli taj ideal. Amen.

KATEHETSKI DAN POREČKE I PULSKE BISKUPIJE

Pazin, 26. kolovoza 2021.

U organizaciji Katehetskog ureda Porečke i Pulske biskupije u sportskoj dvorani Pazinskog kolegija održan je u četvrtak, 26. kolovoza, Katehetski dan, prigodom početka nove školske i vjeronaučne godine. Redoviti godišnji susret vjeroučitelja u osnovnim i srednjim školama s područja naše biskupije, odgojiteljica u vjeri, župnih animatora, redovnica i svećenika, okupio je 70-ak sudionika, a dočekao ih je predstojnik mr. Maksimilijan Buždon i tajnik Katehetskog ureda vlč. Sergije Jelenić.

Nakon zajedničke molitve i pozdrava predstojnika vlč. Buždona, predavanje na temu Izabrane teme iz kanonskog prava održao je mons. dr. Dražen Kutleša, nadbiskup koadjutor Splitsko-makarske nadbiskupije i apostolski upravitelj Porečke i Pulske biskupije. Govorio je o temi koja je aktualna zadnjih godina, a to je zaštita maloljetnika i ranjivih osoba. U svim izlaganju govorio je o primjenama kanonskih odredbi u slučaju prijave za kažnjivo djelo klerika protiv šeste Božje zapovjedi počinjeno s maloljetnikom (osoba koja je mlađa od osamnaest godina, a s maloljetnikom se izjednačava i punoljetna osoba koja ima smanjenu uporabu razuma), kako je žrtva u središtu brige ozdravljenja, kako ju vratiti u krilo Katoličke Crkve te o odgovornosti poglavara. No u pripremi su, na razini HBK i smjernice koje će se odnositi i na laike koji djeluju unutar Crkve. Predavač je uvodno citirao papu Franju iz govora o dostojanstvu djece i

zaštiti maloljetnika u Crkvi: „Želimo s lica zemlje ukloniti nasilje i svaki oblik zlostavljanja maloljetnika. Pogledajmo ih u oči: moramo ih voljeti kao remekdjela i djecu Božju. Imaju pravo na dobar život. Naša je dužnost učiniti sve moguće kako bi ga imali.” „U zlostavljanju vidimo ruku zla, koja ne štedi ni dječju nevinost. Nikakva objašnjenja nisu dovoljna za zlostavljanja koja su počinjena prema djeci. Moramo s poniznošću i hrabrošću priznati da stojimo licem u lice s misterijem zla, koji najbrutalnije pogađa one najranjivije, jer su oni Isusova slika.

Upravo zbog toga u ovim trenucima raste svijest Crkve o dužnosti ne samo da se disciplinskim mjerama i civilnim, kao i kanonskim, procesima suzbiju najteži slučajevi zlostavljanja, već i da se odlučno suočimo s fenomenom zlostavljanja unutar i izvan Crkve. Crkva se osjeća pozvanom boriti protiv ovog zla koje dotiče središte njenog poslanja: naviještanje Evanđelja malenima.” Budući kako se činima zlostavljanja maloljetnika i ranjivih osoba pogađaju temeljna moralna, spasenjska i pravna dobra ljudske osobe i Crkve kao zajednice vjernika i Kristova Mističnog Tijela, te budući kako se takvim činima iznevjeruje obilježje duhovnog utočišta i mjesta susreta s Bogom koje svako crkveno ozračje mora prema svojoj naravi pružati i štiti, želimo jasno reći — takvi čini nisu i nikad ne mogu biti smatrani sastavnim obilježjem vjerničkog identiteta osobe niti identiteta Crkve kao

zajednice vjernika! Naprotiv, takve čine zlostavljanja najteže osuđujemo kao tragična narušavanja i povrede naravno-pravnih dobara koja predstavljaju temeljne vidike ostvarenja maloljetne ili ranjive ljudske osobe, istaknuo je Nadbiskup.

Govorio je zatim o načelima za oblikovanje kulture sigurnosti i zaštite maloljetnika i ranjivih osoba; iznio je osnovne smjernice glede sustava prijave slučajeva zlostavljanja maloljetnika te o suradnji s nadležnim tijelima državne vlasti glede prijave i procesuiranja počinitelja kažnjivih djela spolne naravi prema maloljetnicima ili ranjivim osobama. Istaknuo je da ako se radi o kleriku Crkva, uz državne vlasti, paralelno vodi postupak, dok se za laike provode civilne mjere i biskupija ništa ne poduzima dok ne završi

građanski postupak. Sve se odredbe i dokumenti na tu temu mogu naći i na stranicama Hrvatske biskupske konferencije: <https://hbk.hr/>.

Nakon predavanja i odgovora na postavljena pitanja, uslijedila je podjela kanonskih mandata, a potom su vjeroučitelji preuzeli nove vjeronaučne udžbenike (za 4., 8. r. osnovnih, i 4. r. srednjih škola) i radne bilježnice (za 4. i 5. razred). Također nazočni su dobili novu knjižicu kratkih meditacija, svećenika i mučenika, blaženog Francesca Bonifacia pod naslovom S Evanđeljem u ruci. Predstojnik Katehetskog ureda je na kraju zahvalio Nadbiskupu na predavanju, a ravnatelju Kolegija vlč. Maksimilijanu Ferlinu na gostoprimstvu i pripremljenom domjenku. (np)

ISTARSKO HODOČAŠĆE NA TRSAT U ZNAKU GODINE OBITELJI

Istarsko hodočašće na Trsat održano je u subotu 4. rujna 2021. godine. Misu je predvodio biskup u miru, mons. Ivan Milovan u zajedništvu s pedesetak svećenika.

U subotu, 4. rujna 2021. godine, tradicionalno, u tjednu prije blagdana Rođenja Blažene Djevice Marije, održano je Istarsko hodočašće na Trsat. Veliko mnoštvo vjernika, iz gotovo svih župa Porečke i Pulske biskupije, okupilo se u perivoju Trsatskoga svetišta, na svetoj misi koju je predvodio porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan uz koncelebraciju pedesetak svećenika. Hodočasnicima se je na početku obratio gvardijan svetišta fra o. Krunoslav Kocijan.

Mons. Milovan je na početku homilije podsjetio na davnu predaju prema kojoj je Nazaretska kućica, u kojoj je živjela Sveta obitelj Isusa, Marije i Josipa, 3 godine boravila na Trsatu prije nego je prenesena u Loreto, u Italiji. „Trsat nam tako na osobit način govori upravo o Svetoj obitelji nazaretskoj, koja nam je trajni uzor, ali govori nam i o našim obiteljima, za njih danas posebno molimo“, rekao je propovjednik te je istaknuo poveznicu Trsatskoga svetišta kao „Hrvatskog Nazareta“ s ovogodišnjom Godinom obitelji koju je proglasio papa Franjo. Prisjetio se i riječi pape Ivana Pavla II. da „budućnost svijeta prolazi kroz obitelj i da je „obitelj jedno od najvećih dobara čovječanstva.“ „I Sin Božji je, postajući čovjekom, osjetio toplinu obitelji“ rekao je mons. Milovan te nastavio citirajući riječi pape Pavla VI., svojevremeno hodočasnika u Nazaretu, „Ovdje u Nazaretu shvaćamo način života u obitelji. Neka nas Nazaret podsjeti što je obitelj, što

je zajedništvo ljubavi, njezina skromna i jednostavna ljepota, njezina sveta i nepovrediva osobina; neka nam pokaže kako je nježan i nezamjenjiv odgoj u obitelji, neka nas pouči svojoj naravnoj funkciji u društvenom poretku.“

„Oponašajući Svetu Obitelj možemo otkriti jedinstvenu odgojnu i obrazovnu ulogu obitelji. Odgoj je to koji znači iskrenu ljubav i povjerenje, ali uključuje i poticaje, zahtjeve i opomene djeci. U obitelji se može iskusiti sva ljepota zajedništva, posebno ako je ona uz ostalo i dom molitve, mjesto iskrene ljubavi, ako strpljivost i opraštanje nadvladaju naglost i tvrdoću, ako teškoće života podnosimo međusobnom povezanošću i oslanjanjem na Boga“, naglasio je mons. Milovan.

Propovjednik je nadalje citirao dokumente Crkve koji obitelj nazivaju „Crkva u malom“ jer je ona prvo i najvažnije mjesto gdje se prenosi vjera. „Obitelj je i škola molitve i slavljenja Boga, mjesto najčišće ljubavi koja ne poznaje interesa, mjesto i škola zajedništva i služenja u ljubavi, čuvarica materinskog jezika, identiteta i kulture, ambijent gdje se začinje i rađa smislen i radostan osobni život te ambijent koji pomaže i ohrabruje odluke za buduće roditeljstvo i rađanje djece“, istaknuo je mons. Milovan. Upozorio je da se mladi danas boje braka, „današnja kultura rađa strah od konačnih odluka“, no, nastavio je, „papa Franjo potiče mlade da stupe u brak, on mladima četo

ponavlja „Ne bojte se!“. U Svetome pismu se čak 365 puta ponavlja riječ ‘Ne bojte se, dakle za svaki dan u godini’, podsjetio je propovjednik.

Spomenuo je i ove godine ustanovljen Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba, „koji su dokaz kontinuiteta života, svjedoci prošlih vremena poveznica s precima nositelji dragocjenog iskustva i mudrosti“.

„Obitelj je božanska ustanova, sam ju je Bog izmislio i stvorio. Ali baš tu temeljnu stanicu života Crkve i društva danas se tako često dovodi u pitanje te se relativizirao obiteljsko zajedništvo, bračnu ljubav i vjernost, nerazrješivost i svetost kršćanske ženidbe“, upozorio je mons. Milovan te napomenuo da je „na svima nama vjernicima danas velika odgovornost i poziv: ne dopustiti da egoizam, sebičnost, samodostatnosti tvrdoća srca, te pomodarstvo dovedu u pitanje naše ljudske i kršćanske vrednote.“

„Društvo i država koji ne znaju prepoznavati obitelj, utemeljenu na bračnom zajedništvu muža i žene, režu granu na kojoj počiva budućnost jednog naroda“, istaknuo je uz ostalo propovjednik te je još jednom naglasio da nam Sveta Obitelj te Majka Božja i sveti Josip u svojim roditeljskim ulogama trebaju biti uzor u našim obiteljskim odnosima.

Zaključio je potaknuvši sve na molitvu „danas ovdje u Trsatskom svetištu neka Marija Kraljica obitelji i sveti Josip pomognu svojim zagovorom sve naše obitelji, da bi ustrajale na putu vjere, nade, ljubavi, zajedništva te u našim sredinama promicale civilizaciju ljubavi i života.“

Po završetku misnoga slavlja hodočasnici su, predvođeni klerom, otišli se u crkvu pokloniti se liku Majke Božje Trsatske.

I ove je godine skupina hrabrih krenula, po 25. put, pješice prema Trsatu. U četvrtak, 2. rujna 2021. nakon mise i hodočasničkog blagoslova u podne u samostanskoj crkvi pazinskog Franjevačkog samostana Marijina Pohoda pedesetak hodočasnika pješaka krenulo je put Trsata kako bi za dva dana stigli propješati šezdesetak kilometara poljskih i brdskih staza. Prve večeri su prespavali u crkvi Gospe Karmelske u selu Opatija na Boljunskom području. Drugoga dana uspeli su se preko Učke gore, preko Poklóna, gdje su se kao i brojne generacije tijekom povijesti poklonili Gospi Trsatskoj pri prvom pogledu na Rijeku i područje onkraj Učke. Druge večeri ugostila ih je Župa Matulji, au subotu su se, nakon uspona Trsatskim stubama pridružili svim ostalim hodočasnici na zajedničkom misnom slavlju.

„S EVANĐELJEM U RUCI“

Predstavljanje izdanja, Krasica 11. rujna 2021.

Povodom 75. obljetnice mučeništva bl. Francesca Bonifacia Porečka i Pulska biskupija izdala je knjižicu naslova „S Evandeljem u ruci“ koja sadrži kratke meditacije tog svećenika i mučenika koji je u rujnu 1946. ubijen „in odium fidei“, iz mržnje prema vjeri.

Pastirsku riječ na početku knjige čitateljima upućuje nadbiskup koadjutor Splitsko-makarske nadbiskupije i apostolski upravitelj Porečke i Pulske biskupije mons. dr. Dražen Kutleša. „Povijest Crkve na jednom prostoru ne ogleda se samo u sakralnim spomenicima, koji su plod vjere i duha jednog naroda, nego napose u njezinim istaknutim članovima koji su do kraja ostali vjerni Bogu i Crkvi. Među takve sinove ubrajamo i bl. Francesca Bonifacia koji je u najtežim vremenima za čovjeka i Crkvu u 20. stoljeću ostao nepokolebljiv u evanđeoskom nauku kao pravi pastir svoga stada. Nije u životu birao lagodniji put nego put evandjelja kojim je oblikovana povijest i kultura ovoga prostora. U najtežim trenucima u svome životu, za vrijeme ateističkog komunističkog režima, ostaje uza

svoje stado u Krasici duboko svjestan, jer je primao prijetnje, da svakoga trenutka može biti ubijen. Na kraju će i biti ubijen iz mržnje prema Crkvi kao katolički svećenik, bez suđenja i dokaza krivnje. Upravo ovakvi članovi Crkve njezina su najveća snaga te putokaz budućim naraštajima kako se evanđeoski ljubi Boga i čovjeka. Ovogodišnja, 75. obljetnica mučeničke smrti bl. Francesca veliki je duhovni događaj za naše mjesne Crkve, napose za župu Krasica gdje je proživio najplodnije godine svoga svećeničkog života i gdje je duhovno sazrio kako bi podnio mučeničku smrt“, poručuje između ostalog mons. Kutleša u pastirskoj riječi.

Mario Ravalico i Prijatelji don Francesca u Uvodnoj napomeni pojašnjavaju kako su meditacije sadržane u knjizi nastale u vremenu između svibnja 1945. i rujna 1946. Obzirom da zbog sveopće opasnosti posljednjih godina svoje službe nije mogao napuštati župu kako bi išao na duhovne vježbe, on ih je provodio u svojoj crkvi, ali prema točno određenom rasporedu. Kako bi bio mirniji da nitko ne može

pročitati njegove misli zapisivao ih je na talijanskom jeziku ali koristeći slova grčke abecede. Tako je don Francesco temeljito i ustrajno, dan za danom, u svoje bilježnice pisao vlastitom rukom svoja razmišljanja započinjući od jedne rečenice iz evanđelja, s nakanom da se on – kao svećenik - suoči s tim evanđeoskim retkom, kako bi provjerio je li njegovo „biti svećenik“ bilo u skladu s Božjom voljom. A kako sve ne bi ostalo neodređeno, nakon svakog razmišljanja slijedio je točno određen zadatak koji je vrijedio za taj dan. Zanimljivo je listati i čitati spise blaženika koji svojom jednostavnošću i prirodnošću podsjećaju kakav bi trebao biti stil jednog svećenika: „Sve na slavu Božju i za spas duša.“ Bila je to gotovo konstanta, refren u njegovim spisima, budući da je bio svjestan velikog poslanja svećenika: „donijeti Boga dušama, a duše Bogu.“

„U ovim duhovnim mislima koje je napisao bl. Francesco Bonifacio, i koje su nadahnute njegovim

osobnim iskustvom meditacije i molitve, jednostavno i ugodno pronalazimo odjek Božje riječi koja je u njemu, u njegovoj duši, postala kruh za putovanje. Svježina njegove misli i jasnoća njegove nutarnje snage otkrivaju potpuno povjerenje u Boga, u njegovu Riječ, te pokazuju i poslušnost njegova svećeničkog srca. Bl. Francesco nas stoga poziva da slijedimo njegove korake u čitanju i slušanju Riječi, koja se snagom milosti pretvara u molitvu i nutarnjom raspoloživošću postaje životni poziv“, zapisao je uz ostalo u predgovoru vlč. Luis Okulik.

Ovo izdanje, kojim je Porečka i Pulska biskupija željela odati počast bl. Francescu Bonifaciu, priredili su Mario Ravalico i Prijatelji don Francesca, uredio je kancelar biskupije mons. Sergije Jelenić, a s talijanskog preveo vlč. Josip Kolega, duhovnik u pulskom Biskupijskom misijskom sjemeništu „Redemptoris Mater“. Grafičko uređenje potpisuje David Ivić a lekturu Branka Poropat.

PROSLAVLJENA 75. OBLJETNICA MUČENIŠTVA BL. FRANCESCA BONIFACIA

Svečanom euharistijom u župnoj crkvi sv. Stjepana u Krasici u subotu 11. rujna 2021. proslavljena je 75. obljetnica mučeništva bl. Francesca Bonifacia, svećenika i mučenika koji je djelovao u Istri.

Misu je predslavio kancelar Porečke i Pulske biskupije mons. Sergije Jelenić, u zajedništvu s porečkim župnikom i dekanom preč. Milanom Zgrabličem te župnikom domaćinom Miroslawom Paraniakom.

Mons. Jelenić je u homiliji podsjetio da povijest svjedoči o mnogim progonstvima Crkve i nebrojenim žrtvama, no, napomeno je, „Crkva je nakon svakog progona u povijesti bivala sve snažnija, brojnija, djelotvornija. Ostvarivale su se riječi: ‚Krv mučenika sjeme je novih kršćana.‘“

Propovjednik je o don Bonifaciu istaknuo da je bio „miran, skroman i jednostavan službenik Boga u službi ljudima. Brinuo se za duhovno dobro svih svojih župljana, propovijedao, dijelio sakramente, poučavao djecu, okupljao mlade, pomagao siromahe, posjećivao bolesne... On je volio te ljude i oni njega. Danomice se za njih Bogu molio.“ „Ali lokalnim moćnicima onog vremena ipak je smetao i to previše. Odlučili su maknuti ga – ubiti. I to su učinili, ugrabili ga, mučili i do danas se ne zna gdje je njegov grob, ako ga ima... A tek je bio navršio 34. godinu života!“, rekao je mons. Jelenić. Istaknuo je da blaženik „nije nestao

nego zauvijek živi s Onim u koga je uvijek vjerovao i za koga je ovdje svjedočio.“

„Zato su i za nas ohrabrenje i poticaj riječi iz Prve poslanice svetoga Petra apostola: ‚Morali i trpjeti zbog svoje pravednosti, blago vama! No, ne bojte se njihova zastrašivanja i ne plašite se! Naprotiv, Gospodin – Krist neka vam bude svet, u srcima vašim, te budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama; ali blago i s poštovanjem, dobre savjesti... Ta uspješnije je trpjeti, ako je to Božja volja, čineći dobro, nego činiti zlo‘“, citirao je mons. Jelenić.

Propovijed je zaključena ohrabrujućim riječima: „Blaženi Francesco i danas s neba moli za ovu župu, za Crkvu, za sve koji, poput njega, žele u svom životu slijediti Krista. On nam je zagovornik. A nas neka nikakva progona, ni iskušenja ne obeshrabe, jer, ako želimo biti Kristovi, morat ćemo prihvatiti svoj križ – mučeništvo. Odricati se mnogo čega u korist drugoga, biti strpljiv kad nas krivo optužuju, poniziti se, služiti drugima, pomagati, tješiti, opraštati svima. Krist sam u Evanđelju govori: ‚Hoće li tko za mnom, neka se odreče samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom.‘ Dakle, bez križa nema spasenja, ali na životnom putu s nama je Isus Krist.“

Obzirom da se radi o dvojezičnom području kancelar je u drugome dijelu prigodno pročitao posljednju homiliju koju je don Francesco izrekao u toj

crkvi 1. rujna 1946. U toj homiliji blaženik naglašava djelatnu ljubav prema bližnjemu kao najvažniji uvjet za spas duše.

Na kraju mise župnik je predstavio novo izdanje biskupije, zbirku blaženikovih meditacija „S evanđeljem u ruci“, knjižicu koja je tom prigodom podijeljena svim prisutnima.

Ove godine su po drugi put iz Poreča stigli hodočasnici prešavši pješice 30 kilometara. Bili su krenuli primivši hodočasnički blagoslov nakon jutarnje mise u porečkoj katedrali. Novost je ove godine bio Molitveni hod „Posljednja staza bl. Bonifacia“, od Grožnjana do Krasice, s raznim sadržajima za koje se uvelike angažiralo lokalno stanovništvo. Htjelo se tim Molitvenim hodom simbolično obilježiti posljednju ovozemaljsku stazu kojom je kročio bl. Francesco; naime, otet je vraćajući se kući u predvečerje 11. rujna 1946. iz Grožnjana gdje je bio otišao u posjetu i na ispovijed kod kolege svećenika Giuseppea Rocca. Nakon hodočasničke molitve u grožnjanskoj župnoj crkvi sv. Vida, Modesta i Krescencije, hodočasnici su izmolili pobožnost krunice. Došavši kod spomenika na mjestu gdje je posljednji put viđen don Francesco prigodno je scenski pročitan dijalog iz svjedočanstva

o posljednjim trenutcima i njegovu ubojstvu, zapis je iz *Positio super martyrio*, službenih dokumenata i svjedočanstava temeljem kojih je beatificiran. Ondje su se u molitvi hodočasnicima pridružili i žitelji okolnih zaseoka, jedna je starija gospođa prenijela iskaz svoje pokojne majke koja je bila očevidac odvođenja don Francesca. Lokalno stanovništvo se je i na druge načine uključilo u inicijativu molitvenog hoda, uz ostalo, košnjom originalne staze gdje je otet, da bi hodočasnici upravo na tom mjestu mogli uputiti Bogu svoje zazive uz njegov zagovor.

Angažiranje lokalnih vjernika danas, nekoliko generacija kasnije, dokaz je da je taj revni pastir duša obnašao svoju službu na pravi način, da je njegovo mučeništvo autentično svjedočanstvo, koje, i desetljećima kasnije dovodi ljude Bogu.

Bl. Francesco rođen je 7. rujna 1912. u Piranu u Sloveniji. Dana 11. rujna 1946., na putu između Grožnjana i Krasice u kojoj je bio na službi, oteli su ga pripadnici tadašnje takozvane narodne straže i od tada mu se gubi svaki trag. Prema svjedočanstvima te je noći mučen i ubijen. Proglašen je blaženim u katedrali sv. Justa u Trstu 4. listopada 2008. kao mučenik „in odium fidei“.

PAPA FRANJO DODIJELIO DR. IVANU MILOTIĆU ODLIKOVANJE REDA SV. GRGURA VELIKOG

Sveti otac Franjo dodijelio je 11. kolovoza 2021. izv. prof. dr. sc. Ivanu Milotiću, nastavniku na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, odlikovanje viteza Reda svetog Grgura Velikoga.

Papa Franjo je profesoru Milotiću odlikovanje dodijelio kao izraz priznanja i zahvalnosti za zasluge učinjene Svetoj Stolici i u korist Crkve, za izniman doprinos u promicanju kanonskoppravne znanosti u Republici Hrvatskoj i proučavanju povijesti Crkve u Istri. Odlikovanje viteza Reda svetog Grgura Velikog, koje kao jedno od pet civilnih odlikovanja dodjeljuje Sveti Otac, 1831. godine ustanovio je papa Grgur XVI.

Odličje se sastoji od malteškog križa sa slikom svetoga Grgura Velikog u sredini na prednjoj strani. Na stražnjoj strani zapisano je geslo *Pro Deo et Principe*. Iznad križa nalazi se lovorova kruna zelenoga sjaja ovisana o crvenu vrpču zlatnog obruba.

Među poznatim osobama kojima je dodijeljeno to odlikovanje su Otto von Habsburg, Gilbert Keith Chesterton, Dolores i Bob Hope, Eunice Kennedy Shriver i drugi uglednici.

Već godinama profesor Milotić znanje i energiju stavlja u službu Crkve u Republici Hrvatskoj, kako

Porečke i Pulske biskupije tako i Hrvatske biskupske konferencije, u kojoj je član različitih komisija i vijeća. Član je i tajnik Pravne komisije, supredsjedatelj je Mješovite komisije Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije za pravna pitanja, član je Ekonomskog vijeća Hrvatske biskupske konferencije. Na sjednici Stalnoga vijeća Hrvatske biskupske konferencije 6. rujna 2021. izabran je za pravnog savjetnika Pravne komisije COMECE-a (Komisija biskupskih konferencija Europske unije).

Zalaganjem profesora Milotića, nakon 73 godine od ukidanja kanonskoppravne skupine predmeta, u studijski program Pravnog fakulteta u Zagrebu vraćeno je poučavanje kanonskoga prava u njegovu prožimanju s civilnom pravom te je bio prvi nositelj kolegija „Kanonsko pravo i hrvatski pravni sustav“.

Član je i Hrvatskog kanonističkog društva, u kojem je predsjednik odbora za izradu normativnih akata iz civilnog i kanonskog područja. Dobitnik

je priznanja toga društva za znanstveni doprinos proučavanju odnosa Crkve i države te kanonskoga prava (2015.). Pokretač je i voditelj međunarodnoga pravnog (civilističkog i kanonističkog) i povijesnog znanstvenog skupa „Motovunski kolokvij“.

Svojim radovima (knjigama i člancima) dao je doprinos poznavanju povijesti i kulture Istre te Crkve u Istri.

Prijevod bule imenovanja na pergameni:

PAPA FRANJO

S RADOŠĆU USLIŠUJEMO UPUĆENU NAM ZAMOLBU, IZ KOJE DOZNASMO TVOJE ZASLUGE ZA DOBRO I RAST CRKVE I STVARI KATOLIČKE, DA IZDAMO JAVNU POTVRDU NAŠE ZAHVALNOSTI, KOJOM TE BE

IVANA MILOTIĆA

iz Porečke i Pulske biskupije

IZABIREMO, IMENUJEMO I PROGLAŠUJEMO VITEZOM REDA SVETOG GRGURA VELIKOG IZ REDA LAIKA I DAJEMO TI PRAVO SLUŽENJA SVIM POVLASTICAMA KOJE SU S TOM ČAŠĆU POVEZANE.

IZDANO U RIMU KOD SV. PETRA, DANA 11. mjeseca kolovoza godine 2021.

PIETRO kardinal PAROLIN
Državni tajnik

Ivan Milotić (r. 1982. u Puli), školovao se u Pazinskom kolegiju – klasičnoj gimnaziji, diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu sa *summa cum laude* (2006.) kao najbolji student u generaciji,

gdje je i doktorirao na Poslijediplomskom studiju iz građanskopravnih i obiteljskopravne znanosti (2012.).

Predsjednik je Odbora za statutarna pitanja Sveučilišta u Zagrebu u koji je izabran zbog znanstvene izvrsnosti u nomotehnici. Član je Etičkog savjeta

Sveučilišta u Zagrebu. Član je Odbora za pravosuđe Hrvatskog sabora (od 2021.). Bio je član Odbora za zakonodavstvo Hrvatskog sabora (2017. – 2020.).

Glavni je urednik časopisa „Pravo i porezi“ gdje vodi stalne rubrike „Novi zakoni“ i „Jezik u pravu“. Stalni je suradnik časopisa „Računovodstvo, revizija i financije“ i „Croatian Arbitration Yearbook“. Bio glavni je urednik časopisa „Ceste i mostovi“. Urednik je nakladničke cjeline *Histria Christiana historico-iuridica*. Pokretač je i jedan od voditelja međunarodnog znanstvenog skupa iz građanskog procesnog prava „In memoriam Srećko Zuglija“.

Bio je voditelj znanstvenog projekta pravne, povijesne, ampelografske i enološke argumentacije hrvatske pozicije u prijeporu i sporu oko naziva vina i sorte teran (2016. – 2017.) koji je za Republiku Hrvatsku (i vinare iz Hrvatske Istre) s uspjehom okončan odlukom Suda Europske unije.

Dobitnik je *Rektorove nagrade* Sveučilišta u Zagrebu (2003./2004.). Bio je kao student u više navrata stipendist *Zaklade Zlatko Crnić* i kao poslijediplomand *Zaklade Zlata Bartl*. Laureat je *Godišnje nagrade mladim znanstvenicima i umjetnicima* Društva sveučilišnih nastavnika i drugih znanstvenika u Zagrebu (2009.). Knjiga „Mletačko-austrijska granica u Istri / *Il confine veneto-austriaco in Istria*“ čiji je suautor dobila je *Nagradu Hrvatskog muzejskog društva za 2017. godinu* za najuspješniji znanstveno-istraživački projekt koji je rezultirao objavom knjige.

Autor je više od stotinu znanstvenih i stručnih članaka te dvije knjige iz građanskog, trgovačkog i upravnog prava te nomotehnike i jezika u pravu. Autor je šezdesetak znanstvenih radova i više knjiga iz kanonskog, crkvenog (*ius ecclesiasticum*), rimskokanonskog i rimskog prava. Urednik je više od 20 zbornika radova i knjiga. Recenzirao je više od 70 znanstvenih članaka i knjiga.

Priredio je prijevode (s latinskog, grčkog i istro-mletačkog) i kometare *Milanskog edikta* (313.), *Motovunskog statuta* (XII.st.–1507.), *Momjanskog kapi tulara* (1521.), *Tridentskog pravorijeka* (1535.) i *Vrsarskog statuta* (1609. – 1768.).

Vodio je desetak višegodišnjih znanstveno-istraživačkih projekata. Istraživanje i projekt „Grčko-rimsko i kanonsko pravo u pravnim temeljima Zapada“ čiji je voditelj, ostvarilo je najsnažniju potporu Sveučilišta u Zagrebu među svim pravno-povijesnim istraživanjima.

OTVARANJE SINODALNOG HODA

Poreč, 16. listopada 2021.

Propovijed mons. Dražena Kutleše, nadbiskupa koadjutora Splitsko-makarske nadbiskupije i apostolskog upravitelja Porečke i Pulske biskupije

Draga braćo i sestre,

kako smo već čuli, s vama danas želim razmisliti o sinodalnosti Crkve te na poseban način o zajedništvu koje je temeljni znak i svrha te sinodalnosti.

Riječ sinoda dolazi od drevne grčke riječi *synodos* a znači *zajedno hoditi*. Sinoda označava put kojim narod Božji zajedno hodi. Isto tako odnosi se na Gospodina Isusa koji sebe predstavlja kao ‘put, istinu i život’ (Iv 14,6).

Sinodalnost prije svega označava poseban *stil* koji karakterizira život i poslanje Crkve, izražavajući njezinu narav kao Božjega naroda koji zajedno hodi i koji se okuplja, pozvan od Gospodina Isusa u snazi Duha Svetoga da naviješta evanđelje. Crkva prepoznaje da je sinodalnost sastavni dio same njezine naravi. Sinodalnost nije tek neko događanje ili slogan, nego stil i način postojanja kojim Crkva živi svoje poslanje u svijetu. Poslanje Crkve iziskuje da cijeli Božji narod hodi zajedno, pri čemu svaki ud obavlja svoju osnovnu zadaću koja mu je povjerena, ujedinjen sa svima drugima. Ukratko, ovaj je sinodalni hod usmjeren prema Crkvi koja će na plodonosniji način biti u službi dolaska Kraljevstva nebeskoga.

Bitne riječi za sinodalnost su: *zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*. Te su tri dimenzije međusobno duboko povezane i neodvojive kao što su povezani i neodvojivi udovi ljudskoga tijela. One su vitalni stupovi sinodalne Crkve. Zbog toga danas s vama želim razmišljati o drugom čitanju iz Poslanice Korinćanima koje nam slikovito govori o udovima ljudskoga tijela koji skladno funkcioniraju i stvaraju zajedništvo koje je toliko potrebno nama danas.

1. Moderni ljudi ne vole ideju ovisnosti o drugome. Oni žele biti neovisni i samostalni. Nije im potreban drugi koji će im određivati što trebaju činiti. Ovisnost zvuči kao slabost ili nedostatak. Uglavnom, ljudi uživaju i ponose se svojom neovisnošću i autonomijom. Kada moderan čovjek čita odlomak iz Svetog pisma koji govori o zajedništvu i uzajamnoj ovisnosti ima se dojam da to ne žele jer je to na štetu njihove neovisnosti. Možda žele zajedništvo ali ne žele žrtvovati svoju samostalnost radi zajedništva.

Pavao je primijetio kod Korinćana iskrivljenu primjenu evanđelja. U čemu su bili u krivu? Primili su evanđelje ali su izgledali kao i prije nego što su primili evanđelje, tj. ništa se nisu promijenili. Oni su u biti prenijeli stari poganski način života i nastavili ga dalje živjeti u kršćanskoj zajednici. Pavlov cilj je navesti ih da shvate u čemu griješe te im pomoći da nađu pravi smjer. Htio ih je dovesti do toga da shvate da je Crkva zajednica koja ne može ispravno funkcionirati bez zajedništva svojih članova.

2. Pavao koristi sliku tijela kako bi donio primjer za ljepotu zajedništva u Crkvi. Crkva ne funkcionira kao skup zasebnih pojedinaca. Crkva čak i ne funkcionira kao demokracija. Ne dijeli se po stranačkoj liniji. Crkva funkcionira kao tijelo.

Ljepota zajedništva temelji se na nezamjenjivosti svakog uda. Pavao želi pokazati da su svi čla-

novi zajednice važni i neophodni. Čak su i najslabiji i najmanji udovi tijela neophodni za čovjekov život.

Svi se bojimo da ćemo biti nebitni i ne želimo biti iskorišteni i odbačeni od drugih. Neprestano smo u strahu hoćemo li se uklopiti u zajednicu i hoćemo li biti prihvaćeni. Mnogi ljudi ulaze u različite zajednice misleći da su našli pravi izbor za sebe i svoju budućnost. Kao članovi mjesne Crkve trebamo biti svjesni da smo kao takvi važni za njezino funkcioniranje. Ali isto tako svatko od nas mora biti svjestan da su naša braća i sestre u vjeri, kao dijelovi istoga tijela Crkve, neophodni dijelovi i našega života. I oni su dio tijela Crkve koje je Bog stvorio kako bi prikazao ljepotu evanđelja.

Ako jedan dio tijela oslabi, ako ima poteškoća, ako ne funkcionira, drugi dijelovi tijela će ga nadomjestiti. Ako dođe do ozljede, naravno da drugi dijelovi neće prestati funkcionirati i prepustiti da se sam bori nego će mu nastojati još više pomoći kako bi što prije ozdravio. To je prava priroda onoga što znači pokazati ljepotu zajedništva.

3. Umjesto da bude znak slabosti, zajedništvo je Božji naum za Crkvu. Crkva bi trebala biti slika obnovljenog čovječanstva i odražavati izvorni Božji naum. Crkva je pozvana biti zajednica koja izgrađuje ljude. Slabi i nemoćni su Crkvi neophodni i potrebni. Manje časni udovi zapravo se smatraju zaslužnima za više časti i potrebnima veće brige. Bog je tako sastavio tijelo da udovi koji se ne uklapaju drugdje u svijetu – oni koji su slabi ili neugledni – imaju svoje mjesto u Crkvi.

Ako su članovi Crkve organski međuovisni jedni o drugima, doživljavaju radosti i boli tijela Crkve kao pojedinci. Ako nam je ruka slomljena, cijelo naše tijelo doživljava bol. Slično tome, ako bi se ruka odmetnula i odlučila da više ne želi služiti tijelu iz nekog razloga, to bi donijelo veliku štetu cijelom tijelu. Tako ako jedan član uništava zajedništvo i odvoji se od zajednice narušava sklad zajedništva.

Pavao kaže da nas je Bog postavio na različite službe. Na isti način na koji je Bog sastavio tijelo za međuovisnost, također je povjerio darove koji su namijenjeni uzajamnoj brizi i izgradnji zajednice. Kao što svaki ud našeg tijela doprinosi svojim jedinstvenim darom ostatku tijela dok obavlja svoju ulogu, tako i svaki kršćanin ima za cilj sudjelovati u kulturi uzajamne skrbi za Tijelo Kristovo. Na taj način vidimo ljepotu zajedništva.

Međutim, može se primijetiti ponekad da članovi Crkve ne funkcioniraju na taj način. Kada bi funkcionirali tako naše bi crkve bile prepune vjernika; naše bi zajednice bile vjerodostojne i privlačne da ljudi ne bi mogli odoljeti a da ne dolaze u crkvu. Nažalost,

to očito nije ono što redovito vidamo. Očito postoje neki razlozi i nedostaci.

4. Vidimo da sv. Pavao postavlja Crkvu kao uzor za zamjensku zajednicu Božje milosti. Postavljaju se pitanja: Zašto postoji toliko očiglednih protivljenja u Crkvi? Zašto je Crkva tako često mjesto gdje postoji nesklad, sukobi, klevete itd.?

Primjećujemo da postoji nedostatak zajedništva. Jedan od naših najvećih strahova je da se smatramo nebitnim, jednokratnim ili zamjenjivim. Ironičan je način na koji se ljudi pokušavaju obraniti od toga straha. Oni obično daju sebi više na važnosti nego što bi trebalo. Uvjeravaju sebe da su važni a s druge strane umanjuju važnost drugoga promatrajući ga kao nevažna i nebitna. Drugim riječima, napuhuju sebe a ispuhuju druge.

Odnosimo se prema drugima kao prema kupcima u trgovini. Ljubazni smo prema njima jer imamo od njih koristi. Što više imamo koristi to smo prema njima uljudniji i nasmijaniji. Ako nemamo koristi nastojimo ih se što prije riješiti. Stvara se kultura u kojoj se drugi promatraju kao potrošačka roba. Čak i sama zajednica postaje roba koju treba konzumirati. Crkva je nepotpuna, osim ako njezini članovi ne djeluju tako što su zajednički međuovisni. Bog daje razne darove povjeravajući ih pojedincima u Crkvi. Bog svakom članu daje darove, ali nijednom pojedincu ne daje sve darove. Čak i ako su nečiji darovi vidljiviji od drugih, ipak su nepotpuni bez drugih darova. Nepotpuni smo u sebi i od sebe. Drugim riječima, ako pogledamo sve darove, potrebni su nam sve vrste darova kako bi Crkva mogla funkcionirati.

Osim toga, ne smijemo zanemariti i negativnu stranu naših darova jer smo grešni ljudi. Kada ne poštivamo Božju volju postajemo više zainteresirani za stvari koje gode našoj osobnoj koristi. Umjesto da vide da je Bog onaj koji sastavlja tijelo i dijeli darove, Korinćani su smatrali da mogu to sami uraditi i postići napornim radom. Slično tome, ako vjernici danas vjeruju da se njihov identitet može graditi sam od sebe, morat će ga zaštititi i držati druge na distanci izolirajući se od zajednice. Na kraju će se izolirati od stvarnosti u kojoj žive i neće uspjeti primiti blagodati zajedništva. Kršćani se na kraju mogu naći u stanju da ne mogu prepoznati ljepotu zajedničkog hoda u Crkvi. To nas dovodi do nedostatka zajedništva zbog egoizma i govorenja neistine.

5. Budući da su članovi Crkve okupirani pretjeranom brigom za sebe, tj. egoizmom, nisu u stanju ispuniti svoju ulogu u tijelu. Pozvani su patiti kada drugi pate, radovati se kada se drugi raduju. Ali sudjelovanje u nečijim patnjama skupo košta. Tražeći samo svoja prava a zanemarujući prava drugih čla-

nova zajednice protive se duhu zajedništva. Takvim djelovanjem na kraju postaju buntovni dijelovi tijela. Pritom gube identitet kao dijelovi tijela. Njihovi darovi postaju prigoda za konkurenciju i raslojavanje. Ako se pojedinac brine samo o sebi, a ne brine se za drugoga, njegovi darovi postaju sredstvo za osobnu korist, a ne sredstvo na korist zajednice.

Naša fizička tijela ne mogu ispravno ili sigurno funkcionirati ako svaki ud našega tijela ne komunicira ispravno tj. istinito s drugima. Naša sigurnost dolazi tako što naši osjećaji i živci predaju istinite poruke našem mozgu. Ako bi počeli slati pogrešne i neistinite poruke mozgu došlo bi do velikih posljedica. Tijelo može djelovati ispravno i zdravo samo kada svaki njegov ud vrši svoj posao i komunicira istinito s mozgom. Crkva ne može ispravno funkcionirati ako njezini članovi zamagljuje istinu jedni prema drugima ili ne uspiju raditi zajedno iskreno i s ljubavlju. Ne možemo učinkovito surađivati ako jedni s drugima ne živimo u istini (*Ef 4,15*).

Zbog spomenutih nedostataka Crkva postaje odraz društva u kojem djeluje. Moramo se iskreno zapitati jesmo li mi samo ogledalo društva u kojem živimo? U vrednovanju intelekta, je li došlo do podcjenjivanja srca? U vrednovanju izvrsnosti, je li došlo do podcjenjivanja jednostavnosti? Cijenimo li više ohole a zaboravljamo ponizne? Odgovor na mnoga od ovih pitanja vjerojatno je da. Zato se možemo zapitati postoji li nada da će se naša zajednica preobraziti kako bi odražavala ljepotu uzajamne ovisnosti i ljubavi?

6. Zajedništvo se može obnoviti jer nas grešnike Krist promatra kao važna stvorenja radi kojih je došao na zemlju da nas spasi. U stvari On je postao nebitan da bi mi postali važni. Svjesni smo da je zdravlje, dobrobit i budućnost Crkve u Kristovim a ne u našim rukama. Svaki grešnik je ugrađen u njegovo Tijelo po milosti Božjoj. Nitko od nas nije zaslužio biti dio toga Tijela. Čak i ako se smatramo nebitnima, Glava tog tijela Krist nam je obećao da nismo nebitni nego smo neophodni i važni! Najuzvišeniji član tijela Krist postao je slab kako bi se slabiji članovi – vi i ja – mogli smatrati bitnima. Ta ljubav preobražava našu grešnu stvarnost. Kršćani moraju biti svjesni da su potpuno ovisni o Kristu i zajednici u kojoj žive. Samo kao neznatni i ponizni možemo primiti milost koja nam govori da smo važni za Crkvu.

Zajedništvo se može obnoviti jer Krist brine za grešnike čineći ih udovima svoga tijela. Zato brinimo jedni za druge jer smo iskusili njegovu brigu. Krist je potpuno izbjegavao brigu o sebi kako bi se brinuo za nas. Svatko tko je iskusio nesebičnu Kristovu ljubav prema drugome treba iskoristiti svoje darove kao milosni kanal za očitovanje svoje ljubavi i brige prema drugima koji su naša braća.

7. Draga braćo i sestre, sinodalni hod koji naša biskupija započinje poziv je na obnovu i produbljivanje zajedništva u ovoj mjesnoj ali i općoj Crkvi. Svatko je od nas pozvan dati svoj doprinos u zajedničkom prosuđivanju znakova vremena. Pritom neka nas sve vodi duh ljubavi i svijest da svaki ud ima svoju zadaću i svoju specifičnu odgovornost za funkcioniranje cjeline. Ako nema ljubavi i spremnosti da se drugoga čuje i razumije nema ni zajedništva. Ako izostane svijest o različitosti uloga i razina odgovornosti, ovaj naš hod neće donijeti željenoga ploda.

Mnogi su razlozi zbog kojih možemo kritizirati jedni druge i zamjerati jedni drugima. Vi nas pastire jer smo zakazali kad ste nas trebali, mi vas vjernike jer se sami često osjećamo bez podrške i razumijeva-

nja pod teretom službe. Zato tijelo Crkve pati. Željni smo i žedni te snage jedinstva, zajedništva i uzajamne pomoći, koji su najveće svjedočanstvo i privlačna snaga Božje prisutnosti u Crkvi. Živa mi je želja da započnemo ovu pripravu otvorena uma i srca i naučimo hoditi zajedno, oslanjati se jedni na druge, poklanjati povjerenje jedni drugima. Ako umjesto toga krenemo s duhom kritiziranja pred otvorenim ranama Crkve, ako krenemo s omalovažavanjem ili osudom, sa stavom da je svaki pokušaj uzaludan, nećemo uspjeti.

Zato možemo zaključiti govoreći da najviše pažnje, suosjećanja i ljubavi ostavimo jedni za druge dok svoje molitve za dobre plodove ovog našeg hoda upravljamo Ocu nebeskome. Amen.

SVETKOVINA SVIH SVETIH U POREČU

U ponedjeljak, 1. studenog 2021., o svetkovini Svih Svetih, apostolski upravitelj Porečke i Pulske biskupije, mons. dr. Dražen Kutleša misu je predvodio na porečkom gradskom groblju. Koncelebrirali su kancelar biskupije mons. Sergije Jelenić, porečki dekan i župnik preč. Milan Zgrablić te porečki župni vikar vlč. Boško Čatlak.

Biskup je u prigodnoj homiliji naglasio tri temeljna pitanja svakoga vjernika „kamo idemo?“, „tko smo mi?“ i „kako doći do Kraljevstva nebeskog?“.

„Kada gledamo kamo čovjek ide i kamo smo mi kao ljudi usmjereni, najbolje ćemo naći odgovor kada sami sebe pogledamo. Kada se spremamo na neki put obično planiramo i gledamo što ćemo sa sobom ponijeti da nam bude sve pri ruci i dosta puta daleko više ponesemo stvari nego što nam je potrebno. Pogotovo kada putujemo na neki važan put. Onda smo pripravnici, koncentrirani i činimo sve kako ne bi nešto zaboravili, ali isto tako i mi vjernici smo svjesni da smo putnici, hodočasnici na ovoj zemlji. Znamo da ćemo ovdje živjeti određeni broj godina, 70, 80 i ako smo dobrog zdravlja možda 90 godina i da s ovog svijeta trebamo poći na jedan drugi svijet, to jest sami se možemo zapitati što ćemo na taj put ponijeti sa sobom. Ne možemo ponijeti ni ono materijalno bogatstvo što smo stekli, ni ono sve drugo što smo postigli u životu, ali najbolji odgovor na sve to jest kada ovih dana razmišljamo i pričamo sa svojim ukućanima o našim pokojnicima. Redovito ne spominjemo što su oni učinili materijalno, koliko su napravili kuća, što su kupili, kako su uživali u životu, koliko su putovali svijetom, nego se sjećamo onih njihovih dobrih karakteristika i ljubavi koju su iskazali prema nama. Tako i mi kada odlazimo s ovoga svijeta trebamo sa sobom ponijeti

ono što nam nitko drugi ne može oduzeti, našu dobrotu, našu vjernost i našu ljubav prema Bogu i prema drugim ljudima. Sve one druge stvari, materijalne, su prolazne, propadljive i ostaju iza nas i ne znamo tko će ih uživati i na koji način. Zato, draga braćo i sestre, i mi dok smo na ovome svijetu, potrudimo se sa sobom ponijeti one neraspadljive stvari po čemu će nas Bog primiti u kraljevstvo nebesko.“

„Nadalje, možemo sebi postaviti pitanje „tko smo mi?“, nastavio je predvoditelj. „Mi ćemo možda reći ‘mi smo ljudi koji živimo na ovoj zemlji’. Svjesni smo koliko je ova naša zemlja mala i koliko postoji galaksija i svega onoga drugoga što dobro znamo iz različitih znanosti. Možemo sami sebi postavljati različita pitanja, ali gledajući teološki i filozofski dolazimo do dva temeljna opredjeljenja: ili je čovjek došao iz ništa i na ovome svijetu živio određeni broj godina i vraća se u ništa, ili drugo da je Bog stvorio čovjeka i poslao ga na ovaj svijet da živi i na kraju kada završi svoj zemaljski put da se ponovno vraća svome Ocu Nebeskom. U tome je sve sadržano i svatko od nas samo treba prihvatiti u vjeri ono što je za nas vjernike logičnije, jer Bog nas je stvorio i poslao u na ovu zemlju kako u drugom čitanju čujemo, „da budemo djeca Božja“. Djeca Božja imaju i svoje obveze i dužnosti. Mi dobro znamo kada smo djeca nečija onda se od nas očekuje da svoje roditelje slušamo, da ih poštujemo i da budemo dobri prema svojim roditeljima i da im činimo sve one druge stvari što bi željeli, kada mi budemo u njihovim godinama, da i nama čine naša djeca. Zato u prvom redu trebamo ljubiti Gospodina Boga svoga svim umom svojim, svim srcem svojim jer tako živeći oponašamo Isusa Krista koji je na najizvrsniji način sve to činio.“

„Mi trebamo vršiti one dvije Zapovijedi ljubavi ako želimo biti Božja djeca, a mi to jesmo samo se ne smijemo iznevjeriti onome što Bog kod nas očekuje. Na kraju, vidimo u blaženstvima, Bog nam pokazuje put kako doći u Kraljevstvo nebesko. Mi vrlo dobro znademo, ako u životu želimo biti dobri, ako želimo završiti studije, ako želimo biti veliki sportaši i uspješni, imati uspješnu karijeru, čovjek mora mnogo žrtvovati, mnogo truda i muke uložiti i pitanje je hoćemo li uspjeti u onome što želimo.

„Tako i za vječni život“, naglasio je propovjednik. Ne možemo se uzdati u one koji nam obećavaju da je to vrlo jednostavno nego je to, kako je Isus rekao, vrlo težak i mukotrpan put kako bi mogli doći do Kraljevstva nebeskog.

Neka nam naši pokojnici budu poticaj da i mi dođemo gdje vidimo da su oni, u Kraljevstvu nebe-

skom. Trebamo uvijek biti svjesni u svom životu da smo prolazni i da nismo vječni, da sve ono što materijalno propada, jedino duhovno ostaje i da trebamo se truditi da postignemo ponovno je prolazno dobra, a ne samo ići za prolaznim dobrima i drugo zemaljskim uspjehom jer ako budemo išli za tim razočarati ćemo se, i onda ćemo u tim teškim trenucima teško nalaziti utjehu. Za čime nam srce žudi, to će nam srce postići, ali isto tako na sve to ćemo usmjeriti i naš razum. Zato draga braćo i sestre, moleći se za naše pokojne iskazujući poštivanje, molimo i za sebe, da nam Bog podari snage da možemo na ovome teškom zemaljskom putu postići Kraljevstvo nebesko“, zaključio je nadbiskup.

Po završetku misnoga slavlja predvoditelj i koncelebranti uputili su se do središnjeg križa te je ondje mons. Kutleša predvodio molitvu za sve pokojnike.

„PROGONJENI PRAVEDNIK ZAUVIJEK JE POBIJEDIO SVIJET“

Svetkovina sv. Mavra, zaštitnika Porečke biskupije i grada Poreča

Svetkovina sv. Mavra, zaštitnika Porečke biskupije i grada Poreča, 21. studenog 2021., ove je godine proslavljena na 34. nedjelju kroz crkvenu godinu, na nedjelju Krista Kralja.

Svečanu misu u porečkoj je bazilici predvodio mons. Ivan Devčić, nadbiskup i metropolita riječki. Koncelebrirali su apostolski administrator Porečke i Pulske biskupije nadbiskup mons. dr. Dražen Kutleša te porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan. Misi je, u ime gradske uprave, nazočio gradonačelnik Poreča Loris Peršurić sa suradnicima, te predstavnici policije, vatrogasaca i hitne medicinske pomoći.

Prigodne riječi dobrodošlice okupljenima je uputio nadbiskup Kutleša. Zahvalio je mons. Devčiću na dolasku, uputio pozdrave gradonačelniku sa suradnicima, predstavnicima javnih službi te gostima iz Njemačke, iz okolice Münchena, koji svake godine nazoče proslavi svetkovine sv. Mavra.

„Danas, na 34. nedjelju kroz crkvenu godinu posebno slavimo jednog Učitelja i jednog njegovog učenika, Isusa Krista i sv. Mavra, jednog od mnoštva njegovih učenika koji su ga nasljeđovali i vjernost mu potvrdili žrtvom života“, rekao je propovjednik na početku homilije.

Govoreći o progonstvima mons. Devčić je podsjetio da je proganjeni Pravednik zauvijek pobijedio svijet. Istaknuo je da je „progonstvo misterij, koji je povezan s misterijem patnje, ali nije s njime istovjetan. Dok patnja pogađa sve ljude, progonstvo zahvaća pravedne zato što su pravedni. Dok Bog po-

moću patnji želi očistiti grešnika i kušati pravednika u okviru nauma ljubavi, progonstvom se neko opako biće pokušava suprotstaviti tom naumu i odvojiti čovjeka od Boga“, istaknuo je mons. Devčić citirajući francuskog teologa Leona Dufoura. „To se dogodilo i sv. Mauro, kao i tolikim drugim kršćanima, koje su neprijatelji kršćanstva proganili upravo radi toga da bi ih odvojili od Krista i prisilili ih da ga se odreknu.“

„Vjera u Isusovu konačnu pobjedu davala je mučenicima snage da prihvate i podnesu svakojaka progonstva i mučenja zbog pripadnosti i vjernosti Njemu, svome Učitelju, Spasitelju i Kralju. Među njima je bio i sveti Mauro, koji je poput njih, žrtvom vlastitoga života zbog vjernosti Kristu, na zadivljujući način pokazao koliko ga ljubi, koliko vjeruje i bespogovorno prihvaća što je naučavao.“

Propovjednik je nadalje povezo slavlje svetkovine sv. Mavra i Krista Kralja: „Sveti Mauro je, zajedno s bezbrojnim mnoštvom onih koji su radije prihvatili smrt mučenjem nego se odrekli Krista, također radije izabrao mučeništvo i smrt nego izdaju Isusa, koji se dao razapeti radi nas i našega spasenja. Zato je dostojno i pravedno na svetkovinu Krista Kralja zajedno s njime slaviti i sve one koji su ga, kao on, priznali Kraljem i to posvjedočili žrtvom vlastitoga

života, jer Crkva vjeruje da su svi oni s Kristom u slavi Očevoj i da s Njime kraljuju.“

„Vjera u Emanuela, Boga s nama, a to je upravo Isus Krist, Sin Božji koji je zbog nas i našega spasenja postao jedan od nas, Sin čovječji, a da zbog toga nije prestao biti i Sinom Božjim, davala je sv. Mauru i bezbrojnim kršćanskim mučenicima tijekom povijesti ono isto pouzdanje i istu nadu koju je u svom srcu nosio starozavjetni psalmist dok je klicao ‘Pa da mi je i dolinom smrti proći, zla se ne bojim, jer si ti samnom.’“, citirao je mons. Devčić te je u nastavku podsjetio na riječi ohrabrenja koje je sv. Pavao apostol uputio prvim kršćanskim zajednicama u Rimu. Istaknuo je da su oni, usred strašnih progonstava, crpili snagu iz vjere, nade i ljubavi, triju bogoslovnih kreposti, kojima Bog svoje vjerne jača i vodi do pobjede.

„Danas se onih koji su Isusa osudili i razapeli sjećamo po zlu koje su mu učinili, a Isusu se klanjaju i slave kao svog Spasitelja, Učitelja i Kralja svega stvorenja bezbrojni štovatelji diljem kugle zemaljske.

O svečanom večernjem misnom slavlju na svetkovinu sv. Maura biskupa, zaštitnika Porečke biskupije i grada Poreča, u nedjelju, 21. studenoga 2021. u porečkoj katedrali i ove je godine apostolski administrator Porečke i Pulske biskupije, nadbiskup Dražen Kutleša, uručio biskupijska priznanja, a tom je prigodom prof. dr. sc. Ivanu Milotiću predao i Papino odlikovanje viteškog Reda svetog Grgura Velikog.

Uz mons. Kutlešu koncelebrirali su kancelar biskupije mons. Sergije Jelenić i porečki dekan i župnik preč. Milan Zgrablić, te više svećenika.

Mons. Kutleša se u homiliji, u kontekstu svetkovine Krista Kralja, osvrnuo na pojam Kraljevstva Nebeskoga, kako ga u evanđelju naziva sv. Matej evanđelist, ili Kraljevstva Božjeg kako ga definiraju evanđelisti sv. Luka, sv. Marko i sv. Ivan. Najbolju definiciju Kraljevstva Božjega, koje postoji u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, nalazimo u molitvi „Oče naš“, naglasio je mons. Kutleša, u riječima „dođi Kraljevstvo tvoje, budi volja Tvoja, kako na Nebu tako i na zemlji“. Bit Kraljevstva Božjeg je vršenje volje Božje. U Novom zavjetu Isus Krist naviješta Kraljevstvo Božje, ali u isto vrijeme On je sam Kraljevstvo Božje. Kraljevstvo Božje u našem životu počinje kada mi nadvladamo sebe i prihvatimo osobno volju Božju. Zato nam Crkva daje sakrament pomirenja, kako bi nadvladali svoju oholost. Najveće prepreke u

A gdje su danas nekad svemoćni carevi, kraljevi, Pilati, koji su ga osudili na grozno mučenje i smrt? I gdje su oni koji su im se divili i podizali im spomenike? Tko ih se još danas sjeća? To su pitanja koja pred nas stavlja Blagdan Krista Kralja, koji je blagdan i svih onih koji su Isusa Krista kao takvog i prije nas priznavali kao i onih koji ga kao takvog priznaju danas, svih njegovih sljedbenika, i štovatelja, graditelja i članova njegova Kraljevstva Istine, Pravde i Ljubavi među kojima časno mjesto zauzima i sveti Mauro“, zaključio je propovjednik te poželio neka nam sv. Mauro i svi sveti mučenici budu uzori i zagovornici pred Bogom.

Na kraju mise, zbog epidemioloških mjera, nije održana tradicionalna procesija gradskim ulicama, već su samo koncelebranti ispratili relikvije u ophodu atrijem bazilike. Misa je završena svečanim blagoslovom s relikvijama sv. Maura. Misu je glazbeno uzveličao zbor katedralne župe uz orguljsku pratnju Marija Eterovića. Završene zahvale izrekao je katedralni župnik preč. Milan Zgrablić.

postizanju Kraljevstva Božjega nalazimo spomenute u Blaženstvima; ona nam govore ‘blago siromasima duhom’ i ‘blago progonjenima zbog pravедnosti, njihovo je kraljevstvo nebesko’. U Kraljevstvo Božje ulaze samo nedužni i bezazleni kao djeca. Upravo se djecu uzima kao primjer jer ona bezrezervno vjeruju svojim roditeljima i jednostavna su i ponizna, kako ih je Bog stvorio, ne pretvaraju se. Najveće prepreke čovjeku u zadobivanju Kraljevstva Božjega su farizejstvo, dvoličnost, te nemogućnost opraštanja drugima. Isplati se živjeti po Volji Božjoj i žrtvovati se za Kraljevstvo Nebesko. Molimo za zagovor sv. Maura da se uvijek znamo opredijeliti za Kraljevstvo Nebesko, zaključio je mons. Kutleša.

Nakon popričesne molitve izmoljena je molitva sv. Mavru biskupu, a potom je uslijedila dodjela biskupijskih priznanja te svečano uručenje papinog odlikovanja.

Tri biskupijska priznanja

Obrazloženja za dodjelu priznanja pročitao je kancelar biskupije mons. Jelenić.

Josip Blarežina iz Župe Barban biskupijsko priznanje primio je za dugogodišnje pomaganje u crkvi, svećenicima i za službu zvonara i sakristana.

Mirjana Ferencić iz Župe Svete Lucije Pazinske nagrađena je za dugogodišnje pomaganje u župi, crkvi, rad s djecom i organizaciji.

Marija Kos iz Župe Borut primila je priznanje za dugogodišnje pomaganje u crkvi i uređenje crkve te sviranje i vođenje zbora.

Prof. dr. sc. Ivanu Milotiću odlikovanje viteza Reda svetog Grgura Velikoga

Sveti otac Franjo dodijelio je 11. kolovoza 2021. izv. prof. dr. Ivanu Milotiću, nastavniku na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, odlikovanje viteza Reda svetog Grgura Velikoga.

Papa Franjo je profesoru Milotiću odlikovanje dodijelio kao izraz priznanja i zahvalnosti za zasluge učinjene Svetoj Stolic i u korist Crkve, za izniman doprinos u promicanju kanonskopravne znanosti u Republici Hrvatskoj i proučavanju povijesti Crkve u Istri. Odlikovanje viteza Reda svetog Grgura Velikog, koje kao jedno od pet civilnih odlikovanja dodjeljuje Sveti Otac, 1831. godine ustanovio je papa Grgur XVI.

Odličje se sastoji od malteškog križa sa slikom svetoga Grgura Velikog u sredini na prednjoj strani. Na stražnjoj strani zapisano je geslo Pro Deo et Principe. Iznad križa nalazi se lovorova kruna zelenoga sjaja ovješena o crvenu vrpču zlatnog obruba.

Među poznatim osobama kojima je dodijeljeno to odlikovanje su Otto von Habsburg, Gilbert Keith Chesterton, Dolores i Bob Hope, Eunice Kennedy Shriver i drugi uglednici.

Već godinama profesor Milotić znanje i energiju stavlja u službu Crkve u Republici Hrvatskoj, kako Porečke i Pulske biskupije tako i Hrvatske biskupske konferencije, u kojoj je član različitih komisija i vijeća. Član je i tajnik Pravne komisije, supredsjedatelj je Mješovite komisije Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije za pravna pitanja, član je Ekonomskog vijeća Hrvatske biskupske konferencije. Na sjednici Stalnoga vijeća Hrvatske biskupske konferencije 6. rujna 2021. izabran je za pravnog savjetnika Pravne komisije COMECE-a (Komisija biskupskih konferencija Europske unije).

Zalaganjem profesora Milotića, nakon 73 godine od ukidanja kanonskopravne skupine predmeta, u studijski program Pravnog fakulteta u Zagrebu vraćeno je poučavanje kanonskoga prava u njegovu prožimanju s civilnom pravom te je bio prvi nositelj kolegija „Kanonsko pravo i hrvatski pravni sustav“.

Član je i Hrvatskog kanonističkog društva, u kojem je predsjednik odbora za izradu normativnih akata iz civilnog i kanonskog područja. Dobitnik je priznanja toga društva za znanstveni doprinos proučavanju odnosa Crkve i države te kanonskoga prava (2015.). Pokretač je i voditelj međunarodnoga pravnog (civilističkog i kanonističkog) i povijesnog znanstvenog skupa „Motovunski kolokvij“. Svojim radovima (knjigama i člancima) dao je doprinos poznavanju povijesti i kulture Istre te Crkve u Istri.

U PULI ZAREĐENA ČETIRI NOVA ĐAKONA

Katedrala, 27. studenog 2021. godine

U subotu, 27. studenog 2021. u pulskoj je katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije održano đakonsko ređenje. Apostolski administrator Porečke i Pulske biskupije nadbiskup mons. dr. Dražen Kutleša zaređio je četiri nova đakona.

Red đakonata primili su: Slobodan Rakić iz Župe Karojba (Pazinski dekanat), Zoran Županović iz Splita, Vasko Stojkovski iz Strumice (Sjeverna Makedonija) te David Sebastian Castillo Gallardo iz Quita (Ekvador). Svi su kandidati svoju formaciju, dijelom ili u potpunosti, stekli u Biskupijskom misijskom sjemeništu „Redemptoris Mater“ u Puli.

Uz nadbiskupa su u koncelebraciji bili generalni vikar biskupije mons. Vilim Grbac, rektor pulskog sjemeništa Alejandro Castillo Jimenez, koordinator neokatekumenskog puta u Hrvatskoj i okolnom zemljama preč. Piergiorgio De Angelis, formatori iz pulskog sjemeništa te četrdesetak svećenika iz Porečke i Pulske i drugih biskupija. Na početku, riječ dobrodošlice svima nazočnima, a napose obiteljima, i rodbini ređenika, uputio je rektor pulskog sjemeništa. Životopise kandidata u prvom dijelu obreda ređenja pročitao je generalni vikar mons. Grbac.

Nadbiskup Kutleša je, tumačeći Riječ, analizirao spasenjski poziv koji Bog upućuje Abrahamu, a time i svakome čovjeku, čitavome čovječanstvu. Njegov odaziv na Božji poziv, taj odlazak u nepoznato, podrazumijeva žrtvu, vjeru i pouzdanje u Boga. I naša bi vjera trebala, poput Abrahamove, biti strpljiva i posvemašnja, rekao je propovjednik. Istaknuo je nadalje žrtvu koju Abraham čini napuštajući u 75. godini života svoj zavičaj i očev dom te odlazeći u nepoznato; dok ljudi obično odlaze prema boljem, on, s posvemašnjim povjerenjem prihvaća volju Božju; tako su činili i mučenici, predavali su za svoju vjeru ovozemaljski život zagledani u Boga i Vječni Život. Abrahamov odaziv je prihvaćanje avanture, jer odlazi u nepoznato, o čem ništa ne zna, ima samo Božju Riječ, ali je slijedi s velikim povjerenjem. Jednako su se tako i ovi ređenici odvažili na svojevrsnu avanturu prihvativši Božji poziv. Ključ velikog Abrahamovog povjerenja u Boga leži u tome što on vjeruje Bogu kao osobi s kojom je komunicirao, naglasio je propovjednik te istaknuo da bi takva trebala biti i naša vjera, a ne da vjerujemo ono što su neki rekli o Bogu; vjera i molitva treba biti naša komunikacija s Bogom.

Mons. Kutleša je nastavio istaknuvši da Bog, pozivajući Abrahama nije mu dao samo obveze, već i nagradu, blagoslovio ga je i postavio na čelo Izabranog naroda. Obraćajući se ređenima i nazočnim svećenicima napose je podsjetio da su svećenici uzeti iz naroda i poslani narodu, kako bi ga vodili. Svećenik mora imati tražene vrline, treba se posvetiti službi te

iskreno živjeti za Boga i ljude. Kao što je Abraham, sukladno Božjem obećanju, primio blagoslov za cijelo čovječanstvo, jednako tako i svećenik prima blagoslov koji treba prenositi narodu koji mu je povjeren.

Nadbiskup je zaključno istaknuo što mi možemo naučiti iz Abrahamova odaziva: vidimo da Bog govori na razne načine, trebamo prihvatiti da govori svakome od nas, trebamo biti poslušni u onome što Bog od nas traži te nadalje trebamo s nepokolebljivom vjerom vjerovati u Božja obećanja. Ako tako budemo činili bit ćemo, upravo poput Abrahama, blagoslovljeni.

Predvoditelj je na kraju mise uz prigodne zahvale posebnu zahvalnost izrazio pokojnom biskupu Antunu Bogetiću, pokojnom nadbiskupu Anti Juriću te pokojnom preč. Giacomu Ranieriju koji su zaslužni za pokretanje neokatekumenskog sjemeništa u Puli koje je do sada iznjedrilo brojna dragocjena duhovna zvanja. Sa zahvalnošću se spomenuo i sadašnje uprave sjemeništa te pozvao đakone da u daljnjem životu svojim djelovanjem budu na ponos svojim bližnjima, da budu ono što od njih očekuju oni koji ih vole.

Misu su glazbeno animirali kantori neokatekumenskog puta s nekoliko instrumentalista te katedralni zbor uz orguljsku pratnju Paole Batel. U ovoj se je prigodi u katedrali okupilo nešto manje od uobičajenog broja vjernika, a za goste iz inozemstva uprava sjemeništa osigurala je kao i uvijek, uslugu simultanog prevođenja cijele mise ređenja.

NOVOZAREĐENI ĐAKONI

David Sebastian Castillo Gallardo, rođen je 8. siječnja 1996. u Quitu (Ekvador), od oca Nilsona i majke Isabele. Kršten je 25. svibnja 1996. u župi Nuestra Señora del Perpetuo Socorro, dok je sakrament potvrde primio 8. svibnja 2010. u istoj župi u Quitu.

U svom rodnom gradu završava osnovnu i srednju školu. Godine 2011. pohađa kateheze Neokatekumenskog puta, te započinje itinerarij kršćanske inicijacije u neokatekumenskoj zajednici. Po završetku mature započinje studij na Fakultetu kemijskog inženjstva u Quitu.

Poziv za prezbiterat osjetio je u srpnju 2013. godine, nakon čega napušta studij i odgovara na Kristov poziv na svećeništvo, dajući svoju raspoloživost Crkvi da bude poslan bilo kamo za potrebe nove evangelizacije. Božjom providnošću godine 2014. biva dodijeljen Biskupijskom misijskom sjemeništu »Redemptoris Mater« u Puli, gdje je započeo i nastavio filozofske i teološke studije.

Vasko Stojkovski, rođen je 24. travnja 1979. u Strumici (Sjeverna Makedonija), od pokojnog oca Čedomira i majke Gorke. Kršten je i krizman 24. lipnja 1997. u Pravoslavnoj crkvi u Strumici. U puno zajedništvo s Katoličkom Crkvom primljen je 5. rujna 2016. u Katedrali Uznesenja Presvete Bogorodice u Strumici.

Osnovnoškolsko obrazovanje stekao je također u istom gradu gdje radi u ugostiteljstvu. Godine 1998. pohađa kateheze Neokatekumenskog puta, te dirnut navještajem Radosne vijesti započinje itinerarij kršćanske inicijacije u neokatekumenskoj zajednici.

Poziv na prezbiterat osjetio je 2011. godine na hodočašću u Madridu. Stoga odlučuje slijediti Kristov poziv na svećeništvo, te daje svoju raspoloživost Crkvi za potrebe nove evangelizacije i Božjom providnošću ulazi 2014. godine u Biskupijsko misijsko sjemenište »Redemptoris Mater« u Puli gdje je započeo i nastavio filozofske i teološke studije.

Zoran Županović, rođen je 19. srpnja 1984. u Splitu, od oca Ante i majke Anke. Kršten je 17. ožujka 1985. u župi sv. Jeronima Primošten-Stanovi u Širokama, a sakrament potvrde primio je 14. svibnja 2000. u župi sv. Marka u Splitu.

Pohađao je osnovnu školu i gimnaziju u Splitu te godine 2011. godine, diplomira na Fakultetu elektrotehnike strojarstva i brodogradnje u Splitu nakon čega radi kao programer.

Susreće se s Neokatekumenskim putem te potaknut Božjim pozivom, 2014. godine odlučuje pristupiti Biskupijskom misijskom sjemeništu »Redemptoris Mater« u Puli. Iste godine započinje filozofske i teološke studije na Visokoj teološkoj školi.

Slobodan Rakić, rođen je 4. svibnja 1987. u Osijeku, od oca Milovana i majke Branke. Kršten je

i krizman 31. svibnja 1987. u Pravoslavnoj crkvi u Erdutu a u puno zajedništvo s Katoličkom Crkvom primljen je 28. srpnja 2019. u župi Svih Svetih u Karojbi.

Osnovnu školu pohađa u Poreču, a srednju završava u Pazinu. Godine 2011. na Fakultetu elektrotehnike i računarstva u Zagrebu postiže diplomu i naslov inženjera računarstva te neko vrijeme radi kao programer. Godine 2008. sluša kateheze Neokatekumenskog puta, te započinje itinerarij kršćanske inicijacije u neokatekumenskoj zajednici.

Osjetivši poziv na prezbiterat, 2012. godine ulazi u Biskupijsko misijsko sjemenište »Redemptoris Mater« u Slovačkoj; godine 2013. nastavlja formaciju u Biskupijskom misijskom sjemeništu »Redemptoris Mater« u Puli, gdje nastavlja filozofske i teološke studije na Visokoj teološkoj školi.

„U PONIZNOSTI PRIHVATIMO SVOJ BETLEHEM“

Misa Polnočke u porečkoj katedrali 2021.

Svečanu misu polnočku u porečkoj je katedrali, Eufrazijevoj bazilici, predvodio apostolski administrator Porečke i Pulske biskupije mons. dr. Dražen Kutleša. Koncelebrirali su kancelar biskupije mons. Sergije Jelenić, katedralni župnik i porečki dekan preč. Milan Zgrablić, te vikar katedralne župe vlč. Boško Čatlak.

Mons. Kutleša je na početku prigodne homilije kratko pojasnio povijesni kontekst odlaska Marije i Josipa u Betlehem, podsjetio je da je popis stanovništva car August naredio zbog fiskalnih razloga, ali i zbog boljeg uvida u vojnu silu kojom raspolaže. Govoreći o mukotrpnom putovanju kojeg su Marija i Josip trebali preći kako bi ondje susreli Isusa, propovjednik je naglasio da i nas Bog u svome promislu vodi u naše „Betleheme“ kako bi primili blagoslov koji nam je namijenjen. No, to je moguće samo ako u poniznosti prihvatimo taj Božji poziv. Dok oholost samodostatno misli da može sve sama, čovjek samo u poniznosti može čuti Boga i drugoga čovjeka. Mons. Kutleša je naglasio činjenicu da se Isus rađa u štalici, među životinjama, jer ljudi, u svojoj zaokupljenosti sobom, u svom egoizmu, nisu htjeli uključiti Boga u svoj život. „Isus dolazi onima koji ga prihvaćaju“, naglasio je.

Isus za početak svog ovozemaljskog života bira siromaštvo, jednako kao što su, na tome tragu, siromaštvo birali veliki i sveti ljudi tijekom povijesti Crkve, jer se u siromaštvu duh lakše približi Bogu; na

kraju života neće nas se pitati koliko smo imali, nego koliko smo ono što smo imali dijelili s potrebitima.

Osvrćući se na činjenicu da se Spasitelj svijeta rodio u jaslama, te da su anđeli rođenje Novorođenoga Kralja prvo navijestili pastirima, istaknuo je da je to gotovo „božanska komedija“ koja nam govori da se trebamo oduprijeti navezanosti na materijalno te da se samo u poniznosti možemo približiti Spasitelju.

Nadbiskup je nadalje podsjetio na važnost is-povijedi u prigodi svetkovine Božića te naglasio da tome trebamo dati prednost u odnosu na izvanjske, materijalne pripreme.

„Pozvani smo biti ponizni, jer jedino ponizno srce može prihvatiti malo dijete, malenog Isusa; oholo srce ne može vidjeti onu veliku, jednostavnu tajnu koju svako dijete, svaki pošten čovjek i svaki pastir shvaća. Pozvani smo biti ponizni ljudi i živjeti na temelju današnjeg blagdana Božića, pozvani smo shvatiti da se je Bog spustio na najnižu razinu, jednog malog bespomoćnog djeteta i prepušta se u ruke ljudi, da mu oni određuju sudbinu. Budimo svjesni da nismo slučajno na ovome svijetu, Bog ima plan sa svakim od nas i On nas prati, samo trebamo slijediti ono što je za nas Bog odredio; trebamo se potruditi prepoznati i prihvatiti svoje „putovanje“, kao što su i Marija i Josip morali putovati i doći u svoj Betlehem. Oni su prihvatili Božju Volju, prihvatimo i mi onaj „Betlehem“ koji nam je Bog odredio. Ti „Betlehemi“

jesu različiti koliko ima i nas ljudi, najvažnije je da budemo ponizni, da prihvatimo, trudimo se i molimo kako bi zaslužili spasenje svoje duše i ljudi oko nas“, zaključio je nadbiskup. Kutleša.

Prije završnog blagoslova božićnu čestitku okupljenima uputio je i katedralni župnik preč. Milan Zgrablić.

Misu je glazbeno uzveličao katedralni zbor uz orguljsku pratnju Marija Eterovića.

UTJELOVLJENA RIJEČ – ISUS

Propovijed mons. Dražena Kutleše, apostolskog upravitelja u porečkoj katedrali za Božić 2021.

Ovog Božića s vama želim promišljati o nekim temeljnim postavkama našeg kršćanskog življenja. *Katekizam Katoličke Crkve* u br. 359 ističe da *samo u otajstvu Utjelovljenje Riječi postaje stvarno jasnim otajstvo čovjeka*. Svi ovih dana pred očima imamo jaslice u koje je položeno novorođenče, Utjelovljena Riječ - Isus. Kao da taj skromni početak ovozemaljskog života našeg Otkupitelja i nas vraća na početke, poziva na novost, otvara mogućnost promjene smjera, daje priliku da u ozračju prihvaćanja vidimo sebe i druge, preispitamo vlastite vrijednosti i ciljeve. Nekako je duši prirodnije otvoriti se i osjetiti bliskost Božje prisutnosti u toplom, iako skromnom prostoru jaslica, negoli možda pred krutom realnošću Raspetoga. Pred jaslicama postajemo bliži samima sebi i jedni drugima. Pa i kada nas iskustvo grijeha suoči sa križevima u Križu raspetoga možemo prepoznati govor ljubavi koja je započela put dajući nam se u ruke u liku bespomoćnog djeteta.

Kako god zamišljali te dane oko Isusova rođenja, manje ili više idiličnima, ne zaboravimo dvije stvari. Naime, tada su nebesa pjevala radosnu vijest pastirima iskazujući Bogu čast i zazivajući na ljude mir, a zvijezde su govorile mudracima ukazujući na univerzalnost poruke spasenja. Hvala je dana Bogu, a svim je ljudima obznanjena Božja ljubav i blizina. Od te blizine živimo, za njegovim mirom trajno čeznemo kao za domovinom. Koliko god bili jaki pokušaji da nas se uvjeri da je mir moguć bez Boga, da istinske radosti može biti bez Božića, pred otajstvom Djeteta u jaslama razum nam obasjan vjerom govori drugačije. Nadasve, srce nam govori drugačije.

U tom kontekstu tri su stvari koje želim promišljati s vama:

1. Važnost promjene perspektive – promatrati s cilja a ne tek putovati k cilju;
2. Živjeti slobodom djece Božje;
3. Sačuvati otvorenost uma za aktualnost Božjih obećanja u konkretnim životnim prilikama.

Promatrati s cilja. Božić nas poziva da svoju životnu stvarnost promatramo s perspektive svrhe i cilja našeg kršćanskog poziva i života. Crkva nas uči da je svrha ljudskog života spoznati i ljubiti Boga, a da je njegov cilj postići jedinstvo i zajedništvo s njime. Svatko tko ima iskustvo uspona na planinske vrhunce zna razliku između penjanja, usmjerenosti k vrhu koji tek treba osvojiti i pogleda s vrha. Na putu smo izloženi nepredvidivim naporima i još ne znamo koliko smo u stanju oduprijeti se iskušenjima. Ne vidimo sve staze, niti nam je poznata njihova prohodnost. A s vrha taj naš put ima posve drugu perspektivu. Napori više nisu nešto što nas okupira i iscrpljuje već su dio jedne šire perspektive koja nam je bila nepoznata na početku puta. Božić nas u ozračju početka, mladoga ljeta, stavlja u tu perspektivu, nudi mogućnost da već sada živimo ljepotu ispunjenosti Božjih obećanja. Bog se približio nama. Nazvao nas je miljenicima i blagoslovio nas mirom. U to otajstvo treba uroniti, a ne gubiti snagu tražeći druge putove i ponude kao da bismo sami svojim silama mogli postići mir i zadovoljstvo u životu.

Mudrost života. Što nam omogućuje takva perspektiva i kako je primijeniti na konkretne životne stvarnosti? U prvom redu omogućuje nam mudrost života. S cilja lakše vidimo što je bitno a što je nebitno za našu vječnu i vremenitu sreću. Zašto čekati zadnje trenutke života da bismo podvukli crtu, okončali nesloge s braćom, pomirili se s Bogom. Isus kaže, nagodi se s protivnikom dok si na putu. Protivljenja će uvijek biti, ali nagoditi se može samo netko tko zna razlikovati bitno od nebitnoga za svoj život. I zašto Boga činiti protivnikom kad nas je nazvao miljenicima?

Povjerenje u zdrav razum (razum obasjan vjerom). Ukorijenjenost duše u njezinu izvoru oslobađa od straha da ćemo zalutati zbog ograničenosti svojih spoznaja, da ćemo donijeti krive odluke zbog nedostatka informacija, oslobađa nas pritiska da povjerujemo agresivno nametnutim promidžbama vrijednosti koje su nam neprihvatljive i strane. Jedan je suvremeni filozof zapisao da smo danas pozvani na jednostavnost

svjedočenja očitim istinama: da je žena žena, muškarac muškarac; da je brak nešto između muškarca i žene; da dijete dolazi na svijet od oca i majke; da prirodna činjenica nije konvencionalna konstrukcija odnosno predmet društvenog dogovora, te da je podsjećanje na te činjenice danas teže od znanosti, čak i od čuda. Možemo se u potpunosti složiti s njime imajući pred očima zbivanja oko nas.

Živjeti slobodu djece Božje. Anđeli su ljude nazvali miljenicima Božjim. Otkud danas toliko razočaranih i tužnih lica? Otkud tolika nesigurnost u vlastitu vrijednost, otkud malodušje i nepovjerenje u mogućnost uspjeha? Zašto među mladima toliko razočaranja i traženja utjehe u drogi, alkoholu i drugim ovisnostima? Sloboda djece Božje se rađa u okrilju obitelji, roditelja koji su ispravno posložili vrijednosti, dali mjesta Bogu i molitvi, koji su u svjedočanstvu ljubavi i vjernosti uspjeli rasti jer se nisu pouzdali samo u sebe. A upravo je obitelj postala najranjivija i najizložena udarima krivo posloženih vrijednosti. Staviti Boga na prvo mjesto i vjerovati da si miljenik i miljenica, prepustiti se toj sigurnosti – eto najboljeg načina kako izbjeći zamkama egoizma i beznađa. Jedini izraz svijesti da je svaki čovjek ljubljeno Božje dijete je strahopoštovanje pred životom. Strahopoštovanje koje se prelijeva u obzirnost, osjetljivost za potrebe drugoga, predusretanje u potrebama. Ono rađa sposobnošću da prepoznamo što tišti moga brata, sestru, prijatelja, čime mu mogu ublažiti bol. Ta svijest da sam ljubljeno Božje dijete štiti me od malodušja i nepovjerenja u vlastite mogućnosti, čini od mene osobu koja je kadra dobro prepoznati u drugome i s lakoćom se nositi s poteškoćama života.

Otvorenost uma za aktualnost Božjih obećanja. Događaj Božića nije samo nešto što se zbilo prije

dvije tisuće godina i što nema veze s nama danas. Mir ljudima nije daleko obećanje nego je oznaka vremena obilježenog Božjom voljom za nas. Njegova je volja mir naš. Zašto onda toliki nemiri u srcima, tolike nesigurnosti koje rađaju agresijama i tolika zarobljenost u prošlosti? Možda zato što ne računamo s Bogom. Ali ni taj prvi Božić se nije računalo s njime. Nije bilo mjesta u svratištu. No to ga nije spriječilo da se rodi. Skromnost štalice nije priječila da Josip i Marija ugoste kako pastire, tako i kraljeve. Zajednička im je oznaka traženje Boga. Jednima u jednostavnosti i ljepoti anđeoskog pjeva, drugima u mudrosti zvijezda. Sakramenti koje Crkva svakodnevno slavi aktualiziraju Božja obećanja. Crkva je po njima živa. Svijet po njima živi. Ne bi se smjelo dogoditi ni da sama ostane zatvorena s pogledom u prošlost i možda s čežnjom za vremenima svoje slavne prošlosti. Vrijeme Crkve je uvijek vrijeme konkretnog čovjeka kojemu je pozvana približiti otajstvo, učiniti da se osjeća ljubljenim Božjim djetetom kojemu je darovan mir. Crkva je ta koja ugošćuje jednostavne tražitelje Boga bilo u skromnosti života bilo u sofisticiranosti znanstvenih laboratorija i mudrosti knjižnica.

Nikad ne gubiti nadu. Ta nam otvorenost uma ne dopušta da budemo ljudi beznađa, da okamenimo u svojoj prošlosti, tragedijama osobnim ili kolektivnim, u svojom ranama. Dopušta da nam žilama struji život.

U poniznoj poslušnosti Marije i Josipa, u skromnim pastirima i bogatim hodočasnicima, u životinjama uz jaslice cijeli je svemir dao hvalu i slavu Bogu na visini a na zemlju je zazvan mir ljudima. Dajući slavu Bogu, obogatimo se ovog Božića tim mirom i budimo mironosci.

SVETI PETAR U ŠUMI: PROSLAVLJENA 300. OBLJETNICA SUZA MAJKE BOŽJE

Apostolski administrator Porečke i Pulske biskupije i splitsko-makarski nadbiskup koadjutor Dražen Kutleša predslavio je na blagdan Svete obitelji, u nedjelju 26. prosinca 2021., svečanu misu povodom 300. obljetnice suza Majke Božje Supetarske.

Nadbiskup Kutleša je u uvodnom pozdravu podsjetio da se toga dana, osim obljetnice suza slike Majke Božje u toj crkvi, slavi i blagdan Svete obitelji te spomen sv. Stjepana Prvomučenika.

U homiliji je sagledao Svetu obitelj u tri razdoblja: Marija i Josip prije Isusova rođenja, tročlana

Sveta obitelj, te život Marije i Isusa nakon Josipove smrti.

Govoreći o razdoblju nakon anđelova Naviještenja, tog osjetljivog trenutka odnosa, propovjednik je istaknuo da je Sveta obitelj uzor u povjerenju među partnerima, povjerenje je najvažnije u nadilaženju svih poteškoća. Govoreći o periodu oko Isusova rođenja, spomenuo je mnoge nedaće koje su morali nadvladati, napornog putovanja u visokom stadiju trudnoće, rod-bine koja im nije pružila očekivano gostoprinstvo te smještaja u štalu pored životinja.

„Jedino ih primaju životinje. One prihvaćaju svakoga, jer imaju taj božanski instinkt i nisu kao ljudi ljubomorne i nisu egoistične kao mi, one znaju dijeliti jer je to normalno i prirodno i nisu kao ljudi koji žele nagomilavati da imaju za sebe, a kako će drugima biti nije ih briga“, istaknuo je nadbiskup.

Kao ključnu riječ tog drugog razdoblja istaknuo je poniznost, to je bit Božića. U obiteljskim odnosima trebamo biti ponizni, rekao je biskup, te nadodao kako bi obitelji trebale biti kao ispovjedanice, a ne kao sudnice. Govoreći o trećoj fazi, koju karakteriziraju žrtva i patnja, propovjednik je istaknuo da je ljubav žrtvovati se za drugoga, najuzvišeniji izraz žrtve je Isus, koji je žrtvovao ovozemaljski život.

„Proslava 300. obljetnice plača Gospine slike u ovoj crkvi prigoda je da se zapitamo o značenju. Vidimo da je Blažena Djevica Marija toliko puta plakala u svome životu, vidimo da je podnijela mnogo patnje. Zašto je sve to trebalo?“, upitao je propovjednik.

„Sveta obitelj je morala proživjeti toliko plača i patnje kako bi nam postala uzor. I mi smo pozvani kroz svoje patnje i kroz svoje suze gledati u Isusa Krista. Jedino kroz suze možemo na pravi način shvatiti.“ Nadbiskup je potaknuo okupljene vjernike da znaju cijeniti posebnost događaja suza Majke Božje Supetarske jer je to poziv na obraćenje. Istaknuo je nadalje da Blažena Djevica Marija poručuje tri stvari: da Bog od nas traži da budemo sveti, da živimo u iščekivanju kao Sveta obitelj te da kao Ivan Krstitelj budemo preteča

Isusu, da upućujemo ljude na njega, te da odgajamo mlade generacije koje će jednom činiti društvo kakvo Bog želi, rekao je između ostalog nadbiskup Kutleša.

Na kraju se pred slikom Majke Božje Supetarske molila posvetna molitva, a osim biskupa sudjelovali su i domaći župljani, predstavnici raznih dobnih skupina. Uz mons. Kutlešu misu su suslavili kancelar biskupije mons. Sergije Jelenić te supetarski upravitelj župe, pavlin, p. Mate Kolak i župni vikar p. Jure Josipović. Pjevanje je predvodio župni zbor.

Ikona Majke Božje Jasnogorske (Čenstohovske) na glavnom oltaru župne crkve sv. Petra i Pavla u mjestu Sveti Petar u Šumi (Pazinski dekanat) u srednjoj Istri odavno se časti kao čudotvorna te joj gotovo tri stoljeća hodočaste vjernici. Naime, slika Majke Božje je proplakala krvavim suzama 1721. godine. Gospa je proplakala na Badnjak u tijeku mise zornice čemu su svjedočili fratri, mnoštvo vjernika te je sve viđeno, zabilježeno i potvrđeno od tadašnjih crkvenih vlasti. Prvi je suze na slici opazio otac pavlin Pavao Subski, jedna je suza istekla od sredine čela do usana, a druge tri pojavile su se pod okom i tekle do nosnica. Sve do 1. siječnja vjernici su gledali Gospino lice prekriveno suzama te je taj dan pred mnoštvom i porečkim biskupom de Nigrisom otac Subski misnim rupčićem otro kaplje s Marijina lica. Tragovi suza i danas su jasno vidljivi na slici kao i to da su suze obrisane.

